

STUDII DE ATELIER. CERCETAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE DIN ROMÂNIA
WORKING PAPERS IN ROMANIAN MINORITY STUDIES
MŰHELYTANULMÁNYOK A ROMÁNIAI KISEBBSÉGEKRŐL

Nr. 35

Gidó Attila – Sólyom Zsuzsa

**KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TÚLÉLŐI. A ZSIDÓ
VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE**

**THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA.
THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH CONGRESS IN 1946**

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Cluj-Napoca, 2010

STUDII DE ATELIER. CERCETAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE DIN ROMÂNIA
WORKING PAPERS IN ROMANIAN MINORITY STUDIES
MŰHELYTANULMÁNYOK A ROMÁNIAI KISEBBSÉGEKRŐL

■ Nr. 35:

Autor: Gidó Attila – Sólyom Zsuzsa

Titlu: *Kolozsvár, Nagykároly és Nagyvárad zsidó túlélői. A Zsidó Világkongresszus 1946-os észak-erdélyi felmérése*

The surviving Jewish inhabitants of Cluj, Carei and Oradea. The survey of the World Jewish Congress in 1946

■ Coordonator serie: Iulia Hossu, Horváth István

© INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Cluj-Napoca, 2010

ISSN 1844 – 5489

www.ispmn.gov.ro

■ Lecturare: Frojimovics Kinga

■ Corectură text: Demeter Zsuzsa

■ Concepție grafică, copertă: Könczey Elemér

■ Tehnoredactare: ROXER Grup - Colorama Cluj-Napoca

■ Tipar: www.colorama.ro

Opiniile exprimate în textul de față aparțin autorilor și ele nu reflectă în mod obligatoriu punctul de vedere al ISPMN și al Guvernului României

■ GIDÓ Attila történész, a Román Nemzeti Kisebbségkutató Intézet tudományos munkatársa.
Doktorandus a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen.
E-mail: gidoattila@yahoo.co.uk

■ GIDÓ Attila is a historian and researcher at the Romanian Institute for Research on National Minorities and PhD student at the Babeş-Bolyai University, Cluj.
E-mail: gidoattila@yahoo.co.uk

■ SÓLYOM Zsuzsa szociológus, a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet kutatója.
E-mail: zs.solyom@ispmn.gov.ro

■ SÓLYOM Zsuzsa is a sociologist and researcher at The Romanian Institute for Research on National Minorities.
E-mail: zs.solyom@ispmn.gov.ro

Kivonat

■ 1946-ban a Zsidó Világkongresszus romániai részlege egy országos kiterjedésű kérdőíves felmérést végzett a holokausztot túlélő zsidó személyek körében. A több kérdést tartalmazó kérdőíveknek konkrét célja volt: amellet, hogy a Világkongresszus ezen az úton próbálta felmérni az életben maradt zsidó lakosság emberi és anyagi kárait, elszenvedett jogsérelmeit, az így nyert statisztikai adatokat a háborút lezáró békekonferencián és a jóvátételi tárgyalásokon is tárgyalási alapként kezelhette. Tanulmányunkban a Zsidó Világkongresszusnak három, a holokauszt alatt Magyarországhoz tartozó észak-erdélyi városban (Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad) végzett felmérését és annak eredményeit vizsgáljuk meg.

Abstract

■ The Romanian Section of the World Jewish Congress (henceforth: WJC) conducted a national survey among the Jewish survivors of the Holocaust in 1946. The objective of the survey was to assess the human and material losses and record the grievances suffered by the surviving Jewish population. In addition to this the statistical data gathered was intended to serve as a basis during the negotiations of the Peace conference ending World War II and for compensation claim. This study analyses the survey and its results regarding three towns from Northern Transylvania (Cluj, Carei and Oradea) which belonged to Hungary during the Holocaust period.

Tartalom/Contents

KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TÚLÉLŐI. A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE

- 1. A Zsidó Világkongresszus kérdőívei ■ 6
- 2. Történelmi háttér ■ 10
  - 2.1. Jogfosztó intézkedések ■ 10
  - 2.2. A zsidótörvények ■ 11
  - 2.3. A munkaszolgálat ■ 15
  - 2.4. Gettósítás és deportálás ■ 17
  - 2.5. A túlélők hazatérése ■ 20
  - 2.6. Az újrakezdés ■ 22
- 3. A túlélők számbavétele ■ 24
  - 3.1. Személyes adatok ■ 24
    - 3.1.1. Életkor, nemi megoszlás és családi állapot ■ 24
    - 3.1.2. A kérdőívet kitöltő személyek születési helye ■ 29
    - 3.1.3. Iskolai végzettség és foglalkozás ■ 30
  - 3.2. Az antiszemita rendszer következményei ■ 32
    - 3.2.1. Állampolgári minőségre vonatkozó adatok ■ 33
    - 3.2.2. Antiszemita terror ■ 33
    - 3.2.3. A munkaszolgálatosok sorsa ■ 34
    - 3.2.4. A deportálásra vonatkozó adatok ■ 35
    - 3.2.5. A hazatérés időpontja ■ 37
    - 3.2.6. A holokauszt következtében elszenvedett egészségügyi károsodások ■ 39
    - 3.2.7. A holokauszt következtében elszenvedett anyagi károk ■ 40
    - 3.2.8. Beszámolók a szenvedésekről, megjegyzések a kérdőívekben ■ 41
- Táblázatok ■ 44

THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH CONGRESS IN 1946

- 1. The questionnaires of the World Jewish Congress ■ 53
- 2. Historical background ■ 56
  - 2.1. Measures depriving the Jews ■ 57
  - 2.2. The anti-Jewish laws ■ 58
  - 2.3. Labour service ■ 62
  - 2.4. Ghettoisation and deportation ■ 64
  - 2.5. The homecoming of the survivors ■ 67
  - 2.6. The restart ■ 69

3. Counting the survivors	■	71
3.1. Personal data	■	71
3.1.1. Age, gender and marital status	■	71
3.1.2. Birthplace of the respondents	■	76
3.1.3. Educational level and occupation	■	78
3.2. Consequences of the anti-Semitic system	■	79
3.2.1. Data concerning citizenship	■	80
3.2.2. Anti-Semitic terror	■	80
3.2.3. The fate of forced labourers	■	81
3.2.4. Data concerning the deportations	■	82
3.2.5. The date of homecoming	■	84
3.2.6. Health problems caused by the Holocaust	■	86
3.2.7. Material losses caused by the Holocaust	■	87
3.2.8. Accounts about the sufferings, notes in the questionnaires	■	88
Tables	■	91
Mellékletek/Appendix	■	100
Bibliográfia/References	■	172

KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TÚLÉLŐI. A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE

1. A Zsidó Világkongresszus kérdőívei

■ 1946-ban a Zsidó Világkongresszus romániai részlege egy országos kiterjedésű kérdőíves felmérést végzett a holokausztot túlélő zsidó személyek körében. A több kérdést tartalmazó kérdőíveknek konkrét célja volt: amellett, hogy a Világkongresszus ezen az úton próbálta felmérni az életben maradt zsidó lakosság emberi és anyagi kárait, elszenvedett jogsérelmeit, az így nyert statisztikai adatokat a háborút lezáró békekonferencián és a jóvátételi tárgyalásokon is tárgyalási alapként kezelhette. Tanulmányunkban a Zsidó Világkongresszusnak három, a holokauszt alatt Magyarországhoz tartozó észak-erdélyi városban (Kolozsvár, Nagykaroly, Nagyvárad) végzett felmérését és annak eredményeit vizsgáljuk meg.

Az 1936-ban genfi székhellyel létrejött Zsidó Világkongresszus már a kezdetektől nyomon követte a németországi, majd később a németek által megszállt területek zsidóságának a sorsát, mindezek mellett pedig folyamatosan nyomást gyakorolt az európai kormányokra a zsidók érdekében. A Nemzetközi Vöröskereszt révén segíteni próbált az internált zsidóknak, többször is bírálva a Vöröskereszt nem kellően határozott fellépését ebben az ügyben. 1943. november 12-i cikkében például Kurt R. Grossmann, a Zsidó Világkongresszus New York-i mentési osztályának (Rescue Department) igazgatója elmarasztalta a Vöröskeresztet, amiért az az internált/deportált zsidók esetében nem érvényesítette a civil internáltak jogi státusát (Ben-Tov 1992: 33). Magyarország 1944. márciusi német megszállásakor Gerhardt Riegner, a Zsidó Világkongresszus genfi irodájának vezetője kérte sürgős táviratban a New York-i központi szervezet elnökét, hogy tegyen meg mindent a közel 800 000 magyarországi zsidó megmentéséért. Azt javasolta, hogy a Világkongresszus prominens nyugat-európai zsidó és nem zsidó, valamint magyar származású amerikai személyiségek révén szólítsa fel a magyar lakosságot a zsidók megvédésére. Javaslatára szerint a felhívásban utalni kellene a háború utáni béketárgyalásokra is, ahol döntő szerepe lesz a magyarok zsidókkal szemben tanúsított magatartásának (Ben-Tov 1992: 70). Magyarország náci megszállását követő hetekben a Zsidó Világkongresszus diplomáciai téren több próbálkozást is tett a magyar zsidóság helyzetének enyhítése érdekében: kormányokkal vették fel a kapcsolatot (Nagy-Britannia, Szovjetunió), a pápa közbenjárását kérték, felhívást intéztek a jugoszláv ellenállási mozgalomhoz, hogy segítsék a Jugoszláviába menekülő zsidókat, és különleges javaslatokat juttattak el Washingtonnak (Ben-Tov 1992: 70–71). A diplomáciai nyomásgyakorlás a deportálások időszaka és a magyarországi nyilasterror hónapjai alatt is folytatódott.

A háború lezárulásával a Zsidó Világkongresszus a kárfelmérésre, a jogi segélynyújtásra és a zsidó közösségek talpra állítására helyezte a fő hangsúlyt. Mindezt az American Joint Distribution Committee-vel (Joint) közösen tette. A két szervezet közötti különbség abban nyilvánult meg, hogy a Világkongresszus főként politikai téren fejtett ki tevékenységet, és a világ zsidósága érdekeinek képviselőjeként tekintett magára. Ezzel szemben, a Joint, humanitárius szervezetként, nem avatkozott be politikai kérdésekbe, hanem az egyes országok zsidó közösségeit próbálta meg újra integrálni a helyi gazdasági és társadalmi struktúrákba. Ennek érdekében a háborút követő években folyamatos anyagi

segítségben részesítette az európai zsidóságot. 1945-ben például 15 európai zsidó közösségnek több mint 17,5 millió amerikai dollárt juttatott a Joint (Frojimovics 2004: 168–169).

1944 őszén a szovjet és román csapatok átvették a hatalmat Észak-Erdély felett, ezt követően pedig – egy néhány hónapos szovjet katonai adminisztrációs időszakot leszámítva – a terület ismét Románia részévé vált. A Zsidó Világkongresszus romániai szekciója 1944. november 19-én alakult újra, kiterjesztve tevékenységét az észak-erdélyi területekre is (Andreescu–Nastasă–Varga 2003: 17). A szervezet többes céllal jött létre, amelyeket egy 1945-ös kiadványukban tettek közzé (Populația evreiască... 1945: 3–4):

- Tanulmányok és dokumentációk készítése a romániai zsidóságról: népesedési statisztikák; a háború utáni zsidóság gazdasági, társadalmi helyzetének vizsgálata; a holokauszt áldozatai számának kiderítése; a holokauszt következtében elszennvedett anyagi károk felmérése; az emigrálni készülők számának felbecslése;
- Gazdasági és szociális jellegű tevékenység: javaslatok kidolgozása a zsidó népesség gazdaságba történő bekapcsolására, termelő szakmákba történő bevonására, valamint a zsidóság társadalmi szerkezetének átalakítására; a szociális munka irányítása és racionalizálása;
- Menekültekkel és deportáltakkal kapcsolatos munka: a menekültek és deportáltak összeírásának megszervezése és személyi adataiknak, iskolázottságuknak, anyagi helyzetüknek stb. felmérése; segítségnyújtás a deportáltak és menekültek életben maradt rokonainak felkutatásában; jogi, politikai, valamint anyagi segítségnyújtás a rászoruló túlélőknek;
- Jogi és politikai tevékenység: a háborús bűnösök személyének felderítése; az emberi és anyagi veszteségeket, valamint a zsidó népesség aktuális állapotát vizsgáló kérdőíves felmérés szervezése a túlélők körében; javaslattetelek a romániai zsidóság politikai és jogi helyzetének törvény általi rendezésére; a háború utáni jóvátételi folyamat monitorizálása; javaslatok az elhagyott javak tulajdonjogának rendezésére.

A Zsidó Világkongresszus fő tevékenységei közé tartoztak tehát a háború utáni zsidó lakosság körében végzett felmérések. Ennek a munkának az eredményeként adták ki két statisztikai összefoglalójukat 1945-ben és 1947-ben. Az első, az európai zsidóság számának alakulása mellett, az erdélyi (Észak- és Dél-Erdély), valamint a többi romániai zsidóságra nézve közölt demográfiai adatokat az 1942-öt megelőző időszakról (Populația evreiască... 1945). A második kiadvány már a holokausztot követő statisztikai adatokat is magában foglalta, felhasználva az 1946-os kérdőíves felmérés eredményeit is (Așezările evreilor... 1947).

A romániai felmérést nem csupán a holokauszt alatt Romániához tartozott területeken, hanem Észak-Erdélyben is elvégezték. Az erdélyi/észak-erdélyi zsidóság anyanyelvének, nyelvismeretének, kulturális hátterének megfelelően az 1940–1944 között Magyarországhoz tartozott területek zsidó túlélőinek külön kétnyelvű kérdőíveket nyomtattak magyar és román nyelven. Románia többi régiójában egynyelvű kérdőíveket használtak. A kérdőívek mellé egy román és egy magyar nyelvű kiegészítő útmutatót, valamint a Világkongresszus romániai szekciójának a levelét mellékeltek. A románul megfogalmazott levél a felmérés célját és fontosságát ismertette, kitérve arra, hogy az eredmények az elkövetkező párizsi Békekonferencia szempontjából is fontosak. Hangsúlyozta ugyanakkor azt, hogy a kérdőíveket nem bosszú vagy egyéni érdekek alapján állították össze, hanem az európai zsidóság szenvedéseinek dokumentálása céljából (lásd az 1. sz. mellékletet).

A húszoldalas kérdőívek tíz kérdésből és több alpontból álltak, és egyaránt vonatkoztak a túlélőkre és az áldozatokra (lásd a 2. sz. mellékletet). Nem csupán a családfejek, hanem az életben maradt családtagok is külön, személyre szóló kérdőívet töltöttek ki. Ennek eredményeként nagyon sok átfedés, adatismétlés történt. Rákérdeztek a kérdőívet kitöltő túlélő személyes adataira (név, életkor, születési hely, lakhely, családi állapot, iskolai végzettség, foglalkozás), állampolgári minőségére, a deportálás előtt elszennvedett antiszemita megkülönböztetésekre, sérelmekre, kisajátított ingatlanokra, anyagi károkra, valamint a deportálásokat megelőző életkörülményekre, jövedelmi viszonyokra. Külön kérdéscsoport foglalkozott a munkaszolgálat, és a gettósítással, illetve a deportálással. A vallomást tevőknek fel kellett tüntetniük ugyanakkor a holokauszt következtében elpusztult családtagjaik és ismerőseik neveit, adatait, valamint az életben maradt hozzátartozókat. A kérdőívek végén nagyobb üres hely állt rendelkezésre azok számára, akik részletesebben is számot kívántak adni az átélt borzalmakról. Az észak-erdélyi felmérésekből származó kérdőíveket, hasonlóan a többi romániai anyaghoz, a Zsidó Világkongresszus csak részben dolgozta fel. Az ebből származó statisztikai adatokat építették be a szervezet által 1947-ben kiadott Așezările evreilor című közleménybe. A zsidó túlélők

országos viszonylatban és nagyobb történelmi régiók szerint összesített számán, korösszetételén, nemi megoszlásán túlmenően nem születtek mélyebb elemzések az összegyűjtött anyagból, s ez még értékesebbé teszi az amúgy nagyon töredékesen fennmaradt kérdőíveket.

Az eredeti anyagnak, azaz a kérdőíveknek a sorsa a felmérést követő években ismeretlen. Csupán annyit lehet tudni, hogy a kommunista diktatúra alatt a Bukarestben megjelenő Revista Cultului Mosaic című zsidó lap (ma: Realitatea Evreiască) székhelyének pincéjében tárolták. Itt több alkalommal is előtört a pincébe beszivárgó víz a felhalmozott kérdőíveket, amelyeknek jelentős része így megsemmisült. A megmaradt anyagot jelenleg a Romániai Zsidó Hitközségi Föderáció által fenntartott zsidó levéltár gondozza (Arhiva Centrului pentru Studiul Istoriei Evreilor din România), de ezeknek is egy számottevő hányada használhatatlan állapotban van (Cioflâncă 2007).

A kutatásra alkalmas kérdőívek tehát egyik romániai településre nézve sem teljeseek. Érvényes ez az észak-erdélyi Kolozsvárra, Nagykárolyra és Nagyváradra is, ahol a kitöltött kérdőíveknek csak egy töredékét sikerült megtalálni.¹

A megtalált kérdőívek alapján – amelyeket egy-két kivételtől eltekintve kizárólag észak-erdélyi túlélők töltöttek ki – feltételezzük, hogy ebben a régióban csak az észak-erdélyi holokauszt által érintett zsidó személyeket foglalta magába a felmérés. Feltételezhető ugyanakkor az is, hogy a nem észak-erdélyi, hanem dél-erdélyi vagy a holokauszt alatt egyéb romániai területhez tartozó településről származó túlélők, akik a felmérés pillanatában Észak-Erdélyben tartózkodtak, hasonló típusú kérdőíveket töltöttek ki, mint az aradiak, temesváriak vagy akár a bukarestiek. Ebben az esetben ezeket a kérdőíveket külön kezelhették az észak-erdélyi kétnyelvű felmérésektől.

Kolozsvárról 228 darab kérdőív került elő, habár a legmagasabb számú megtalált dokumentum a 750-es sorszámmal van ellátva. Tehát legkevesebb 750, de ismerve az 1946 márciusában Kolozsváron élő zsidók hozzávetőleges számát (feltehetően 6000 személy, amelyből viszont csak 3500 volt ténylegesen kolozsvári származású),² valószínűleg több mint ezer kérdőív készülhetett ebben a városban. Mindamelllett, hogy lehetetlen megállapítani a felmérés időpontjában Kolozsváron tartózkodó zsidók pontos számát és azon belül is azokét a személyeket, akik ténylegesen is a városból származtak, és nem 1945–1946 között települtek be más romániai településekről, feltételezni lehet azt is, hogy nagyon sok túlélő nem töltött ki kérdőívet.

Hasonló helyzettel találkozunk Nagykároly és Nagyvárad esetében is, ahol 78, illetve 112 kérdőívet sikerült megtalálni és feldolgozni. Nagykárolyban a felmérés készültének időpontjában 400–500 zsidó tartózkodhatott (Așezările evreilor... 1947: 185). A megtalált kérdőívek közül viszont a legmagasabb sorszámu adatlapon a 187-es szám szerepel. Nagyvárad esetében az 1022-es kérdőív a legnagyobb, viszont tudjuk, hogy 1946 tavaszán, amikor a Zsidó Világkongresszus felmérései készültek, mintegy 3500 váradi származású és további 2–3000 egyéb területről bevándorolt zsidó tartózkodott a városban (Braham 2008: 90).

Elemzésünk tehát összesen 418 kolozsvári, nagykárolyi és nagyváradi kérdőívre támaszkodik.³ A 418 kérdőívet kitöltő személy összesen még 112 túlélőt és közel kétezer elpusztult családtagot, ismerőst jelentett be. Tanulmányunkban kizárólag a túlélők adatainak elemzésével kívánunk foglalkozni.

A második világháború idején román fennhatóság alatt maradt Aradról és Temesvárról is csak kevés, mindössze 185, illetve 235 kérdőív került elő a mai napig. Úgy tűnik, hogy valamivel szerencsésebb sorsra jutottak a Románia egyéb területeiről származó kérdőívek. Így például a iași-i zsidó lakosság körében végzett felmérésből jóval több anyag maradt fent, mint az általunk vizsgált észak-erdélyiekből. Egyedül ebből a városból több ezer kérdőívet őriznek a bukaresti zsidó hitközségi levéltárban (Cioflâncă 2007).

Az anyag tehát, töredékessége ellenére is, igen értékes történeti, társadalomtörténeti forrása a holokauszt kutatásnak. Hiszen a feldolgozás során kapott eredményekből – ha általános statisztikai adatokat nem is lehet közölni az 1945 utáni észak-erdélyi zsidóság holokausztvesztésére, társadalmi

1 A kérdőívekre Stefano Bottoni hívta fel a figyelmünket, akinek ezúton mondunk köszönetet. A kérdőívek digitalizálására a Yad Vashem erdélyi holokauszt dokumentumgyűjtő projektjének keretén belül került sor Gidó Attila vezetésével, 2007 márciusában. A kérdőívek másolata a Yad Vashem levéltárában is megtalálható.

2 *Arhivele Naționale Istorice Centrale* (Román Nemzeti Történeti Központi Levéltár, Bukarest. A továbbiakban: ANIC), 1037. fond, 3/1946. dosszié, 26. (Nagy Mihály Zoltánnak köszönettel tartozunk, hogy rendelkezésünkre bocsátotta a forrásokat.)

3 A kérdőívek adatait SPSS adatbázisban dolgoztuk fel. Az adatbázis-építést és az adatbevitelt Súlyom Zsuzsa irányította.

rétégződésére, demográfiai jellemzőire – arra mindenképpen alkalmasak, hogy tendenciákra és egyéni életsorsokra rámutathassunk. Forrásértéke azért is jelentős, mert egyike azon korai összetett kárfelméréseknek, amelyek a célzott, adatszerű vesztésgfelmérés mellett teret engedtek a túlélők saját szenvedéstörténeteinek is. Hiszen a kérdőívek szerkezetüknél fogva lehetőséget kínáltak arra, hogy a kitöltő személyek hosszabb-rövidebb szövegekben fogalmazzák meg szenvedéseiket, és ezzel sokan éltek is (lásd a 3.2.8. alfejezetet).

A Zsidó Világkongresszus nemcsak Romániában, hanem egyéb térségbeli országban is végzett hasonló felméréseket. Magyarországon például 1945–1946 között mintegy 165 000 zsidót írtak össze és vették fel az adataikat. Ezeknek a kérdőíveknek az eredményeit a Zsidó Világkongresszus Magyarországi Tagozata Statisztikai Osztályának Közleményei című kiadványban tették közzé 1947 és 1949 között (Stark 2000: 88). Az eredeti kérdőívek sorsa nem ismert, alig néhány darab maradt fent belőlük a budapesti Magyar Zsidó Levéltárban (lásd a 3. sz. mellékletet).⁴

A Világkongresszushoz hasonló számbavételek készültek 1945-ben Bukarestben, ahol mintegy 800 magyarországi zsidó túlélő beszámolóját rögzítették, és Budapesten is, ahol a Deportáltakat Gondozó Országos Bizottság 1945–1946 között mintegy 5000 túlélő személyes történetét vette egységes szempontrendszer szerint jegyzőkönyvbe (Gerlach–Aly 2005: 299, Horváth 1997: 46, Horváth 1998: 69–91).⁵ Mindkét esetben viszont nem előre kinyomtatott kérdőívekkel, hanem jegyzőkönyvek felvételével dokumentálták a beszámolókat.

A mi vizsgálatunkhoz a legközelebb egy észak-erdélyi felmérés áll. 1947-ben védte meg a kolozsvári Bolyai Egyetemen a doktori disszertációját Róth Lajos Az erdélyi zsidóság gazdasági és szociális helyzetképe a második világháború után címmel (Róth 1947). Felmérése, amelyet 1947 elején végzett, nagyban hasonlít a Zsidó Világkongresszus által alkalmazott módszerhez. Róth két, Kolozsvárhoz közel eső városban, Szamosújváron és Désen élő zsidókkal töltetett ki egy 93 kérdésből és négy táblázatból álló kérdőívet (lásd a 4. sz. mellékletet). A kérdések száma is mutatja, hogy ebben az esetben a Zsidó Világkongresszushoz képest jóval komplexebb felmérés készült. Róth a személyi adatok, az antiszemita atrocitások és a válaszolók holokauszt alatti sorsa mellett a politikai meggyőződésükre, hitközségi tagságukra és a kultúrafogyasztási szokásaikra is rákérdezett. Emellett fel kellett sorolniuk az esetleges keresztény jötevőik nevét, de ugyanígy azokat a zsidóellenes bűnöket elkövető személyeket is, akikről úgy gondolták, hogy a törvény előtt kell felelniük tetteikért. Bizonyos eltérés mutatkozik meg a Róth által használt mintában is: amíg a Zsidó Világkongresszus csak azokat az észak-erdélyi zsidó személyeket mérte fel, akik a holokauszt alatt is ezen a területen éltek, illetve innen deportáltak vagy vitték munkaszolgálatra őket, addig Róth a háború után más területekről bevándorolt zsidókkal is kitöltötte a kérdőíveit.

Róth Lajos felméréseinek időpontjában a két településen mintegy 1200 zsidó lakott, ebből 1000 Désen és 200 Szamosújváron (Așezările evreilor... 1947: 201). A munkát, mint ahogy a Zsidó Világkongresszus is, a háború utáni erdélyi zsidóság politikai érdekképviseletének, a Demokrata Zsidó Komitének (Comitetul Democratic Evreiesc) a segítségével és támogatásával végezte, és lefedte a két város teljes zsidó lakosságát. Róth eredményei szerint a Désen megkérdezett 1067 személyből 703, azaz 65,9% volt észak-erdélyi származású. A többi a háború után érkezett Dél-Erdélyből (226 személy) vagy Bukovinából és Besszarábiából (138 fő). A 209 szamosújvári megkérdezettből 138 (66%) észak-erdélyi volt, a többi 24 és 47 pedig dél-erdélyi vagy bukovinai és besszarábiai (Róth 1947: 78–79). Ezek az eredmények alátámasztják a kolozsvári, nagyvárosi és nagyvárosi zsidóság háborút követő összetételére vonatkozó fentebbi becsléseket, amelyek szerint az ott élő zsidóságnak egy jelentős része nem észak-erdélyi származású, hanem holokauszt utáni bevándorló volt.

A Zsidó Világkongresszus kérdőíveit vizsgáló elemzésünk során, tekintettel a módszer hasonlóságára, Róth felméréseit használjuk kontrollként.

4 Magyar Zsidó Levéltár, XVIII-A-1, 74 150. dosszié, 1–4.

5 A DEGOB jegyzőkönyveinek elektronikus változata magyar és kis részben angol nyelven is elérhető: <http://degob.hu/index.php>, <http://degob.org/> (megtekintve 2010. március 3-án).

2. Történelmi háttér

■ A tanulmány elején utaltunk a Zsidó Világkongresszus kérdőíveinek tartalmára. Az űrlapokon szereplő kérdések több kategóriába sorolhatóak be: 1. személyes adatok, 2. állampolgári minőségre vonatkozó adatok, 3. jogsérelmek (elbocsátások, antiszemita terror stb.), 4. vagyoni és jövedelmi viszonyra vonatkozó kérdések, 5. munkaszolgálat, 6. deportálás, 7. hazatérés, felszabadulás és 8. a kérdőívet kitöltő személy által bejelentett áldozatok és túlélők, 9. a kitöltő személy által tett megjegyzések.

Ebben a fejezetben a fenti kategóriákkal összefüggő és a kérdőívek adatainak megértése szempontjából fontos történelmi vonatkozásra térünk ki, habár a későbbiekben nem kívánunk minden, az adatbázisba felvett kérdést külön kielemezni.

2.1. Jogfosztó intézkedések

■ A Zsidó Világkongresszus által összeállított kérdőívek első részében az adatközlőnek a második világháborút megelőző jogi, vagyoni helyzetére és az esetlegesen elszenvedett zsidóellenes atrocitásokra vonatkozó kérdésekre kellett válaszolnia.

Az 1. a–f. kérdéscsoport az aktuális állampolgársági minőségre, illetve az 1938-as román állampolgársági revízióra és annak következményeire kérdezett rá. Jelezni kellett továbbá az esetleges magyar állampolgársági revízió eredményét is.

Különböző indokokkal már 1924-ben törvényt hoztak Romániában az állampolgárságok felülvizsgálásáról, amely révén 3000 erdélyi zsidó családfőt és egyedülállót fosztottak meg román állampolgárságától (Iancu 2000: 102).

Az Octavian Goga kormányzása alatt (1937. december–1938. február) elfogadott állampolgárságok felülvizsgálatairól szóló rendelet törvény következményeként 1938. január 21. és 1939. szeptember 15. között Erdélyben 176 151 zsidó személy ügyét vizsgálták meg. Ennek eredményeként újabb 61 000 erdélyi zsidó (több mint 20 000 családfő és egyedülálló) veszítette el állampolgárságát (Iancu: 263, Gyémánt 2004: 122). Országos szinten, tehát egész Románia területén, 594 614 zsidónak vizsgálták felül az állampolgárságát és 225 200 (megközelítőleg 73 000 családfő és egyedülálló) felett volt azon személyeknek a száma, akiket negatívan érintett a procedúra (Iancu 2000: 263, vö. Butaru 2009: 257–260). A Zsidó Világkongresszus által összeállított kérdőív az 1924-es törvény következményeire nem kérdezett rá, csak az 1938-asra.

Magyarországon nem hoztak a romániaihoz hasonló törvényt az állampolgárságok revíziójáról. A második zsidótörvény (1939:IV. tc.) viszont bizonyos korlátozásokat vezetett be. A 3.§ értelmében külföldi zsidók nem szerezhettek magyar állampolgárságot sem honosítás, házasságkötés, sem törvényesítés révén.⁶ Ugyancsak ez a paragrafus hatalmazta fel a mindenkori belügyminisztert arra, hogy indokolt esetben hatálytalaníthatja mindazon zsidónak minősülő személyek állampolgárságát, akik 1914. július 1. után kapták azt meg.⁷

1941 augusztusában a magyar hatóságok a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság által nyilvántartott hontalannak minősülő vagy állampolgárságukat bizonyítani nem tudó zsidók közül mintegy 18 000 személyt gyűjtöttek össze és szállítottak át Galíciába. A kitelepített zsidók nagy részét az ukrainai Kamenyck-Podolszkij közelében az SS-egységek és ukrán milicisták kivégezték. A feltételezett erdélyi, illetve máramarosi áldozatok száma több ezret tehetett ki (Tibori 2007: 21). A Magyarország területéről származó kivégzett zsidók száma pedig 14 000–16 000 közöttire becsülhető (Gerlach–Aly 2005: 72, Karsai 2001: 228–232, Frojimovics 2007: 104–146). A kérdőív 2. a–e. pontokba foglalt kérdései már a magyar adminisztráció alatt történt eseményekre kérdeztek rá. Az Antiszemita terror főcímmel ellátott kérdéscsoportban a válaszadók az 1940-et követő letartóztatásokat, személyes inzultusokat, kilakoltatást, kiutasítást és a mindezek folyamán elszenvedett anyagi károkat tüntethették fel. A 3. a–d. pontokban az esetlegesen kisajátított magántulajdonnal kapcsolatos kérdések kaptak helyet, míg a 4. a–c. a kényszerűen beszüntetett vállalkozásokra, üzemekre, illetve az üzleti élet korlátozására vonatkozott.

6 <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8098> (megtekintve 2010. február 17-én).

7 Uo.

A felmérés külön foglalkozott a zsidóktól elkobzott olyan használati tárgyak értékével, mint az orvosi műszerek, rádiókészülék, varrógép, kerékpár, autó (6. pont) és a zsidótlanítási rendszer következményeivel, azaz az elbocsátásokkal, fizetéscsökkentéssel vagy az önálló keresetük esetében a szakmai tevékenység korlátozásával, betiltásával (7. a–e. pont). A 8. a–f. pont az 1940-et megelőző és az 1940–1944 közötti életkörülményeket, kereseti feltételeket, foglalkozási körülményeket vizsgálta.

Az 1940. augusztus 30-án meghozott második bécsi döntés nyomán a magyar hadsereg szeptember 5–13. között birtokba vette Észak-Erdélyt. Nagykárolyra szeptember 5-én, Nagyváradra 6-án, Kolozsvárra pedig szeptember 11-én vonult be a magyar katonaság. Az első hónapokban, szeptember 13–november 26. között, Észak-Erdély irányítását katonai közigazgatás látta el, és csak ezt követően rendezkedett be a polgári közigazgatás (A katonai közigazgatásra lásd: Szavári 2004: 272–304, Sebestyén–Szabó 2008: 1383–1420).

A bevonuló magyar katonai adminisztráció sorra hozta a zsidóellenes intézkedéseket. Szeptember 13-án betiltották a zsidó sajtótermékeket, köztük a kolozsvári Új Keletet és a nagyváradai Népünket. Ugyanígy a kolozsvári Haggibbor, a váradai Makkabi zsidó sportklubokat és a nem vallási jellegű egyesületeket, köztük az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséget is felfüggesztették (Löwy 2005: 131). A betiltott egyesületek felszámolása és vagyonuk sorsának elrendezése viszont sok esetben 1943-ig is elhúzódott.⁸

Mindezzel párhuzamosan, 1940 őszétől különböző indokokkal letartóztatásokra, kilakoltatásokra és kiutasításokra került sor. 1940. november 20-án például a nagyváradai Márton Vilmos bútorasztalos letartóztatták és megvonták az állampolgárságát.⁹ Rosenberg Sándor nagyváradai szabót ugyanez év december 27-én internálták családjával együtt.¹⁰ 1940 októberében Csíkszeredából, később pedig Borszékéről és egyéb székelyföldi településekről több tucat zsidó családot szedtek össze és dobtak át a máramarosi Körösmező mellett a magyar–szovjet határon (Braham 2008: 15). Ugyanígy, 1941. július 15-én mintegy 300, nem magyar állampolgárságú Szatmár megyei lakost toloncoltak ki a németek által megszállt Lengyelországba (Braham 2008: 305).

Gyakorivá váltak a zsidó személyek ellen elkövetett inzultusok is. A kolozsvári egyetemen 1940 októberében zsidó diákok megverésére került sor (Löwy 2005: 135). Hasonló esetek pedig egyre gyakrabban fordultak elő a következő időszakokban. 1940. december végén Gewürz Miksa nagyváradai kereskedőt bántalmazták súlyosan.¹¹ Szegő Györgyöt, az ismert zenepedagógus, író, énekesnő Szegő Júlia fiát 1941 júniusában és decemberében is megverték a kolozsvári kémiai intézetben, amelynek következtében mindkét esetben nyolc napon túl gyógyuló sérüléseket szenvedett.¹² 1941 júliusában Jakab Alfréd 17 éves gimnáziumi tanuló zsidó volta miatt esett áldozatául ismeretlen tetteseknek a kolozsvári Széchenyi téren.¹³

2.2. A zsidótörvények

■ A zsidók elleni intézkedések jogi háttérét több, 1938 után meghozott magyarországi törvény, rendelet teremtette meg. A honvédelemről szóló 1939:II. tc. 141.§-a, amely a háború idejére rendkívüli hatalommal ruházta fel a magyar kormányt, a későbbiekben a zsidóellenes rendeletek jogi alapjává

8 A két világháború közötti legfontosabb – cionista irányultságú – zsidó érdekképviseleti szervezetet, az *Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséget* például már a katonai hatóságok betiltották, de a teljes felszámolása csak 1943-ban zárult le. A Szövetség székhelye, irattára a második bécsi döntés idején a román fennhatóság alatt meghagyott Temesváron volt és ott is maradt. A Zsidó Nemzeti Szövetség észak-erdélyi irányítását a kolozsvári központ látta el, amelynek hivatalos feloszlataására az 1942. január 15-én kelt 266.279/1941.VII.b. sz. magyar belügyminiszteri rendelettel került sor. Egy hónappal később, február 12-én zár alá vették a Kolozsváron székelő észak-erdélyi Szövetség vagyonát, de még 1943 májusában is folytak az egyeztetések annak sorsáról. *Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale* (Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Kirendeltsége, a továbbiakban: DJCAN), 1. fond, 16139/1943. dosszié, 1–16. és 23.

9 *Arhiva Centrului pentru Studiul Istoriei Evreilor din România*, București (Romániai Zsidóságotkutató Központ Levéltára, a továbbiakban: ACSIER), III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9A. dosszié, 753/348. kérdőív.

10 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9B. dosszié, 978/539. kérdőív.

11 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9A. dosszié, 784. kérdőív.

12 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 685. kérdőív.

13 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 523. kérdőív.

vált.¹⁴ Ugyanez a törvénycikk hozta létre a munkaszolgálat intézményét, amely 1942 után igen sok besorozott zsidó férfi számára vált végzetessé (Gyurgyák 2001: 170–171).

1938–1941 között néhány igen fontos, a magyarországi és az észak-erdélyi zsidóság életére súlyosan kiható törvényt is elfogadott a magyar törvényhozás. Darányi Kálmán magyar miniszterelnök már az 1938. március 5-i győri beszédében kifejtette egy, a magyarországi zsidók jogainak korlátozására hivatott törvény szükségességét. Ennek a törvénynek a meghozatala nem várattott sokat magára. Május 29-én megjelent A társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról című 1938:XV. tc., amely első zsidótörvényként vonult be a köztudatba (Gyurgyák 2001: 136–139, Karsai 2001: 217, Gerlach–Aly 2005: 44–46). A törvény elsősorban az értelmiségi és szabadfoglalkozású pályákon mozgó zsidó állampolgárokat érintette negatívan, mivel arányszámukat az illető ágazatokban 20%-ban maximalizálta.¹⁵

Az ún. második zsidótörvényt Teleki Pál kormányzása alatt hozták meg 1939. május 5-én (a törvényt részletesen ismerteti: Don 2006: 121–138, 148–162, Gerlach–Aly 2005: 47–50, Karsai 2001: 218–219). A zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról szóló 1939:IV. tc. jóval szigorúbb korlátozásokat vezetett be, felülírva a korábbi, 1938:XV. tc. zsidókra vonatkozó rendelkezéseit, és faji alapon határozta meg a zsidóság fogalmát. Eszerint zsidónak kellett tekinteni minden olyan személyt, aki a törvény hatályba lépésének időpontjában a zsidó hitfelekezet tagja volt, valamint egyik szülője vagy legalább két nagyszülője izraelita vallású.

A második zsidótörvénynek az 1940-ben Magyarországhoz visszacsatolt Észak-Erdélyre vonatkozó módosításait az 1941. március 27-én kiadott 2.220/1941.M.E. sz. miniszterelnöki rendelet tartalmazta. Ezek a módosítások az áttérésekre, mentesítésekre, kamarai (ügyvédi, orvosi, mérnöki) tagságokra, iparendélyekre, zsidó alkalmazottakra, vállalatok működésére, szombatosokra és választójoggal kapcsolatos szabályozásokra vonatkoztak.¹⁶ A mentesítések kérdését a 2.200/1941.M.E. sz. rendelet 3. paragrafusa szabályozta. Eszerint a miniszterelnök a rendelet hatályba lépésétől számított harminc nap alatt mentesítheti azokat a személyeket a zsidótörvények hatálya alól, akik a román impérium időszaka alatt kimagasló tevékenységet folytattak az erdélyi magyarság érdekében.¹⁷ A zsidótörvények alóli észak-erdélyi mentesítésekkel egy külön erre a célra felállított véleményező bizottság foglalkozott gróf Bethlen Györgynek, a romániai Országos Magyar Párt 1926–1938 közötti elnökének vezetésével (Bárdi 2006: 64).

Habár az 1939:IV. tc. Észak-Erdélyre vonatkozó módosításai csak 1941-ben jelentek meg, magát a törvényt már 1940 őszétől alkalmazni kezdték ebben a régióban is.

Az 1939:IV. tc. a faji alapú elkülönítésen túl a zsidók arányszámát a korábbi 20-ról 6%-ra csökkentette az értelmiségi és szabadfoglalkozású pályákon. Megtiltotta továbbá, hogy zsidónak minősülő személyt a magyar országgyűlés felsőházának tagjává válasszanak, kivéve az izraelita felekezet képviselőit ellátó lelkészeket. Kizárta az állami, törvényhatósági, községi, valamint egyéb közszférában dolgozó zsidó tisztviselőket az állásaikból, valamint elrendelte a közép-, középfokú és szakiskolákban tanító tanárok négy éven belüli nyugdíjazását. Megvonta az olyan állami monopóliumnak számító termékek árusításának jogát, mint pl. a só, dohány, szesz, ásványolaj, gyógyszerek, és megtiltotta, hogy a sajtót, valamint a kulturális intézményeket zsidónak minősülő személyek igazgassák.

A jogszabály kirekesztő szándéka az egyetemi szférát is érintette, visszaállítva az 1920-as numerus clausust.¹⁸ Mindez azt jelentette, hogy a felsőoktatási intézmények első évfolyamára csak olyan mértékben lehetett zsidónak minősülő hallgatókat felvenni, hogy azoknak aránya ne haladja meg az illető egyetem vagy főiskola karára felvett összes diákok 6%-át. Kivételt képezett a budapesti József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem műszaki kara, ahol 12%-ban szabták meg a felvehető zsidó diákok arányát.¹⁹ A numerus clausus érvényesült a kolozsvári egyetemen is. Az 1940/1941-es

14 A törvény szövegét lásd: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8096> (megtekintve 2010. február 17-én).

15 A törvény szövegét lásd: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8070> (megtekintve 2010. február 17-én).

16 *Budapesti Közlöny*, 1941. március 27. 70. 1–3.

17 Uo.

18 Magyarországon már 1920-ban is hoztak egy numerus clausus törvényt (1920:XXV. tc.), amely szabályozta az egyetemre és főiskolákra felvehető zsidó diákok számát. Ezt a törvényt, enyhítve a szigorán, 1928-ban úgy módosították, hogy a felekezeti szempontok helyett a szülők foglalkozását vették alapul (Kovács 2005: 130).

19 A törvény szövegét lásd: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8098> (megtekintve 2010. február 17-én). (Vö. Gyurgyák 2001: 144–146).

tanévre Kolozsvárra már csak 10 kivételezett zsidó diák járhatott – az 1938/1939-es tanévben 284-en voltak, az összdíáktség 9,18%-át téve ki (Lówy 2005: 134., Pálffy 2004:174).

A második zsidótörvény 9.§-a a különböző kamarai tagságokról intézkedett. Eszerint az ügyvédi, orvosi, mérnöki kamarába, a sajtókamarába, valamint a színművészeti és filmművészeti kamarába is 6%-os küszöböt vezettek be a zsidók számára. A rendelkezés negatív kihatásai jól lemérhetők Észak-Erdélyben is. A Magyarországhoz visszacsatolt területen újjászervezték a kamarákat. Így például Észak-Erdélyben három ügyvédi kamarát hoztak létre, amelybe 1941-ben összesen 1315 ügyvéd kérte a felvételét. Közülük 482 (37%) volt zsidó, de az 1939:IV. tc. értelmében csak 6%-ot és 3% kivételezettet, tehát összesen 9% zsidót lehetett felvenni a tagságba. A végül 655 felvett ügyvéd között így csupán 57 zsidónak minősülő személynek jutott hely (8,8%).²⁰

A kamarai tagság hiánya 1941 elejétől igen sorsdöntőnek bizonyult a sajtóban dolgozó zsidók számára is: A második zsidótörvény végrehajtása tárgyában kibocsátott 7.720/1939.M.E. sz. rendelet 25.§-ának észak-erdélyi alkalmazásáról szóló 30/1941.M.E. sz. rendelet az időszakos és nem időszakos lapokkal foglalkozott. Ennek értelmében, 1941. február 1-től csak olyan személyek tölthettek be felelős szerkesztői, kiadói, főszerkesztői, segédszerkesztői, nyomdai szerkesztői, rovatvezetői funkciókat, akik a sajtókamara nem zsidó tagjainak névjegyzékében szerepeltek.²¹ A második zsidótörvény rendelkezései között meg kell említeni továbbá a birtokszerzésre és az iparüzésre vonatkozó korlátozásokat. A törvény korlátozta a zsidók mező- és erdőgazdasági, ingatlanszerzési jogát, valamint lehetővé tette a zsidók tulajdonában lévő mezőgazdasági ingatlanok kisajátítását. Megtiltotta továbbá iparigazolványok kiadását zsidók számára mindaddig, amíg az illető településen 6% alá nem csökken az iparigazolvánnyal rendelkező személyek között a zsidók aránya.²² Az említett paragrafust Észak-Erdélyben is alkalmazni kezdték, sorra utasítva vissza a zsidók régi román iparigazolványainak magyarra történő lecserélését, és ezzel megakadályozva a különböző iparosműhelyek, boltok hivatalos működését.²³

A második zsidótörvény előírásainak következtében 1940/1941 folyamán jelentős számú zsidó értelmiségi, szakértelmiségi, szabadfoglalkozású személy veszítette el állását Észak-Erdélyben. Ugyanígy a zsidók szinte teljes egészében kiszorultak az iparból és a nagykereskedelemből (Lówy 2005: 126). A zsidó üzletek vagy azok árukészletének elkobzása már 1940 őszén megindult. Schwartz Adolf nagyváradi kereskedőnek 1940. november 23-án foglalták le 5 millió lej értékű fűszer-, rövidáru textil-, üveg- és vasárúját.²⁴ A kisajátítások a következő években is folytatódtak: 1942. október 1-én Fischer Sándort fosztották meg nagyváradi borbélyüzletétől.²⁵

A törvény negatív kihatásai főleg a zsidó középosztályt és a kispolgárságot érintették, hiszen a kiskereskedőket, ügynököket, kishivatalnokokat volt a legkönnyebb megfosztani jövedelemforrásuktól. Ezzel szemben a tehetősebb nagypolgárság, az ún. strómanok, az üzletbe bevont keresztény társak révén próbálta kikerülni a törvény szigorát (Don 2006: 138). 1937. december 31-i adatok szerint például Kolozsváron mintegy 1350 kereskedőt és vállalkozót (a városban bejegyzett kereskedők és vállalkozók 48–49%-át), valamint 665 iparost (az iparosok 24%-át) érinthették valamilyen mértékben a második zsidótörvény megszorításai (Cioranu 1940: 3–16). Egy magyar honvédségi jelentés szerint 1940 októberében a jelentősebb észak-erdélyi vállalatok 80%-a volt zsidónak minősülő személyek és 15%-a románok kezén (Sebestyén–Szabó 2008: 1402).

Egyes becslések szerint az 1938 után Magyarországhoz csatolt területeken a második zsidótörvény következtében a zsidóknak körülbelül 30 százaléka veszítette el munkáját (Gerlach–Aly 2005: 55, Don 2006:154).

A már ismertetett 2.220/1941.M.E. sz. miniszterelnöki rendelet 3.§-a által szabályozott kivételes esetekben lehetőség nyílt arra, hogy egyes személyek mentesítést élvezzenek a kiszabott korlátozások alól. Bárd Oszkár – eredeti nevén Wettenstein Oszkár – kolozsvári író 1940. november 28-án nyújtott be kérvényt a magyar miniszterelnökhöz, amelyben a zsidótörvények alóli mentesítését kérte. Bárd Oszkár két világháború közötti irodalmi munkásságára, az erdélyi magyarság melletti kiállásra, magyar

20 A nagyváradi ügyvédi kamarába például a korábbi 120 zsidó tagból csak 12-öt vettek fel (Bárdi 2006: 62., Mózes 1997: 171).

21 *Budapesti Közlöny* 1941. január 8. 5. 13.

22 Lásd: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8098> (megtekintve 2010. február 17-én).

23 A kolozsvári állami levéltárban több ilyen visszautasított kérés is fennmaradt 1940/1941-ből. Lásd pl. DJCAN, 1. fond, 3384/1941 (Friedmann Áron cipésmester), 7155/1941 (Wolf Lajos műszaki tisztviselő taxiengedélye) dossziék.

24 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9A dosszié, 801. dosszié.

25 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9B dosszié, 928/495. dosszié.

hűségére, valamint I. világháborús érdemeire hivatkozott. Hangsúlyozta azt is, hogy 1938 novemberében gyermekeivel együtt megkeresztelkedett és betért az ágostai hitvallású evangélikus egyházba. Bárd több prominens keresztény személytől is kapott ajánlólevelet (pl. gróf Bethlen Györgyné, Berde Mária), de végül nem sikerült elkerülnie a zsidótörvények negatív hatásait.²⁶

1942 végéig az említett miniszterelnöki rendelet alapján nagyon kevés, 66 észak-erdélyi zsidó személy kapott mentességet, köztük hét kolozsvári, kettő nagykárolyi és tizenegy nagyvárad.²⁷

A későbbiekben viszont újabb mentesítésekre is sor került. Néhány esetben, mint amilyen a kolozsvári színházigazgatónak, Janovics Jenőnek is az esete, a korai kikeresztelkedés jelentett menedéket. Az 1872-ben született Janovics 1895-ben tért ki az izraelita vallásról és keresztelkedett meg reformátusnak, felesége Poór Lili színésznő pedig keresztény származású volt.²⁸ Az ő érdekében is többen, köztük Inczedy Joksmán Ödön Kolozs vármegyei főispán és gróf Bethlen György emelt szót a magyar miniszterelnöknél.²⁹

A harmadik zsidótörvénynek is nevezett 1941:XV. tc. (A házassági jogról szóló 1894:XXXI. tc. kiegészítéséről és módosításáról, valamint az ezzel kapcsolatban szükséges fajvédelmi rendelkezésekről) 1941. augusztus 8-án lépett érvénybe. Rendelkezései tehát már a kezdetektől érvényesek voltak az észak-erdélyi zsidóságra is.³⁰ A törvény, zsidó vonatkozású kitételei mellett, általános kérdésekkel is foglalkozott (házasságot megelőző kötelező orvosi vizsgálat, házassági kölcsön, házasság felbontása), de emellett újabb faji alapú kirekesztést alkalmazott. Megtiltotta ugyanis a nem zsidók és zsidók közötti házasságkötést, de büntetést helyezett kilátásba azon zsidó férfiak számára is, akik házasságon kívüli nemi kapcsolatba lépnek nem zsidó nővel (Gyurgyák 2001: 154, Karsai 2001: 227).

A zsidók tulajdona ellen irányult az 1942:XV. tc. (A zsidók mező- és erdőgazdasági ingatlanairól), amelyet 1942. szeptember 6-án hirdettek ki.³¹ Szigorítva a második zsidótörvény 15–16. paragrafusán, a törvény eltörölte a zsidók ingatlanszerzési jogát, és előírta, hogy az állam minden olyan személytől, aki zsidónak minősül, valamint az olyan társaságoztól, amelyek tulajdonosainak, valamint a vezetőségének több mint fele zsidó, megfelelő kártérítés fejében kisajátíthatja a mező-, illetve erdőgazdasági birtokát (Karsai 2001: 164). A zsidó birtokok kisajátítása szoros összefüggésben állt a már Gömbös Gyula miniszterelnöksége alatt elindított mezőgazdasági reformtörekvésekkel és az 1940-et követő telepítéspolitikával. 1938-tól kezdődően – antiszemita érvrendszerre épülve – ténylegesen is állami céllá vált a zsidó birtokok földreform céljaira történő kisajátítása. Az árjásítás szellemében 1941 végéig 423 000 kat. holdnyi zsidó területet, 1943 végéig pedig további 220 000 kat. holdat sajátítottak ki és osztottak szét a parasztság között (Gerlach–Aly 2005: 65–66).³² Hasonló összefüggésekre figyelhetünk fel romániai vonatkozásban is. Az Észak-Erdélyből Dél-Erdélybe menekült vagy kiutasított románok egzisztenciális problémáinak és a lakásínségnek enyhítése érdekében zsidóktól elvett földterületeket és ingatlanokat osztottak szét közöttük.³³ Tehát mind a két ország esetében tetten érhető a szociálpolitika,

26 Bárd Oszkárt, aki Galgón teljesített körorvosi szolgálatot, zsidó származása miatt a hatóságok 1941 júniusában felmentik állásából. *Magyar Országos Levéltár* (MOL), K28, 139. cs., 222. t., 1940–L–22 897, 3–4.; (Murvai 1998: 203).

27 A kolozsvári mentesítettek: Róth Hugó, Róth Bódog, Farkas Ernő ügyvédek, Elfer Aladár orvos, Elfer György István gépészmérnök, Erős Lajos bankigazgató, Gyalui Farkas író, könyvtárigazgató. Nagykárolyi mentesítettek: Melinda László ügyvéd, Melinda György. Nagyvárad: Hegedűs Nándor újságíró, Hegedűs Boldizsár vegyész, Weiszlovich Emil szállodatulajdonos, Konrád Ferenc és Berkes József magántisztviselők, Berkes Péter, Hollós Péter főiskolai hallgató, Moskovits Jenő János mérnök, Moskovits István, Moskovits György tisztviselő, Bíró József művészettörténész (Bíró Budapestre költözött, ahol közvetlenül a város felszabadulását megelőzően a nyilasok agyonlőtték). MOL, K28, 141. cs., 222. t., 1943–J–16 176, 2–4. (Löwy 2010: 329).

28 *Erdélyi Múzeum-Egyesület Kézirattára* (a továbbiakban EME-KT), Janovics Jenő Hagyaték, I. 14. 11–13.

29 EME-KT, Janovics Jenő Hagyaték, I. 14. 1–10.

30 A törvény szövegét lásd: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8168> (megtekintve 2010. február 17-én).

31 A törvény szövegét lásd: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8188> (megtekintve 2010. február 17-én).

32 Áron Pál nagykárolyi kereskedő családjától 1943-ban 28 hektár tasnádcsányi szőlőst sajátítottak ki a tasnádi római katolikus egyház részére. Majtényi Béla kismajtényi gazdálkodótól a törvény alapján 1944-ben 70 katasztrális hold földet vettek el. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 11A dosszié, 20/1. és 176/1. kérdőívek.

33 Az Arad megyei szolgabírók (*pretor*) aradi prefektúrán tartott 1941. március 19-i gyűlésén a napirendi pontok között szerepelt a megye területén lévő észak-erdélyi román menekültek és kiutasított személyek kérdése is. A román gazdasági minisztérium Kolonizációs Ügyosztálya (*Subsecretariatul de Stat al Colonizării*) döntésének értelmében őket a megye területén élő zsidóktól kisajátított földbirtokokra kellett letelepíteni. Hasonló intézkedésekre került sor a többi dél-erdélyi területen, így például Temes megyében is. *Direcția Județeană Arad a Arhivelor Naționale* (Román Országos Levéltár Arad Megyei Kirendeltsége), Fondul Camera de Agricultură Arad, inv. 32, dos. 127/1941, 6., *Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale* (Román Országos Levéltár Temes Megyei Kirendeltsége), fond 69., inv. 301., dos. 1/1941, 10–19.

valamint a telepítéspolitika összefonódása a zsidóság kisemmizésére tett törekvésekkel (Horváth 2006: 123–128 és 141–142, Case 2009: 116–117, Ioanid 2006:42).

Az általunk vizsgált három városban 1930-ban viszonylag alacsony volt a mező- és erdőgazdaságból élő zsidók száma. Kolozs megyében az 1930-as román népszámlálás szerint 459 magát zsidónak valló személynek (aktív keresők és eltartottak) származott a jövedelme a mezőgazdaságból és 87-nek az erdőgazdálkodásból, illetve vadászatból. Bihar megyében 933 őstermelésből élő zsidót regisztráltak az 1930-as népszámlálás alkalmával. Közülük 790 élt mezőgazdaságból és 112 erdőgazdálkodásból. Szilágy megyében ennél jóval nagyobb számokat kapunk. Itt az őstermelésből élők száma 1369 volt (Recensământ 1941: 50–51., 146–147., 410–411). Figyelembe véve, hogy az őstermelés, mint ahogy a keresztény lakosság körében is, főként rurális környezethez kötődő tevékenység, az említett három megye területén őstermelésből élő zsidók többsége nem Kolozsváron, Nagykárolyban vagy Nagyváradon élt, hanem a kisebb településeken.

2.3. A munkaszolgálat

■ A Zsidó Világkongresszus által 1946-ban összeállított kérdőív 1–4-ig terjedő pontjai és a 6–8. pontok a személyes adatok mellett az állampolgári minőségre vonatkozó adatokra, a holokauszt alatt elszenvedett jogsérelmekre, valamint a vagyoni és jövedelmi viszonyra kérdeztek rá. A továbbiakban a munkaszolgálat foglalkozó 5. a–d. pont történelmi hátterét mutatjuk be.

A munkaszolgálat intézményét az 1939:II. tc. hozta létre, és több későbbi rendelet szabályozta, viszont a zsidók számára végzetessé csak Magyarország 1941-es hadba lépése után vált. Teleki Pál magyar miniszterelnök által 1939. május 12-én ellenjegyzett 5.070/1939. M.E. rendelet, az 1939:II. tc. 230. cikkelyére hivatkozva lefektette a munkaszolgálat általános elveit és intézkedett annak megszervezéséről (Braham 1977: 9).

Az 1939. július 1-jén életbe lépett munkaszolgálati rendszer 1941 áprilisáig lényegében érintetlen maradt. A Jugoszlávia elleni magyar hadba lépést követően viszont újabb szigorításokat vezettek be. 1941. április 19-én jelent meg a 2.870/1941.M.E. rendelet a második zsidótörvény értelmében zsidónak tekintendő személyek katonai szolgálatáról.³⁴

Az említett rendelet végrehajtásáról 1941. augusztus 19-én adta ki a honvédelmi minisztérium a 27 300. eln. 8.–1941. sz. utasítást, amely értelmében minden hadköteles és egészségügyi szempontból alkalmas zsidó személynek munkaszolgálatot kellett teljesítenie. A behívott, zsidónak minősülő személyek nem viselhetek többé fegyvert (Braham 1977: 17).

A következő lépést a munkaszolgálatosok helyzetének szabályozására az 1942. júliusban elfogadott 1942:XIV. tc. (A honvédelemről szóló 1939. évi II. törvénycikk, valamint az 1914–1918. évi világháború tűzharcosai érdemeinek elismeréséről szóló 1938. évi IV. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről) jelentette.³⁵ A törvény részletesen foglalkozott a zsidó katonakötelesek státuszával a magyar honvédségen belül. A zsidó sorköteles fiatalokat kizárta a katonai életre felkészítő levontképzésből, a munkaszolgálatosoknak megtiltotta a fegyverviselést. Elrendelte továbbá, hogy a munkaszolgálatosok, függetlenül korábbi esetleges katonai rangjuktól, csak rendfokozat, illetve karpaszomány nélkül szolgálhatnak.

A munkaszolgálatosok száma a magyar hadba lépés után rohamosan növekedni kezdett.³⁶ Változás történt ugyanakkor a területi elhelyezkedésükben is. A hadba lépést követően ugyanis a hátsószágban

34 A rendelet szövegét lásd: *Budapesti Közlöny* 1941. április 19. 88. 2.

35 A törvény szövegét lásd: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8187> (megtekintve 2010. február 17-én).

36 A munkaszolgálat teljesítése alól csak kivételes esetben lehetett megmenekülni. Az 1941-es magyar hadba lépést követően sorra érkeztek a magyar honvédelmi minisztériumhoz a mentesítési kérelmek, de csak nagyon keveset bíráltak el pozitívan. Kolozsvárról Kovács György színész, későbbi főiskolai tanár és Mátyás Mátyás orvos, kórházigazgató 1943 őszén kérvényezték a mentesítésüket, és sikerült is elkerülniük a munkaszolgálatot. Nem voltak ilyen szerencsések a kolozsvári zsidó gimnázium fiatalabb tanárai, akik érdekében 1944. január 7-én adott be kérelmet a tanintézmény. Habár a dokumentumot ellenjegyző Illés Gyula tankerületi főigazgató és Inczedy-Joksmann Ödön Kolozs vármegyei főispán is a kérvény elfogadását javasolták, annak teljesítésére csak részben került sor. A 12 pedagógusból ugyanis 7-től (Ornstein Sándor, Grosz Andor, Róbert Endre, Fischer Vilmos, Lázár Dezső, Gábor Béla, Knöpfler László), fiatal korukra és nélkülözhetetlenségükre hivatkozva megtagadták a mentesítést. MOL, K28, 141. cs., 222. t., 1943–J–32 097, 3–6. és 1943–J–32 176, 5–6., valamint 1944–J–15 453; Löwy 2005: 130.

munkára fogott zsidó férfiak jelentős része az ukrajnai frontra került. 1942 közepén a szovjet frontra irányított második magyar hadsereg kötelékébe már mintegy 50 000 fegyvertelen zsidó munkaszolgálatos tartozott (Braham 1997. I: 314). A számukra kiszabott nehéz fizikai munka, kegyetlen büntetések és az embertelen bánásmód mellett az elégtelen élelmiszeradagok, valamint a hiányos öltözet tették elviselhetetlenné a munkaszolgálatot (Az ukrajnai munkaszolgálatosok körülményeire lásd: Braham 1997. I: 311–317). Már 1941-ben is nagyon sok zsidó választotta a menekülés útját, és szökött át a szovjetekhez, habár ennek következtében többnek is balul végződött a sorsa, és a remélt szabadság helyett a hadifogoly sors jutott számukra, vagy az ukrán partizánok lötték le őket (Braham 1997. I: 322–323).

A második magyar hadseregnek 1943 elején a Donnál elszenvedett veresége az oroszoktól hatalmas emberáldozatokat követelt mind a magyar katonák, mind a munkaszolgálatosok körében. Korábbi becslések szerint a mintegy 50 000 magyarországi zsidó munkaszolgálatosból alig 10 000 maradt életben. A legújabb kutatások viszont ennél több zsidó túlélővel számolnak: Megközelítőleg 25 000 zsidó munkaszolgálatos vészelt át a doni vereséget, akik közül viszont 10 000 fő orosz fogságba esett (Gerlach–Aly 2005: 75). A túlélőket és a fogságba esést elkerülőket újrászervezték és tovább kellett szolgálniuk alakulataiknál.

A keleti fronton lévő munkaszolgálatosok sorsa az 1943-tól zajló visszavonulás során igen szerteágazóvá vált. A továbbra is fizikai munkára fogott vagy aknaszedésre használt zsidó behívottak közül egyre többen kíséreltek meg megszökni a századukból, mások pedig a harcok során estek orosz fogságba. Voltak olyanok is, akik a munkaszolgálatból valamelyik náci koncentrációs táborba kerültek. Ezeket az eseteket példázza egy kolozsvári család férfitagjainak a sorsa: A szüleiket és lánytestvéreiket deportálásban elvesztő Éger testvéreket 1942–1943 folyamán hívták be munkaszolgálatra, és mindannyian a keleti frontra kerültek. Éger Zoltán ügyvéd 1944 nyarán szökött meg az orosz frontról, amikor megtudta, hogy a zsidókat náci koncentrációs táborokba deportálják. A partizánokhoz menekülő férfi viszont orosz fogságba esett, és a fehérorosz Babruyskba vitték. Innen került haza Kolozsvárra 1945 októberében. További két testvére, Tibor és Ignác is hasonló módon szökött meg és érkezett haza 1945 folyamán. A negyedik és az ötödik testvért, Andrást és Sándort Kassáról munkaszolgálatos századukkal együtt az ausztriai Mauthausenbe deportálták 1944 decemberében. Sikerült túlélniük a koncentrációs tábort, és 1945 augusztusában visszatértek Kolozsvárra.³⁷ Mihály Ignác kolozsvári munkaszolgálatos esete hasonló volt az Éger testvérekéhez: 1944 végén esett orosz fogságba, Szinferopolba került, és csak 1945. október 27-én látta meg újból szülővárosát.³⁸

A nagyváradi és a nagykárolyi kérdőívekben szintén találni ehhez fogható beszámolókat: Róth Imre nagykárolyi kereskedő 1944 márciusában a 110/6-os századnál teljesített munkaszolgálatot, amikor orosz fogságba került Ukrajnában. 1945. szeptember 1-jén szabadult, és két hónap múlva ért haza. Friedman Herman munkaszolgálatos 1943-ban esett orosz fogságba, ahonnan 1944. február 12-én visszatért Nagykárolyra. Itt májusban gettóba vitték, és családjával együtt Auschwitzba deportálták és több lágert is megjárt. Végül Buchenwaldban szabadult fel.³⁹ Kohn Zoltán textilmunkást Nagyváradról hívták be kötelező munkaszolgálatra 1940-ben. Előbb Nagybányán és Mohácson teljesített szolgálatot, majd a Donhoz vezényelték. 1943. február 7-én esett orosz fogságba Sztari Oszkol környékén, több szovjet lágert is megjárt, mígnem 1945 júliusában hazatért.⁴⁰

Nem bizonyultak szerencséseeknek azok a munkaszolgálatosok sem, akiket 1943 nyarán a német megszállás alatt lévő Jugoszláviában fekvő bori rézbányákba vezényeltek. Egy németekkel megkötött magyar egyezmény alapján körülbelül 6 200 magyar zsidó került ide és jó részük vagy a kíméletlen munka során, vagy az 1944 őszen Ausztria felé történő halálmenet közben veszítette életét (Braham 1997. I: 340). Akiknek sikerült túlélniük az északnyugat irányába tartó erőltetett menetelést, azok valamelyik németországi koncentrációs táborba (Flossenburg, Sachsenhausen, Oranienburg, Buchenwald) kerültek, ahol sokuk meghalt.⁴¹ Az ukrajnai és a bori munkaszolgálatosok sorsánál viszonylag könnyebb bánásmód

37 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 597–601. kérdőívek.

38 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 519. kérdőív.

39 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 11A. dosszié, 24/1. és 161/1. kérdőívek.

40 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9A. dosszié, 793/374. kérdőív.

41 Az általunk vizsgált kérdőívekből Bermann Izsák, Farkas Dezső kolozsvári kereskedőkről és Moskovits Bálint nagyváradi kémikusról tudjuk, hogy Borban is megfordultak. Bermann Izsákot végül Szombathelyről deportálták Schandorfba, ahonnan megszökött, és 1945 júniusában tért haza Kolozsvárra. Farkas Dezső útja is koncentrációs táborba vezetett: 1944 októberében Sachsenhausenbe került, ahonnan 1945 augusztusában tért vissza. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 579. és 594. kérdőívek, valamint 9. dosszié, 783. kérdőív.

jutott azoknak, akik a hátszágban teljesítették kötelező munkaszolgáltatukat. Szerencséseknek számítottak azok, akiket Nagyvárára hívtak be az ottani X. munkaszolgálatos zászlóaljhoz. Az alakulat parancsnoka, Reviczky Imre ugyanis, lehetőségeihez mérten igyekezett könnyebbé tenni a felügyelete alá tartozó zsidó munkaszolgálatosok helyzetét.

A háborút túlélő és hazatérő munkaszolgálatosok sorsa tehát sokféleképpen alakulhatott a holokauszt alatt. Elsőként azok szabadultak fel, akiknek a keleti hadműveleti területeken sikerült megszökniük, és el tudták kerülni az orosz fogságba esést. Ők már 1944 kora őszen visszatértek korábbi lakóhelyükre. Az orosz és román csapatok észak-erdélyi előretörésével párhuzamosan az ebben a térségben szolgáló munkaszolgálatosok is sorra szabadultak fel. A visszavonuló magyar hadseregből ugyanis sokan megszöktek.⁴² A Nagyváradon állomásozó munkaszolgálatosokból álló légószázad a szovjet bevonuláskor a városban maradt, így ők már október közepén felszabadultak. Ebből a százból szökött meg 1944. október 1-jén Feldstrich Izsó nagyvárad-i könyvkötő. Feldstrich a határon át Romániába menekült, és ott várta be a szovjet bevonulást, majd december 1-jén hazatért.⁴³

A túlélő munkaszolgálatosok pontos számát nem ismerjük. Egy, a második világháborút követően Sabin Manuilă román statisztikus és Wilhelm Fildermann zsidó vezető által készített becslés szerint Észak-Erdélyből 13 636 zsidót hívtak be munkaszolgálatra. Jelentős részük feltehetően soha nem tért haza (Stark 2000: 27). Más, kevésbé elfogadott vélemények szerint az észak-erdélyi munkaszolgálatosok száma a Manuilă és Filderman által megállapított számnak akár a kétszerese is lehetett (Nyárády 2003: 89).

A kérdőívekben szereplő kérdéseknek főbb történelmi és jogi hátterét bemutattuk. Hangsúlyozni kell viszont, hogy a tárgyalt intézkedések mellett a második világháború éveiben több száz további zsidóellenes rendelet is napvilágot látott. Ezeknek a tételes felsorolására több tanulmány is vállalkozott, így mi ettől eltekintünk (Vértes 2002, Braham 1997. II: 1326–1338 stb). Az általunk vizsgált kérdőívekben több esetben is előfordulnak utalások olyan korlátozó rendelkezésekre, amelyek egy-egy szűkebb területre vonatkoztak. Ilyen például az 1.850/1943.M.E. sz. rendelet, amely a borkereskedésekre vonatkozott. Miután 1941 júniusában megvonták borkereskedési engedélyét, 1943. augusztus 20-án a fenti rendeletre hivatkozva kobozták el Róth Ferenc nagykárolyi borkereskedő összes borászati felszerelését.⁴⁴

2.4. Gettósítás és deportálás

■ A Zsidó Világkongresszus által összeállított kérdőív a már említett kérdéseken kívül részletes adatokat rögzített a deportálással kapcsolatban is. Erre a problémára a 9. sz. kérdéskör a–j. pontjai kérdeztek rá. Fel kellett tüntetni a gettósítás, a deportálás helyét és időpontját. A gettóban uralkodó körülmények leírására, valamint a deportálás menetére külön rubrikák vonatkoztak. Ezen túlmenően a túlélő felsorolhatta azoknak a koncentrációs táboroknak a nevét, amelyekben megfordult a deportálás ideje alatt. Az utolsó három pont (h–j.) a felszabadulás mikéntjével, a hazatérés időpontjával és az egészségi állapottal foglalkozott. Az észak-erdélyi zsidók sorsa, a többi magyarországi vidéki zsidó közösségekkel egyetemben az 1944 márciusában bekövetkezett német megszállással pecsételődött meg végleg. Március 19-én a német csapatok megkezdték az egyébként szövetséges Magyarország megszállását, azzal a szándékkal, hogy megelőzzenek egy esetleges kiugrást a háborúból, és hogy ellenőrzésük alatt tartsák az ország gazdasági és nyersanyagforrásait. Németország zsidókkal szemben tanúsított magatartása és a magyarországi zsidóság 1944. március 19-ét követő gyors jogfosztása, majd deportálása tehát nem kiváltó oka volt az invázióknak, hanem következménye. A zsidóság megsemmisítéséhez vezető intézkedések azonban nem értelmezhetőek automatikusan működő, visszafordíthatatlan folyamatként, amelyhez kizárólag a német megszállás adta meg a végső lökést. Az is nagy valószínűséggel állítható viszont, hogy az ország német inváziója nélkül nem került volna sor a magyarországi zsidóság deportálására (Gerlach–Aly 2005: 131 és 209).

42 További kolozsvári, nagyvárad-i munkaszolgálatos életsorsokra lásd: Löwy 2005: 143–159., Mózes 1997: 174–183.

43 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9. dosszié, 758/352. kérdőív.

44 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 11A dosszié, 23/2. kérdőív.

Észak-Erdélybe 1944. március végén érkeztek meg a német csapatok, és rögtön nekiláttak a zsidó lakosság megfélemlítésének és kifosztásának. Több helyen, így Kolozsváron, Nagyváradon és Nagykárolyban⁴⁵ is a zsidó vezetőréteget, valamint a vagyonos és befolyásos személyeket érintő letartóztatásokra került sor. Kolozsváron március 28-án éjszaka 150 zsidó személyt tartóztattak le (Lówy 2005: 169–170).⁴⁶ A megszállt Nagyváradon április közepéig több mint száz zsidót vett őrizetbe a Gestapo (Mózes 1997: 188–189).⁴⁷

1944 áprilisában tovább folyt az egyre kíméletlenebb zsidóellenes rendelkezések életbe léptetése. Április 5-től kezdődően a zsidónak minősülő személyeknek megkülönböztető jelzésként egy 10 x 10 cm nagyságú kanárisárga csillagot kellett viselniük ruhájuk bal felső részén. Nem sokkal ezután a zsidók mozgásterének korlátozására is sor került, és a hónap közepén elrendelték a zsidók vagyonának zár alá vételét (Az egyes zsidóellenes rendelkezéseket tételesen felsorolja: Gyurgyák 2001: 176, vö. Gerlach–Aly 2005: 120–123).

Miközben sorra jelentek meg a jogkorlátozó intézkedések, a náciarát magyar kormány német segédlettel a zsidók gettókba történő koncentrálását és deportálását készítette elő. A gettósítások egyes részleteivel egy – Baky László belügyminisztériumi államtitkár vezetésével és Adolf Eichmann részvételével összeült – német–magyar értekezlet foglalkozott április 4-én. A konkrét gettósítási és deportálási tervet három nappal később, április 7-én írta alá Baky államtitkár.

Az észak-erdélyi intézkedéseket a hónap végén, két értekezleten véglegesítették. Mind a két alkalommal Baky kollégája, Endre László zsidóügyek kezelésével megbízott belügyminisztériumi államtitkár elnökölt. Az április 26-i, Szatmárnémetiben megtartott tanácskozáson a IX. csendőrkerülethez tartozó hat észak-erdélyi vármegye (Beszterce-Naszód, Kolozs, Szolnok-Doboka, Szilágy, Szatmár, Bihar) zsidótlanításának részleteit dolgozták ki. Április 28-án a tárgyalások Marosvásárhelyen folytatódtak, ahol a X. csendőrkerület hatáskörébe tartozó megyék (Csík, Háromszék, Maros-Torda, Udvarhely) zsidóinak sorsáról döntöttek (Braham 2008: 26).

A máramarosi területeket, melyeknek déli része 1918–1940 között a többi kelet-magyarországi és erdélyi területekkel együtt ugyancsak Romániához tartozott, a második bécsi döntés után a VIII. csendőrkerületbe osztották be. Ennek következtében, amikor 1944 áprilisának elején kijelölték az ún. zsidótlanítási zónákat, a máramarosi zsidóság az I. zónába, míg a többi észak-erdélyi zsidó a II. zónába került. Az I. zsidótlanítási zónában már április 16-a után megkezdődött a zsidók koncentrálása. Az általunk vizsgált kérdőíveket kitöltő kolozsvári, nagyváradi és nagykárolyi személyek a II. zónába estek, és 1944. május 3-tól került sor a gettósításukra. Az összegyűjtés elsősorban a kiskorú, idős lakosságot, a nőket és a munkaszolgálatra be nem hívott 18–48 év közötti férfiakat érintette. Habár a munkaszolgálat során a zsidó férfiak többségének embertelen bánásmódot kellett eltűrnie, és testi épsége, élete is veszélyben forgott, mégis nagyobb esélyük nyílt a túlélésre, mint a deportált lakosoknak.

A II. zónában 11 településen összesen 14 gettót állítottak fel: Kolozsvár, Szamosújvár, Dés, Szilágysomlyó, Szatmárnémeti, Nagybánya (2), Beszterce, Nagyvárad (2), Marosvásárhely (2), Szászrégen, Sepsiszentgyörgy. A helyi hatóságok, néhány kivételtől eltekintve, téglagyárak területén hozták létre a gettókat. Az igen kis helyre összezsúfolt zsidó lakosság számára alig akadt ivóvíz, tisztálkodási lehetőség. A nagyváradi központi gettóba mintegy 27 ezer főt zsúfoltak össze, Szatmárnémetiben 18 ezret. Szatmárra került a mintegy 2000 nagykárolyi zsidó is (Mózes 1997: 195–203, Csirák 2001: 139, Braham 2008: 87 és 336). A kolozsvári gettóban a 18 ezer ember számára mindössze négy latrina állt rendelkezésre, valamint egy kút tizenöt csappal (Lówy 2005: 186, Wiesel 2005: 270–281, Miron 2009).

Az összegyűjtés során a csendőrök részéről tapasztalt kegyetlen bánásmód a gettóban sem hagyott alább. A vagyonos vagy vagyonosnak vélt zsidókat az úgynevezett „pénzverdékben” próbálták kínzással, veréssel rábírní elrejtett értéktárgyaik kiadására. Egyes becslések szerint a gettókban a zsidó férfiak

45 A Zsidó Világkongresszus kérdőíveit kitöltő személyek közül a nagykárolyi Majtényi Béla gazdálkodóról tudjuk, hogy 1944 májusában letartóztatták, és három hónapig a kolozsvári hadi börtönben tartották fogva. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 11A dosszié, 20/1. kérdőív.

46 A letartóztatások a következő napokban is folytatódtak. Stössel József aranyművest, ékszerészt 1944. március 31-én fogta el a Gestapo, és a családjával együtt a kolozsvári börtönbe vitték. Innen került be a gettóba május 20-án, majd deportálták. Ugyanezen a dátumon került a Gestapo hálózába Szegő Júlia énekesnő. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 511. és 686. kérdőívek.

47 Az általunk feldolgozott nagyváradi kérdőívekben csak Krammer Jenő műszerész esetében találtunk bejegyzést 1944-es letartóztatásra vonatkozólag. Őt 1944. április 10-én baloldali tevékenység miatt vették őrizetbe. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9 dosszié, 785. kérdőív.

30 százalékát és a nők 10 százalékát kínozták meg a magyar csendőrök. A kegyetlen bánásmód több esetben öngyilkosságba kergette a szenvedőalanyokat (Lówy 2005: 186, Horváth 2006: 135, Tibori 2007: 23).

Akár a többi magyarországi gettóban, a belső rendet és fegyelmet a közösségek befolyásosabb személyiségeiből választott Zsidó Tanácsok biztosították. A Tanácsok tagjai folyamatosan nyugtatták sorstársaikat, a hatóságokkal szembeni engedelmességre biztatva őket. A hatóságok által megfélemlített és ugyanakkor a Zsidó Tanács által megtévesztett zsidók közül csak nagyon kevesen próbálkoztak a meneküléssel. Ebből kifolyólag a háború után az akkori zsidó vezetést számtalan bírálattal érte. Hasonlóképpen vádak sorát zúdították Kasztner Rezső kolozsvári cionista ügyvédre is, aki a nációkkal való tárgyalások révén mintegy 1684 magyarországi (köztük több mint 380 kolozsvári) zsidó életének megkíméléséről kötött alkut.

Kasztner a budapesti zsidó Mentőbizottság (Vaada) vezető tagjaként 1944. április elején lépett kapcsolatba a Magyarországot megszálló német hatóságokkal. Tárgyalásai eredményeként 1944. június 10-én, tehát a deportálások lezárulásakor, különvonaton szállítottak 388 kolozsvári zsidót Budapestre. A kivételezettek kiválogatásánál elsődleges szempontnak számított az olyan személyek mentése, akik fontos szerepet töltöttek be a zsidó közéletben, vagy jelentős érdemeket szereztek a zsidó közösség érdekében. Előnyt élveztek a munkaszolgálatosok özvegyei és árvái is. Több esetben viszont személyes és rokoni kapcsolatok vagy a véletlenek döntöttek. A Kolozsvárról és egyéb magyarországi területekről származó kivételezetteket június 30-án indították útnak, akik több csoportban, augusztus és december között érkeztek meg a semleges Svájcba, és itt érték meg a háború végét. A háború után Kasztnerre a megmentettek hősként tekintettek, viszont egyéb oldalról kollaborációval és a zsidó közösség tájékoztatásának elmulasztásával vádolták. Izraelben perbe fogták kollaboráció vádjával, és 1955-ben ítélet is született ellene. Két évvel később, 1957-ben merénylet áldozata lett. Halálát követően, 1958 januárjában, az izraeli Legfelsőbb Bíróság felmentette Kasztner a vádak alól (Braham 1997. II: 1043–1066, Karsai 2001: 267).

1944. május–június folyamán 45 vonatszerelvényt indítottak el Észak-Erdélyből Auschwitz irányába a „végső megoldás” égisze alatt. A túlszűfolt marhavagonokban még ülőhely sem jutott mindenkinek. Egy vagonba átlagban 70, de esetenként 60, 95 vagy akár 105 főt kényszerítettek be. A többnapos utat minimális étel- és vízádaggal kellett átvészelní.⁴⁸ Az útközben elhunytakat az SS-katonák nem engedték kirakni, a feldagadt és oszlásnak induló tetemek bűzét így az életben maradtok az Auschwitzba való megérkezésig kénytelenek voltak viselni (Lówy 2005: 329–334).

A keresztény lakosság többsége közönyösen vagy ellenségesen szemlélte a gettók szörnyű körülményei között sorsukat váró zsidók szenvedését és elhurcolását. Csak alig akadtak néhányan, akik segíteni próbáltak. A közös történelmi emlékezet a segítő kevesek között tartja számon Márton Áron gyulafehérvári katolikus püspököt, aki 1944. május 18-án a kolozsvári Szent Mihály-templomban emelte fel szavát a zsidók üldözése ellen (Lówy 2005: 403–405). Schlachta Margit politikusnő, a Szociális Testvérek Társaságának alapítója 1942-ben több csíkszeredai meghurcolt zsidó érdekében is fellépett. Járosi Andor kolozsvári evangélikus esperesnek, ahogyan Vita Sándornak, az Erdélyi Párt képviselőjének köszönhetően zsidók menekültek meg a deportálástól (Lówy 2005: 227–256, Tibori 2004: 119–123).

Az elszigetelt mentési kísérletek nem tudták megakadályozni az észak-erdélyi zsidóság tragédiáját. A Magyarországot megszálló német csapatok mellett megjelenő Adolf Eichmann által vezetett 150–200 fős kommandó elégtelen lett volna a zsidóság deportálásához, ha a helyi tisztviselők, csendőrök és rendőrök nem nyújtanak mindenben segítséget. Kevés kivétellel a vezető tisztségviselők helyükön maradtak, és ellenállás nélkül végrehajtották a jogfosztó zsidórendeleteket, valamint a gettósításhoz kiadott parancsokat (Karsai 2001: 240).

Az Észak-Erdélyből deportált emberek, így a kolozsváriak, nagyváradiak és nagykárolyiak első állomása Auschwitz-Birkenau volt. Itt dőlt el, hogy munkára alkalmasnak nyilvánítva őket életben

48 Az egy vagonba beszállított személyek száma változó volt. Ábrahám Adolf kolozsvári kereskedő beszámolója szerint őt 1944. június 5-én deportálták a kolozsvári gettóból. Vele együtt 63-an utaztak a vagonban. Ezzel szemben May Emília nagykárolyi szabónőt 1944. május 20-án 90, míg Lazarovits Rozália kolozsvári kereskedőnőt május 23-án 95 személlyel zárták egy szerelvénybe. Friedman Gyöngyi nagykárolyi lakost az 1944. május 15-i transzporttal deportálták a szatmárnémeti gettóból. Vele együtt 105 személy volt a vagonban. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 742. és 733. kérdőívek, valamint 11A. dosszié 159/1. és 161/3. kérdőívek.

maradnak, vagy rövid időn belül gázkamrákba küldik őket. Egy-egy transzportból általában 20–30% volt azok aránya, akiket munkaképeseknek nyilvánítottak és életben hagytak. A két fő válogatási szempont az életkor (14 vagy 16 és 45 vagy 50 év között) és a munkaképesség volt, de sokat számított az is, hogy korábban milyen körülmények uralkodtak egy-egy gettóban, illetve a szállítás során. Akiknek a fizikai állapota a gettóban és a több napig tartó út alatt kevésbé romlott le, azoknak nagyobb esélye kínálkozott arra, hogy munkára alkalmasnak nyilvánítsák (Braham 1997. II: 743, Gerlach–Aly 2005: 241–244).

A szelekciót követően az életben hagyott személyek sorsa igen eltérően alakult. Egy részük Auschwitzban maradt, a többieket viszont különböző táborokba szállították kényszermunkára. A szakirodalom szerint többségük a következő táborok valamelyikébe került: Bergen-Belsen, Buchenwald, Dachau, Grossrosen, Günskirchen, Mauthausen, Neuengamme és Ravensbrück (Braham 1997. II: 754). Innen további altáborokba, illetve más táborokba vitték a deportáltakat. A Zsidó Világkongresszus által végzett felmérésből az derül ki, hogy igen gyakran irányítottak Auschwitzból Stutthofba, Rigába és Hainichenbe is csoportokat. Egyes emberek akár 8–10, egymástól igen távol eső helyen is megfordultak. A kolozsvári Klein Ilonát például Auschwitzot követően Rigába szállították. Majd Kurbe, Stutthof, Dundanga következett. Dundangából ismét Stutthofba vitték, innen pedig Glowenbe és Ravensbrückbe.⁴⁹ 1945. január–május folyamán a főbb náci táborok felszabadultak, és megkezdődött a túlélők lassú hazatérése. A holokauszt túlélőinek és az áldozatainak számáról mind a mai napig viták folynak. Nincs ez másként Észak-Erdély vonatkozásában sem.

Az 1941-es magyar népszámlálás 151 000 izraelita vallású személyt regisztrált Észak-Erdélyben. A magyar törvényhozás által életbe léptetett zsidótörvények rendelkezései viszont lényegesen több, 164 000 személyt érinthettek (Braham 1997. I: 74). A Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság által összegyűjtött és 1941-ben deportált észak-erdélyi zsidók elpusztulása, valamint a munkaszolgálatosok embervesztései következtében 1944-re több ezerrel csökkent a terület zsidónak minősülő lakossága. Pontos adatok viszont nem állnak rendelkezésünkre. 1944-ben az Észak-Erdélyből deportált zsidók száma tehát 131 000 körül, a munkaszolgálatosoké pedig megközelítőleg 14 000 lehetett. Feltehetően 1000–1500 volt azoknak a mentesítetteknek és bujkálóknak a száma, akik elkerülték mind a deportálást, mind a munkaszolgálatot. Figyelembe kell venni ugyanakkor azt is, hogy 1944 tavaszán több mint kétezren szöktek át a határon román területekre, vagy pedig hamis papírokkal Budapestre utaztak és ott próbáltak elrejtőzni a hatóságok elől (Tibori 2001: 148, Löwy 2005: 279).⁵⁰ Mértékadó vélemények szerint az észak-erdélyi zsidóság háromnegyede pusztult el, és mintegy 35–40 000 élte túl a holokausztot (Stark 2000: 105, Tibori 2007: 25–28). Az áldozatok pedig annak az 5–6 milliós európai zsidónak a sorsában osztoztak, akiket a náciizmus pusztított el (az európai zsidóság elpusztításának történetére és az erdélyi veszteségekre lásd: Yahil 1991, Hilberg 1997, Gyémánt 2004: 272–273, Tibori 2007: 24).

2.5. A túlélők hazatérése

■ A Világkongresszus kérdőíveinek utolsó, 10. a–f. sz. kérdésköre a hazatérést követő vagyoni állapotra, vagyoni jellegű károokra és a hátrahagyott ingóságok sorsára összpontosított. Amint a fentiekben kiderült, a zsidó túlélők hazatérése nem egyszerre és nem egyforma módon ment végbe Észak-Erdélyben. 1944 őszétől folyamatosan szállingóztak vissza a zsidók a felszabadított területekre.

49 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 697. kérdőív.

50 A szökési kísérletek nem mindig bizonyultak eredményesnek. Ezt támasztják alá a korabeli román rendőrségi források is. Így például a tordai román rendőrség jelentése szerint 1944 januárjától folyamatosan próbálkoztak kisebb zsidó csoportok átjutni a román–magyar határon Romániába. Ugyanezen év májusában a tordai rendőrség 31 észak-erdélyi zsidó menekültet tartóztatott le és adott át a kolozsvári Gestapónak. Egy másik alkalommal, egy teherautó rakterében elrejtözve próbált meg 13 zsidó személy átjutni a román oldalra, a határőrök viszont visszatoloncolták őket. A teherautó sofőrjét a német hatóságok halálra ítélték (Trașcă–Deletant 2007:757–761). A Zsidó Világkongresszus 1946-os kérdőíveit kitöltő személyek közül a következők szöktek át 1944 tavaszán Romániába: Weisz Zsuzsanna (mútoasszisztens, Kolozsvár), Salamon Izrael (hivatalnok, Kolozsvár), Moskovits Miklós (mérnök, Nagyvárad). ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié 735. és 662. kérdőívek, valamint 9. dosszié, 782. kérdőív.

A szovjet és román csapatok Kolozsvárt 1944. október 11-én, Nagyváradot 12-én, Nagykarolyt pedig 25-én foglalták el, amely felszabadulást jelentett a német megszállás és a nemzetiszocialista diktatúra alól, de egyben újabb diktatúra kezdetét hozta magával (Az 1944. őszi észak-erdélyi eseményekre lásd: Nagy-Vincze 2003, Vincze 1994).

Ezekben a napokban Kolozsváron mintegy 50–80 zsidó személy tartózkodhatott, akiknek nagy része szökött munkaszolgálatos és a városban rejtőzködő család volt (Braham 2008: 163, Carmilly-Weinberger 1988: 249). Nagyváradon alig néhány mentesített vagy bujkáló család élt. Mellettük viszont itt érték meg a felszabadulást a két városban állomásozó munkaszolgálatos zászlóaljban szolgáló zsidó férfiak is (Mózes 1997: 234).

Marton Ernő, az erdélyi zsidóság két világháború közötti cionista vezető személyisége, a The American Joint Distribution Committee, a Jewish Agency és a Nemzetközi Vöröskereszt bukaresti kirendeltségének megbízásából 1944 novemberében tett körutat egy delegáció élén Észak-Erdélyben. Marton Ernő november 20-i beszámolója szerint ekkor megközelítőleg 7200 zsidó személy tartózkodott a régióban (Tibori 2007: 30). Ezeknek többsége a magyar csapatok visszavonulásakor megszökött, felszabadult vagy hátramaradt munkaszolgálatosokból került ki, 1000–1500 személy pedig olyan személy volt, akiket mentesítettek a deportálások alól vagy bujkálás révén menekült meg (Stark 2000: 101–103).

Marton megyékre lebontva is megpróbált adatokkal szolgálni. Körútjáról tett beszámolójából tudjuk, hogy 1944 novemberének második felében Bihar vármegyében 2000, Kolozs vármegyében 1500, Máramarosban 800, Szatmárban 700, Szamos vármegyében 650, Szilágyban és Naszódban 500–500, a többi adminisztratív egységben pedig ennél kevesebb zsidó élt (Stark 2000: 103). Ezeknek a személyeknek a többsége a megyeszékhelyeken tartózkodott. Az 1500 Kolozs vármegyei zsidóból például több mint ezren voltak Kolozsváron. Közöttük viszont alig 20–30 volt nő. Marton hasonló aránytalansággal találkozott Nagyváradon is, ahol 1500 férfit és 50–60 nőt számolt össze. Ez a helyzet annak következtében alakult ki, hogy a női túlélők csak a koncentrációs és megsemmisítő táborok felszabadulását követően kezdtek haza térni Észak-Erdélybe.

A kisebb településeken a felszabadulást követő hetekben alig élt néhány zsidó. Habár kevesen voltak, igyekeztek megszervezni magukat, és kölcsönösen segíteni egymást. Ilyen öngyógyító, kis létszámú kollektívákat talált Marton Bánffyhadon, Besztercén és Nagysomkúton (Stark 2000: 101).

A visszatérők létszáma 1945 tavaszától indult gyors növekedésnek, amikor az első deportálást túlélő személyek megjelentek korábbi lakóhelyeiken. 1945. július 1-ig 8500 deportált személy érkezett haza Észak-Erdélybe, velük együtt pedig már 16 000 főre emelkedett a zsidóság létszáma a régióban (Stark 2000: 102). Egy 1945. szeptemberi összeírás szerint az Észak-Erdélyben tartózkodó zsidók száma 22 909-re nőtt. Máramarosban ekkor 5231-en, Bihar vármegyében 4019-en, Szatmáron 3644-en, Kolozs vármegyében 3627-en, Maros vármegyében 2064-en, Szamos vármegyében 2058-an és Szilágyban 925-en voltak (Stark 2000: 103).

Egy évvel később, 1946 szeptemberében az észak-erdélyi zsidóság létszáma 42 927 főre emelkedett, ezt követően pedig már csak enyhe növekedést figyelhetünk meg. A Zsidó Világkongresszus adatai szerint 1947 januárjában 44 706 zsidó élt ezen a területen (Așezările evreilor... 1947: 19). Fontos megjegyezni, hogy ebből a több mint 44 000 zsidóból csak mintegy 35–40 000 lehetett ténylegesen észak-erdélyi. Ugyanis már 1944 novemberétől beindult a Palesztinába irányuló kivándorlás. Így nagyon sok észak-erdélyi munkaszolgálatos és a háború alatt rejtőzködő túlélő hagyta el a területet közvetlenül a holokauszt után. Emellett pedig a világháborút követően a Románián belül zajló népességmozgásnak köszönhetően Dél-Erdélyből, Bukovinából és az ország más részeiből is települtek be zsidók Észak-Erdélybe (Stark 2000: 96–98).

Megyei lebontásban vizsgálatunk szempontjából a bihari, kolozsi és a szilágyi zsidók adatainak szentelünk nagyobb figyelmet. 1946 szeptemberében Szilágy megyében 4120 zsidó élt. Az akkor a megyéhez tartozó, de egyébként korábban és később is Szatmár megye részét képező Nagykarolyról csak 1945 őszeről, tehát a zsidó világkongresszusi kérdőívek 1946 eleji elkészülését megelőző időszakból rendelkezünk információkkal. Ekkor körülbelül 400 zsidó tartózkodott a városban, de ezeknek csak egy része volt nagykarolyi (Braham 2008: 336). 1947 januárjában a Zsidó Világkongresszus 590 zsidót írt össze (Așezările evreilor... 1947: 185). Az 1946 első hónapjaiban készült felmérések idején tehát megközelítőleg 400–500 zsidó élhetett Nagykarolyban. Azt viszont, hogy közülük hányan töltötték ki kérdőívet, nem ismerjük.

Bihar megyében, a megyei Demokrata Zsidó Komité adatai szerint, 1946. május–június környékén 7000 zsidó élt, ebből 6000 Nagyváradon.⁵¹ A Zsidó Világkongresszus adatai szerint néhány hónappal később, 1946 szeptemberében, 7473 zsidó volt a megyében (Stark 2000: 103). Többségük, mintegy 6500, Nagyváradon, a megyeközpontban élt. Közülük viszont csak alig 3500 lehetett nagyváradai származású, a többi a háború után vándorolt ide az 1940–1944 között Romániához tartozó Belényesről, valamint sokan érkeztek Budapestről és Csernovitzból is (Braham 2008: 90). A Zsidó Világkongresszus felméréseinek hónapjaiban tehát kevesebb mint 3500 ténylegesen nagyváradai zsidó tartózkodhatott a városban.

Hasonló helyzettel találkozunk Kolozsváron is. A Demokrata Zsidó Komité észak-erdélyi helyi szervezeteinek 1946. március első napjaiban megtartott nagyváradai konferenciáján a kolozsvári küldött arról számolt be, hogy a városban megközelítőleg 6000 zsidó él. Állítása szerint viszont ezeknek a személyeknek közel fele bevándorló, és csak 3500 körül lehet az őslakos zsidók száma.⁵² A Zsidó Világkongresszus által 1946 szeptemberében regisztrált 6538 Kolozs megyei zsidóból megközelítőleg 5500 élhetett Kolozsváron (Stark 2000: 103, Braham 2008: 163). Egy jelentős részük azonban, akár a többi város esetében, nem helybeli származású, hanem holokauszt utáni bevándorló volt.

2.6. Az újrakezdés

■ Zsidó szempontból a második világháborút követő időszak első éveit tehát a munkaszolgálatot és deportálást túlélő személyek hazatérése, a közösségi élet újjáépítése, az egyéni újrakezdés és a háborús bűnösök felelősségre vonása határozta meg.

Az első konkrét információk a deportáltak sorsáról csak 1945 februárjában jelentek meg az erdélyi sajtóban. Habár ezt megelőzően is születtek beszámolók a zsidók sorsáról, a cikkek tartalma azt mutatja, hogy sem az erdélyi magyarok és románok, sem a munkaszolgálatról hazatért zsidók nem voltak tisztában a koncentrációs táborokban történt szörnyűségek tényleges mértékével (Tibori 2007: 30). 1945. február 20-án viszont hazaérkezett Kolozsvárra a lengyelországi táborokból megmenekült zsidók egy kis csoportja. Velük közölt interjút Ferencz Lászlóné Jagamas Ilona a Kolozsváron megjelenő Világosságban, ahol részletesen beszámoltak az általuk átélt borzalmakról (Tibori 2007: 174).⁵³ Nagyváradra ugyancsak 1945 februárjában érkeztek meg az első haláltáborokat túlélő zsidók. A hónap elején két párizsi zsidó, Martin Steg és Gabriel Jablon utazott át a városon. Első ízben tőlük hallottak a nagyváradiai Auschwitzról. Napokkal később kezdtek felbukkanni a nagyváradai származású túlélők is (Katona 1946: 308–310).⁵⁴

A németországi és lengyelországi haláltáborokból felszabadult zsidók hazahozatala céljából, a román kormány 1945 márciusában vonatjáratokat indított be Nagyvárad–Krakkó vonalon, illetve Kolozsvár és Prága között. Az észak-erdélyi zsidó szervezetek nyomására beindult szervezett vasúti szállítás 1945. március 25-től június végéig működött, amelynek köszönhetően 8500 deportált személy tért vissza (Tibori 2007: 31, Stark 2000: 102). A deportáltak többsége ezekkel a vonatokkal, majd egyénileg jutott haza 1945 végéig.

A hazatérők, hasonlóan a deportálásokat túlélő egyéb európai területek túlélőihöz, a legalapvetőbb életfeltételekkel sem rendelkeztek. Korábbi lakásaikat kifosztva találták, sok esetben pedig keresztény lakosok foglalták el azokat. A túlélőket a helyi lakosság vegyes érzelmekkel fogadta, és újból feltűntek az antiszemitizmus jelei. A 19. századi vérvádakhoz hasonló, zsidókkal kapcsolatos rémhírterjesztések is előfordultak.⁵⁵

51 ANIC, 1037. fond, 2/1946. dosszié, 142. (Nagy Mihály Zoltánnak köszönettel tartozunk, hogy rendelkezésünkre bocsátotta a forrásokat.)

52 ANIC, 1037. fond, 3/1946. dosszié, 26.

53 A kolozsvári kérdőívet kitöltő személyek közül Mihály Emánuel sofőr volt az első hazatérő, aki koncentrációs táborból szabadult fel. Ő 1945. február 22-én érkezett meg Kolozsvárra. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 529. kérdőív.

54 Nagyváradra, a Zsidó Világkongresszus megtalált kérdőíveit kitöltő deportált személyek közül Izsák Izidorné Spingold Teréz érkezett vissza legkorábban, 1945 februárjában. ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9. dosszié, 818/395. kérdőív.

55 ANIC, 1037. fond, 2/1946. dosszié, 127.

A közösségi élet intézményes kereteit a legkorábban hazatérő munkaszolgálatosok teremtették újra. 1944 novemberében létrejött az Erdélyi- és Bánsági Központi Ortodox Iroda és a Nyugati Szerződés Izraelita Hitközségek Szövetsége, valamint megalakult a politikai érdekvédő szervezetként működő Demokrata Zsidó Népközösség. A Népközösség 1945 őszén beolvadt a Bukarest központú, kommunista befolyás alatt álló Demokrata Zsidó Komitába, amely egyben az erdélyi/romániai zsidó életvilág kommunista ellenőrzés alá vonását is jelentette (Rotman 2005: 124–125).⁵⁶

Fokozatosan újrászerveződtek a szociális és oktatási intézmények: Kolozsváron és Nagyváradon megnyílt a zsidó kórház, ismét működni kezdett a kolozsvári és nagyváradi Zsidó Gimnázium, valamint az Erdélyi Zsidó Árvagondozó Egyesület. Ugyancsak ekkor nyitott Erdély nagyobb városaiban a Demokrata Zsidó Népközösség népkonyhákat, és állított fel irodát Kolozsváron a Zsidó Világkongresszus (Tibori 2007: 175). Ezzel párhuzamosan szerveződött újjá Bukarestben a Román Zsidók Szövetsége (Uniunea Evreilor Români), a Cionista Szövetség (Organizația Sionistă) és a Regáti Zsidó Hitközségek Szövetsége (Federația Comunităților Evreiești din Vechiul Regat).

A holokauszt által okozott traumák, a túlélőkkel szemben gyakran megnyilvánuló antiszemitizmus nagyon sok hazatérő zsidót arra készítetett, hogy a nemzetfelettséget, internacionalizmust hirdető kommunista mozgalomhoz csatlakozzon. Habár a baloldali, szélsőbaloldali szervezetek tagjai között a második világháború előtt is jelentős volt a zsidó származásúak aránya, a holokauszt után tovább nőtt a számuk. A romániai országos vezetésben is erőteljesen jelen voltak (pl. Ana Pauker, Leonte Răutu, Iosif Chișinevschi, Nicolae Goldberger, Valter Roman stb.) (Tibori 2007: 39). Azt is látni kell viszont, hogy a kezdeti időszakot követően az erőteljes románosítási törekvések következtében a Kommunista Párt zsidó és egyéb kisebbségi vezetőségi tagjainak aránya fokozatosan csökkent. 1944 augusztusának végén, amikor Románia átállt a Szövetséges Hatalmak oldalára, a Román Kommunista Pártnak mintegy ezer tagja volt, közülük 300-an zsidók (Tibori 2007: 39). 1947-ben, a Párt hatalomra kerülését követően a több mint 700 000 tagjának már csak 4,16%-a volt zsidó. 1949-ben a Párton belül tagrevíziót hajtottak végre, amelynek eredményeként a zsidó tagok aránya tovább csökkent (Tibori 2007: 39). Hasonló jelenséget figyelhetünk meg regionális szinten is: Így például Székelyföldön, a Kommunista Párt szervezetének kiépítése kezdetén a vezetőségben a magyarok és zsidók voltak túlsúlyban. 1946-ban a Maros megyei Pártbizottságban még 70% volt a magyarok és 13% a zsidók aránya (1948-ban a megye lakosságának 1,6%-a volt zsidó), az elkövetkező években viszont a románok kerültek túlsúlyba (Novák 2005: 386). Így például, a Kommunista Párt Kolozs megyei regionális bizottságának (Comitetul Regional PCR) 541 tagjából 13, azaz 1,5%-ka volt zsidó 1959-ben (Andreescu–Nastasă–Varga 2003: 27).

A Román Kommunista Párt a hatalom fokozatos átvételével egyre inkább ellehetetlenítette és ellenőrzése alá vonta a kisebbségi szervezeteket is. A kommunista befolyás alá került Demokrata Zsidó Komitáé 1948-ra teljesen átvette a romániai zsidó közösségi élet irányítását, és emberei révén sikerült beépülnie az országrészek hitközségeit tömörítő Romániai Zsidó Hitközségek Szövetségének Föderációjába (Federația Comunităților Evreiești din România) is (Kuller 2002: 101, Rotman 2005: 124–125). 1948/1949-től a külföldi zsidó szervezetek sem tudták folytatni tevékenységüket. A román kormány által hozott ilyen irányú rendelkezések érzékenyen érintették mind a zsidó kispolgári réteget, mind a szociális juttatásokra szorulókat. Ugyanis, az 1949-ben kitiltott Joint például, 1945–1948 között több tízmillió dollárnyi segílyt juttatott a romániai zsidó szervezeteknek (Tibori 2007: 32). 1949-ben szűnt meg a Zsidó Világkongresszus romániai szekciója is, aminek következtében a romániai zsidóság hathatós nemzetközi támogatás nélkül maradt (Kuller 2002: 117).

A feloszlott külföldi szervezeti javak nagy részének kezelését a Romániai Zsidó Hitközségek Szövetségének Föderációja vette át, amely az 1950-es évektől egyetlen zsidó testületként próbálta meg integrálni az ország izraelita lakosságát, a Demokrata Zsidó Komitáé 1953-ban ugyanis megszűnt (Kuller 2002: 140, Rotman 1994: 287–333).

Az 1948-as államosításokkal a teljes romániai zsidó életvilág pártirányítás alá került, és a megmaradt intézmények a szocialista nevelés szolgálatába állottak. A zsidó kultúra és a vallási hagyományok megőrzésének eszközeit a leépítések és a központosítás révén sikerült egynyelvűvé tenni, így például 1953-ban, több más zsidó lappal együtt, elnémult a magyar nyelven szerkesztett kolozsvári zsidó napilap, az Új Út (előző nevén Egység). Az 1956-tól újból jelentkező „zsidó sajtó” már csak a román nyelvű Revista Culturală Mosaicból (Izraelita Szemle) állt.

56 ANIC 1037. fond, 2/1946. dosszié, 216-226. f., Igazság 1945. október 7.

A zsidó kultúra és életvilág kommunista időszak alatt bekövetkezett térvesztését nagyban siettette maga a kivándorlás is. Az új világrendből való kiábrándulás és az 1948-as zsidó államalapítás, akár a többi kelet-európai zsidó közösséget (lásd Karády 2004: 399–400), a romániai zsidóság többségét az ország elhagyására készítette. 1948–1995 között mintegy 272 ezer romániai zsidó vándorolt ki Izraelbe (Bines 1998: 90). Az első nagy kivándorlási hullám az 1948–1951 közötti időszakra tehető (116 ezer fő). A megközelítőleg 80 ezres észak- és dél-erdélyi zsidóság fele is 1952-ig vándorolt ki.

3. A túlélők számbavétele

3.1. Személyes adatok

■ Amint már említettük, a Zsidó Világkongresszus által összeállított kérdőívek a túlélők személyes adataira is rákérdeztek. Ezek az adatok a következők voltak: név, életkor, születési hely, lakhely, nem, családi állapot, iskolai végzettség, foglalkozás és a háztartásban élő személyek száma. A továbbiakban mindegyikkel külön foglalkozunk, kivéve az utóbbit. Erre a kérdésre ugyanis csak alig néhányan válaszoltak. A kérdőívet kitöltő személyek nevét mellékletben adjuk meg (lásd az 5. sz. mellékletet).

Itt kívánunk kitérni a kérdőívekben bejelentett túlélők adataira is (lásd a 6. sz. mellékletet). Ebben az esetben viszont jóval szerényebb információkkal rendelkezünk, mivel a nevük mellett csak az életkorukat, nemüket, családi állapotukat és foglalkozásukat kellett feltüntetni. Elemzésünk során a bejelentett személyeknek csak az életkorára, nemi megoszlására és foglalkozására reflektálunk.

3.1.1. Életkor, nemi megoszlás és családi állapot

■ Az alábbiakban a kérdőíveket kitöltő személyek és az általuk bejelentett túlélők életkorára, nemi megoszlására és családi állapotára térünk ki. Habár a kisszámú fellelt kérdőívek nem teszik lehetővé, hogy a három város összes zsidó túlélőjére vonatkozóan vonjunk le következtetéseket, a kapott eredményeket mindenképpen irányadónak tekinthetjük.

Ahogy a vonatkozó szakirodalom is megállapítja, a holokausztot főként a középgeneráció élte túl (Gerlach–Aly 2005: 325–326). Mind Kolozsvár, mind Nagykároly és Nagyvárad esetében a kérdőívet kitöltő túlélők és az általuk bejelentett személyek túlnyomó többsége a 16–35 és 36–48 közötti korosztályból került ki, ugyanis számukra nyílt több lehetőség az életben maradásra. Ők voltak azok, akik a deportálást követő szelektálásoknál nagyobb eséllyel kerültek el a gázkamrákat (a szelektálásnál az alsó korhatár általában 12–16 év, míg a felső 50 év körül volt). Hasonlóképpen a munkaszolgálatra behívott 18–48 éves férfiak körében is nagyobb volt a túlélési ráta.

Életkor	Kolozsvár		Nagykároly		Nagyvárad		Összesen	
		%		%		%		%
15 alatt (1929–1944)	12	5,3	2	2,6	-	-	14	3,3
16–35 (1909–1928)	141	61,8	58	74,4	47	42	246	58,9
36–48 (1896–1908)	60	26,3	14	17,9	45	40,2	119	28,5
49–60 (1884–1895)	13	5,7	4	5,1	14	12,5	31	7,4
61 felett (1883 előtt)	2	9	-	-	3	2,7	5	1,2
Ismeretlen	-	-	-	-	3	2,7	3	0,7
Összesen	228	100	78	100	112	100	418	100

Habár városonként eltérőek a számok, mindhárom esetben a 16–35 év közötti hazatérőknek a legnagyobb az aránya. Kolozsváron ez 141 személyt jelentett a 228-ból (61,8%), Nagykárolyban 58-at a 78-ból (74,4%), Nagyváradon pedig 47-et a 112-ből (42%). Őket követi a 36–48 évesek csoportja: 26,3 százalék Kolozsváron, 17,9 Nagykárolyban és 40,2 százalék Nagyváradon. Az aránybeli eltérések a fennmaradt kérdőívek véletlenszerűsége mellett a munkaszolgálatosok és a deportáltak, valamint a férfiak és nők megoszlásának is tulajdoníthatóak. Így például az általunk feldolgozott nagyváradi

kérdőívek kitöltői között Kolozsvárhoz és Nagykárolyhoz viszonyítva nagyobb volt a férfiak aránya és a munkaszolgálatosoké. Ugyanakkor a 49–60 évesek is felülreprezentáltak Nagyváradon (12,5%) a másik két városhoz képest (5,7% illetve 5,1%).

A legkisebb túlélési esélyük a 15 év alatti és a 61 év feletti zsidóknak volt. Ők lényegében néhány kivételes deportált személy esetétől eltekintve csak úgy menekülhettek meg, ha valamilyen módszerrel megpróbálták elkerülni a gettósítást és a táborokba történő elszállításukat.

A kolozsvári kérdőívek közül tizenkettő származik olyan személytől, aki 1944-ben még nem töltötte be a 15. életévét, tehát az 1929–1944 közötti időszakban született. Közülük három 1929-ben napvilágot látott fiatal, Finkler Tamás, Krau Edgár és Hermann Hugó deportálásból tért haza. Valószínűleg korukat meghaladó fizikai fejlettségüknek köszönhetően kímélték meg életüket az auschwitzi megérkezésüket követő szelekció során. Mindhármukat Auschwitzba vitték, innen pedig különböző lágerekbe kerültek. Finkler Tamás például Auschwitz után még Fallersleben, Thilt, Dernaut, Bergen-Belsent és Cellét is megjárta.⁵⁷ Az ugyancsak 1929-ben született kolozsvári Kertész Judit anyjával együtt, Kertész Izsóné Herskovics Fannival menekült meg. 1944 novemberében Budapestről hajtották őket gyalogmenetben Ausztria irányába. A gyalogmenetből viszont visszaszöktek a magyar fővárosba, ahol később elfogták, és a pesti gettóba internálták őket. Itt vészelték át a háborút (részletesebben lásd a 3.2.4. alfejezetet).⁵⁸ Az ötödik 15 év alatti túlélő az 1932-ben született Salamon Ágnes Budapesten szabadult fel.⁵⁹ Az 1936-ban, illetve 1937-ben született testvérpár, Fischer Izsák és Mózes szökés útján, az anyjukkal együtt menekült meg.⁶⁰

Az Erdős család tagjaiként maradt életben az 1937-es születésű Tibor és egy évvel fiatalabb húga, Éva.⁶¹ A négytagú família pontos története nem derül ki a kérdőívekből. Csak annyit lehet tudni, hogy Erdős László családfőt, aki egyébként a háború után újjáalakuló kolozsvári zsidó hitközség alelnöke lett, 1944. május 2-án mint szállíthatatlan beteget, kórházba utalták Kolozsváron, és itt szabadult fel 1944 októberében.⁶² Felesége és gyermekei megmenekülésének körülményei nem ismertek.

Néhány hónapos korában menekült meg anyjával együtt Schwartz Róbert István. Schwartz Árpád kolozsvári munkaszolgálatos orvos terhes feleségét, Schwartz Árpádné Hönig Mártát 1944. május 4-én szállították be a kolozsvári gettóba, három nap múlva viszont kiszökött, és a városban, egy ház pincéjében bujkált a hatóságok elől. 1944. szeptember 3-án szülte meg Róbert István nevű fiát. A felszabadulás után eldugott családi értékeik eladásából tartotta fent magát és a Zsidó Demokrata Népközöségtől részesült havi segélyben. Férje, Schwartz Árpád 1945. július 3-án tért haza.⁶³ Fia, Schwartz Róbert későbbi karrierje is ismert. Gyógyszerkutató vált belőle, majd 1990-től a Romániai Magyar Demokrata Szövetségben töltött be funkciót (Löwy 2005: 265, 462).

Két kiskorú fiával kerülte el a deportálást Schwarcz Ibolya, aki a két- és négyéves gyermekeivel szabadult ki a gettóból 1944. május 25-én.⁶⁴ Kolozsváron rejtőzködtek az orosz csapatok bevonulásáig.

A nagykárolyi kérdőívekből két kiskorú esetét ismerjük. Mindketten 1929-ben születtek és túléltek a deportálásokat. A nyírlugosi Friedman Ibolyát Nyíregyházáról vitték el Auschwitzba, innen pedig Ravensbrückbe, majd Neustadt-Glewebe került. 1945 augusztusában tért haza.⁶⁵ A körösmezei Kiesler Feliciát a mátészalkai gettóból deportálták Auschwitzba, és ő is több táborot megjárt a felszabadulásig.⁶⁶ Később mindketten Nagykárolyban telepedtek le.

A kérdőívet kitöltő 61 év feletti személyek is főként a gettósítás elkerülésével éltek túl a holokausztot. A 67 éves kolozsvári Lászlóné Sebestyén Berta 1944 májusában menekült Budapestre a deportálások elől.⁶⁷ Szintén sikerült elkerülnie a deportálást Schwartzman Józsefné Salamon Hanninak, aki 1944-ben 79 éves volt.⁶⁸

57 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 611. kérdőív.

58 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 515–516. kérdőívek.

59 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 655. kérdőív.

60 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 652–653. kérdőívek.

61 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 672–673. kérdőívek.

62 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 670. kérdőív.

63 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 648–650. kérdőívek.

64 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 502–504. kérdőívek.

65 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 11A. dosszié, 19/2. kérdőív.

66 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 11A. dosszié, 161/1. kérdőív.

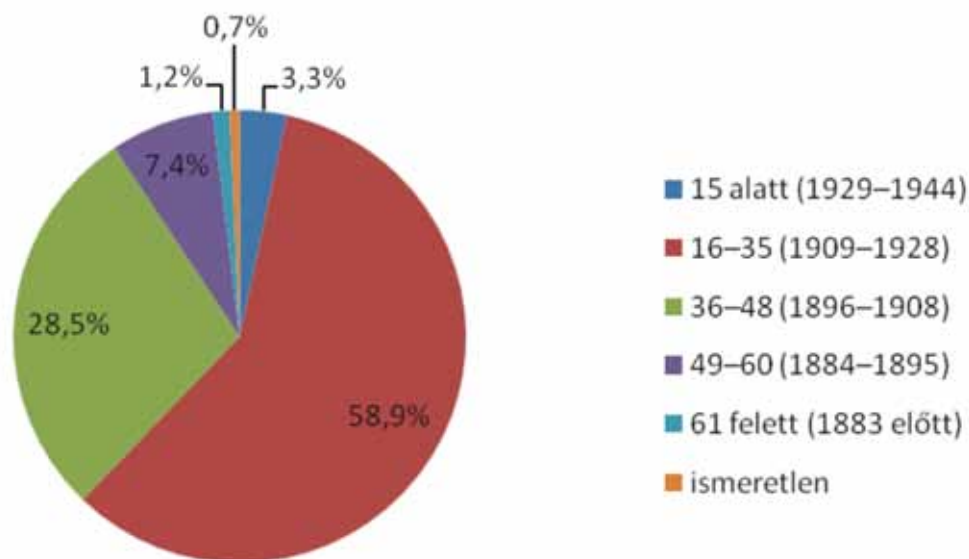
67 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 605. kérdőív.

68 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 602. kérdőív.

Budapesten érték meg a felszabadulást az 1876-os születésű nagyváradai Grosz Bernáthné és Schwarcz Zsigmond. Az 1883-ban született Fuchs Leopold Nagyváradon vészelte át a nehéz időket.⁶⁹

A három vizsgált település, Kolozsvár, Nagykároly és Nagyvárad fellelt kérdőíveit kitöltő 418 személy közül 246, azaz 58,9 % tartozott a 16–35 éves korcsoportba, 119 (28,5%) pedig a 36–48 közöttibe. Amint az alábbi ábra is mutatja, ők képezték több mint 87 százalékát a túlélőknek.

A három vizsgált település, Kolozsvár, Nagykároly és Nagyvárad fellelt kérdőíveit kitöltő 418 személy közül 246, azaz 58,9 % tartozott a 16–35 éves korcsoportba, 119 (28,5%) pedig a 36–48 közöttibe. Amint az alábbi ábra is mutatja, ők képezték több mint 87 százalékát a túlélőknek.

A Róth Lajos által elvégzett – Désre és Szamosújvárra vonatkozó – 1947-es vizsgálatok hasonló eredményeket mutatnak. Itt a holokauszt által érintett, 1945 előtt született 760 észak-erdélyi zsidóból 718 személy (94,5%) tartozott a 15–49 évesek közé (Róth 1947: 78–79). Ez a típusú korcsoportmegoszlás nemcsak az észak-erdélyi túlélőkre volt jellemző, hanem az ugyanolyan sorsot magáénak tudható teljes vidéki magyar zsidóságra. A Zsidó Világkongresszus magyarországi szekciója által 1945–1946-ban elvégzett hasonló kérdőíves vizsgálatok szerint a vidéki Magyarország trianoni területein (tehát az 1938 után Magyarországhoz csatolt területek és Budapest nélkül) 16,2% volt a 0–20 év közöttiek aránya, a 20–40 évesek 47,9%-ot tettek ki, a 40–60 közöttiek pedig 29,2%-ot. A hatvan év felettiek 6,9%-ot alkottak az életben maradtak körében.⁷⁰

A fiatalok és a középkorúak felülreprezentáltsága a túlélők között több problémát is felvetett a háború utáni újrakezdés során, amelyekre külön ki fogunk térni a továbbiakban. Szinte nem volt olyan család, amelyiknek valamennyi tagja túlélte volna a holokausztot, és a legtöbb esetben az élettársak, házaspárok sem maradtak együtt. Az újrakezdés, újraépítés szempontjából is fontosnak tűnik megvizsgálni a Zsidó Világkongresszus kérdőíveit kitöltő túlélők nemi megoszlását.

	Kolozsvár		Nagykároly		Nagyvárad		Összesen	
		%		%		%		%
Nem								
Férfi	140	61,4	47	60,3	72	64,3	259	62
Nő	88	38,6	31	39,7	40	35,7	159	38
Összesen	228	100	78	100	112	100	418	100

69 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9. dosszié, 830/407., 914/483 és 961/521. kérdőívek.

70 Zsidó Világkongresszus Magyarországi Tagozata Statisztikai Osztályának Közleményei 1949. 10 (3). 3.

Mindhárom településen a férfiak és nők megközelítőleg 2/3 és 1/3 arányban oszlanak meg az előbbieik javára. A kolozsvári kérdőívek kitöltői között 140 férfit (61,4%) és 88 nőt (38,6%), a nagykárolyiakban 47-et (60,3%) illetve 31-et (39,7%), a nagyváradiakban pedig 72-öt (64,3%) és 40-et (35,7%) találunk. Az összes kitöltő közül 259 (62%) volt férfi és 159 (38%) nő. Ugyan ez tapasztalható a dési és a szamosújvári túlélők esetében, ahol a férfiak aránya 57,8%-ot tett ki 1947-ben (Róth 1947: 92–93).

Ha a nemi megoszlást összehasonlítjuk az életkorra vonatkozó adatokkal, akkor az derül ki, hogy minden esetben a férfi túlélők vannak többségben. A 15 év alatti korosztálynak 64,3 százaléka, a 16–35 közöttieknek 54,9, a 36–48 éveseknek 73,9, a 49–60 közöttieknek 77,4, míg a 61 évnél idősebbeknek 60 százaléka volt férfi (az egyes városokra lásd az 1–3. táblázatokat).

Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad					Korcsoportok nemi megoszlása	
Életkor	Férfi		Nő		Férfi	Nő
	%	%	%	%		
15 alatt (1929–1944)	9	3,5	5	3,1	64,3	35,7
16–35 (1909–1928)	135	52,1	111	69,8	54,9	45,1
36–48 (1896–1908)	88	34,0	31	19,5	73,9	26,1
49–60 (1884–1895)	24	9,3	7	4,4	77,4	22,6
61 felett (1883 előtt)	3	1,2	2	1,3	60	40
nem válaszolt	-	-	3	1,9	-	100
Összesen	259	100	159	100	62	38

A férfiak felülreprezentáltsága főként annak tudható be, hogy a munkaképes, életerős személyek jelentős része a holokauszt alatt munkaszolgálaton volt. Habár a munkaszolgálat sem nyújtott biztosítékot a hazatérésre, itt mégis jóval nagyobb esély kínálkozott a túlélésre, mint azok körében, akiket deportáltak.

Az is látható, hogy a 15 év alattiak és a 61 év felettiek esetében is a férfi életben maradtak vannak többségben. Ezen túlélők közül csak öt 1929-ben született, tehát a szelektálásoknál még „határesetnek” számító 15 éves fiatal (3 fiú, 2 lány) az, akik haláltáborokból szabadultak fel. A többi szökés, bujkálás vagy budapesti tartózkodás révén vészeltte át a holokausztot.

A 418 kérdőívet kitöltő személyen felül még 112 túlélő neve és adata szerepel a Zsidó Világkongresszus felmérésében: a kolozsvári kérdőívekben 56 (32 férfi, 24 nő), a nagykárolyiakban 6 (3 férfi, 3 nő), a nagyváradiakban pedig 50 (19 férfi, 31 nő). Amennyiben a bejelentett személyek adatait közösen vizsgáljuk a kérdőívet kitöltő túlélőkével, akkor azt látjuk, hogy megközelítőleg hasonló arányokat kapunk. Az 530 túlélőnek több mint 80%-a a 16–48 évesek közül került ki és közel kétharmaduk férfi volt. A bejelentett személyek következtében megnőtt az ismeretlen korúak aránya (4,2%), amely jelenség annak tudható be, hogy a kérdőívet kitöltő egyének nem minden esetben tudták megadni az általuk feltüntetett túlélők születési évét. A nemek közötti arányok is hasonlóak maradtak, azaz minden korosztályban a férfiak voltak felülreprezentálva.

Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad							Korcsoportok nemi megoszlás	
Életkor	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
	%	%	%	%	%	%		
Holokauszt után született (1945)	-	-	2	0,9	2	0,4	-	100
15 alatt (1929–1944)	18	5,8	13	6	31	5,8	58,1	41,9
16–35 (1909–1928)	166	53	136	62,7	302	57	55	45
36–48 (1896–1908)	90	28,8	41	18,9	131	24,7	68,7	31,3
49–60 (1884–1895)	26	8,3	9	4,1	35	6,6	74,3	25,7
61 felett (1883 előtt)	5	1,6	2	0,9	7	1,3	71,4	28,6
Ismeretlen	8	2,6	14	6,5	22	4,2	36,4	63,6
Összesen	313	100	217	100	530	100	59,1	40,9

Észak-Erdéllyel szemben Magyarország egyéb területein fordított volt a túlélők nemi megoszlása. Ungváron például egy 857 visszatérő nevét tartalmazó listán 58,5 százalékban fordultak elő nők, míg férfiak csak 41,5 százalékban. Ha a budapesti adatokat vizsgáljuk, akkor itt is jelentős arányeltolódást figyelhetünk meg a nők javára. Itt 63 százalékban nők, míg 37 százalékban férfiak voltak a túlélők. A trianoni Magyarország területén már sokkal árnyaltabb ez a kép: A nők a 14 és 40 év közötti korcsoportban ugyan enyhe többséget alkotnak (51,5%), a 40 és 60 évesek között már a férfiak száma dominál (61%) (Gerlach–Aly 2005: 326). A két korosztály közötti eltérés egyrészt abból adódott, hogy az auschwitzi szelektálásoknál jóval kevesebb nőnek hagyták meg az életét, mint férfinak. Másrészt viszont a férfiaknak jóval brutálisabb bánásmód jutott. Magasabb kalóriafelhasználásuk miatt pedig – egyes feltételezések szerint – nehezebben viselték a nélkülözést, és gyakrabban kellett erejüket meghaladó kényszermunkát végezniük, mint a nőknek, így csökkent a túlélési esélyük is (Gerlach–Aly 2005: 326).

Az észak-erdélyi zsidó életben maradt személyek nemi megoszlásában tapasztalható egyensúlyeltolódást tehát a következő főbb tényezők befolyásolták: 1. A munkaszolgálatos férfiak nagyobb túlélési esélye, amelyben közrejátszott az is, hogy a terület már 1944 őszén felszabadult, és sokaknak már ekkor sikerült hazatérni. 2. Az auschwitzi megérkezéskor történt szelektálások, ahol a 12–16 és a 40–50 évesek között jelentősen több férfit válogattak ki kényszermunkára. 3. A szelektálásoknál megsemmisítésre ítélték azokat a kisgyermekes anyákat, illetve mindazon női családtagokat is, akik nem váltak el gyermeküktől vagy a rájuk bízott kiskorúaktól (Lásd: Horváth: 2007: 193–202).

A hazatérők családi állapotára vonatkozó adatokat fenntartásokkal kell kezelünk. Nem tudjuk ugyanis, hogy a kitöltők a deportálások előtti, vagy a hazatérést követő családi állapotukat tüntették fel. Ugyanakkor 1946-ban, a felmérés időpontjában még nagyon sokan nem ismerték a hozzátartozóik sorsát, és abban reménykedtek, hogy azok valamilyen módon túléltek a holokausztot. Így megtörténhetett az is, hogy olyan személyek is házasságuk jelölték magukat, akiknek egyébként odaveszett a társuk.

Kolozsvár, Nagykaroly, Nagyvárad							Családi állapot nemi megoszlása	
Családi állapot	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Egyedülálló	92	35,5	66	41,5	158	37,8	58,2	41,8
Házass	159	61,4	84	52,8	243	58,1	65,4	34,6
Özvegy	2	0,8	7	4,4	9	2,2	22,2	77,8
Elvált	3	1,2	1	0,6	4	1	75	25
Nem válaszolt	3	1,2	1	0,6	4	1	75	25
Összesen	259	100%	159	100%	418	100%	62	38

A kitöltött kérdőívek alapján az derül ki, hogy Kolozsváron, Nagykarolyban és Nagyváradon a férfiak 35,5%-ka volt egyedülálló, 61,4%-ka pedig házass. A nők esetében az egyedülálló aránya 41,5% volt, a házasságban élők pedig 52,8% (Az egyes városokra lásd a 4–6. sz. táblázatokat). Az özvegyek száma mind a férfiak, mind a nők esetében elenyésző, pedig ismert tény, hogy a holokauszt a legtöbb családot szétszakította, és csak ritka esetben maradt életben mindkét házasság. Ez is azt támasztja alá, hogy a kérdőívek kitöltésének pillanatában a legtöbben nem a valós helyzetet, hanem a deportálásokat megelőző családi állapotot tüntették fel.

Ha a családi állapoton belüli nemi megoszlást vizsgáljuk, akkor az egyedülálló és a házasságban élők között is a férfiak aránya dominál. Az első esetben 58,2%-ot, míg a másodikban 65,4%-ot tettek ki az erősebb nem képviselői az általunk elemzett kérdőívekben.

A Róth Lajos által vizsgált Désen és Szamosújváron az észak-erdélyi férfiak 31,8%-ka, a nőknek pedig 23,2%-ka volt egyedülálló. A házasságban élők pedig 57,7%-ot, a férjhezett nők pedig 70,3%-ot tettek ki. Az özvegyek aránya mindkét nem esetében nagyobb, mint az általunk vizsgált kérdőívekben (a férfiak között 10,1%, a nők esetében 6,2%), ami jelzi, hogy az idő múlásával egyre több, a holokauszt alatt házastársát elvesztő zsidó személy fogadta el a tényt, hogy egyedül maradt (Róth 1947: 92–93).

A háború utáni újrakezdés egyik jellemzője volt a zsidó férfiak és nők közötti számbeli eltérés. Ez legszembetűnőbben a felszabadulást követő első hónapokban figyelhető meg, amikor jórészt csak a munkaszolgálatosok tértek haza. Csak a koncentrációs és haláltáborok felszabadulásával kezdtek megjelenni a női túlélők is Észak-Erdélyben.

A fenti adatok alapján elmondhatjuk, hogy az Észak-Erdélybe visszatérő zsidók demográfiai szerkezete igencsak csonka képet mutatott. Hiányoztak a gyermekek, valamint az idős generáció,

a túlélők többségét a fiatalok és a középkorúak alkották. Felborult a nemek közötti arány is, amely a háború utáni zsidó népesség reprodukcióját hátráltatta. Ehhez járult hozzá a családok szétszakadása, amelynek következtében jelentős számú a házassági piacon újból megjelenő, viszont sokszorosan traumatizált élettapasztalattal rendelkező özvegy/egyedülálló személynek kellett új életet kezdenie. Ilyen szempontból a túlélők beilleszkedését, talpra állítását elősegítő, közösségi helyként is működő otthonok játszottak fontos szerepet. Kolozsváron a hazatérőket a felszabadulásakor üressé váló Péter-Pál villákban fogadták, és ott is szállásolták el őket. A két épületbe történő beszállásolás bizarr mivoltát az adja, hogy ezekben az 1944-ig lakóházként működő villákban a német megszállástól a felszabadulásig a Sicherheitsdienst (SD) székelt. Más túlélőket a református teológia kollégiumában helyeztek el vagy magyar családok fogadtak be (Lőwy 2005: 169, 356, Brahm 2008: 164). Nagyváradon a Joint segítségével leányotthont állítottak fel (Brahm 2008: 90). Ezeknek az otthonoknak nemcsak a szociális jelentősége érdemel figyelmet, hanem a támasz nélküli és erkölcsi normákat sok esetben áthágó fiataloknak nyújtott segítsége is (lásd Tibori 2007: 74–75).

3.1.2. A kérdőívet kitöltő személyek születési helye

■ Az alábbiakban a kérdőíveket kitöltő személyek és az általuk bejelentett túlélők életkorára, nemi megoszlására és családi állapotára térünk ki. Habár a kisszámú fellelt kérdőívek nem teszik lehetővé, hogy a három város összes zsidó túlélőjére vonatkozóan vonjunk le következtetéseket, a kapott eredményeket mindenképpen irányadónak tekinthetjük. A születési helyek vizsgálatával az észak-erdélyi zsidóság földrajzi mobilitásának tekintetében vonhatunk le következtetéseket. Ezt a kérdést – korábbi időszakokra nézve (18–19. század) – több kutatás is érintette. Az egyik legfontosabb szerző ilyen szempontból Marton Ernő, aki a két világháború közötti erdélyi cionista mozgalomnak volt az egyik vezetője, közvetlenül a második világháború után pedig felméréseket végzett az észak-erdélyi holokauszt túlélők számáról és életkörülményeiről. Marton 1941-ben jelentette meg *A magyar zsidóság családfája* című tanulmányát, amelyben bőven foglalkozott a zsidóság betelepülésének történetével (Marton 1941).

A 19. század végi, 20. század eleji erdélyi zsidóság kialakulásának kezdete az Erdélyi Fejedelemség 16. századi születésével esik egybe, habár ezt a korszakot megelőzően is éltek szóróványosan zsidók Erdély területén.

Az évszázadok során több irányból is jöttek zsidók Erdély területére. A 18. század első felében főként nyugati irányból (Morávia, Bohémia, Magyar Királyság, Ausztria és Németország), kisebb mértékben pedig északkeletről (Lengyelország) és délről (Török Birodalom, Román Fejedelemségek) érkeztek zsidók. A 18. század második felében viszont a Lengyel Királyság felosztásával, valamint Galícia és Bukovina Osztrák Birodalom általi bekebelezésével a betelepülő zsidók többsége már északkeleti irányból, tehát az említett új birodalmi területekről vándorolt be Magyarországra és Erdélybe (Gyémánt 2004: 167). Ez a tendencia folytatódott a 19. század első felének nagy bevándorlási hulláma során is, amikor az erdélyi zsidóság száma megtöbbszöröződött. A Galícia és Bukovina irányából történő betelepülések egyes vélemények szerint 1821–1840, újabb kutatások szerint viszont 1846–1850 között vagy 1860 körül érték el a tetőfokukat (Gyurgyák 2001: 63). Az ebben a hullámban érkező zsidók első állomása általában Magyarország és Erdély északi, északkeleti területe volt, és a következő évtizedekben innen szóródtak szét Erdély belső területeire. Tehát a 19. század közepére lecsengtek a nagyobb bevándorlási hullámok, ezt követően főként belső népességmozgásokról beszélhetünk. Ekkor indul meg a máramarosi, szatmári zsidóság nagyobb arányú betelepülése a bihari, bánági és közép-erdélyi területekre (Gyémánt 2004: 193). Ezzel párhuzamosan a zsidóság városokra történő beengedésével fokozatosan megváltozott a zsidók lakóhelye is. Az addig túlnyomóan Gyulafehérváron vagy falvakban élő zsidó népesség a nagyobb városokba kezdett áramolni. Ennek a tendenciának köszönhetően 1910-re az akkor 182 489 főt számláló erdélyi zsidóság 44%-a élt már városban (Sulyok–Fritz 1930: 112). 1930-ban 56,2%-ra módosult ez az arány, és több település is jelentős zsidó közösséget tudhatott magáénak (Gyémánt 2004: 256). Kolozsváron 1930-ban 13 504 (a város lakosságának 13,3%-ka), Nagyváradon 19 905 (24%), Nagykarolyban pedig 2394 (14,9%) zsidó élt (Recensámánt 1930: XCIII–XCV).

Az általunk vizsgált holokauszt túlélők tehát már egy olyan időszakban születtek (többségük 1896 után), amikor a zsidó népesség létszámgyarapodására nem a nagyarányú bevándorlás, hanem a természetes szaporulat gyakorolt nagyobb hatást. A 19. század végén és a 20. század elejére már főként a belső népességmozgás és nem a kívülről történő bevándorlás volt a jellemző. Néhány kivételtől eltekintve már nem történt nagyobb arányú zsidó betelepülés Erdély területére (lásd Glück 1994: 161). Ezt

igazolják a Zsidó Világkongresszus kérdőíveiből nyert adatok is: Az összesen 418 kolozsvári, nagykárolyi és nagyváradai kitöltő túlnyomó többsége (85,2%) a történelmi Erdély, a Bánság vagy a Partium területén, azaz az 1918 után Magyarországtól Romániához csatolt részekben született. A trianoni Magyarországon 32-en (7,7%), az első világháború után Csehszlovákiához csatolt Felvidéken és Kárpátalján 19-en (4,5%), Galíciában és Bukovinában pedig 3-an (0,7%) születtek.

Kolozsvár, Nagykároly és Nagyvárad		
Születési hely	Kitöltők száma	
		%
Történelmi Erdély, Bánság, Partium	356	85,2
Románia (a történelmi Erdély, Bánság és Partium nélkül)	1	0,2
Trianoni Magyarország	32	7,7
Felvidék és Kárpátalja	19	4,5
Galícia és Bukovina	3	0,7
Egyéb	4	1
Nem válaszolt	3	0,7
Összesen	418	100

Városenként vizsgálva meg az arányokat azt látjuk, hogy amíg Kolozsvár és Nagykároly esetében szinte megegyezik az Erdélyben születettek aránya (88,6%, illetve 88,5%), addig Nagyváradon ez a szám alacsonyabb (75,9%) (lásd a 7–9. sz. táblázatokat). Nagyváradon viszont, szemben a másik két várossal, jelentősen nagyobb a trianoni Magyarország területéről származók aránya (17 személy, azaz 15,2%). Ez a jelenség főként Nagyvárad határ menti fekvésének köszönhető. A 17 személyből ugyanis 11 a városhoz viszonylag közel, 150 kilométeren belül fekvő, 1918 után Magyarországhoz csatolt településről származik (Biharkeresztes, Berettyóújfalu, Békés, Békéscsaba, Debrecen, Földes, Hencida, Szarvas). Ebből a 11 személyből pedig 9, az összes 17-ből pedig 15 az első világháborút követő határváltozások előtt született, tehát akkor, amikor semmilyen akadályba nem ütközött a népességmozgás Magyarország és Erdély között.

A kolozsvári túlélőkből csupán 66 született helyben, ami az erdélyi területekről származó 202 személy 32,7%-ának felel meg. További 98 (48,5%) túlélő származott Kolozs, Szatmár, Máramaros vagy valamelyik szomszédos vármegyéből, 38 (18,8%) pedig egyéb erdélyi területről. Nagykárolyban is hasonló arányokat figyelhetünk meg. Itt a 69 erdélyi származásúból 36 (52,2%) volt nagykárolyi és 26 (37,7%) Szilágy, Szatmár, Máramaros, Szolnok-Doboka vagy Bihar vármegyei.

Az erdélyi területekről származó 85 nagyváradai túlélő közül 41, azaz 48,2% született Nagyváradon. Rajtuk kívül 12-en Biharban, 18-an pedig a szomszédos vármegyékben: kilencen Szilágyban, heten Szatmárban és ketten Kolozs vármegyében. Tehát a nem nagyváradiaknak is túlnyomó része közeli területekről származott.

Az a tény, hogy a három város kérdőíveinek kitöltői 80–90%-ban Erdély területén születtek, és ezeknek is túlnyomó része vagy az 1946-ban, tehát a kérdőívek kitöltésének időpontjában lakhelyeül szolgáló településen született, vagy pedig a szomszédos megyékből származott, egy, a 19. századhoz képest lényegesen kisebb léptékű földrajzi mobilitást mutat. Ezt támasztják alá egyébként a Róth Lajos által 1947-ben végzett dési és szamosújvári felmérések is. Az 1947-ben e két városban lakó észak-erdélyi holokauszt túlélők 98,7%-ka született valamelyik erdélyi (történelmi Erdély, Bánság, Partium) településen (Róth 1947: 80).

3.1.3. Iskolai végzettség és foglalkozás

■ A három város túlélőinek 8,4 százaléka rendelkezett felsőfokú végzettséggel, 44 százalékuk elvégezte a középiskolát és 45 százalékuknak csak elemi iskolai voltak. A férfiak és nők esetében enyhe aránybeli eltérések tapasztalhatóak, azaz a női túlélők körében magasabb volt a középiskolát végzettek száma, felsőfokú végzettséggel viszont már jóval kevesebben rendelkeztek.

Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad							Iskolai végzettség nemi megoszlása	
Iskolai végzettség	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Elemi iskola	115	44,4	73	45,9	188	45	61,2	38,8
Középiskola	109	42,1	75	47,2	184	44	59,2	40,8
Felsőfokú végzettség	28	10,8	7	4,4	35	8,4	80	20
Nincs válasz	7	2,7	4	2,5	11	2,6	63,6	36,4
Összesen	259	100%	159	100%	418	100%	62	38

A férfiak és nők közötti képzettségbeli eltérés mindhárom vizsgált város esetében kimutatható. Az oktatási központként működő Kolozsvár és Nagyvárad esetében jóval nagyobb a középiskolát végzett személyek aránya, mint Nagykárolyban (lásd a 10–12. sz. táblázatokat). A kolozsvári túlélőknek 46,9%, a nagyváradiaknak 45,6%-a rendelkezett középiskolai tanulmányokkal, míg Nagykároly esetében csak 33,3%. Az 1872 óta egyetemmel bíró kolozsváriak körében a legnagyobb a felsőfokú végzettségük aránya (11,8%). Őket követi Nagyvárad (5,4%), majd Nagykároly (2,6%). Róth Lajos 1947-es eredményei a nagykárolyi adatokhoz állnak közelebb. A dési és szamosújvári észak-erdélyi túlélőknek ugyanis 35%-a végzett középiskolát és 3,7%-a egyetemet (Róth 1947: 108).

A vizsgált kérdőíveket kitöltő személyek foglalkozási megoszlása eltér a háború előtti adatoktól. Az 1930-as román népszámlálás szerint az erdélyi zsidóság 37,5 százalékának származott a jövedelme a kereskedelem és a hitelélet területéről. Ezzel szemben a kolozsvári, nagykárolyi és nagyváradi kérdőívet kitöltő személyek között 23,2% volt ez az arány. Az ipar és iparos szakmák területén is eltérést figyelhetünk meg. 1930-ban 26,3%-ot, 1946-ban pedig 30,4%-ot tett ki az említett területen mozgó zsidók aránya.

Amennyiben a kérdőíveket kitöltő személyek foglalkozásszerkezetét közösen vizsgáljuk az általuk bejelentett túlélőkével, akkor további csökkenést tapasztalunk a két világháború közötti állapotokhoz képest a kereskedelemben (20%), az ipar és iparos szakmák terén kapott értékek (27,4%) viszont közelítenek az 1930-as népszámlálási adatokhoz.

Az eltérések oka több tényezőben is kereshető: A holokauszt megtizedelte Észak-Erdély zsidó lakosságát, így önmagában már ez is hozzájárult a korábbi társadalmi struktúrák felborulásához. Maga az általunk használt minta sem tekinthető reprezentatívnak teljes Erdélyre nézve. Nem tartalmazza ugyanis Szatmárt és Máramarost, ahol a holokauszt előtt jóval magasabb volt a kereskedelemről és a mezőgazdaságból élők aránya, mint Erdély egyéb területein. Ugyanakkor az 1930-as népszámlálás adatai egész Erdélyre (történelmi Erdély, Bánság, Partium) vonatkoznak, míg a vizsgálat tárgyát képező kérdőívek Észak-Erdélyt és azon belül is csak Kolozs és Bihar megyéket, valamint Szatmár megye délnyugati részét foglalják magukban.

Ami mégis elmondható ezeknek az adatoknak az alapján az az, hogy a három város 418 kérdőíve kitöltőjének több mint a fele az ipari és kereskedelmi pályákon mozgott. 19,4 százalékuk háztartásbeli, nyugdíjas vagy foglalkozás nélküli, azaz eltartott volt, 9,6%-nak pedig a közhivatalok területén volt szakmája. A tanulók és egyetemi hallgatók, valamint a szabadfoglalkozású pályákon mozgók aránya közel azonos szintet ért el (6,7%, illetve 6,5%). A mezőgazdaságból és erdőgazdálkodásból élő személyek 1,2%-ot tettek ki.

Nemi megoszlás tekintetében a legszembetűnőbb különbség a háztartásbeliek, nyugdíjasok és foglalkozás nélküliek kategóriájában mutatkozik, ahol a nők aránya 95,1%. A női kitöltők körében is igen magas, 48,4%-os az ebbe a kategóriába tartozók aránya. A kereskedelem és hitel területén élők viszont csak 6,9%.

Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárád							Foglalkozási ágak nemi megoszlása	
Foglalkozás	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
		%		%		%		
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás	5	1,9	-	-	5	1,2	100	-
Ipar, iparos szakmák	86	33,2	41	25,8	127	30,4	67,7	32,3
Kereskedelem és hitel	86	33,2	11	6,9	97	23,2	88,7	11,3
Szállításügy	6	2,3	-	-	6	1,4	100	-
Közhivatalok	28	10,8	12	7,5	40	9,6	70	30
Szabadfoglalkozású pályák és szolgáltatások	24	9,3	3	1,9	27	6,5	88,9	11,1
Tanulók és egyetemi hallgatók	19	7,3	9	5,7	28	6,7	67,9	32,1
Háztartásbeliek, nyugdíjasok és foglalkozásnélküliek	4	1,5	77	48,4	81	19,4	4,9	95,1
Nem válaszolt	1	0,4	6	3,8	7	1,7	14,3	85,7
Összesen	259	100	159	100	418	100	62	38

A túlélők foglalkozásszerkezete Kolozsvár szintjén mutatja a legkiegyensúlyozottabb képet. Itt a szakmák megoszlása a következő volt 1946-ban: ipar, iparos szakmák 28,5%, háztartásbeliek, nyugdíjasok és foglalkozásnélküliek 20,1%, kereskedelem 18,9%, tanulók és egyetemi hallgatók (11,4%), közhivatalok 10,5% stb. Nagykárolyban teljesen eltérő arányokat tapasztalunk. Itt a kereskedelemből és hitelből élők 39,7%-os arányukkal jóval felülmúlják az ipari foglalkozású személyeket (20,5%). Ugyanakkor 3,8%-kal itt a legmagasabb a mezőgazdaságban dolgozó túlélők aránya (3,8%). A harmadik városban, Nagyvárádon az ipar és iparos szakmákban dolgozók felülreprezentáltak (41,1%) a többi foglalkozáshoz képest (lásd a 13–15. sz. táblázatokat).⁷¹

Összehasonlítva a két világháború közötti zsidó foglalkozásszerkezetet az 1946-ossal látható, hogy a kereskedelem és hitelélet területén dolgozó személyek aránya jelentősen csökkent. A jelenség Dés és Szamosújvár észak-erdélyi holokausztúlélőinek körében is megfigyelhető. Itt a hazatértek 31,1%-a dolgozott az iparban vagy iparos szakmákban, 21,1%-a a kereskedelemben és 3,3% volt szabadfoglalkozású (Róth 1947: 113–114). Ennek ellenére továbbra is kiegyensúlyozatlan maradt a zsidó népesség foglalkozásszerkezete, ami – figyelembe véve az 1948-ban meginduló államosításokat és a zsidóságra nehezedő erőteljes nyomást, amely a szakmai átrétegesítést célozta meg – igen hátrányosan hatott a túlélők megélhetési lehetőségeire. Az új szocialista rendszerben egyre kevésbé volt helye és haszna a polgárságnak, a polgári foglalkozásoknak, s ez a zsidó népesség fokozatos pauperizálásához vezetett. Ebből a helyzetből lényegében három kiút kínálkozott: a kivándorlás Izraelbe, optálás a szocialista állam által felkínált karrierlehetőségek mellett, vagy a szocialista gazdaságpolitika által hasznosnak vélt munkásszakmák tanulása.

3.2. Az antiszemita rendszer következményei

■ A Zsidó Világkongresszus kérdőívei a személyes adatok felvételével indultak. Ezt követte a kérdőívet kitöltő személy által bejelentett életben maradt vagy elpusztult családtagok, ismerősök listája. A kérdőívek legnagyobb részét az antiszemita rendszerre, illetve a holokausztra vonatkozó kérdések tették ki. Az alábbi fejezetben az ezekre a kérdésekre adott válaszokat vizsgáljuk meg. Számos kérdéskörre csak igen ritka esetben adtak választ a túlélők. Ilyen például az állampolgársági revízió kapcsán felmerülő anyagi költségek, kisajátított magántulajdonok stb. Ennek következtében ezeknek a kérdéseknek az elemzését mellőztük

71 Az 1930-as népszámlálás szerint a kolozsvári zsidó nemzetiségű lakosok 34,5%-ának származott a jövedelme az ipar- és iparos szakmákból, 36,2%-nak pedig a kereskedelemből és hitelből. Nagykárolyban ez az arány 19%, illetve 43,9% volt, míg Nagyvárádon 30,6% és 36,6%. Recensământ 1940: 68., 133. és 312.

3.2.1. Állampolgári minőségre vonatkozó adatok

■ Erdély-szinten a zsidók 34–35%-a, azaz mintegy 61 000 ember veszítette el az állampolgárságát az 1938-as állampolgári revíziós törvény következtében (Iancu 2000: 263, Gyémánt 2004: 122). Az eredmények régióként eltérőek voltak. Így a törvény rendelkezései sokkal több máramarosi, szatmári, naszói vagy dél-erdélyi zsidót érintettek, mint például Kolozs megyeit vagy biharit.

A Zsidó Világkongresszus kérdőíveinek 1. a–f. pontjai is rákérdeztek az 1938-as állampolgársági revízió eredményére. A 418 túlélőből nagyon sokan (17,5%) nem válaszoltak a kérdésre. Ez egyébként jellemző a felmérés további pontjaira is. Amíg a személyi adatokat egy-két kivétellel mindenki kitöltötte, a kérdőív további részeiben már nagyon magas a válasz nélkül hagyott kérdések száma.

A három város túlélői közül 322-en (77%) nyilatkoztak azt, hogy az 1938-as revízió során megtarthaták román állampolgárságukat, 23-an (5,5%) viszont elveszítették azt. Látható, hogy a kérdőívek kitöltői között az elutasított állampolgárságok aránya jóval alacsonyabb a törvény által negatívan sújtott erdélyi személyek tényleges arányánál (34–35%). Ennek elsősorban a már említett regionális eltérések és a kérdést ignoráló túlélők magas száma lehet a magyarázata. Hasonló eredményre jutott Róth Lajos is 1947-es felmérése során. Így például az észak-erdélyi származású dési túlélőknek alig 0,7%-ka nyilatkozta azt, hogy az 1938-as állampolgársági felülvizsgálat következtében elveszítette román illetőségét. Ezzel szemben az 1947-ben Désen lakó, dél-erdélyi származású zsidók 23,2%-kát fosztották meg román állampolgárságától 1938 után (Róth 1947: 70).

Állampolgárság felülvizsgálata 1938		
Kolozsvár, Nagykaroly, Nagyvárad		
Elfogadva	322	77,0
Elutasítva	23	5,5
Nem válaszolt	73	17,5
Összesen	418	100%

Egyes városokra lebontva az eredményeket közel hasonló számokat kapunk. A 228 kolozsvári túlélőből 176 személy (77,2%) válaszolta azt, hogy az 1938-as revízió során elfogadták az állampolgárságát, 10-nek (4,4%) viszont visszautasították. Nagykarolyban az állampolgárságukban megerősített zsidó túlélők száma 61 (78,2%), az elutasítottaké 4 (5,1%) volt. A nagyváradiai esetében 85 (75,9%) és 9 (8%) az arány (lásd a 15–17. sz. táblázatokat).

Az állampolgársági revízió jelentős költségekkel járt, amelyet a felülvizsgált személynek kellett vállalnia. A kérdőív 1. d. pontja kérdezett rá erre a problémára, de csak nagyon kevés személy válaszolt rá. 1938-as sajtóforrásból tudjuk viszont, hogy átlagosan 1000–1500 lejbe került egy-egy személynek a revízió, ami a szegényebb családok esetében igen nagy anyagi megterhelést jelentett.⁷²

3.2.2. Antiszemita terror

Róth Lajos adatai szerint 1940–1944 között a dési és szamosújvári észak-erdélyi túlélők közül 18,1%-ot tartóztattak le zsidósága miatt és 8,1%-ot antifasiszta tevékenység következtében (Róth 1947: 131). A Zsidó Világkongresszus felmérése nem kérdezett rá a letartóztatások, különböző hatósági retorziók vagy a polgári lakosság részéről megtapasztalt inzultusok indítékára, de meghagyta a lehetőséget a kitöltők számára, hogy részletezhessék a körülményeket. Akik éltek ezzel a lehetőséggel, azok általában a dátumot és ritkábban az elszenvedett antiszemita terror körülményeit tüntették fel. Mindhárom vizsgált városra jellemző viszont az, hogy a túlélők többsége figyelmen kívül hagyta ezt a kérdéscsoportot, és nem válaszolt rájuk. Arra a kérdésre, hogy 1940–1944 között le volt-e tartóztatva, a 418 kolozsvári, nagykarolyi és nagyváradiai kitöltőből alig 80-an feleltek. Csak feltételezhetjük, hogy a kérdéseket ignoráló többségét nem érte ilyen jellegű sérelem, és ezért ugrották át a kérdőív erre vonatkozó részeit. Amint az alábbi táblázatból látható, a legtöbb

72 Új Kelet 1938. április 27., 93.

eset a lakosság vagy a hatóságok részéről tapasztalt inzultusok (főként verések) terén fordult elő (14,6%). Ezt követték a letartóztatások és a kifosztás 50–50 esettel (12%), majd a kilakoltatások (6,9%).

Antiszemita terror						
Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad						
	Igen		Nem	Nem válaszolt		Összes kitöltő
Letartóztatások	50	12%	30	338	80,7%	
Inzultusok	61	14,6%	20	337	80,6%	
Kilakoltatások	29	6,9%	23	366	87,6%	
Kiutasítások	17	4,1%	23	378	90,4%	
Kirablás, kifosztás	50	12%	11	357	85,4%	

A letartóztatások és inzultusok száma Nagyváradon volt a legnagyobb. Itt az előbbi 16,1%-ot, az utóbbi 21,4%-ot ért el, a kilakoltatásoké pedig 7,1%-ot. Magas volt ugyanakkor a kirablás, kifosztás áldozatainak aránya is (19,6%). Nagykárolyban a válaszdók 15,4%-ának volt része az 1940–1944-es periódusban letartóztatásban vagy kínzásban, és 5,1%-ukat érintette a kilakoltatás. Valamivel alacsonyabb értékeket kapunk Kolozsvár esetében. Itt a kérdőívet kitöltő túlélőknek 8,8%-a nyilatkozta azt, hogy hosszabb-rövidebb időszakra letartóztatták az említett periódusban, 11%-ukat pedig megkínózták és 7,5%-ukat kilakoltatták (lásd a 19–21. sz. táblázatokat).

3.2.3. A munkaszolgálatosok sorsa

■ A munkaszolgálatosok az 1941-es magyar hadba lépésig a hátszágban teljesítettek szolgálatot. Később viszont egyre nagyobb számban kerültek ki a frontra. A 418 kolozsvári, nagyvárad és nagykárolyi túlélőből 220 (52,6%) teljesített munkaszolgálatot, közülük 67-nek (30,5%), mint ahogy nagyon sok egyéb észak-erdélyi településről származó zsidónak, az első állomáshelye a nagybányai X. munkaszolgálatos zászlóalj volt. Ami a munkaórákat illeti, állomáshelytől és a parancsnoktól függően, a napi 8-tól akár 20-ig is terjedhetett a munkaszolgálatosok munkaideje. A kérdőívek alapján viszont az a következtetés vonható le, hogy a legjellemzőbb az átlag napi 12 óra volt, esetenként ebédszünettel vagy anélkül. Az Észak-Erdélyben szolgálatot teljesítő munkaszolgálatosok főként a román határ közelében dolgoztak. Itt útépitésnél és erődítési munkálatoknál használták fel őket (Braham 1997. I: 311).

A kolozsvári kérdőívek között 118 olyan személy található, akit az 1941–1944 közötti időszakban munkaszolgálatra hívtak be. Ezeknek a személyeknek többsége (109 fő) első munkaszolgálatos állomásként belföldi települést/helyet jelölt meg. Közülük a legtöbben (34,2%) Nagybányára, az ottani X. munkaszolgálatos-zászlóaljhoz kerültek. További 10,3% a székelyföldi Berecket, 3,4% Csíkot nevezte meg első állomásként. Ezt követően viszont a munkaszolgálatosok sorsa igen eltérően alakult. A 118 kolozsváriból 42 (35,6%) került ki az országból, többségük Ukrajnába, Lengyelországba, de két személy a bori rézbányákat is megjárta.

A munkaszolgálatra behívott személyek első állomása		
Kolozsvár		
Nagybánya	40	33,9
Bereck	12	10,2
Csík	4	3,4
Kolozsvár	3	2,5
Marosvásárhely	3	2,5
Tasnád	3	2,5
Nagyvárad	3	2,5
Egyéb	50	42,4
Összes munkaszolgálatos	118	100%

Nagykárolyban a 44 munkaszolgálatosból 30-nak volt országon belül az első állomása, elsősorban Nagybányán (25%), Tasnádon és Kőszegen. Ezt követően viszont 20 személy (45,5%) került ki az orosz frontra vagy valamilyen más, országon kívüli állomásra.

A munkaszolgálatra behívott személyek első állomása		
Nagykároly		
Nagybánya	11	25
Tasnád	3	6,8
Kőszeg	2	4,5
Egyéb	28	63,6
Összes munkaszolgálatos	44	100%

A 112 nagyváradai túlélőből 58 személy (51,8%) vallotta azt, hogy munkaszolgálaton volt. Közülük 45 fő (77,6%) a hátszágban és 13 (22,4%) az országon kívül, főleg Ukrajnában kezdte meg a szolgálatát. Egy túlélő nem jelölte meg állomáshelyeit. A belföldi munkaszolgálatosoknak jelentős része, mint ahogyan Kolozsvár és Nagykároly esetében is láttuk, Nagybányára vonult be. A továbbiakban viszont szétszóródtak az ország különböző részein vagy kikerültek a frontra. Az 58 nagyváradai munkaszolgálatosból 20 (34,5%) személy vallotta azt, hogy szolgálati ideje alatt kivitték a hátszágból, és vagy a frontra vitték, vagy egyéb állomáshelyre (pl. Borba).

A munkaszolgálatra behívott személyek első állomása		
Nagyvárad		
Nagybánya	16	27,6
Úz völgye	3	5,2
Budapest	3	5,2
Kolozsvár	2	3,4
Hajdúböszörmény	2	3,4
Gyimesközéplak	2	3,4
Csík	2	3,4
Egyéb	28	48,3
Összes munkaszolgálatos	58	100%

A munkaszolgálat rendszerét bemutató fejezetben (lásd a 2.3-as fejezetet) kitértünk néhány munkaszolgálatos sorsára. Látható, hogy amíg a kolozsvári, nagykárolyi és nagyváradai munkaszolgálatosok túlnyomó többségének első állomáshelye a hátszágban volt, addig a későbbiekben több mint egyharmaduk (82 fő, azaz 37,3%) kikerült Ukrajnába, Lengyelországba, az orosz frontra vagy a szerbiai Borba. Az Ukrajnában szolgáló zsidó férfiakat a hadi infrastruktúra kiépítésénél és karbantartásánál, teherhordásnál, hadviseléssel összefüggő műszaki munkálatoknál, hóeltakarításnál, a frontvonal védelmének megerősítésénél dolgoztatták. Ugyanakkor élő pajzsként is felhasználták őket az előrenyomulásokkor, vagy aknaszedésre kényszerítették őket a harcmezőn. Az „aknaszedés” egyik fajtája volt az, hogy a zsidó munkaszolgálatosokat csapatostul ráhajtották az aknamezőre, aminek következtében rengetegen meghaltak, vagy sebesüléseket szenvedtek (Braham 1997. I: 317).

A munkaszolgálatosok közül igen sokan megjárták a koncentrációs táborokat is. A három város kérdőíveiben összesen 79 olyan munkaszolgálatos található (a munkaszolgálatosok 35,9 százaléka), akiket vagy a munkaszolgálatból, vagy a leszerelésüket követően, a május–júniusi deportálások során vittek el valamelyik náci táborba. A fronton szolgálók kisebb része orosz fogságba esett, és innen tért haza (az általunk vizsgált túlélők között 9 ilyen személy volt).

3.2.4. A deportálásra vonatkozó adatok

■ A bevezető tanulmányban utaltunk már arra, hogy a deportáltak sorsa igen különböző módon alakult. Ha elfogadjuk azt az állítást, hogy a deportáltak 20–30 százalékának kímélhették meg az életét az első szelekció során (Gerlach–Aly 2005: 244), akkor a megközelítőleg 131 000 észak-erdélyi deportált

zsidóból mintegy 26 000–39 000-et válogathattak ki kényszermunkára. Ezeknek kb. 63 százaléka (16 500–24 500 ember), azaz közel kétharmada érte meg a felszabadulást (Gerlach–Aly 2005: 314, 325).

Az észak-erdélyi zsidóság többségének első állomása Auschwitz-Birkenau volt. Ezt támasztják alá a Zsidó Világkongresszus kérdőíveiben fellelhető adatok is. Itt a 418 túlélőből 224 személyt deportáltak, köztük számos olyant, aki előtte már munkaszolgálatot is teljesített (A munkaszolgálatosok és deportáltak összlétszáma ezért haladja meg a kérdőíveket kitöltő túlélők számát!). 180 személynek (80,4%) Auschwitz-Birkenau, 15 személynek Mauthausen (6,7%) és további 29-nek egyéb tábor volt a megérkezési pontja.

A deportált zsidók első állomáshelye					
Kérdőív	Kolozsvár	Nagykároly	Nagyvárad	Összesen	
Auschwitz-Birkenau	92	41	47	180	80,4
Mauthausen	9	3	3	15	6,7
Egyéb	19	4	6	29	12,9
Összes deportált	120	48	56	224	100%

Szelektálás után a deportáltak egy része továbbra is az auschwitzi táborkomplexumban maradt, a többieket viszont különböző táborokba szórták szét a Harmadik Birodalom egész területén, hogy a német hadiipar és gazdaság számára fontos üzemekben végezzenek kényszermunkát. A magyar területekről deportált személyekre az volt jellemző, hogy a nők többségét a főként női táborként működő Ravensbrückbe és ennek altáboriba helyezték el. Ezzel szemben Mauthausenbe szinte kizárólag férfiakat vittek. A magyar zsidókat öt nagy transzporttal szállították Auschwitzból Mauthausenbe 1944. május 28. és június 19. között, többségüket pedig rövid időn belül továbbszórták külső táborokba (Melk, Gusen, Solvay, Loiblpass, Lenzing). A Mauthausenbe szállított kevés nőt Lenzingbe továbbították (Gerlach–Aly 2005: 302–303).

Az általunk vizsgált kérdőívek is hasonló útvonalakról tanúskodnak. Az Auschwitz-Birkenauban deportált 180 zsidó közül 168 jelölt meg második állomáshelyet is, de nagyon sok deportált akár 6–7 táborban is megfordult. Az Auschwitzból továbbszállított 168 személy 68 különböző táborba került. A következő táblázatban azokat a táborokat tüntettük fel, ahová legalább 3 személyt szállítottak Auschwitzból:

Az Auschwitz-Birkenauban deportált zsidók második állomáshelye			
	Férfi	Nő	Összesen
Stutthof	1	17	18
Riga-Kaiserwalde, Riga, Riga-Spilwe	2	10	12
Ravensbrück	1	8	9
Mauthausen	7	2	9
Bergen-Belsen	2	6	8
Kaufering	7	-	7
Buchenwald	5	-	5
Hainichen	-	5	5
Lieberose	3	-	3
Salzwedel	-	3	3

Arányában a legtöbb deportáltat Stutthofba szállították (1 férfi, 17 nő). A stutthofi koncentrációs tábor 1939-től működött, de 1944 nyaráig csak alig néhány száz zsidó fogoly tartózkodott itt. Ekkor viszont több mint 16 000 magyarországi zsidót hoztak ide Auschwitzból, akiknek többsége nő volt (Megargee 2009: 1420). Közéjük tartozott az a 17 női túlélő is, akik az általunk vizsgált kérdőívekben szerepelnek. 12 személy került Auschwitz-Birkenauból az 1943-ban felállított Riga-Kaiserwald táborkomplexumba (2 férfi, 10 nő). A magyar zsidók közül ide is főként nőket hoztak, ami az általunk vizsgált kérdőívekből

is kiderül. Ők annak a 2000-es női transzportnak lehettek a tagjai, akiket 1944 júniusában szállítottak el Birkenauból Rigába (Megargee 2009: 1231).

A főként női táborként működő, 1939-ben megnyitott ravensbrücki koncentrációs táborba nyolc nő és egy férfi került Auschwitz-Birkenauból. Őket a fegyver- és textiliparban fogták be kényszermunkára (Megargee 2009: 1189, Saindel 2004: 151). Mauthausenbe viszont már inkább férfiakat vittek (7 férfi, 2 nő), amire ugyancsak május–június között került sor. Ekkor összesen 8000 magyar zsidót szállítottak Auschwitzból Mauthausenbe (Szita 2002: 8–10, Megargee 2009: 900).

A Zsidó Világkongresszus 418 kolozsvári, nagykárolyi és nagyváradai kérdőíve alapján megpróbáltuk felmérni a túlélők holokauszt alatti sorsát és a felszabadulás helyét. Látható, hogy a legtöbb hazatérő személy munkaszolgálatos, vagy munkaszolgálatot megjárta deportált volt. A 418 túlélőből 220 teljesített munkaszolgálatot (52,6%) és 224 (53,6%) járta meg a náci táborokat. A 224 deportáltból viszont 79 személy korábban munkaszolgálatot is teljesített. Ugyanígy a bujkálók, vagy a budapesti gettóba kerülő zsidó személyek között is találunk volt munkaszolgálatost.

Értelemszerűen a munkaszolgálatos túlélők körében a férfiak aránya dominál, ezzel szemben a deportálásból hazatérők között mindhárom városban a nők voltak többségben. A deportálást túlélő 224 személyből 123, azaz 54,9% volt nő.

A túlélők viszonylag kis hányada vészelt át a háborút az ország területén bujkálva (21 személy, azaz 5%) vagy a budapesti gettóban (17 személy, 4,1%). Ennél is kevesebben húzták meg magukat kórházakban, börtönökben, védett házban, vagy választották a Romániába való szökést.

Felszabadulás helye	Kolozsvár	Nagykároly	Nagyvárad	Összesen	
Munkaszolgálatból	57	23	35	115	27,5
Deportálásból	120	48	56	224	53,6
Magyar területen bujkálásból, szökésből	18	2	1	21	5,0
Magyar területen kórházból, börtönből	7	-	-	7	1,7
Romániába szökött	2	-	1	3	0,7
Gettóból (Budapest)	10	-	7	17	4,1
Védett házból (Budapest)	1	-	-	1	0,2
Mentesítve	3	1	-	4	1,0
Munkaszolgálatból oroszokhoz szökött, vagy orosz fogságba esett	5	3	1	9	2,2
Román területen tartózkodott	-	-	3	3	0,7
Nincs válasz	5	1	8	14	3,3
Összesen	228	78	112	418	100%

3.2.5. A hazatérés időpontja

■ A szakirodalom szerint az észak-erdélyi túlélők tömeges hazatérése 1945 tavaszán kezdődött meg, akkor, amikor felszabadultak a főbb náci táborok (Braham 1997. II: 1244, Tibori 2007: 30). Ezt támasztja alá az általunk végzett vizsgálat is. Észak-Erdély 1944. október eleji felszabadulásáig lényegében csak azok a zsidók tartózkodtak ezen a területen, akik szökésben voltak, bujkáltak, börtönben tartották őket fogva vagy mentesültek a zsidótörvények hatálya alól. Októberben kezdetét vette a munkaszolgálatosok hazatérése, és a vizsgálatunk tárgyát képező három városba januárig a túlélők 17,5%-a érkezett vissza. Ezeknek a túlnyomó többsége férfi volt (91,8%), a nők száma ugyanis csak a koncentrációs táborok felszabadulásával kezdett emelkedni. Az 1945. február–április időszakban enyhén visszaesett a hazatérések száma, viszont kiegyensúlyozottabbá vált a nemek közötti arány (Az ebben a periódusban érkező túlélőknek 59,2%-a volt férfi és 40,8%-a nő). A csökkenés elsősorban annak tudható be, hogy a

hátszág területén felszabaduló vagy a keleti fronton szolgálatot teljesítő munkaszolgálatosok jelentős részének 1945 kora tavaszáig sikerült korábbi lakóhelyére visszatérnie. Ezt követően már inkább a visszavonulás során nyugati irányba hajtott vagy deportált munkaszolgálatosok, illetve az orosz fogságba esettek megérkezésére lehetett számítani. A koncentrációs táborokból történő hazatérések is csak május környékén gyorsultak fel, hiszen a nagyobb táborok közül egyedül Auschwitz szabadult fel korábban (1945. január 27). A többi csak 1945. április közepétől vált szabaddá.⁷³

A túlélők közel fele (46,2%) az 1945. május–szeptemberi időszakban érkezett vissza a három észak-erdélyi városba. Egy részük a március–június hónapokban közlekedő Nagyvárad–Krakkó–Plesov és Kolozsvár–Prága vonatokon tette meg hazáig az utat, mások pedig egyénileg tértek haza (Tibori 2007: 31, Stark 2000: 102). 1945 őszétől egyre kisebb arányban szállingóztak vissza túlélők (7,7%), amit az alábbi táblázat is mutat.

Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad							Hazatérők nemi megoszlása	
	Férfiak		Nők		Összesen		Férfiak	Nők
		%		%		%		
Hazatérés dátuma		%		%		%	%	%
1944 szeptemberéig	7	2,7	4	2,5	11	2,6	63,6	36,4
1944. október–1945. január	67	25,9	6	3,8	73	17,5	91,8	8,2
1945. február–1945. április	29	11,2	20	12,6	49	11,7	59,2	40,8
1945. május–1945. június	39	15,1	45	28,3	84	20,1	46,4	53,6
1945. július–1945. szeptember	62	23,9	47	29,6	109	26,1	56,9	43,1
1945 októbere után	17	6,6	15	9,4	32	7,7	53,1	46,9
Nincs válasz	38	14,7	22	13,8	60	14,4	63,3	36,7
Összesen	259	100	159	100	418	100	62	38

A kolozsvári kérdőíveket kitöltő túlélők közül 11 személy jelölt be 1944. szeptemberi vagy azt megelőző hazatérési időpontot. Ez tulajdonképpen azt jelentette, hogy a fentebb már említett módok révén sikerült elkerülniük a deportálásokat, és a városban várták meg a felszabadulást. Közéjük tartozott Schwartz Ibolya két kiskorú fiával, akik a kolozsvári gettóból szöktek ki, és az orosz bevonulásig rejtőzködtek.⁷⁴ Ugyancsak a városban bujkált az 1944-ben 53 éves Burg Sámuel, a 46 éves Zádor Árpád (öt később toloncházba vitték és itt szabadult fel), Szegő Júlia énekesnő (Löwy 2005: 229), valamint Schwartz Árpádné Hönig Márta.⁷⁵ Gyalui Rosenberg Bélát és feleségét Mikó Imre, az Erdélyi Párt képviselője és vezetőségi tagja hozta ki hamis iratokkal a kolozsvári gettóból 1944. június 3-án.⁷⁶ Mikó egy igazolást mutatott fel, amely szerint Gyalui Béla 1919-ben tagja volt a románok ellen harcoló Székely Hadosztálynak. Az iratok hatására Gyaluit és feleségét kiengedték a gettóból (Löwy 2005: 246–247). Az 55 éves Hermann Manó és a 49 éves Holló András a zsidó kórházban húzták meg magukat a felszabadulásig.⁷⁷

1944. október és 1945. január között 45 túlélő érkezett vissza Kolozsvárra, közülük 41 volt férfi. Többen is október 11-ét, Kolozsvár felszabadulásának dátumát jelölték meg hazatérésük időpontjaként (4 személy). Rajtuk kívül még 19 túlélő érkezett vissza októberben a városba, mindannyian bujkálásból, szökésből, toloncházból, kórházból vagy munkaszolgálatból szabadultak fel. Az első deportálásból megmenekülő személy 1945. február 22-én jelent meg Kolozsváron (Mihály Emánuel).⁷⁸ Márciustól egyre több a deportáltak száma a hazatérők között.

73 A felszabadulások időpontjai: Buchenwald 1945. április 11., Bergen-Belsen április 15., Dachau április 29., Theresienstadt május 2., Mauthausen május 5. (lásd Megargee 2009).

74 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 502–504. kérdőívek.

75 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 564. és 8B. dosszié, 617., 686., 649. kérdőívek.

76 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 618–619. kérdőívek.

77 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 614. és 629. kérdőívek.

78 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 529. kérdőív.

A nagyváradai kérdőívekben 1944. október és 1945. január közötti időszakból 10 hazatérő szerepel. Gottlieb Hermann pénzbeszedő a városban állomásozó munkaszolgálatos században szolgált, amikor október 12-én bevonultak az orosz csapatok.⁷⁹ Rajta kívül még öt munkaszolgálatos szabadult fel októberben. A deportáltak közül Izsák Izidorné Spingold Teréz érkezett vissza legkorábban, 1945 februárjában.⁸⁰ Majd, ahogy Kolozsvár és Nagykároly esetében is, márciustól kezdtek megjelenni nagyobb számban a náci táborokat túlélő zsidók.

Nagykároly, ellentétben Kolozsvárral és Nagyváraddal, csak október második felében szabadult fel. Az ebből a városból fennmaradt kérdőíveket kitöltő túlélők közül öt személy tért haza 1944 októberében. Az első visszaérkezett deportáltak pedig 1945. február 5-én (az ausztriai táborokból Goldberger Mózes) és február 26-án (az auschwitz komplexumhoz tartozó Monowitz munkatáborból Markovits Bertalan) jelentek meg Nagykárolyban (a hazatérések időpontjára lásd a 22–24. táblázatokat).

3.2.6. A holokauszt következtében elszenvedett egészségügyi károsodások

■ A hazatérők egészségügyi helyzetére nézve nagyon kevés vizsgálatot végeztek a háború után, s ennek következtében alig áll adat a rendelkezésünkre. Klein Ernő az Erdélyi Zsidó Évkönyvben próbált meg közölni 1947-ben egy helyzetjelentést e tekintetben. Klein két csoportot különböztetett meg a túlélők körében. Az első csoportba azokat sorolta, akik az üldöztetéseket otthonukban vagy elviselhető körülmények között vészték át. Ők a többi keresztény polgári lakossághoz hasonló, háborús időszakra jellemző egészségügyi károsodásokat szenvedtek el. Ezzel szemben a második csoportba tartozó zsidókra nézve, akiket a háború alatt erőszakosan kiragadtak környezetükből, és munkaszolgálatra soroztak be vagy deportáltak, sokkal súlyosabb következményekkel járt a háború. A deportált személyek életkörülményei igen drasztikus változásokon mentek keresztül. Az állati sorban tartás, amihez hozzátartozott a hiányos ételmezés, a nem megfelelő ruházat és szálláskörülmények, valamint a nehéz testi munka, az elszenvedett brutalitások, mind fizikailag, mind lelkileg megviselték a deportáltakat. Klein szerint a hazatérő túlélők egészségügyi helyzetére a következők voltak jellemzőek: a társadalmi betegségek nagyfokú elterjedése, hiányos egészségügyi intézményrendszer, a deportálás alatt elszenvedett károsodások következtében kialakult átmeneti vagy végleges egészségügyi problémák, valamint a tervszerű egészségvédelem hiánya (Klein 1947: 77). A leggyakrabban előforduló betegségek a tuberkulózis és a nemi betegségek voltak. Ezeken kívül a holokauszt egészségügyi következményei között említi még az endokrinzavarokat, menstruációs rendellenességeket, a terhességek, szülések és a szoptatás körüli rendellenességeket, a gyakori bőr- és hajfertőzéseket, idegrendszeri bántalmakat, lelki betegségeket, testi fogyatékoságokat, sebesüléseket, fagyásokat. Klein megállapítása szerint a felszabadulás után, zsidó személyek között kötött házasságokat gyakran kísérték egészségügyi problémák. A házasságkötéseket sok esetben nem előzték meg orvosi vizsgálatok, s ennek következtében gyakori volt a házasságon belüli nemi betegségek előfordulása (Klein 1947: 78–79).

A Zsidó Világkongresszus által végzett kérdőíves felmérésnek a 9.j. pontja kérdezett rá a hazatérők egészségi károsodásaira és állapotukra. A 418 túlélőből 244 válaszolt, és többségük nem csak egy, hanem többféle sérülést is feltüntetett (Az alább felsorolt károsodások együttes aránya ezért haladja meg a 100%-ot). Nagyon sok esetben viszont anélkül, hogy konkrét egészségi károsodást feltüntettek volna, csupán annyit jeleztek, hogy beteg, teljesen leromlott vagy legyengült állapotban kerültek haza. A válaszadók 36,5%-a tartozott ebbe a kategóriába. A túlélőknek kevesebb mint egyötöde (17,2%) válaszolta azt, hogy a felszabadulásakor állapota kielégítő vagy jó volt.

A feltüntetett egészségügyi károsodások között az ízületi bántalmak és a reuma (12,3%), a szívbántalmak (9,8%), a tifusz (9%), a végtagok fagyása (8,2%) és az idegbaj (4,5%) szerepelt. Több személynél is előfordul még a kóros soványság, mellhártyagyulladás, tüdőbántalmak, fogatlanság, vesebaj, sebesülés, sérv, gyomorbántalmak, halláskárosodás és vitaminhiány.

Összességében a 244 válaszadónak 17,2%-a mondta azt, hogy elfogadható egészségi állapotban került haza, 82,8%-uk pedig egészségi károsodásokkal vészelte át a holokausztot (ezeknek több mint fele konkrét betegségeket is feltüntetett).

79 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9. dosszié, 744/339. kérdőív.

80 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9. dosszié, 818/395. kérdőív.

Egészségi károsodások		
Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad		
Egészséges, kielégítő, jó	42	17,2%
Beteg, teljesen leromlott, legyengült	89	36,5%
Izületi bántalmak, reuma	30	12,3
Szívbántalmak	24	9,8%
Tífusz	22	9%
Fagyás	20	8,2%
Idégbaj	11	4,5%

3.2.7. A holokauszt következtében elszenvedett anyagi károk

■ Az emberi veszteségeken, az elszenvedett fizikai és lelki bántalmakon túlmenően a holokausztkutatás alapvető kérdése a zsidóság gazdasági kifosztása. Magyar vonatkozásban Kádár Gábor és Vági Zoltán, valamint Ronald Zweig közölt kitűnő tanulmányt a zsidóság gazdasági megsemmisítéséről és vagyonának sorsáról (Kádár–Vági 2001, Zweig 2004). Romániára nézve Jean Ancel összefoglalója közöl igen értékes adatokat (Ancel 2008). Az észak-erdélyi zsidóságra nézve nem születtek hasonló elemző munkák, viszont Kádár és Vági vizsgálata erre a területre nézve is közöl szórványos adatokat.

A kutatások hiánya miatt pontos számokkal az észak-erdélyi zsidóság vagyonát illetően nem rendelkezünk. A Zsidó Világkongresszus által végzett 1946-os felmérés sem nyújt ilyen téren kellő információt. Az általunk vizsgált három város túlélői által feltüntetett vagyoni károk összege tehát csak egy töredéke az észak-erdélyinek. Viszont mivel közülük két város, Kolozsvár és Nagyvárad adott otthont a régió legnagyobb zsidó közösségeinek, a kapott adatok segítségével fogalmat alkothatunk a gazdasági megsemmisítés volumenéről.

A magyar zsidók, köztük az észak-erdélyiek is, 1941-ben összesen 7–12 milliárd pengővel, mai értékben 14–24 milliárd dollár értékű vagyonnal rendelkeztek (Kádár–Vági 2001: 26). Ez a vagyon nem oszlott el egyenlő arányban az egyes régiók között. Így például a legjelentősebb része Budapesten koncentráldott, míg az 1939 után Magyarországhoz visszacsatolt területek zsidósága jóval kevesebb tulajdon fölött rendelkezett.

Mint ahogy az általunk vizsgált kérdőívek is igazolják, a gazdasági megsemmisítésre és kifosztásra fokozatosan került sor. Előbb a zsidótörvények végrehajtása során szorultak vissza a zsidó gazdasági pozíciók, majd 1944 tavaszán bekövetkezett az észak-erdélyi zsidók teljes kisemmizése. A gazdasági megsemmisítés szempontjából a legfontosabb rendelet az 1944. április 14-én kiadott 1600/1944. M.E. számú volt, amely elrendelte a zsidók vagyonának bejelentési kötelezettségét és zár alá vételét (Kádár–Vági 2001: 29). A magyar hatóságok mellett viszont maguk a német megszállók is igyekeztek minél több zsidó tulajdont megkaparintani. Eichmann Sondereinsatzkommandója a gettósítást megelőzően és annak során összesen több tízmillió pengőt sarcolt ki a különböző zsidó közösségektől vagy magánszemélyektől. A kolozsvári Zsidó Tanácstól például 500 000 pengőt követeltek ki a németek (Kádár–Vági 2001: 36–37).

A deportálások lezajlása után a zsidótlanított városokban beindult a zsidó értékek szétosztása. Ennek nyomán az elhagyott zsidó lakásokra, üzletekre, gyárakra folyamatosan érkeztek a polgármesteri hivatalokhoz a kérések a keresztény lakosság részéről. Kolozsváron 1944. július 6-án a hatóságok hozzáláttak a zsidók zárolt vagyonának felméréséhez. Csupán ebben a városban 116 páncélszekrényben egyenként 1 és 10 millió pengő közötti, zsidóktól elvett értéket számoltak össze (Braham 2008: 162). Nagyváradon, Hain Péter, a magyar Gestapo főnöke 41 millió aranypengőre becsülte a város zsidóságától elkobzott vagyon mértékét (Braham 2008: 88). A Zsidó Világkongresszus kérdőíveiben szereplő összegeket tehát a fentebbi adatok figyelembe vételével kell értelmezni, és figyelembe kell venni azt, hogy egyik vizsgált város esetében sem rendelkezünk az összes kitöltött kérdőívvel, valamint a feltüntetett károk hozzávetőlegesek és egyéni bevalláson alapulnak.

Holokauszt következtében elszenvedett összes kár			
Kolozsvár, Nagykároly, Nagyvárad			
Kérdőívet kitöltő személyek		Az elkobzott vagyonok összértéke	
Válaszolt	Nem válaszolt	Lej	Pengő
316	102	367 902 000	219 064 631

Az általunk vizsgált kolozsvári, nagykárolyi és nagyváradai túlélők közül 316 személy töltötte ki az elszenvedett anyagi károkra vonatkozó rubrikát. Egyesek lejben, mások pengőben határozták meg az anyagi veszteségeik mértékét. A kérdést ignorálók száma 102 volt. A válaszoló túlélők összesen 368 millió lejes és 219 millió pengős kárt tüntettek fel (az egyes városok adataira lásd a 25–27. sz. táblázatokat).

Mindezeknek a zsidó vagyonoknak a sorsa a háború után újabb kérdéseket vetett fel, amire csak röviden szeretnénk utalni. Az egyik legkomolyabb probléma, amivel a hazatérő túlélőknek szembesülniük kellett, az a teljes nincstelenség volt. A legtöbb esetben kifosztva találták lakásaikat, és keresztény ismerőseiknél hátrahagyott értékeiket sem tudták mindig visszaszerezni. A háború alatt lefoglalt zsidó vagyon kezelését a CASBI (Ellenséges Javakat Felügyelő Bizottság) vette át, aminek következtében a hazatért túlélők nem juthattak korábbi tulajdonaik birtokába. A legjobb esetben tehát a visszatért zsidók csak lakásaikat és néhány bútort kapták vissza. A vagyoni ügyek rendezetlensége miatt a háború utáni években mintegy 150 000 romániai zsidó küzdött súlyos létfenntartási gondokkal. 1947 végén az ország zsidóságának 1/3-a, főként az észak-erdélyiek, moldovaiak és bukarestiek szorultak szociális segélyre, amit a Joint biztosított (Kuller 2002: 61).

3.2.8. Beszámolók a szenvedésekről, megjegyzések a kérdőívekben

■ A Zsidó Világkongresszus által készített kérdőívek lehetőséget teremtettek a túlélőknek arra, hogy amennyiben szükségét érzik, hosszabb szövegekben is beszámoljanak a velük történt eseményekről. Ezzel az opcióval csak nagyon kevesen éltek, néhány esetben viszont – megítélésünk szerint – történeti szempontból igen értékes beszámolók születtek.

A jizkor-irodalom sajátos eszközei közé tartozik a visszaemlékezés. Ennek két bevett módja van: az emlékirat formájában kiadott szövegek és az interjúk során születő narratívák. A Zsidó Világkongresszus kérdőíveiben megjelenő hosszabb-rövidebb beszámolók e két módszert elegyítik. Egyszerre tekinthetők oral history-jellegű holokausztnarratíváknak és megszerkesztett visszaemlékezéseknek. Mindegyik háttérében a tragédiák kibeszélésének, megosztásának és megismertetésének készítése, valamint az a remény áll, hogy az elvesztett értékekre kárpótlás érkezik. Sajátos forrásértéküket a megtörtént szörnyűségek időbeni közelsége (1–2 év) és a szövegek erős képei adják. A túlélők narratívájára ugyanis, ellentétben a későbbi holokauszt-visszaemlékezésekkel, még nem rakódtak rá a holokauszttal, annak mechanizmusaival kapcsolatos utólagos értesülésekből, történeti irodalmi ismeretekből szerzett háttér-információk. A bejegyzések egyértelműen arról tanúskodnak, hogy a túlélők, ellentétben a későbbi időszakokkal, még nem értelmezni akarják az eseményeket, hanem csak egyszerűen közlik a tapasztalataikat (lásd: Yerushalmi 2000). Emiatt a Zsidó Világkongresszus kérdőíveiben szereplő bejegyzések fontos kiegészítői lehetnek a magyarországi Deportáltakat Gondozó Országos Bizottság által 1945–1946 között felvett holokauszt-jegyzőkönyveknek. Az alábbiakban néhány, általunk meghatározóbbnak tartott bejegyzést ismertetünk.

A kérdőívekben szereplő holokauszttal kapcsolatos túlélői szövegek több csoportba oszthatóak. Az első csoportba sorolhatóak azok a megjegyzések, amelyek az elpusztított családtagokra vonatkoznak. A túlélők több esetben is csak a legközelebbi rokonok neveit sorolták fel. A lista végén viszont megjegyezték azt is, hogy az említett személyek mellett még nagyon sok hozzátartozójuk áldozatul esett a holokausztnak. A kolozsvári Czódik Jenőné özvegy Lévai Margit például a név szerint megemlített szülei és a férje után a következő bejegyzést tette az általa kitöltött kérdőívben: „... és a temérdek kiszámíthatatlan rokonságom. Nagybátyáim, nagynénéim, unokatestvéreim, akik sajnos mind Auschwitzban estek áldozatul a gázban.”⁸¹ Hasonló módon járt el a kolozsvári Székely

81 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 646. kérdőív.

Béla, aki Nagybányára vonult be munkaszolgálatra, majd különböző, Magyarország határain belül lévő állomáshelyeken teljesített szolgálatot: „(...) Ezekon kívül, kiknek halálát személyesen néztem végig, 34 századtsámat, kik az éhségtől és súlyos meneteleésektől kidőltek, »Vitéz« Máthé főhadnagy Nyugat-Magyarország Porosló nevű községe határában kórházba szállítás ürügye alatt tábori csendőrökkel agyonlövötte.”⁸² Egy másik kategóriát képeznek azok a megjegyzések, amelyek a hazatérés utáni kétségbeesést, az újrakezdés körüli aggodalmakat, a bizonytalan jövőt jelzik. Ezek általában kétségbeesett, szűkszavú szövegek: „Hajadon lány vagyok. Az egész családom elpusztult, egyedül tértem vissza a deportálásból” (Feldinger Erzsébet, 27 éves hajadon).⁸³ Szegő Júlia énekesnő az átélt szenvedéseknek, tragédiáknak a kérdőívek általi megragadhatatlanságára utal, amikor a következőt jegyzi meg: „A tragédiák lényege a rovatokba nem fér be, a veszteséget, a szenvedést, a számok, az adatok nem mondják el – segítség nincs.”⁸⁴

Harmadik csoportba sorolhatóak azok a szövegek, amelyek az anyagi veszteségekre és az ebből adódó létbizonytalanságra utalnak. A nagyváradai Jamberger Edit bejegyzésében az elveszett ingóságok és lakás mellett az általa átélt szenvedésekre és az elpusztult családtagjaira is utal: „1944 májusában lettem deportálva, azóta a légerekben rengeteg szenvedésen mentem keresztül, szüleim többé nem láttam viszont. Teljesen legyengülve kerültem haza, semmi értéket nem találtam, mindent elraboltak tőlem a fasiszta magyar lakosság és hatóság. Lakásom, kelengyém, üzemünk nincs többé. Teljesen tönkre mentem idegileg és anyagilag. Szülő és támogatás nélkül maradtam. – Egyedül!”⁸⁵ A kolozsvári Semlyén Éva (Semlyén Istvánné Pollák Éva) már nemcsak az elveszett vagyontárgyaira utal, hanem név szerint megemlíti azokat a személyeket is, akik elvitték a lakásában maradt értéktárgyait: „Ami a lakásban maradt, és elhordható volt, azt részben Laczkó Ilona háztartási alkalmazott vitte el: edény, villanyvasaló, ruhák, kabátok, cipők. Részben albérelti lakóm, Bodó György, a Nemzeti Színház tagja: szőnyegek, vitrintárgyak, könyvek.”⁸⁶ Semlyén Éva bejegyzése két okból is figyelemre méltó: Megemlíti ugyanis Bodó Györgyöt, aki egyébként 1944 szeptemberében Budapestre menekült a Kolozsvári Színházzal együtt. Később a Német Szövetségi Köztársaságban telepedett le, és ott is halt meg 1986-ban. A másik ok Raoul Şorban művészettörténész személye. Semlyén Éva ugyanis őt is megemlíti a kérdőívben. Şorbánt, Pamfil Éva és Moshe Carmilly-Weinberger rabbi tanúvallomása alapján Igaz Kereszténynek nyilvánították 1987-ben. Zsidómentő tevékenységét viszont többen is kétségbe vonták a későbbiekben (Lówy 2005: 266–268).⁸⁷

Egy újabb kategóriát képeznek azok a bejegyzések, amelyek már nemcsak az egyéni életsorsokra, hanem a helyi zsidó közösségekkel történt eseményekre is reflektálnak. Ilyen például Fuchs Leopold biharkeresztesi rabbi esete, aki talán a közössége iránt érzett felelősség- vagy bűntudatból bővebb beszámoló megírását érezte szükségesnek: „A biharkeresztesi járás (ahol 35 évig működtem) összes zsidó lakosát, öregeket, betegeket, gyermekeket mind elcipelték Auschwitzba. Volt kb. 200 család. – Visszajött egynéhány fiatal, gyermektelen személy. A legbiztosabb halál a gyermekes asszonyokat várta. – Az ún. kis gettóból [a nagyváradai kis-gettóra utal, ahová a Várad környéki zsidóságot koncentrálták – G. A.], ahol én is voltam, elcipeltek így a csendőrök kb. 3000 személyt (a Várad és Debrecen közt fekvő községekből). Belőlük csak nagyon kevesen, betegen jöttek vissza.

Sajnos a gettóban úgy kínozták őket, asszonyokat, akiknek férjük mint munkaszolgálatos szenvedett, kínozták a leányokat és a betegeket is, hallatlan állati kízással. Szegények imádkoztak, hogy mennél hamarabb öljék meg őket. Bizony, ott azért imádkoztunk, hogy jöjjön a gyors halál és az váltson meg. Amire példa az emberek történelmében nincs. Bizony hajmeresztő dolgok történtek szegény zsidó népünkkel. [...]

82 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 560. kérdőív.

83 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8A. dosszié, 676. kérdőív.

84 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 686. kérdőív.

85 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 9. dosszié, 757/352. kérdőív.

86 ACSIER, III. fond, A Zsidó Világkongresszus kérdőívei, 8B. dosszié, 721. kérdőív.

87 Semlyén Éva 1917-ben született Balázsfalván. Kolozsváron, a Bölcsészeti Fakultáson végezte az egyetemet. 1940 előtt a százfenesi petróleumgyárnál dolgozott magántisztviselőként, majd 1940–1944 között magán nyelvóradásból tartotta el magát. 1944. május 15-én vitték be a kolozsvári gettóba, és június 7-én deportálták Auschwitzba. Innen tovább szállították, és a következő táborokat járta meg: Spilwe, Stutthof, Sophienwalde, Gotenhof. A Danzig melletti Gotenhofban szabadult fel 1945. március 28-án. Egy hónapos utazás után a Krakkóból közlekedő romániai deportáltakat szállító vonattal érkezett haza Kolozsvárra május 15-én. Deportálása előtt Raul Şorbánál hagyott megőrzésre kelengyét és férfi fehérműt. Az összes kára kb. 30 000 lej volt. Uo.

Tisztelettel megjegyzem, hogy én Biharkeresztesen, mint Magyarország laktam kb. 35 évig, de már 1942. évben eljöttem családommal, mivel az atrocitások miatt ott elviselhetetlenné vált az élet. Ott anyakönyvvezető kerületi főrabbi voltam (17 községnek). Csak 1944. húsvét előtt 3 nappal mentem Biharkeresztesre – a gondnok kérésére –, és ott akadtunk meg. Onnan hoztak bennünket Váradra a kis gettóba. Itt, a Cionista Szövetség közbenjárására családomnak 3 tagja ki lett emelve az auschwitzzi menetből és elvitték egy internáló táborba, onnan a pesti gettóba. 1945-ben betegen, megtörve, megnyomorítva visszajöttem.

A mellékletben leírtam egyet-mást, tudnék még többet is, de elég ez is, ebből is kitűnik tengernyi szenvedésünk. Három főrabbi menekült meg: 1. én; a 2. meghalt a pesti gettóban az éhségtől; a 3. Palesztina felé került. Az iratainkat elszedték.

A feleségem és fiam tud sok mindenről. – Megkérem az illetékeseket, hogy segítsenek bennünket ahhoz, hogy kerüljünk ki őseink földjére, Erec Jisraelba, Palesztinába.”⁸⁸ Látható, hogy az egyéni és a közösségi sors történet ismertetése mellett egy újabb elem is megjelenik Fuchs rabbi beszámolójában: a Palesztinába történő kivándorlás. A szakirodalom szerint a holokauszt túlélőinek körében az elszennvedett traumák, a keresztény (magyar, román) társadalomba vetett bizalom megtörése, a csalódásérzés és a hazatérés utáni létbizonytalanság, ellenséges közhangulat nagyon sok személyt arra készítettek, hogy a kivándorlás gondolatával foglalkozzanak (Tibori 2007: 33–34, Braham 1997. II: 1264, Bines 1998: 90). A közép- és kelet-európai országok mindegyikére jellemző volt, hogy a holokausztot túlélő zsidó közösségek nagyon gyorsan apadásnak indultak, mivel egyre többen kerestek új otthont maguknak Palesztinában (1948-tól Izraelben) vagy valamelyik nyugat-európai országban és Amerikában (Karády 2004: 388–392). Az otthon maradottak körében pedig többirányú folyamat indult be. A holokauszt után a túlélők számára a haláltáborok borzalma jelentette az origót. A sorsközösség egy közös zsidó identitás új alapjait fektette le, függetlenül a világnézeti különbségektől és kulturális kötődésektől.

A két világháború között beindult disszimilációs folyamatokat a holokauszt traumája csak fokozta (lásd: Gidó 2009: 19–21). A magyar zsidóságnak az elszennvedett megaláztatások és veszteségek pusztája mellett azt is fel kellett dolgoznia, hogy a magyar állam és a magyar lakosság – kevés kivétellel – cserbenhagyta őket, vagy egyenesen részt vállalt megsemmisítésükben. Mindehhez olyan a hazatérést követő kiábrándító élmények is társultak, mint az újjáéledő antiszemitizmus és az elkobzott javak akadozó vagy elmaradó visszaszolgáltatása.

A romániai belpolitikai helyzet miatt (a Kommunista Párt fokozatos hatalomátvétele, majd egyeduralma) természetesen a baloldali zsidó értelmiség által felkínált stratégiák kaptak nagyobb publicitást és ezáltal nagyobb szerepet az identitásstratégiák kialakításában. Mindent összevetve a felvázolt folyamatok következtében az önazonossági dilemmákból kivezető utat az erdélyi zsidóság jelentős részének a magyar–zsidó identitás feladása jelentette, mely négyféle lehet: felszívódás a demokratikus néptömegekbe, román identitás vállalása, kivándorlás Palesztinába, kivándorlás Nyugat-Európába, Amerikába vagy egyéb szabad országba. Mindazok, akik elvetették a teljes elfordulás alternatíváját, a magyar integráció különböző szintjeiben keresték a megoldást, amely többségüknél egy kettős, magyar–zsidó identitás tartós fennállását eredményezte (Tibori 2007: 204).

A holokausztot túlélő észak-erdélyi zsidóságnak tehát több problémával, kihívással kellett szembenéznie 1945 után: demográfiai problémák (a gyermekek és idősek szinte teljes hiánya, a nemek közötti aránytalan megoszlás), egészségügyi és szociális problémák (a súlyos vagy maradandó károsodásokat szenvedő személyek, valamint a megélhetési gondokkal küzdők magas aránya), szakmai átképzés (a berendezkedő új politikai rendszer által megkövetelt, munkás szakmák tanulása), az elkobzott vagyonok, értéktárgyak visszaszerzése, valamint a romániai társadalomba történő újraintegrálódás, a holokauszt által okozott traumák feldolgozása és az identitásproblémák.

Táblázatok

1. Korcsoportok nemi megoszlása Kolozsváron

Kolozsvár					Korcsoportok nemi megoszlása	
Életkor	Férfi		Nő		Férfi	Nő
	%	%	%	%	%	%
15 alatt (1929–1944)	9	6,4	3	3,4	75	25
16–35 (1909–1928)	79	56,4	62	70,5	56	44
36–48 (1896–1908)	42	30,0	18	20,5	70	30
49–60 (1884–1895)	9	6,4	4	4,5	69,2	30,8
61 felett (1883 előtt)	1	0,7	1	1,1	50	50
Összesen	140	100	88	100	61,4	38,6

2. Korcsoportok nemi megoszlása Nagykárolyban

Nagykároly					Korcsoportok nemi megoszlása	
Életkor	Férfi		Nő		Férfi	Nő
	%	%	%	%	%	%
15 alatt (1929–1944)	0	0,0	2	6,5	0,0	100
16–35 (1909–1928)	31	66,0	27	87,1	53,4	46,6
36–48 (1896–1908)	12	25,5	2	6,5	85,7	14,3
49–60 (1884–1895)	4	8,5	0	0,0	100	0,0
61 felett (1883 előtt)	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
Összesen	47	100	31	100	60,3	39,7

3. Korcsoportok nemi megoszlása Nagyváradon

Nagyvárad					Korcsoportok nemi megoszlása	
Életkor	Férfi		Nő		Férfi	Nő
	%	%	%	%	%	%
15 alatt (1929–1944)	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
16–35 (1909–1928)	25	34,7	22	55,0	53,1	46,9
36–48 (1896–1908)	34	47,2	11	27,5	75,6	24,4
49–60 (1884–1895)	11	15,3	3	7,5	78,6	21,4
61 felett (1883 előtt)	2	2,8	1	2,5	66,7	33,3
Nem válaszolt	0	0,0	3	7,5	0,0	100
Összesen	72	100	40	100	64,3	35,7

4. Családi állapot megoszlása Kolozsváron

Kolozsvár							Családi állapot nemi megoszlása %	
Családi állapot	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Egyedülálló	55	39,2	34	38,6	89	39	61,8	38,2
Házass	81	57,9	49	55,7	130	57	62,3	37,7
Özvegy	1	0,7	5	5,7	6	2,6	16,7	83,3
Elvált	1	0,7	0	0,0	1	0,4	100	0
Nem válaszolt	2	1,4	0	0,0	2	0,9	100	0
Összesen	140	100%	88	100%	228	100%	61,4	38,6

5. Családi állapot megoszlása Nagykárolyban

Nagykároly							Családi állapot nemi megoszlása %	
Családi állapot	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Egyedülálló	19	40,4	18	58,1	37	47,4	51,4	48,6
Házass	27	57,4	13	41,9	40	51,3	67,5	32,5
Özvegy	0	0,0	0	0,0	0	0	0,0	0,0
Elvált	1	2,1	0	0,0	1	1,3	100	0,0
Nem válaszolt	0	0,0	0	0,0	0	0	0,0	0,0
Összesen	47	100%	31	100%	78	100%	60,3	39,7

6. Családi állapot megoszlása Nagyváradon

Nagyvárad							Családi állapot nemi megoszlása %	
Családi állapot	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Egyedülálló	18	25,0	14	35,0	32	28,6	56,3	43,8
Házass	51	70,8	22	55,0	73	65,2	69,9	30,1
Özvegy	1	1,4	2	5,0	3	2,7	33,3	66,7
Elvált	1	1,4	1	2,5	2	1,8	50	50
Nem válaszolt	1	1,4	1	2,5	2	1,8	50	50
Összesen	72	100%	40	100%	112	100%	64,3	35,7

7. A kolozsvári kérdőíveket kitöltő személyek születési helye

Kolozsvár		
Születési hely	Kitöltők száma	
		%
Történelmi Erdély, Bánság, Partium	202	88,6
Románia (a történelmi Erdély, Bánság és Partium nélkül)	0	-
Trianoni Magyarország	10	4,4
Felvidék és Kárpátalja	10	4,4
Galícia és Bukovina	3	1,3
Egyéb	2	0,9
Nem válaszolt	1	0,4
Összesen	228	100

8. A nagykarolyi kérdőíveket kitöltő személyek születési helye

Nagykaroly		
Születési hely	Kitöltők száma	
		%
Történelmi Erdély, Bánság, Partium	69	88,5
Románia (a történelmi Erdély, Bánság és Partium nélkül)	0	-
Trianoni Magyarország	5	6,4
Felvidék és Kárpátalja	2	2,6
Galícia és Bukovina	0	-
Egyéb	2	2,6
Nem válaszolt	0	-
Összesen	78	100

9. A nagyváradai kérdőíveket kitöltő személyek születési helye

Nagyvárad		
Születési hely	Kitöltők száma	
		%
Történelmi Erdély, Bánság, Partium	85	75,9
Románia (a történelmi Erdély, Bánság és Partium nélkül)	1	0,9
Trianoni Magyarország	17	15,2
Felvidék és Kárpátalja	7	6,3
Galícia és Bukovina	0	-
Egyéb	0	-
Nem válaszolt	2	1,8
Összesen	112	100

10. Iskolai végzettség és nemi megoszlás Kolozsváron

Kolozsvár							Iskolai végzettség nemi megoszlása	
Iskolai végzettség	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Elemi iskola	54	38,6	32	36,4	86	37,7	62,8	37,2
Középiskola	60	42,9	47	53,4	107	46,9	56,1	43,9
Felsőfokú végzettség	20	14,3	7	8,0	27	11,8	74,1	25,9
Nincs válasz	6	4,3	2	2,3	8	3,5	75	25
Összesen	140	100%	88	100%	228	100%	61,4	38,6

11. Iskolai végzettség és nemi megoszlás Nagykárolyban

Nagykároly							Iskolai végzettség nemi megoszlása	
Iskolai végzettség	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Elemi iskola	29	61,7	20	64,5	49	62,8	59,2	40,8
Középiskola	16	34,0	10	32,3	26	33,3	61,5	38,5
Felsőfokú végzettség	2	4,3	0	0,0	2	2,6	100	0
Nincs válasz	-	-	1	3,2	1	1,3	0	100
Összesen	47	100%	31	100%	78	100%	60,3	39,7

12. Iskolai végzettség és nemi megoszlás Nagyváradon

Nagyvárad							Iskolai végzettség nemi megoszlása	
Iskolai végzettség	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
Elemi iskola	32	44,4	21	52,5	53	47,3	60,4	39,6
Középiskola	33	45,8	18	45,0	51	45,6	64,7	35,3
Felsőfokú végzettség	6	8,3	-	-	6	5,4	100	0
Nincs válasz	1	1,4	1	2,5	2	1,8	50	50
Összesen	72	100%	40	100%	112	100%	64,3	35,7

13. A kérdőívet kitöltő kolozsvári túlélők foglalkozási megoszlása

Kolozsvár							Foglalkozási ágak nemi megoszlása	
Foglalkozási ágak	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
		%		%		%	%	%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás	1	0,7	0	0	1	0,4	100	0
Ipar, iparos szakmák	42	30	23	26,1	65	28,5	64,6	35,4
Kereskedelem	42	30	1	1,1	43	18,9	97,7	2,3
Szállításügy	5	3,6	0	0	5	2,2	100	0
Közhivatalok	17	12,1	7	8	24	10,5	70,8	29,2
Szabadfoglalkozású pályák és szolgáltatások	13	9,3	3	3,4	16	7	81,3	18,7
Tanulók és egyetemi hallgatók	17	12,1	9	10,2	26	11,4	65,4	34,6
Háztartásbeliek, nyugdíjasok és foglalkozásnélküliek	2	1,4	44	50	46	20,1	4,3	95,7
Nem válaszolt	1	0,7	1	1,1	2	0,9	50	50
Összesen	140	100	88	100	228	100	61,4	38,6

14. A kérdőívet kitöltő nagykarolyi túlélők foglalkozási megoszlása

Nagykaroly							Foglalkozási ágak nemi megoszlása	
Foglalkozás	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
		%		%		%	%	%
Mezőgazdaság	3	6,4	0	0	3	3,8	100	0
Ipar, iparos szakmák	9	19,1	7	22,6	16	20,5	56,3	43,7
Kereskedelem	28	59,6	3	9,7	31	39,7	90,3	9,7
Szállításügy	1	2,1	0	0	1	1,3	100	0
Közhivatalok	3	6,4	2	6,5	5	6,4	60	40
Szabadfoglalkozású pályák és szolgáltatások	3	6,4	0	0	3	3,8	100	0
Tanulók és egyetemi hallgatók	0	0	0	0	0	0	0	0
Háztartásbeliek, nyugdíjasok és foglalkozásnélküliek	0	0	15	48,4	15	19,2	0	100
Nem válaszolt	0	0	4	12,9	4	5,1	0	100
Összesen	47	100	31	100	78	100	60,3	39,7

15. A kérdőívet kitöltő nagyváradai túlélők foglalkozási megoszlása

Nagyvárad							Foglalkozási ágak nemi megoszlása	
Foglalkozás	Férfi		Nő		Összesen		Férfi	Nő
		%		%		%	%	%
Erdőgazdálkodás	1	1,4	0	0	1	0,9	100	0
Ipar, iparos szakmák	35	48,6	11	27,5	46	41,1	76,1	23,9
Kereskedelem és hitel	16	22,2	7	17,5	23	20,5	69,6	30,4
Szállításügy	0	0	0	0	0	0	0	0

Közhivatalok	8	11,1	3	7,5	11	9,8	72,7	27,3
Szabadfoglalkozású pályák és szolgáltatások	8	11,1	0	0	8	7,1	100	0
Tanulók és egyetemi hallgatók	2	2,8	0	0	2	1,8	100	0
Háztartásbeliek, nyugdíjasok és foglalkozás nélküliek	2	2,8	18	45	20	17,9	10	90
Nem válaszolt	0	0	1	2,5	1	0,9	0	100
Összesen	72	100	40	100	112	100	64,3	35,7

16. A kérdőívet kitöltő kolozsvári túlélők 1938-as állampolgársági revíziójának eredményei

Kolozsvár		
Állampolgárság felülvizsgálata 1938		
Elfogadva	176	77,2
Elutasítva	10	4,4
Nem válaszolt	42	18,4
Összesen	228	100%

17. A kérdőívet kitöltő nagykarolyi túlélők 1938-as állampolgársági revíziójának eredményei

Nagykaroly		
Állampolgárság felülvizsgálata 1938		%
Elfogadva	61	78,2
Elutasítva	4	5,1
Nem válaszolt	13	16,7
Összesen	78	100%

18. A kérdőívet kitöltő nagyváradai túlélők 1938-as állampolgársági revíziójának eredményei

Nagyvárad		
Állampolgárság felülvizsgálata 1938		
Elfogadva	85	75,9
Elutasítva	9	8,0
Nem válaszolt	18	16,1
Összesen	112	100%

19. Az antiszemita terror következményei Kolozsváron, 1940–1944

Antiszemita terror						
Kolozsvár						
	Igen		Nem	Nem válaszolt		Összes kitöltő
Letartóztatások	20	8,8%	17	191	83,8%	228
Inzultusok	25	11%	10	193	84,6%	
Kilakoltatások	17	7,5%	10	201	88,2%	
Kiutasítások	10	4,4%	10	208	91,2%	
Kirablás, kifosztás	27	11,8%	6	195	85,5%	

20. Az antiszemita terror következményei Nagykárolyban, 1940–1944

Antiszemita terror						
Nagykároly						
	Igen		Nem	Nem válaszolt		Összes kitöltő
Letartóztatások	12	15,4%	3	63	80,8%	78
Inzultusok	12	15,4%	1	65	83,3%	
Kilakoltatások	4	5,1%	3	71	91%	
Kiutasítások	2	2,6%	3	73	93,6%	
Kirablás, kifosztás	1	1,3%	0	77	98,7%	

21. Az antiszemita terror következményei Nagyváradon, 1940–1944

Antiszemita terror						
Nagyvárad						
	Igen		Nem	Nem válaszolt		Összes kitöltő
Letartóztatások	18	16,1%	10	84	75%	112
Inzultusok	24	21,4%	9	79	70,5%	
Kilakoltatások	8	7,1%	10	94	83,9%	
Kiutasítások	5	4,5%	10	97	86,6%	
Kirablás, kifosztás	22	19,6%	5	85	75,9%	

22. A túlélők hazatérése Kolozsvárra

Kolozsvár							Hazatérők nemi megoszlása	
	Férfiak		Nők		Összesen	Férfiak	Nők	
Hazatérés dátuma		%		%		%	%	
1944 szeptemberéig	7	5	4	4,5	11	4,8	63,6	36,4
1944. október–1945. január	41	29,3	4	4,5	45	19,7	91,1	8,9
1945. február–1945. április	12	8,6	7	8	19	8,3	63,2	36,8
1945. május–1945. június	21	15	29	33	50	21,9	42	58
1945. július–1945. szeptember	36	25,7	25	28,4	61	26,8	59	41
1945 októbere után	7	5	5	5,7	12	5,3	58,3	41,7
Nincs válasz	16	11,4	14	15,9	30	13,2	53,3	46,7
Összesen	140	100	88	100	228	100	61,4	38,6

23. A túlélők hazatérése Nagykárolyba

Nagykároly							Hazatérők nemi megoszlása	
	Férfiak		Nők		Összesen		Férfiak	Nők
Hazatérés dátuma		%		%		%	%	%
1944 szeptemberéig	-	-	-	-	-	-	-	-
1944. október–1945. január	8	17	2	6,5	10	12,8	80	20
1945. február–1945. április	7	14,9	3	9,7	10	12,8	70	30
1945. május–1945. június	6	12,8	7	22,6	13	16,7	46,2	53,8
1945. július–1945. szeptember	14	29,8	13	41,9	27	34,6	51,9	48,1
1945 októbere után	5	10,6	6	19,4	11	14,1	45,5	54,5
Nincs válasz	7	14,9	-	-	7	9	100	-
Összesen	47	100	31	100	78	100	60,3	39,7

24. A túlélők hazatérése Nagyváradra

Nagyvárad							Hazatérők nemi megoszlása	
	Férfiak		Nők		Összesen		Férfiak	Nők
Hazatérés dátuma		%		%		%	%	%
1944 szeptemberéig	-	-	-	-	-	-	-	-
1944. október–1945. január	18	25	-	-	18	16,1	100	-
1945. február–1945. április	10	13,9	10	25	20	17,9	50	50
1945. május–1945. június	12	16,7	9	22,5	21	18,8	57,1	42,9
1945. július–1945. szeptember	12	16,7	9	22,5	21	18,8	57,1	42,9
1945 októbere után	5	6,9	4	10	9	8	55,6	44,4
Nincs válasz	15	20,8	8	20	23	20,5	65,2	34,8
Összesen	72	100	40	100	112	100	64,3	35,7

25. A holokauszt következtében elszenvedett anyagi károk összértéke a kolozsvári kérdőívekben

Holokauszt következtében elszenvedett összes kár			
Kolozsvár			
Kérdőívet kitöltő személyek		Az elkobzott vagyonok összértéke	
Válaszolt	Nem válaszolt	Lej	Pengő
166	62	202 630 000	55 012 080

26. A holokauszt következtében elszenvedett anyagi károk összértéke a nagykárolyi kérdőívekben

Holokauszt következtében elszenvedett összes kár			
Nagykároly			
Kérdőívet kitöltő személyek		Az elkobzott vagyonok összértéke	
Válaszolt	Nem válaszolt	Lej	Pengő
67	11	5 500 000	81 158 951

27. A holokauszt következtében elszenvedett anyagi károk összértéke a nagyváradai kérdőívekben

Holokauszt következtében elszenvedett összes kár			
Nagyvárad			
Kérdőívet kitöltő személyek		Az elkobzott vagyonok összértéke	
Válaszolt	Nem válaszolt	Lej	Pengő
83	29	159 772 000	82 893 600

THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH CONGRESS IN 1946

1. The questionnaires of the World Jewish Congress

■ The Romanian Section of the World Jewish Congress (henceforth: WJC) conducted a national survey among the Jewish survivors of the Holocaust in 1946. The objective of the survey was to assess the human and material losses and record the grievances suffered by the surviving Jewish population. In addition to this the statistical data gathered was intended to serve as a basis during the negotiations of the Peace conference ending World War II and for compensation claim.

This study analyses the survey and its results regarding three towns from Northern Transylvania (Cluj, Carei and Oradea) which belonged to Hungary during the Holocaust period.

The WJC was founded in Geneva in 1936 and it followed closely the fate of the Jews from Germany and later also the fate of the Jews from the countries invaded by Germany. Nonetheless, the WJC continuously exerted pressures on the European governments to protect the Jews. The WJC tried to help the interned Jews through the International Red Cross (IRC) but on many occasions the WJC officials criticized the IRC for not acting firmly in this regard. In an article published on 12 November, 1943, Kurt R. Grossmann, assistant director of the WJC Rescue Department from New York criticized the IRC for not protecting the rights of the civilian Jews who were interned (Ben-Tov 1992: 33). When Germany invaded Hungary in March 1944, Gerhardt Riegner, director of the WJC Office in Geneva sent an urgent telegram to the president of the WJC in New York. He asked the president to take all possible actions to rescue the Jews in Hungary (almost 800,000 people). Riegner proposed that the WJC should appeal to the Hungarian population to protect the Jews through the mediation of Jewish and non-Jewish Anglo-Saxon personalities and outstanding Americans of Hungarian origin. He also suggested that the appeal should particularly insist on the fact that the attitude of Hungarian people toward Jews will be important during the peace settlements that will follow the war (Ben-Tov 1992: 70). During the weeks following the Nazi occupation of Hungary the WJC had numerous diplomatic attempts to relieve the conditions of the Hungarian Jewry: they contacted several governments (Great Britain and the Soviet Union), asked the intervention of the Pope; they appealed to the representatives of the Yugoslav resistance movement to help the Hungarian Jews who fled to Yugoslavia; and the WJC submitted special proposals to Washington (Ben-Tov 1992: 70–71). These diplomatic efforts continued when the deportations started and during of the Arrow Cross terror.

After the war ended the WJC emphasised the importance of assessing the damages, to provide legal aid and support to the Jewish communities. These objectives were carried out together with the American Joint Distribution Committee (AJDC, henceforth: 'the Joint'). The two organizations were different in their orientation: the WJC was active mainly in politics and regarded itself as the representative of the world's Jewry, while the Joint was a humanitarian organization, did not intervene in political affairs but rather attempted to integrate the Jewish communities into the local economic and social structures of the various countries of residence. For this reason the Joint provided continuous financial support to the European Jewry during the years after the World War II. In 1945 they allocated more than 17.5 million USD to 15 European Jewish communities (Frojimovics 2004: 168–169).

In the autumn of 1944 the Soviet and Romanian troops took over the control of Northern Transylvania thus after a few months of Soviet military administration the territory became part of Romania. The

Romanian Section of the WJC was re-established on 19 November 1944 and extended its activity to Northern Transylvania as well (Andreescu–Nastasă–Varga 2003: 17). The organisation had multiple objectives as they outlined in a publication from 1945 (*Populația evreiască... 1945*: 3–4):

- Studies and documentation about the Romanian Jewry: demographic statistics; the economic and social status of the Jewry after the war; establishing the number of victims of the Holocaust; assessing the material losses suffered as a consequence of the Holocaust; estimation the number of Jews willing to emigrate
- Economic and social activities: elaborating proposals to involve the Jewish population into the economy and productive professions and changing the social structure of the Jewish population; guiding and rationalizing social work
- Work related to refugees and deported persons: organizing and carrying out the registration work of personal data, education level and material status of the refugees and deportees; providing assistance to find the living relatives of the refugees and deported persons; and legal, political and material support to survivors in need
- Legal and political activity: finding the war criminals; organizing a survey among the survivors about the current status of the Jewish population; making proposals to address both the political and legal status of the Romanian Jewry and the property rights issues regarding the goods left behind; monitoring the compensation program after the war.

So the main activities of the WJC after WWII included conducting surveys among the Jewish population which resulted in two statistical summaries published in 1945 and 1947. The first survey included data before 1942 on Jews from both Northern and Southern Transylvania and from other parts of Romania (*Populația evreiască... 1945*: 3–4). The second publication included also statistical data concerning the period after the Holocaust as well using the results of the survey from 1946. (*Așezările evreilor... 1947*).

This survey was carried out not only on territories belonging to Romania during the Holocaust but in Northern and Southern Transylvania as well. Bilingual questionnaires (in Hungarian and Romanian language) were printed for the Jewish survivors from the territories which belonged to Hungary between 1940–1944 in accordance with the mother tongue, language competence and cultural background of the Jewry from Northern and Southern Transylvania while monolingual questionnaires were used in other regions of Romania. A completion guide (in Hungarian and Romanian) and a letter from the Romanian Section of the WJC were enclosed with the questionnaires. The letter formulated in Romanian referred to the objective and the importance of the survey and also to the fact that the results were important for the Peace Conference in Paris (though the questionnaires were not designed for the sake of vengeance or individual interests but for documenting the sufferings of the European Jewry) (see annex 1).

Inquiring about the survivors and victims the 20 page-long questionnaires consisted of 10 questions and several subsections (see annex 2). Not only the head of the family but also the other family members had to complete personalized questionnaires thus many details overlapped. The respondents were required to provide personal data (name, age, place of birth, residence, marital status, education and occupation) information about their citizenship, and describe the anti-Semitic discrimination and the grievances they suffered during the deportations. They also were asked to give details about their expropriated properties and material losses, and provide information about their life conditions and incomes before the deportation began. A separate set of questions referred to the forced labour service, ghettoization and deportations. The respondents were asked to give the names of their family members and acquaintances who died but also those of their surviving relatives. At the end of the questionnaires space was left blank for respondents wanting to describe in detail the horrors they experienced.

The WJC only partially processed the questionnaires completed in Northern Transylvania similarly to the data gathered in other regions of Romania. The results were published in the *Așezările evreilor* (*Așezările evreilor... 1947*) showing the size of the population, the age structure and gender distribution of the Jews at country and regional levels. There has not been written any in-depth analysis based on the material which makes the remaining questionnaires all the more valuable.

After the completion of the survey the fate of the questionnaires remained unknown. We only know that during the Communist years the original material was kept in the basement of the *Revista Cultului Mozaic* (today: *Realitatea Evreiască*), a Jewish newspaper with its headquarters in Bucharest. The water

infiltrating in the basement destroyed a large amount of the questionnaires. Presently the Archives of the Romanian Jewish Historic Centre (Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România), in Bucharest keeps the remaining material, although a significant part is in unusable condition (Cioflâncă 2007). The questionnaires which can be used for research provide only partial information for each Romanian settlement; and only a fraction of the questionnaires have been found with regard to the three towns from Northern Transylvania which are in the focus of this study.¹

Based on these questionnaires (completed with a few exceptions with survivors from Northern Transylvania) we can assume that the survey carried out in the region included exclusively Jewish persons affected by the Holocaust in Northern Transylvania. We can also assume that other survivors who lived in Northern Transylvania at the time of the survey (but who were originally from Southern Transylvania or from other territories belonging to Romania during the Holocaust, i.e. like the survivors from Arad, Timișoara or Bucharest) also completed similar questionnaires. These questionnaires might have been processed separately from the bilingual questionnaires completed in the Northern Transylvanian region.

We have found 228 questionnaires completed in Cluj in total: the highest serial number is 750 so we can suppose that at least 750 questionnaires had been completed in this town. However, considering that in March 1946 approximately 6,000 number of Jews were living in Cluj (of whom only 3,500 persons were originally from Northern Transylvania),² it is likely that more than a thousand questionnaires were completed there. Although we cannot determine neither the exact number of the Jewish population from Cluj at the time of the survey nor the persons who had been born in this town (i.e. who did not settle there in 1945–1946) we can also assume that many survivors did not complete the questionnaires.

The situation is similar in the case of the two other towns analysed. We have 78 questionnaires in Carei and 112 in Oradea: although the highest serial number appearing on the forms completed in Carei is 187 around 400–500 Jewish persons could have lived in that town at the time of the survey (*Așezările evreilor... 1947*: 185). In the case of the questionnaires completed in Oradea the highest serial number is 1022; however, it is known that during the survey (spring 1946) the Jewish population of the town was around 3,500 persons who lived in Oradea before 1944 as well and 2,000–3,000 Jews migrated from other regions (Braham 2008: 90).

Thus, our analysis is based on 418 questionnaires in total.³ The persons completing these questionnaires reported additional 112 survivors and almost 2,000 family members and acquaintances who died. In our study we focus exclusively on data concerning the survivors.

Until today few questionnaires have been found from those completed in other significant towns (i.e. 185 from Arad and 235 from Timișoara) which remained under Romanian authority throughout World War II. It seems that the questionnaires completed in other parts of Romania were better preserved. From the survey conducted among the Jewish population of Iași, thousands of questionnaires are kept in the Archives of the Romanian Jewish Historic Centre (Cioflâncă 2007). Thus, in spite of its fragmentary character, the material remains a very valuable source for the research of the social history of the Holocaust. Even if the results do not allow us to produce general statistical data on the losses, social stratification and demographic features of the Transylvanian Jewry after 1945 they enable us to present tendencies and individual life-paths. Questionnaires are valuable sources also because they offer an early and complex assessment of the damages. In addition to recording data they also allowed the survivors to tell their stories of suffering. Many respondents used of the opportunity to recount and write down their grievances (see subsection 3.2.8.).

The WJC conducted similar surveys not only in Romania but also in other countries from the region. In Hungary some 165,000 Jews were recorded in the course of the survey carried out between 1945–1946. The results of this survey were published in *The News Bulletin of the Statistical Department of the Hungarian Section of the WJC* between 1947–1949 (Stark 2000: 88). The fate of the original

-
- 1 Here we would like to thank Stefano Bottoni who drew our attention to the material. The questionnaires were digitalized in March 2007 as part of a Yad Vashem project which collects Holocaust documents concerning Transylvania (the digitalization processes were conducted by Attila Gidó). The copies of the questionnaires can be found in the archives of the Yad Vashem.
  - 2 *Arhivele Naționale Istorice Centrale* (the Central Historical National Archives from Bucharest – ANIC in what follows), collection no. 1037, file no. 3/1946, 26. (We would like to thank Nagy Mihály Zoltán for making the sources available).
  - 3 Data from the questionnaires has been processed in SPSS. The database development and the data entry have been co-ordinated by Solyom Zsuzsa.

questionnaires remains unknown, only a few of them have been preserved in the Hungarian Jewish Archive (*Magyar Zsidó Levéltár*) in Budapest (see Annex 3).⁴

Two similar surveys were carried out in Bucharest (1945), where the personal narratives of some 800 Hungarian Jews were recorded, and in Budapest, where, according to common criteria, the National Committee for Attending Deportees (*Deportáltakat Gondozó Országos Bizottság – DEGOB*) recorded the personal stories of some 5,000 Holocaust survivors between 1945 and 1946 (Gerlach–Aly 2005: 299, Horváth 1997: 46, Horváth 1998: 69–91).⁵ In both cases the testimonies were recorded in minutes (and not written down by the survivors).

The most similar source to our analysis is a survey conducted by Lajos Róth in Northern Transylvania. Róth defended his doctoral dissertation entitled *Az erdélyi zsidóság gazdasági és szociális helyzetképe a második világháború után* (The economic and social situation of the Transylvanian Jewry after World War II) at the Bolyai University in Cluj based on a survey he completed in early 1947 (Róth 1947). This survey is very similar to that of the WJC; Lajos Róth questioned Jews living in two smaller towns near Cluj (Dej and Gherla). His questionnaire included 93 questions and four tables (see Annex 4). As the high number of questions show, his survey was much more complex than that conducted by the WJC. Apart from personal data, the fate and the anti-Semitic atrocities endured by the respondents, the researcher inquired also about political opinion, membership in the Jewish Community and cultural consumption habits. Furthermore, the respondents were asked about their possible Christian benefactors and also to indicate the persons who committed crimes against the Jews and who in their view should be held responsible for their crimes before the law. A significant difference between the two surveys can be observed with regard to the sample taking as well: while the WJC considered only the Jewish persons who had been living in Northern Transylvania during the Holocaust, or had been deported or forced to labour service from the region, Róth included in his sample also Jews who migrated to Transylvania from other regions.

Some 1,200 Jews were living in the two towns (1,000 persons in Dej and 200 in Gherla) at the time of the survey conducted by Lajos Róth (*Așezările evreilor... 1947: 201*). He managed to include the whole Jewish population in the survey with the help and support of the Jewish Democratic Committee (*Comitetul Democratic Evreiesc*), the political representative body of the Romanian Jewry after the war. According to his results among the 1067 persons questioned in Dej, 703 (65.9%) were Northern Transylvanians. The rest of the respondents came from Southern Transylvania (226 persons) and Bucovina or Moldavia/Bessarabia (138 persons) after the war. Among the 209 respondents in Gherla 138 persons (66%) lived in Northern Transylvania before 1944, while the rest arrived from either Southern Transylvania (24 persons) or Moldavia/ Bessarabia (47 persons) (Róth 1947: 78–79). These results have confirmed our estimations concerning the structure of the Jewish population from Cluj, Carei and Oradea, i.e., that a significant number of Jewish inhabitants were not Northern Transylvanians but migrated there after the Holocaust.

In the following analysis of the WJC questionnaires we will use the survey completed by Róth as a control source because both surveys applied similar methodology.

2. Historical background

■ The questions included into the WJC questionnaires can be grouped into the following categories: 1. personal data; 2. information concerning citizenship; 3. rights violated under the Holocaust (dismissals, anti-Semitic terror etc.); 4. questions related to income and financial position; 5. labour service; 6. deportations; 7. returning home; 8. victims and survivors reported by the respondents; 9. notes of the respondents.

In this section we will refer to the historical context of the survey which is important for understanding the questionnaire data without addressing separately each question included in the database.

---

4 *Magyar Zsidó Levéltár* (Hungarian Jewish Archive), file no. XVIII-A-1, 74 150., 1–4.

5 The online database (in Hungarian and partially in English) of the DEGOB protocols is available at: <http://degob.hu/index.php>, <http://degob.org/> [last accessed March 3, 2010].

2.1. Measures depriving the Jews

■ In the first section of the questionnaire the respondents were asked about their legal and financial status, and about the eventual anti-Semitic atrocities they have suffered.

The first group of questions (1st section points a–f.) inquired about their current citizenship status and about the consequences of the revisions of the Citizenship Law in Romania (enacted in 1938). Respondents were asked also about the consequences of the amendments to the Hungarian citizenship law as well.

Romania had passed a citizenship law already in 1924 according to which on a variety of grounds, 3,000 Jewish heads of family and single persons from Transylvania were deprived of their Romanian citizenship (Iancu 2000: 102).

As a consequence of a decree enforced under the Octavian Goga government (December 1937–February 1938), the citizenship of 176,151 Jewish persons from Transylvania was reviewed by the Romanian authorities between 21 January 1938 and 15 September 1939. As a result 61,000 Transylvanian Jews (more than 20,000 heads of families and single persons) lost their citizenship (Iancu 2000: 263, Gyémánt 2004: 122). At the national level the citizenship of 594,614 Jewish persons had been reviewed and as a consequence more than 225,200 citizens (approximately 73,000 Jewish heads of families and singles) were deprived of their Romanian citizenship (Iancu 2000: 263, see also Butaru 2009: 257–260). The WJC questionnaires inquired only about the consequences of the 1938 decree.

Hungary did not introduce a similar citizenship revision but the Second Anti-Jewish act (law no. IV/1939.) included some restrictions; according to its 3rd paragraph foreign Jews could not obtain Hungarian citizenship neither by naturalization nor through marriage, or legalization.⁶ The same paragraph enabled the Minister of Interior to deprive in cases when it was considered necessary any person considered Jewish of her/his Hungarian citizenship if he/she received it after 1 July 1914.⁷

In August 1941 the Hungarian authorities gathered some 18,000 Jewish persons who were registered by the National Central Authority for Controlling Foreigners (Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság) as stateless or who could not give evidence of their citizenship to Galitia. Most of the expelled people were massacred by the SS units and the Ukrainian militia near Kamenec Podolski (Ukraine). It is supposed that many thousand from the victims came from Transylvania or from Maramureş region (Tibori 2007: 21) while approximately 14,000–16,000 victims had been from Hungary (Gerlach–Aly 2005: 72, Karsai 2001: 228–232, Frojimovics 2007: 104–146).

The questions comprised in point 2. a–e. inquired about events occurred during the Hungarian administration. The set of questions under the title anti-Semitic terror (Antiszemita terror) allowed the respondents to report not only the arrests, personal insults, evictions, expulsions after 1940 but also the material losses they suffered. The questions under point 3. a–d. inquired about expropriated private properties, while point 4. a–c. referred to entrepreneurships and enterprises closed, and restrictions on the business activities.

The survey dealt separately with objects confiscated from the Jews; for e.g. medical instruments, radio sets, sewing machines, bicycles, automobiles (point 6), and also with the consequences of the anti-Jewish measures, i.e. dismissals, cutbacks on the salaries and restrictions or banning of the economic activities of the self-employed (point 7. a–e). The questions comprised in section 8. point a–f. referred to living conditions, incomes and job conditions before 1940 and during 1940–1944.

Shortly after the Second Vienna Award (30 August 1940) the Hungarian troops occupied Northern Transylvania (between 5 and 13 September), arriving to Carei on September 5, to Oradea on September 9, and to Cluj on September 11. In the first months (between 13 September and 26 November 1940) Northern Transylvania was governed by a military administration which was later replaced by civilian administration (on the military administration see Szavári 2004: 272–304, Sebestyén–Szabó 2008: 1383–1420).

The Hungarian military administration introduced anti-Jewish measures one after another: on September 13 they banned the Jewish publications (among which the Új Kelet newspaper from Cluj and Népünk from Oradea). The Jewish sporting clubs Haggibbor (from Cluj) and Makkabi (from Oradea)

6 <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8098> [last accessed February 17, 2010].

7 *Ibid.*

and non-religious associations like the Transylvanian Jewish National Federation (Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség) were suspended (Lówy 2005: 131). However, the dissolving these banned associations and the confiscation of their assets lasted even until 1943 in many cases.⁸

At the same time, arrests with different charges, evictions and expulsions started in the autumn of 1940 (for e.g., a carpenter from Oradea named Vilmos Márton was arrested and deprived of his citizenship).⁹ The tailor Sándor Rosenberg from Oradea was interned together with his family on December 27 the same year.¹⁰ In October 1940 a few dozen Jewish families were gathered from Miercurea Ciuc, and later from Borsec and from other Szekler settlements and transported over the Hungarian-Soviet border near Frasin, Maramureş (Braham 2008: 15). On 1 July 1941 some 300 inhabitants without Hungarian citizenship were expelled from Satu Mare to the German-ruled Poland (Braham 2008: 305).

In addition insults against Jewish persons became frequent; first the Jewish students got beaten in October 1940 at the university from Cluj (Lówy 2005: 135) and similar incidents occurred more frequently in the following periods; for e.g. a merchant from Oradea named Gewürz Miksa was maltreated at the end of the same year.¹¹ Szegő György the son of the well-known musicologist, writer and singer Szegő Júlia got beaten twice in the Chemistry Research Institute from Cluj (in June and December 1941), and as a result he suffered injuries requiring recovery periods of more than eight days in both cases.¹²

In July 1941, the 17 years old college student Jakab Alfréd became a victim in the Széchenyi (now Mihai Viteazu) square because he was a Jew.¹³

2.2. The anti-Jewish laws

■ The Hungarian laws and decrees introduced after 1938 provided the legal background for the anti-Jewish measures. The paragraph 141 of the 2nd Act on National Defense (1939), which granted extraordinary powers to the Hungarian government became later the legal basis for the anti-Jewish decrees.¹⁴ The same act established the system of labour service in Hungary which was fatal for many Jewish men drafted into forced labour (Gyurgyák 2001: 170–171).

Between 1938 and 1941 the Hungarian legislation adopted a few important laws which had severe consequences on Jews from both Hungary and Northern Transylvania.

In a speech held on 5 March 1938 in Győr the Hungarian Prime Minister Kálmán Darányi put forward the importance of a law restricting the rights of the Jews from Hungary. It did not take long to pass the Law no.XV/1938 (On a more efficient assurance of the balance between social and economic life; A társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról); enacted on May 29. This law has become known as the first anti-Jewish act (Gyurgyák 2001: 136–139, Karsai 2001: 217, Gerlach–Aly 2005: 44–46). The act had negative effects on the intellectual and self-employed Jews primarily as it set a 20 percent limit to the proportion of Jewish citizens allowed to work in the concerning areas.¹⁵

The so-called second anti-Jewish law was enacted on 5 May 1939 under the Count Pál Teleki government (for the detailed presentation of the law see Don 2006: 121–138, 148–162, Gerlach–Aly 2005: 47–50, Karsai 2001: 218–219). Replacing the provisions of the previous anti-Jewish act, the law no.IV/1939 (entitled On limiting the public and the economic space of Jews; A zsidók közéleti és

---

8 For e.g. the military administration banned the pro-Zionist Transylvanian *Jewish National Alliance* which had been the most important organization of the Jews in the interwar period; however, its dissolution lasted until 1943. At the time of the Second Vienna Award the headquarter and the archives of the organisation had been located in Timișoara which remained under Romanian administration. The Federation office from Cluj dealt with the Northern Transylvanian territory until its official closing in accordance with the decree no. 266.279/1941.VII.b. issued on 15 January 1942 by the Hungarian Minister of Interior. A month later, on 12 February the assets of the Cluj office were locked, although arrangements in this regard took place even in May 1943. *National Archives Cluj* (Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale, DJCAN in what follows), 1st collection, file no. 16139/1943. 1–16. and 23.

9 *Archives of the Romanian Jewish Historic Center* (Arhivele Centrului pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, București, henceforth: ACSIER), 3rd collection, the WJC questionnaires, file no. 9A, questionnaire no.753/348.

10 ACSIER, collection no. III, the WJC questionnaires, file no. 9B, questionnaire no. 978/539.

11 ACSIER, collection no. III, the WJC questionnaires, file no. 9A, questionnaire no. 784.

12 ACSIER, collection no. III, the WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaire no. 685

13 ACSIER, collection no. III, the WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaire no. 523.

14 See the text of the law at: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8096> [last accessed February 17, 2010].

15 See the text of the law at: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8070> [last accessed February 17, 2010].

gazdasági térfoglalásának korlátozásáról) introduced much more severe restrictions and defined the notion of Jew based on the religious and racial principle. Accordingly a person was considered Jewish if at the time of the law entering in force he or she was member of the Jewish religious community, and if one of her/his parents, or at least two of her/his grandparents belonged to the Jewish religion.

Northern Transylvania was annexed to Hungary in 1940 and the decree of the Prime Minister (no. 2.220/1941 from 27 March 1941) introduced the amendments the second anti-Jewish law concerning Transylvania. This decree included regulations of various issues: religious conversions, exemptions, memberships (in the chambers for the attorneys, engineers and doctors), authorizations, Jewish employees, the Sabbatarians, the function of enterprises and the right to vote.¹⁶

Paragraph 3rd of the decree concerned the exemptions; accordingly the Prime Minister could exempt a person in 30 days starting from the entering into force of the decree if that person had earned merits in acting for the interests of the Transylvanian Hungarians during the Romanian administration.¹⁷ Exemptions from the anti-Jewish laws were examined by a special commission headed by Count György Bethlen (the president of the National Hungarian party between 1926 and 1938) (Bárdi 2006: 64). Although the amendments of the Law no. IV/1939 concerning Northern Transylvania were published only in 1941, the law started to be applied since the autumn of 1940.

Beyond racial segregation the law no. IV/1939 prescribed a lower proportion of Jewish employees in intellectual functions and those who worked as self-employed. The previous 20 percent was reduced to 6 percent, and the law forbade the election of a person into the Upper Chamber of Deputies if he was considered Jewish (except for the religious representatives of the Jewish community). In addition, it ordered the exclusion of Jewish public servants from their jobs (employees in courts, local councils or in other jobs of public service) prescribed the retirement in four years of the Jewish teachers working in general and vocational high schools. And finally, it also revoked the right to sell goods which were under state monopoly (like salt, tobacco, alcohol, petroleum, drugs) and forbade persons considered Jews to manager of cultural institutions or the press.

The law affected access to the university education as well because reintroduced the numerus clausus which first came into force in 1920.¹⁸ In this way the proportion of students considered Jews admitted to the first year could not exceed 6 percent of the total number of students admitted to the faculty of the university or college in question. The József Nádor Technical University was an exception in this regard because there the proportion of Jewish students was set to 12 percent.¹⁹ The numerus clausus principle was applied to the same extent at the university from Cluj. Compared to the 1938/1939 academic year when the 284 Jewish students made up 9.18% of the total number of students, during the 1940/1941 academic year only 10 Jewish students were allowed to attend classes (Lówy 2005: 134, Pálffy 2004:174).

Paragraph 9 of the second anti-Jewish law concerned memberships in various chambers; a 6 percent limit was introduced for Jews for the chambers of attorneys, engineers, and doctors, for the National Press Chamber and also for the Chamber of Actors. The negative effects of the provision became apparent in Northern Transylvania as well when the professional chambers were reorganized. For e.g., in Northern Transylvania 1315 attorneys applied for admission into the three chambers of attorneys established there. Among the applicants 482 (37 percent) were Jews, but according to the law no.IV/1939 only 6 percent could have been admitted, while an additional 3 percent were exempted from the law. Thus, in the end, only 57 Jews were admitted (8.8 percent) from the total number of the attorneys (655).²⁰

The lack of membership in the chambers was decisive for the Jews working in the press. The decree no. 30/1941 of the Prime Minister regarding the implementation of the decree no. 7.720/1939 of the Prime Minister stipulated that from 1 February 1941 only those persons were allowed to fulfil various positions in the press (editor in chief, publisher, assistant editor, press editor, and columnist) who were not registered

---

16 *Budapesti Közlöny*, 27 March 1941. 70. 1–3.

17 *Ibid.*

18 Adopted already in 1920 the Numerus Clausus Act (no. XXV/1920) restricted the admission of Jewish students into universities and colleges. The severity of the act was moderated in 1928 by replacing the criteria of religious belonging with the occupation of the parents. Kovács 2005: 130.

19 See the text of the law at: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8098> [last accessed February 17, 2010]. Cf. Gyurgyák 2001: 144–146.

20 For e.g., only 12 Jewish attorneys were admitted in the chamber of attorneys from Oradea, while previously the chamber had had 120 Jewish members. Bárdi 2006: 62., Mózes 1997: 171.

as Jews in the National Press Chamber.²¹ Among the provisions of the second anti-Jewish law we need to mention also the restrictions concerning property purchase and trade. The act limited the right of Jews to acquire agricultural and forest properties, and made possible to expropriate the agricultural properties owned by Jews. Furthermore, it forbade issuing trade certificates for Jewish persons until the percent of the Jewish tradesmen in the locality in question decreased below 6%. This paragraph was applied in Northern Transylvania when the Hungarian authorities refused to replace the Romanian trade certificates of the Jews and thus prevented the functioning of tradesmen workshops.²² This paragraph was applied in Northern Transylvania when the Hungarian authorities refused to replace the Romanian trade certificates of the Jews and thus prevented the functioning of tradesmen workshops.²³

As a consequence of putting into effect the second anti-Jewish law a significant number of Jewish intellectuals and self-employed lost their jobs in 1940–1941. Likewise, nearly all the Jews were excluded from the field of industry and commerce (Lówy 2005: 126). The authorities began to close the shops and to confiscate stocks of Jewish merchants already from the autumn of 1940 (see for e.g. on 23 November 1940 the seizure of groceries, textiles, glass and iron goods in value of 5 million lei which belonged to the merchant Adolf Schwartz from Oradea).²⁴ The expropriations continued in the following years (for e.g. on 1 October 1942 Sándor Fischer was dispossessed of his barbershop in Oradea).²⁵

The law had negative effects especially on the Jewish middle-class and on the small bourgeoisie, since small merchants, agents, office clerks were the easiest to deprive of their sources of income, as opposed to the Jewish big bourgeoisie, who attempted to evade the anti-Jewish decrees with the help of their Christian associates (Don 2006: 138). According to data from 31 December 1937, the provisions of the second anti-Jewish law could have affected to some extent 48–49 percent of merchants and entrepreneurs (some 1350 persons) and 24 percent of the tradesmen (665 persons) in Cluj (Cioranu 1940: 3–16). A Hungarian national defence report from October 1940 is telling in this regard; accordingly, 80 percent of the most important Transylvanian enterprises were owned by persons considered Jews, while 15 percent were owned by Romanians (Sebestyén–Szabó 2008: 1402).

Some estimated that, as a consequence of the second anti-Jewish law, approximately 30 percent of the Jews lost their jobs throughout the territories attached to Hungary after 1938 (Gerlach–Aly 2005: 55, Don 2006:154).

In accordance with the 3rd paragraph of the decree no. 2.220/1941 of the Prime Minister persons could be exempted from the restrictions in exceptional cases. The Transylvanian writer Bárd Oszkár (his original name had been Wettenstein Oszkár) submitted a request to the Prime Minister of Hungary on 28 November 1940 in order to receive exemption from the law. He included references to his literary work in the inter-war period, his support for the Transylvanian Hungarians, his loyalty to the Hungarians, and the merits he earned during World War I. He also mentioned that he had been baptized together with his children and they converted to the Evangelic Lutheran confession, and attached recommendation letters written by various Christian personalities (for e.g. countess Bethlen and Berde Mária); he could not achieve his goal.²⁶

Only 66 Northern Transylvanian Jews were exempted until the end of 1942; among these 7 persons were from Cluj, 2 from Carei and 11 from Oradea.²⁷

---

21 *Budapesti Közlöny*, 8 January 1941. 5. 13.

22 See at: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8098> [last accessed February 17, 2010].

23 Many such requests between 1940-1941 can be found in The National Archives Cluj. See for e.g. DJCAN, collection no. I, files no. 3384/1941 (Áron Friedmann shoemaker) and no. 7155/1941 (Lajos Wolf taxi driver's licence)

24 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9A, file no. 801.

25 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9B, file no. 928/495.

26 In June 1941 the authorities fired Oszkár Bárd from his position as a general practitioner in a settlement named Galgó because of his Jewish origins. *Magyar Országos Levéltár* (National Archives of Hungary, MOL), K28–139–222. 1940–L–22 897, 3–4.; Murvai 1998: 203.

27 The following Jews were exempted in Cluj: the attorneys Hugó Róth, Bódog Róth and Ernő Farkas, the doctor Aladár Elfer, the engineer István György Elfer, the bank director Lajos Erős, and the writer and library director Farkas Gyalui. In Carei the attorney László Melinda and György Melinda were exempted, while in Oradea the journalist Nándor Hegedűs, the chemist Boldizsár Hegedűs, the hotel owner Emil Weiszlovich, the private office clerks Ferenc Konrád and József Berkes, Péter Berkes, the college student Péter Hollós, the engineers Jenő Moskovits János and István Moskovits, the office clerk György Moskovits, and the art historian József Bíró (he moved to Budapest, where the Arrow Cross Party members murdered him just before the city was liberated). MOL, K28–141–222. 1943–J–16 176, 2–4.; Lówy 2010: 329.

Other Jews were exempted later; in a few cases, the early conversion meant the escape: for e.g., the theatre director Jenő Janovics (born in 1872) from Cluj converted to Calvinist Christianity in 1895 (his wife the actress Lili Poór was of Christian origins)²⁸ Many personalities (among who the prefect of Cluj Inczedy Joksmán Ödön and count György Bethlen) intervened at the Prime Minister in the interest of Janovics.²⁹

The law no. XV/1941 (On completing and amending the law no. XXXI/1894 on marriage rights, and on related racial protecting measures; A házassági jogról szóló 1894:XXXI. tc. kiegészítéséről és módosításáról, valamint az ezzel kapcsolatban szükséges fajvédelmi rendelkezésekről), also called the Third anti-Jewish act, became effective on 8 August 1941 so its provisions applied from the beginning also to the Northern Transylvanian Jewry.³⁰ Besides its references to the Jews, the law dealt with general issues (the obligatory medical examination before marriage, marriage loan, dissolving a marriage), and introduced a new racial based exclusion because prohibited marriage between Jews and non-Jews. The law also imposed a penalty for Jewish men who had sexual relations with non-Jewish women (Gyurgyák 2001: 154, Karsai 2001: 227).

The law no. XV/1942 (On agricultural and forest properties of Jews; A zsidók mező- és erdőgazdasági ingatlanairól) from 6 September 1942 was aimed against Jewish properties.³¹ This law amended the paragraphs 15–16 of the second anti-Jewish law by eliminating the right of Jews to buy properties and stipulated that the state, could expropriate (offering compensation to the owners) the agricultural and forest properties of companies if more than half of the company owners and of the board of directors were Jewish persons (Gyurgyák 2001: 164). The expropriation of Jewish properties was closely connected with the agricultural reforms which were already started under Prime Minister Gyula Gömbös and with the settlement policy pursued after 1940. Based on anti-Semitic arguments, the expropriation of Jewish properties for the purpose of land reform had become a state objective indeed. In the spirit of “Aryanization” 423,000 holds (equaling 241,110 hectares) had been expropriated until the end of 1941 and additional 220,000 holds (equaling 125,400 hectares) had been taken away from Jewish owners and re-distributed among the peasants (Gerlach–Aly 2005: 65–66).³² The situation was similar in Romania where in order to help the Romanians who had fled or had been expelled from Northern Transylvania to Southern Transylvania the Romanian authorities offered land and buildings taken away from the Jews.³³ In conclusion the intertwining of social and settlement policies with efforts to deprive the Jews can be identified in the case of both states (Horváth 2006: 123–128 and 141–142, Case 2009: 116–117, loanid 2006:42).

In 1930 the proportion of Jews living from agriculture and forestry was relatively low in all three towns. According to the 1930 Romanian national census, in Cluj county 459 persons (active employees and dependents who declared themselves as Jews) were earning their incomes from agriculture, while 87 persons were living from forestry and hunting. The same census registered 933 Jews living from primary production in Bihor county (among who 790 persons were occupied with agriculture and 112 persons with forestry); in Sălaj county the proportion was much higher, as there were 1369 Jewish persons registered as primary producers (Recensământ 1941: 50–51., 146–147., 410–411). Considering that primary production has been traditionally undertaken in rural areas we assumed that the majority

---

28 *Manuscript collection of the Transylvanian Museum Association* (Erdélyi Múzeum-Egyesület Kézirattára, in what follows EME-KT), the Jenő Janovics estate, I. 14. 11–13.

29 EME-KT, the Jenő Janovics estate, I. 14. 1–10

30 See the text of the law at: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8168> [last accessed February 17, 2010].

31 See the text of the law at: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8188> [last accessed February 17, 2010].

32 For e.g. in 1943 the authorities took away 28 hectares of vineyard from the family of Pál Áron (a Jewish merchant from Carei) and gave it to the Catholic Church from Tășnad; the farmer Béla Majtényi from Mofinu Mic was deprived from 70 holds (equaling 40 hectares of land). ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 11A, questionnaire no. 20/1. and 176/1.

33 In a meeting of the local administrative leaders (*pretors*) from Arad county held on 9 March 1941 the agenda included also the problem of the Romanian refugees and expelled persons from Northern Transylvania. According to decision of the *Sub-Secretariat for Colonization* (*Subsecretariatul de Stat al Colonizării*) of the Romanian Ministry of Economy the refugees and expelled persons had to be settled on estates expropriated from the Jews. Similar measures were applied in other parts of Southern Transylvania, for e.g. in Timiș county as well. Direcția Județeană Arad a Arhivelor Naționale (Arad National Archives), collection of the Chamber of Agriculture from Arad (Fondul Camera de Agricultură Arad), inv. 32, file no. 127/1941, 6, Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale (Timiș National Archives), collection no. 69, inv. 301, file no. 1/1941, 10–19.

of the Jewish farmers from the three counties were not residents in any of the three towns (Cluj, Carei and Oradea) but living in smaller settlements (which has been also the case of the Christian population).

2.3. Labour service

■ The WJC questionnaire sections 1–4 and 6–8 concerned personal data, citizenship, rights violated during the Holocaust, and questions related to income and financial position. In what follows we will present the historical background of labour service (section 5. a–d.).

The system of labour service was established by the law no. II/1939 and had been regulated by several decrees; however, it became fatal for the Jews after Hungary had entered the war in 1941. By referring to Article 230 of this law, the decree no. 5.070/1939 countersigned on 12 May 1939 laid down the general principles of labour service and provided for the rules for its organization (Braham 1977: 9).

The labour service system entered in force on 1 July 1939 and remained unaltered until April 1941 when following the war declaration of Hungary against Yugoslavia new restrictions were introduced. The PM decree no. 2.870/1941 on military service of persons considered Jews in accordance with the second anti-Jewish law was published on 19 April 1941.³⁴

The enacting clause no. 27 300. 8.–1941 of this decree was issued by the National Ministry of Defence on 19 August 1941; accordingly every healthy Jewish person of military age was required to perform forced labour. The Jewish persons drafted into labour service could not carry weapons anymore (Braham 1977: 17).

The next step was to regulate the situation of the forced labourers by the law no. XIV/1942 (on amending and completing the law no. II/1939 on national defence and the law no. IV/1938 on acknowledging the merits of the fire-fighters during World War I; A honvédelemről szóló 1939. évi II. törvény cikk, valamint az 1914–1918. évi világháború tűzharcosai érdemeinek elismeréséről szóló 1938. évi IV. törvény cikk módosításáról és kiegészítéséről) adopted in July 1942.³⁵ The act dealt in detail with the status of Jews of military age within the Hungarian Defence. The Jewish young men of military age were excluded from the 'Levente' training (a specific Hungarian paramilitary youth training) and the forced labourers were prohibited to carry weapons. Furthermore, forced labourers were not allowed to wear the ranks they had earned before as soldiers.

The number of forced labourers was growing sharply after Hungary had entered the war.³⁶ Changes occurred in terms of their territorial distribution, as a significant number of the Jewish men (who had been drafted into forced labour in the hinterland before Hungary entered the war) were sent to the Ukrainian front lines. The Second Hungarian army re-directed to the Soviet front lines in the middle of 1942 included already some 50,000 Jewish unarmed forced labourers (Braham 1997. I: 314). Besides the hard physical work, the cruel penalties and the inhumane treatment they were subject to the insufficient food ratios and the lack of warm clothing made the forced labour unbearable for the Jews (on the conditions of forced labourers in Ukraine see: Braham 1997. I: 311–317). Many Jews fled to the Soviets already in 1941; however instead of the freedom they had hoped for they were either treated as prisoners of war or the Ukrainian partisans shot them (Braham 1997. I: 322–323).

The second Hungarian army had large casualties among both its soldiers and the forced labourers in the course of its defeat at the Don in January 1943. According to previous estimations only 10,000

34 See the text of the decree in *Budapesti Közlöny*, 19 April 1941. 88. 2.

35 See the text of the law at: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8187> [last accessed February 17, 2010].

36 One could avoid fulfilling forced labour in exceptional case only. Following Hungary entered the war in 1941 the Hungarian Ministry of Defence received countless requests for exemption; however, few requests were positively responded to; among these we can mention the actor and high school teacher György Kovács and the doctor and hospital director Mátyás Mátyás from Cluj who filed requests for their exemption in autumn 1943 and thus managed to avoid forced labour. In other instances the requests were less successful: for e.g. the Jewish high school in Cluj requested the exemption of its younger teachers on 7 January 1944, and, although the document was approved by both the school district director Gyula Illés and the county prefect Ödön Inczedy-Joksmann, the request was only partially granted: 7 teachers out of 12 (Sándor Ornstein, Andor Grosz, Endre Róbert, Vilmos Fischer, Dezső Lázár, Béla Gábor, László Knöpfler) were refused on grounds of their young age and their indispensability. MOL, K28–141–222. 1943–J–32 097, 3–6 and 1943–J–32 176, 5–6, and 1944–J–15 453; Löwy 2005: 130.

Jews survived the tragedy; however recent research argues that approximately 25,000 Jewish forced labourers survived the defeat at the Don, among who some 10,000 persons were taken prisoners (Gerlach–Aly 2005: 75). The survivors and those who were not captured by the enemy were reorganized and continued to serve in their units.

The fate of the forced labourers serving on the Eastern Front lines became very diverse in the course of the 1943 retreat. More and more Jewish persons forced to do physical work or mine sweeping either attempted to flee their division or were taken prisoners by the Russians. Some Jews were transported from the forced labour service directly to the Nazi concentration camps. The fate of the male members of a family from Cluj is telling in this regard: losing their parents and sisters in the deportations all the Éger brothers had been drafted into forced labour and sent to the Eastern Front in the course of 1942–1943. When Zoltán Éger (who had been a lawyer before the war) found out in the summer of 1944 that the Jews are moved to Nazi concentration camps he fled from the Soviet front lines. When fleeing to the partisans he was captured by the Russians and taken to Babruysk (Belarus) from where he finally came home to Cluj in October 1945. His second and third brothers (Tibor and Ignác) fled similarly and arrived home in 1945. His fourth and fifth brother (András and Sándor) were deported to Mauthausen, Austria in December 1944. They survived the concentration camps and returned to Cluj in August 1945.³⁷

The case of Ignác Mihály from Cluj was similar to that of the Éger brothers: he was captured by the Russians at the end of 1944 and managed to return to his hometown from Sinferopol on 27 October 1945.³⁸

The questionnaires completed in Carei and Oradea also contain similar reports: a merchant from Carei named Imre Róth had been performing labour service in March 1944 at the company no. 110/6 when he had been taken as a prisoner by Russian soldiers in Ukraine. He escaped on 1 September 1945 and arrived home after two months. Another forced labourer named Herman Friedman had been captured in 1943 by the Russians then had managed to return to Carei on 12 February 1944, from where he was deported to Auschwitz together with his family. He had been moved to many concentration camps until he was liberated in Buchenwald.³⁹ The textile worker Zoltán Kohn from Oradea had been drafted into forced labour in 1940. First he had served in Baia Mare and Mohács then he had been sent to the Don River. He had been taken as a prisoner near Stary Oskol on 7 February 1943 and deported to various Soviet camps until he came home in July 1945.⁴⁰

The forced labourers sent in summer 1943 to the copper mines in Bor, Yugoslavia (under German occupation), were less successful. On the basis of an agreement with the Germans approximately 6,200 Hungarian Jews had been sent there; many of them lost their lives because of the harsh working conditions or when they marched toward Austria in the autumn of 1944 (Braham 1997. I: 340). Those who had managed to survive the forced march found their fate in one of the German concentration camps (in Flossenburg, Sachsenhausen, Oranienburg, or Buchenwald)⁴¹ The forced labourers serving in the hinterland had received easier treatment than those in either Ukraine or Yugoslavia. For e.g. those who had been drafted into to the 10th labour service division in Baia Mare could have been considered luckier as Imre Reviczky, the company commander had sought to relieve the situation of the Jewish forced labourers under his command.

Thus we can conclude that the Jewish forced labourers who survived the war and came back home had diverse fates. Those who were liberated first managed to escape from the Eastern Front lines and avoided Russian captivity arrived home in the autumn of 1944 already. The forced labourers serving in Northern Transylvania were liberated as the Russian and Romanian troops were advancing in the region, because many deserted from the retreating Hungarian army.⁴² The division of forced labourers

37 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaires no. 597–601.

38 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 519.

39 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 11A, questionnaires no. 24/1. and 161/1.

40 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9A, questionnaire no. 793/374.

41 From the examined questionnaires we know that the merchants Izsák Bermann and Dezső Farkas from Cluj and the chemist Bálint Moskovits from Oradea had been doing forced labour also in Bor, Yugoslavia. Izsák Bermann had been finally deported to Schandorf from Szombathely (Hungary), from where he escaped and returned to Cluj in June 1945. Dezső Farkas had seen the concentration camps as well: in October 1944 he had been transported to Sachsenhausen from where he came back in August 1945. ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaire no. 579 and 594, and file no. 9, questionnaire no. 783.

42 On further life stories of forced labourers from Cluj and Oradea see: Lőwy 2005: 143–159, Mózes 1997: 174–183.

stationing in Oradea remained in the town when the Soviet troops occupied it so they were liberated already in the middle of October. For e.g. the book binder Izsó Feldstrich had fled from this company to Romania on 1 October 1944 and had been waiting for the arrival of the Soviets then he returned home on 1 December.⁴³

We do not know the exact number of the forced labour survivors. According to an estimate made after World War II by the Romanian statistician Sabin Manuilă and the Jewish leader Wilhelm Fildermann a significant number of the 13,636 Jews drafted into forced labour from Northern Transylvania have never returned (Stark 2000: 27). According to some other, less recognised opinions, the forced labourers from Northern Transylvania could have been twice as much as the number estimated by Manuilă and Filderman (Nyárády 2003: 89).

So far we have reviewed the historical and legal backgrounds of the questionnaire sections. Besides the measures discussed here we need to emphasize that even in the years after the war many hundred anti-Jewish decrees were adopted which have been listed in many studies (see Vértes 2002, Braham 1997. II: 1326–1338, etc). The completed questionnaires include references to such restricting measures applicable to certain domains. For e.g., after the trading certificate of the wine merchant Ferenc Róth had been revoked in 1941, his wine processing tools were also confiscated on 20 August 1943 by referring to the PM decree no. 1.850/1943 on wine trading.⁴⁴

2.4. Ghettoisation and deportation

■ Beyond the issues presented above, the WJC questionnaires requested detailed information about the deportations (section 9. points a–j.). First, the respondents had to mention the place and period where they were taken to the ghetto and deported. Moreover, space was provided to detail the ghetto conditions and the course of deportations. The responding survivors could also list the concentration camps where they had been to. Finally points h–j. dealt with their liberation, the date of their return home and their health conditions.

The destiny of the Northern Transylvanian Jews, together with that of the other Jewish communities from Hungary was sealed with the German occupation in March 1944: although Hungary had been allied with Germany the German troops started to invade the country on March 19 in order to prevent a possible coping out from the war and aiming also at to control the economic and natural resources of Hungary. Therefore the attitude of Germany toward the Jews; the quick deprivation and deportation of the Hungarian Jewry after 19 March 1944 was not the reason but rather the consequence of this invasion. The measures leading to the annihilation of the Jewry cannot be interpreted as an automatic and irreversible process for which the final push was given solely by the German occupation, on the other hand it is very likely that the deportation of the Hungarian Jewry could not have happened without the German invasion of the country (Gerlach–Aly 2005: 131 and 209).

The German troops arrived to Northern Transylvania at the end of March 1944 and started immediately to intimidate the Jewish population and the despoliations. The Jewish leaders and the wealthy and influential personalities were arrested in many towns (in Carei, Cluj and Oradea as well).⁴⁵ On 28 March in Cluj 150 Jewish persons were arrested during the night (Lówy 2005: 169–170).⁴⁶ While in Oradea the Gestapo arrested more than a hundred Jews before the middle of April (Mózes 1997: 188–189).⁴⁷

---

43 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9, questionnaire no.758/352.

44 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 11A, questionnaire no.23/2.

45 From the WJC questionnaire respondents the farmer Béla Majtényi from Carei was arrested in May 1944 and imprisoned for three months in the military prison from Cluj. ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 11A, questionnaire no. 20/1.

46 The arrests continued also the next days. The Gestapo caught the jeweller József Stössel on 31 March 1944 and brought him (together with his family) to the prison in Cluj. On 20 May he was moved to the ghetto, and finally deported. The Gestapo caught the singer Júlia Szegő on the same day. ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaires no. 511. and 686.

47 From among the questionnaire respondents in Oradea only the artisan Jenő Krammer mentioned being arrested for his leftist activity on 14 April 1944. ACSIER, collection no. III, WJC, file no. 9, questionnaire no. 785.

The implementation of the anti-Jewish measures continued in April 1944: starting from 5 April the persons considered Jews were obliged to wear a 10 X 10 cm yellow star on the left side of their chest. Not so long thereafter they limited the space for Jews and ordered blocking the assets of the Jews (for the complete list of anti-Jewish measures see Gyurgyák 2001: 176, cf. Gerlach–Aly 2005: 120–123).

While the intrusive measures were introduced one after the other the Nazi-friendly Hungarian government prepared the ghettoization and deportation of the Jews with the help of the Germans. On 4 April a joint German-Hungarian meeting with the participation of Adolf Eichmann and headed by the State Secretary for Internal Affairs László Baky dealt with the details of ghettoization; the ghettoization and deportation plan were signed three days later on 7 April 1944.

The measures concerning Northern Transylvania were finalized at the end of the month in two meetings headed by László Endre (who was the colleague of László Baky and also state secretary for Internal Affairs in charge of Jewish matters). In the next meeting, which was held in Satu Mare on 26 April, they elaborated the details of “de-Judaization” concerning the six counties pertaining to the 9th Gendarmerie district (Bistrița-Năsăud, Cluj, Szolnok-Doboka, Sălaj, Satu Mare, Bihor). The meetings continued on 28 April in Târgu Mureș where the decisions affecting counties belonging to the 10th Gendarmerie district (Ciuc, Trei Scaune, Mures-Turda, Odorheiu) were taken (Braham 2008: 26).

The Maramureș region (whose Southern part belonged to Romania between 1918 and 1940 similarly to the Transylvanian territories) was attached to the 8th Gendarmerie district after the Second Vienna Award. As a result when the so-called de-Judaization zones were marked in 1944, the Jews from Maramureș were distributed to the 1st zone, while the rest of the Northern Transylvanian Jews were distributed to 2nd zone. The authorities started the concentration of the Jews in the 1st zone beginning from 16 April already. All the questionnaires respondents from the three towns belonged to the 2nd zone, where ghettoization began on 3 May 1944.

First of all the authorities gathered the infant and the elderly population, then also the women and men aged between 18–48 years who had not been selected for labour service. Although the cruel treatment Jewish men had to endure in the course of labour service endangered their bodily integrity and security, they had bigger chances to survive than the deported population.

Within the 2nd zone 14 ghettos had been established in the following towns: Cluj, Gherla, Dej, Șimleul Silvaniei, Satu Mare, Baia Mare (2), Bistrița-Năsăud, Oradea (2), Târgu Mureș, Reghin and Sfântu Gheorghe. With a few exceptions, the authorities set up the ghettos in brick factories, where the crowded Jewish population barely had drinking water or washing facilities. Some 27,000 Jews were gathered in the central ghetto in Oradea and 18,000 Jews in the ghetto from Satu Mare. The approximately 2,000 Jews from Carei had been transported to Satu Mare also (Mózes 1997: 195–203; Csirák 2001: 139; Braham 2008: 87 and 336). The ghetto from Cluj housed 18,000 persons was equipped with only four latrines and a single well with fifteen water-taps (Lówy 2005: 186, Wiesel 2005: 270–281, Miron 2009).

The gendarmes treated the Jewish population with cruelty not only when they gathered them but also in the ghettos. The wealthy Jews (or those who were considered to be wealthy) were beaten and tortured in the so-called “coin mints” (pénzverdék) in order to hand over their valuables. According to some estimates the Hungarian gendarmes had tortured 30 percent of the Jewish men and 10 percent of the Jewish women. As a consequence of the cruel treatment the sufferers committed suicide in many cases (Lówy 2005: 186; Horváth 2006: 135; Tibori 2007: 23).

Just like in the other ghettos from Hungary, the internal order and discipline was provided by the Jewish Councils formed by the influential personalities of the communities. The Jewish Council members had been calming and encouraging their fellows to obey the authorities. As the Jewish population was intimidated by the authorities and at the same time deluded by the Jewish Councils only few of them attempted to escape. Because of this fact the Jewish leaders were criticized in many cases after the war. The Zionist lawyer Rezső Kasztner from Cluj was accused because he had been negotiating with the Nazis the sparing of some 1684 Jews (among who 338 were Northern Transylvanian Jews).

Being a board member in the Budapest Relief and Rescue committee (the Vaada), Kasztner had contacted the German authorities occupying Hungary at the beginning of April 1944. As a result of his negotiations, on 10 June 1944 (when the deportations had ended) 388 Jewish persons had been transported on a separate train from Cluj to Budapest. The primary criteria when selecting the privileged Jews was to rescue those who had played an important role in the Jewish public life or had earned merits for the furthering the interests of the Jewish communities. The widows and orphans of the forced labourers had been selected as well. In many cases, however, personal acquaintances and relatives had been selected on purpose or by coincidence. The first transport including the privileged

Jewish persons from Cluj and from other Hungarian territories departed on June 30; travelling in separate groups between August–December all of them arrived to the neutral Switzerland and stayed there until the WWII ended. The rescued Jewish persons regarded Kasztner as hero but others accused him of collaboration and of failing to inform the Jewish community. He was brought to trial in Israel as a collaborator and finally sentenced in 1955. He was assassinated in 1957. The Israeli Supreme Court absolved him of charges in January 1958 (Braham 1997. II: 1043–1066, Karsai 2001: 267).

In the course of May–June 1944, under the aegis of the “Final Solution”, 45 trains with Jews were sent to Auschwitz. Many did not have even a seat in the overcrowded boxcars. An average number of 70 persons were travelling in a boxcar, but occasionally 60, 95, or even 105 Jews were forced to fit into a single boxcar. Further, they had to endure the trip which lasted for a few days with a minimum food and water.⁴⁸ The SS soldiers did not allow throwing out the bodies of those who passed during the journey, so the survivors had to endure the stench of the putrefying corpses until the trains arrived to Auschwitz (Lőwy 2005: 329–334).

The majority of the Christian population looked indifferently or even adversely at the Jewish deportation and the suffering in the ghettos. Among the very few people who tried to help according to the collective memory, the Catholic Bishop from Alba Iulia, Márton Áron raised his voice against the persecution of the Jews on 18 May 1944 in the Szent Mihály Church from Cluj (Lőwy 2005: 403–405). Then the politician Margit Schlachta, the founder of the Szociális Testvérek Társasága (Society of the Sisters of Social Service) intervened in 1942 in the case of many persecuted Jews from Miercurea Ciuc. Other Jewish persons escaped deportation with the help of Andor Járosi (an evangelic dean from Cluj) and to Sándor Vita (the representative of the Erdélyi Párt – Transylvanian Party) (Lőwy 2005: 227–256; Tibori 2004: 119–123).

The isolated attempts to rescue could not prevent the tragedy of the Transylvanian Jewry. Moreover, the German troops invading Hungary and the commando led by Adolf Eichmann could not carry out the deportation of the Jews without the help of the local officer corps, gendarmes and police officers. Apart from a few exceptions, the officers in command carried out the intrusive anti-Jewish measures and the ghettoization instructions without showing any resistance (Karsai 2001: 240).

Auschwitz-Birkenau had been the first stop for all the Northern Transylvanian deportees where the Nazis decided who would live (if being considered capable of work), and who would be sent to gas chamber in a short time. Usually 20–30 percent from a transport of deportees were considered capable of work and left alive. The main criteria for selection were age (between 14 or 16–45 or 50 years) and the capacity to work. The living conditions in the ghettos and during the travelling also mattered a lot because those who maintained their physical condition had better chances to be considered fit for work (Braham 1997. II: 743, Gerlach–Aly 2005: 241–244).

The fate of the persons left alive took different paths after the selection. Some remained in Auschwitz while others were transported to do forced labour in different camps. According to the literature most of the deportees were sent to the following concentration camps: Bergen-Belsen, Buchenwald, Dachau, Grossrosen, Günskirchen, Mauthausen, Neungamme or Ravensbrück (Braham 1997. II: 754); from these camps the deportees were moved to other sub-camps, and according the WJC survey respondents deportees were frequently moved from Auschwitz to Stutthof, Riga and Hainichen as well. Some persons had been through even 8–10 camps. For e.g., Ilona Klein from Cluj had been transported from Auschwitz to Riga, then to Kurbe, Stutthof, and Dundanga. From Dundanga she was moved first to Stutthof, then to Glowen and finally to Ravensbrück.⁴⁹ The main Nazi concentration camps were liberated in the course of January–May 1945 and the survivors started to return home slowly. The number of Holocaust victims and survivors is debated until today; the situation is similar with regard to the Jewish deportees from Northern Transylvania.

---

48 The number of persons crowded into a single boxcar was changing. According to the report of the merchant Ábrahám Adolf from Cluj he was shipped from the ghetto in his hometown on 5 June 1944 in a boxcar with 62 other persons. Conversely, a tailor from Carei, Emília May had been forced to travel in a boxcar on 20 May 1944 with 90 fellow Jews, while another merchant from Cluj, Rozália Lazarovits was deported together with 95 other persons on 23 May 1944. Another inhabitant from Carei, Gyöngyi Friedman had been shipped from the Satu Mare ghetto on 15 May 1944; the boxcar in which she was traveling included 105 persons in total. ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaire no. 742 and 733, and file no. 11A, questionnaire no. 159/1. and 161/3.

49 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 697.

The 1941 census registered 151,000 persons with Jewish religion. The measures of the anti-Jewish laws enforced by the Hungarian legislative body however affected much more, i.e. 164,000 persons (Braham 1997. I: 74)). Although we do not have exact data because by 1944 the Jewish population was reduced by many thousands as a result of the following: the assassination of the Jewish persons gathered by the National Central Authority for Controlling Foreigners (Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság), the deportation of around 131,000 Northern Transylvanian Jews (1944), and the losses among the forced labourers from the region (it was estimated that approximately 14,000 persons were drafted into labour service in 1944). Some 1,000–1,500 persons avoided both deportation and labour service by either being exempted or by hiding. At the same time we should not ignore that, on the one hand, more than two thousand persons escaped across the border to Romania in spring 1944, on the other hand, many travelled to Budapest with false documents attempting to hide there (Tibori 2001: 148, Lówy 2005: 279).⁵⁰ According to moderate opinions three-quarter of the Northern Transylvanian Jewry had died during the Holocaust and some 35–40,000 Jewish persons survived (Stark 2000: 105, Tibori 2007: 25–28). The victims shared the fate of the 5–6 million Jews killed by the Nazis (On the destruction of European Jewry and the losses in Transylvania see Yahil 1991; Hilberg 1997; Gyémánt 2004: 272–273; Tibori 2007: 24).

2.5. The homecoming of the survivors

■ The last section of the WJC questionnaires (10. a–f.) focused on the material situation of the survivors' after their homecoming; on property damages and the fate of their valuables left behind. As it appears from the above, the Jewish survivors have not arrived home at once but rather arrived back slowly starting from the autumn of 1944.

The Soviet and the Romanian troops occupied Cluj on 11 October 1944, then Oradea on 12 October, and Carei on 25 October; although the occupation meant liberation from the Germans and the national socialist dictatorship at the same time it was the beginning of a new dictatorship (On events in Northern Transylvania during the autumn of 1944 see: Nagy–Vincze 2003, Vincze 1994).

During these days some 50–80 Jewish persons could have been staying in Cluj; most of them either deserted forced labourers or hiding families (Braham 2008: 163, Carmilly–Weinberger 1988: 249). In Oradea only a few exempted Jews or hiding families were staying at that time.

During November 1944, Ernő Marton (the Zionist leader of the Transylvanian Jewry between the two world wars) conducted in Northern Transylvania a delegation assigned by The American Joint Distribution Committee, the Jewish Agency and the Bucharest office of the International Red Cross. According to his report from 20 November 1944, approximately 7,200 Jewish persons were staying in the region at that time (Tibori 2007: 30). Most of them either escaped or were liberated when the Hungarian troops retreated. The forced labourers left behind constituted a significant part, while 1,000–1,500 persons were either exempted or escaped as a result of staying hidden throughout the war (Stark 2000: 101–103).

Marton tried to provide data at county level; accordingly, 2,000 Jews were living in Bihor county, 1,500 in Cluj county, 800 in Maramureş county, 700 in Satu Mare county, 650 in Someş county, 500 in both Sălaj and Năsăud counties; and even fewer Jews were living in the rest of the administrative units (Stark 2000: 103). Most of these Jews were residing in the county seats. More than a thousand Jews stayed in Cluj out of the 1500 in Cluj county, and among these only 20–30 were women. Marton found the same disproportions in Oradea (1500 men, 50–60 women). This gender imbalance was due

---

50 The escape attempts weren't always successful, a fact proved by the documents of the Romanian police. For e.g., according to a report of the Romanian police force from Turda, smaller Jewish groups had been continuously attempting to get across the border to Romania since January 1944. In May the same year they arrested 31 Jewish refugees from Northern Transylvania and handed them over to the Gestapo in Cluj. In another case 13 Jewish persons tried to get across the border by hiding in a truck. The officers at the border sent them back, while the German authorities condemned the truck driver to death (Traşcă–Deletant 2007:757–761). From among the WJC questionnaire respondents the following had fled to Romania in spring 1944: Zsuzsanna Weisz (operating nurse, Cluj), Izrael Salamon (office clerk, Cluj), Miklós Moskovits (engineer, Oradea). ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 735 and 662, and file no. 9, questionnaire782.

to the fact that the female survivors were arriving home only after the concentration camps had been liberated.

In spite of their small number the Jews living in the smaller settlements made efforts to re-organize themselves and to help each other. Marton found such self-helping small communities in Huedin, Bistrița and Șomcuta Mare (Stark 2000: 101).

The number of the returning survivors began to increase quickly in spring 1945 when the first survivor deportees returned to their homes. Until 1 July 1945 8,500 Northern Transylvanian deportees arrived home so the total number of Jews in the region grew to 16,000 persons (Stark 2000: 102). According to a census from September 1945, 22,909 Jews resided in Northern Transylvania; the number of Jewish inhabitants by counties was the following: 5,231 (Maramureș county), 4,019 (Bihor county), 3,644 (Satu Mare), 3,627 (Cluj county), 2,064 (Mureș county), 2,058 (Someș county) and 925 (Sălaj) (Stark 2000: 103). The number of Transylvanian Jewry grew to 42,927 persons by September 1946 and the increase became moderate after that date. According to WJC data in January 1947 a number of 44,706 Jews were living in this territory (*Așezările evreilor...* 1947: 19). It is important to mention that only some 35–40,000 persons could have been with their origins from Northern Transylvania as the migration to Palestine had started already in November 1944 and many survivors hiding throughout the war, or liberated forced labourers had left the region immediately after the Holocaust. As a result of the population movements within Romania after the World War II Jews moved to this region from Southern Transylvania, Bukovina and from other parts of the country as well (Stark 2000: 96–98).

In the following we will concentrate on data about the Jews from Bihor, Cluj and Sălaj counties. In the latter county 4,120 Jews were registered in September 1946. With regard to the town of Carei (which then was part of Sălaj, but otherwise before and after WWII belonged to Satu Mare county) we have data only from the autumn of 1945, i.e. from the period before the WJC survey in January 1946. Only some of the approximately 400 Jewish residents in Carei had been born there (Braham 2008: 336). As in January 1947 the WJC survey registered 590 Jews (*Așezările evreilor...* 1947: 185) we can conclude that some 400–500 Jews must have been living in Carei during the survey periods (i.e. in the first months of 1946); however we do not know how many of them completed the WJC questionnaires.

According to the data collected by the Jewish Democratic Committee during May–June 1946, 7,000 Jewish persons were registered in Bihor county and 6,000 of them lived in Oradea.⁵¹ A few months later (in September 1946) the WJC survey registered 7,473 Jews in the county, among them 6,500 were living in Oradea (Stark 2000: 103). However, only 3,500 were originally from Oradea; the rest of them migrated there either from Beiuș (which had been under Romanian rule in the period between 1940 and 1944), or from Budapest and Cernăuți (Braham 2008: 90). Thus less than 3,500 native Jews of Oradea could have stayed in the town during the WJC survey period.

The situation was similar in Cluj. At the conference of the local organizations of the Jewish Democratic Committee the delegate from Cluj related about approximately 6,000 Jewish residents. Furthermore, he stated that almost half of them were immigrants while the Jews natives of Cluj were around 3,500.⁵² From the 6,538 Jewish persons registered in Cluj county at the WJC survey approximately 5,500 could have been residents in the county seat (Stark 2000: 103, Braham 2008: 163). Similarly to the other cities a significant part of these persons were not natives of the town but immigrants who arrived after the Holocaust.

---

51 ANIC, collection no. 1037, file no. 2/1946, 142. (We would like to thank Nagy Mihály Zoltán for making the source available).

52 ANIC, collection no. 1037, file no. 3/1946, 26.

2.6. The restart

■ For the Jews the period following the World War II was defined by the homecoming of the survivor deportees and forced labourers, the beginning to re-build community life, resuming the individual lives and to seek the liability of the war criminals.

First information about the deportees appeared in the Transylvanian mass-media only in 1945. Although there had been previous reports on the fate of the Jews the articles show that the actual amount of the monstrosities happening in the concentration camps remained unknown to both the Transylvanian Hungarians and Romanians and even to Jews returning from labour service (Tibori 2007: 30). The journalist Ferencz Ilona (born Jagamas Ilona) published an interview in the newspaper *Világosság* with a small group of Jews who had escaped from concentration camps in Poland and arrived back to their hometown on 20 February 1945. The survivors related in detail about the horrors they had endured (Tibori 2007: 174).⁵³ In Oradea the first concentration camp survivors appeared also in the course of February 1945. The inhabitants of Oradea heard first about Auschwitz from two Parisian Jews (Martin Steg and Gabriel Jablon) passing through the town; then a few days later the survivors who had been deported from Oradea arrived as well (Katona 1946: 308–310).⁵⁴

In March 1945 the Romanian government sent off trains along both the Oradea – Krakow and the Cluj – Praga lines in order to bring home the Jewish survivors from the concentration camps in Germany and Poland. Due to the pressure exercised by the Jewish organizations from Northern Transylvania the railway transportation functioned from March 25 until the end of June and as a result 8,500 deported persons returned home (Tibori 2007: 31, Stark 2000: 102). Most of the deportees arrived on these trains then found their way home individually until the end of 1945.

Similarly to other deportation survivors from Europe the home-comers lacked even the elementary living conditions, as their houses were robbed (in many cases the Christian population occupied the Jewish houses). Otherwise the population had mixed feelings toward the home-coming Jews and the signs of anti-Semitism appeared once again. The rumours emerged about the Jews in this period were similar to blood accusations of 19th century.⁵⁵

The first persons to return from forced labour established the institutional framework for community life. The religious organizations The Central Orthodox Office in Transylvania and Banat (Erdélyi- és Bánsági Központi Ortodox Iroda) and the Federation of the Jewish Communities of Western Rite (Nyugati Szerartású Izraelita Hitközségek Szövetsége) were founded in November 1944, while the Jewish Democratic Community (Comunitatea Democratic Evreiască, Demokrata Zsidó Népközösség) was established as the political organization of the Jews. In autumn 1945 the Jewish Democratic Community melted into the Jewish Democratic Committee (Comitetul Democratic Evreiesc) which had its headquarters in Bucharest and was under Communist influence; this move meant bringing under communist control the Jewish life from Transylvania/Romania (Rotman 2005: 124–125).⁵⁶

The social and educational institutions were gradually re-organized: the Jewish hospitals and high schools from both Cluj and Oradea were they re-opened and also the Transylvanian Jewish Association for Orphans' Assistance (Erdélyi Zsidó Árvagondozó Egyesület). During the same period the Jewish Democratic Committee founded public kitchens in the bigger Transylvanian towns, while the WJC opened an office in Cluj (Tibori 2007: 175). Furthermore, the Union of Romanian Jews (Uniunea Evreilor Români), the Zionist Organization (Organizația Sionistă) and the Federation of Jewish Communities of Romania from the Old Kingdom (Federația Comunităților Evreiești din Vechiul Regat) were reorganized in Bucharest.

The traumas caused by the Holocaust and the frequent expressions of anti-Semitism compelled many homecoming Jewish survivors to join the communists promoting the idea of internationalism and connections beyond the nations. Although a significant number of Jewish persons had been

---

53 From among the questionnaire respondents the driver Emánuel Mihály was the first concentration camp survivor to arrive back home on 22 February 1945. ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 529.

54 From among the deportees who completed the WJC questionnaires in Oradea Teréz Izsák (born Spingold) was the first to arrive home in February 1945. ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9, questionnaire no. 818/395.

55 ANIC, collection no. 1037, file no. 2/1946, 127.

56 ANIC, collection no. 1037, file no. 2/1946, 216-226. f., Igazság from 7 October 1945.

members in leftist and extreme left organizations already before World War II the proportion of leftist Jews increased even more after the Holocaust.

The leadership of Romania had many members of Jewish origin (for e.g. Ana Pauker, Leonte Răutu, Iosif Chişinevschi, Nicolae Goldberger, Valter Roman etc.) (Tibori 2007: 39). After this early period, as a consequence of the forced Romanization the proportion of Communist Party leaders of Jewish and of other minority origin started to decrease. In August 1944, when Romania joined the Allied Forces, among the approximately one thousand members of the Romanian Communist Party 300 were Jews (Tibori 2007: 39). By 1947, following its accession to power the Party reached more than 700,000 members; among these only 4.16% were Jews. The phenomenon was similar at regional level: for e.g. in Szeklerland the Hungarians and the Jews dominated the organization of the Communist Party at the beginning. In 1946 the Party Committee in Mureş county had both Hungarian and Jewish members in significant proportions (13% (70) in the case of Jews, while by 1948 Jews constituted only 1.6 percent of the county population); however, the Romanians outweighed the minorities in the following years (Novák 2005: 386). Similarly, in the Cluj Regional Committee of the Romanian Communist Party (Comitetul Regional PCR) among the 541 members of only 13 (1.5%) were Jews in 1959 (Andreescu–Nastasă–Varga 2003: 27).

The accusation coming from the extreme right, i.e. that the Jews brought communism to Transylvania and Romania cannot be sustained even if we take into consideration the fact that more Jewish persons participated in the extreme left movement than their proportion in the total population because the majority of the Jewish population (for e.g. the artisans deprived of their private income, merchants, doctors and lawyers) disapproved the building of communist power just like the Christian population (Tibori 2007: 39). By taking over gradually the power in Romania, the Communist Party gained control over the minority organizations and made prevented them to function.

By 1948 the Jewish Democratic Committee under Communist influence took over completely the Romanian Jewish community life and managed to infiltrate into the Federation of Jewish Communities of Romania (Federația Comunităților Evreiești din România) as well (Kuller 2002: 101, Rotman 2005: 124–125). From 1948/1949 no foreign Jewish organizations could continue their activities. The dispositions of the Romanian Government affected both the Jewish petty bourgeoisie and those in need of social welfare; although the Joint Distribution Committee had been funding the Romanian Jewish organizations with a several ten million dollars between 1945–1948, its activity was banned in 1949 (Tibori 2007: 32). The Romanian section of the WJC ceased to exist in 1949, thus the Romanian Jewry received no efficient international support anymore (Kuller 2002: 117).

The Federation of Jewish Communities of Romania took over the management of most assets of the international organizations, and, starting from the 1950's the Federation became the only Jewish body in Romania trying to integrate the Jewish population because the Jewish Democratic Committee was suspended in 1953 (Kuller 2002: 140, Rotman 1994: 287–333).

With the nationalization in 1948 the Communist Party gained control over the whole Jewish life while the remaining institutions complied with the socialist education. By centralization and cutbacks they succeeded to impose the Romanian language as the only language for preserving the Jewish culture and its religious traditions. As a consequence the Új Út (previously called Egység), a Jewish newspaper from Cluj published in Hungarian language was closed down together with other Jewish periodicals. By 1956 the "Jewish media" in Romania was represented only by the Revista Cultului Mosaic ("The Magazine of the Mosaic Denomination"), a newspaper published in Romanian language.

The emigration of Jews contributed to a great extent to the loss of ground of the Jewish culture during the Communist era. Similarly to the other Jewish communities in Eastern Europe the disappointment concerning the new world order and the establishment of the Jewish state in 1948 urged the majority of the Romanian Jewry to leave the country (see Karády 2004: 399–400). Between 1948 and 1995 some 272,000 Jews migrated to Israel from Romania (Bines 1998: 90) with the first wave of migrants (1948–1951) comprising 116,000 persons. By 1952 half of the Northern and Southern Transylvanian Jewry (approximately 80,000 persons) had left Romania.

3. Counting the survivors

3.1. Personal data

■ As we have already mentioned the WJC questionnaires inquired also about the following personal data: name, age, place of birth, residence, gender, marital status, education, occupation, and the number of persons living within the respondent's household. In the following we will deal with each of these separately, except for the last one, as many respondents did not answer that question (see the complete list of the respondents in annex 5).

In addition, we have little information about the survivors reported in the questionnaires because the respondents were asked to list only the names, age, gender, marital status, and occupation of the reported persons; thus we will deal with only these variables (see the complete list of the survivors reported in annex 6).

3.1.1. Age, gender and marital status

■ In this subsection we will focus on the age, gender and marital status of both the respondents and of the reported persons. Although the limited number of the questionnaires we have found do not allow us to draw conclusions with regard to all the Jewish survivors of the three towns, the results can be viewed as indicative.

According to the literature mainly the persons of middle generation survived the Holocaust (Gerlach–Aly 2005: 325–326). In the case of three cities the respondents and the persons they reported were from the age groups which had more chances to survive by avoiding the gas chamber, i.e. the age groups of 16–35 and 36–48 years. When selecting the deportees for extermination the lower age limit had been usually 12–16 years, while the upper age limit had been set around 50 years. Similarly, in the case of men drafted for into forced labour the survival rate was higher for those aged between 18–48 years.

Age	Cluj		Carei		Oradea		Total	
		Percent %		Percent %		Percent %		Percent %
below 15 years (1929–1944)	12	5.3	2	2.6	-	-	14	3.3
16–35 years old (1909–1928)	141	61.8	58	74.4	47	42	246	58.9
36–48 years old (1896–1908)	60	26.3	14	17.9	45	40.2	119	28.5
49–60 years old (1884–1895)	13	5.7	4	5.1	14	12.5	31	7.4
over 61 years (born before 1883)	2	9	-	-	3	2.7	5	1.2
Unknown	-	-	-	-	3	2.7	3	0.7
Total	228	100	78	100	112	100	418	100

Although the numbers differ by town, the highest proportion of returnees were between 16–35 years old in all three cases: 141 (61.8%) out of 228 persons in Cluj, 58 (74.4%) out of 78 persons (Carei), and 47 (42%) out of 112 persons (Oradea). The returnees between 36–48 years old constituted the next group (26.3 percent in Cluj, 17.9 in Carei, and 40.2 in Oradea). The different proportions have resulted, on the one hand, because of the randomness of the questionnaires left, on the other hand, because of the distribution of those drafted for labour service and those deported, and the different proportion of men and women. Thus, among the respondents in Oradea the men and those who were drafted for forced labour constituted a higher proportion compared to Cluj and Carei. Also the surviving returnees between 49–60 years old were overrepresented (12.5 percent) in comparison with the same age-groups registered in the two other towns (5.7% and 5.1%).

The Jews below 15 years old and those above 61 had the smallest chances to survive, except for a few deported persons, they could escape only if they succeeded in avoiding somehow the ghettoization and deportation.

Among the respondents in Cluj twelve persons were below 15 years old in 1944, i.e. they had been born between 1929–1944. Among them three young men born in 1929 (Tamás Finkler, Edgár Krau and Hugó Hermann) had returned from deportation. They must have been physically developed above their age to be spared during the selection following their arrival to Auschwitz. These boys had been transferred to different concentration camps: Tamás Finkler had been to Fallersleben, Thil, Dernau, Bergen-Belsen and Celle.⁵⁷ Born also in 1929, Judit Kertész from Cluj escaped together with her mother Fanni Herskovic (Kertész Izsóné) when they were driven from Budapest toward Austria in November 1944. Later they were caught in the Hungarian capital and moved into the Pest ghetto where they survived the last months of the war (see more details in subsection 3.2.4.).⁵⁸ The fifth survivor (Ágnes Salamon) who was below 15 years (she had been born in 1932) was liberated in Budapest.⁵⁹ Two brothers born in 1936 and 1937 (Izsák and Mózes Fischer) escaped also together with their mother.⁶⁰

From the members of the Erdős family the two children (Tibor, born 1937, and his sister Éva, born 1938) survived.⁶¹ The history of the four-member family remains unclear. We know only that the head of the family, László Erdős (who otherwise became the vice-president of the re-organized Jewish community in Cluj after the World War II), was hospitalized in Cluj on 2 May 1944 and liberated in October 1944.⁶² The circumstances in which his wife and children escaped remain unknown.

The few months old baby Róbert István Schwartz escaped together with his mother, who was the wife of Árpád Schwartz, a doctor drafted into forced labour from Cluj. Márta Schwartz (born Márta Hönig) had been transported to the Cluj ghetto on 4 May 1944, from where she escaped three days later and was hiding in the basement of a house. She gave birth to her son on 3 September 1944. After the liberation she supported her family by selling the hidden family valuables and by receiving a monthly aid from the Jewish Democratic Community. Her husband returned on 3 July 1945.⁶³ The career of her son Róbert Schwartz is well-known: he became a pharmaceutical researcher, and after 1990 fulfilled a function in the Democratic Alliance of the Hungarians in Romania (Lőwy 2005: 265, 462).

Ibolya Schwarcz avoided deportation with her two minor sons (2 and 4 years old) by escaping from the ghetto on 25 May 1945.⁶⁴ They had been hiding in Cluj until the Russian troops arrived.

From the questionnaires completed in Carei we know the case of two minors who had been born in 1929 and survived the deportations: Ibolya Friedman from Nyírlugos (Hungary) had been transported from Nyíregyháza (Hungary) first to Auschwitz, then to Ravensbrück and finally to Neustadt-Glewe, from where she returned home in August 1945.⁶⁵ Felícia Kiesler from Körösmező (now in Ukraine) had been transported from the ghetto in Mátészalka (Hungary) first to Auschwitz, then she had been moved to various concentration camps until she was liberated.⁶⁶ Both survivors settled in Carei after the war.

The respondents above 61 years survived the Holocaust mainly by escaping ghettoization. The 67 years old Berta Sebestyén Lászlóné from Cluj fled to Budapest in May 1944 in order to escape deportation.⁶⁷ Similarly, Hani Schwartzman (born Hani Salamon) was already 79 years old in 1944 when she managed to evade being deported.⁶⁸

Two survivors born in Oradea in 1876, Grosz Bernáthné and Zsigmond Schwarcz were liberated in Budapest, as opposed to Leopold Fuchs (born 1883) who survived the hard times in Oradea.⁶⁹

On the basis of all the completed questionnaires we can conclude that the respondents (418 in total) fell into the following age groups: 246 persons (58.9 percent) were between 16–35 years and 119

---

57 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 611.

58 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaires no. 515–516.

59 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 655.

60 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaires no. 652–653.

61 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaires no. 672–673.

62 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaire no. 670.

63 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaires no. 648–650.

64 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaires no. 502–504.

65 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 11A, questionnaire no. 19/2.

66 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 11A, questionnaire no. 161/1.

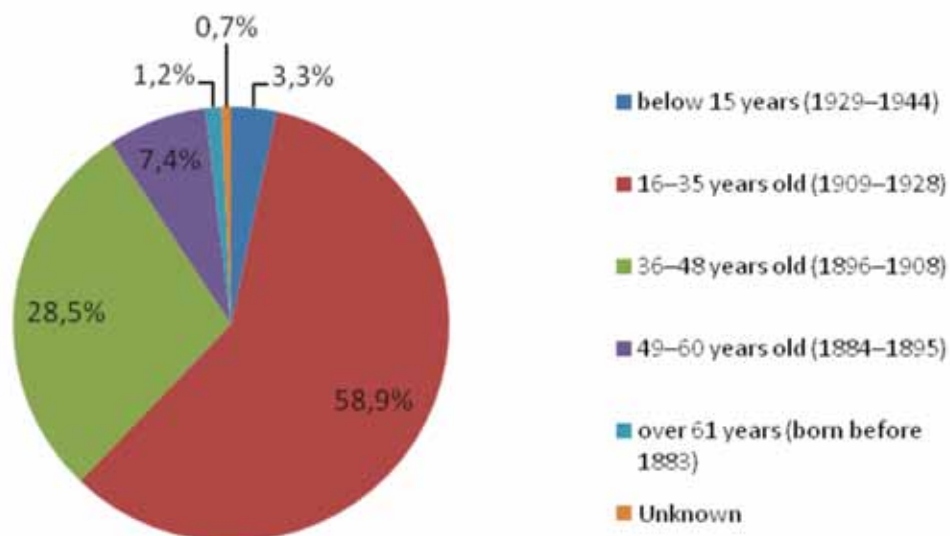
67 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 605.

68 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 602.

69 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9, questionnaire no.830/407, no. 914/483 and no. 961/521.

persons (28.5 percent) were between 36–48 years old. As the figure below shows, 87 percent of the survivors were in these two age groups.

The survey carried out in Dej and Gherla by Lajos Róth in 1947 revealed similar results: 718 persons (94.5 percent) out of the 760 Jews affected by the Holocaust were between 15–49 years old (Róth 1947: 78–79). This distribution of the age groups can be considered as characteristic for the Hungarian Jews of the entire region. According to the similar survey carried out between 1945–1946 by the Hungarian section of the WJC the survivors in the territories attached to Hungary after 1938 (except for Budapest) had the following age distribution: the 0–20 years age group represented 16.2 percent, the 20–40 age group represented 47.9 percent, those between 40–60 years constituted 29.2 percent, while persons above 61 years made up 6.9 percent of the survivors.⁷⁰

The overrepresentation of the young and middle-aged caused many problems among the survivors after the war; these issues will be addressed in a following subsection. There was hardly any family that did not have a member who died in the Holocaust; in most cases even the partners or couples lost one of the members. Therefore, it is important to analyse the gender distribution of the respondents from the point of view of restarting and rebuilding of the individual lives.

	Cluj		Carei		Oradea		Total	
Gender		%		%		%		%
Men	140	61.4	47	60.3	72	64.3	259	62
Women	88	38.6	31	39.7	40	35.7	159	38
Total	228	100	78	100	112	100	418	100

In all three towns men represented approximately two-thirds while women constituted only one-third of the survivors. From among the respondents in Cluj 140 were men (61.4%) and 88 were women (38.6%); in Carei men constituted 60.3 percent (47) while women 39.7 percent (31); in Oradea men constituted 64.3 percent (72) while women 35.7 percent (40). With regard to the gender distribution of all respondents the percentage of men was 62% (259) while that of women was 38% (159). The proportion was similar in the case of the survivors from Dej and Gherla, where men constituted 57.8 percent in 1947 (Róth 1947: 92–93).

Comparing the gender distribution with the distribution by age group we find that men represented the majority in all age-groups (64.3 percent of those below 15 years, 54.9 percent of the 16–35 age

70 The News Bulletin of the Statistical Department of the Hungarian Section of the World Jewish Congress (Zsidó Világkongresszus Magyarországi Tagozata Statisztikai Osztályának Közleményei), 1949. 10 (3). 3.

group, 73.9 percent of the 36–48 age group, 77.4 percent of the 49–60 age group, and 60 percent of those aged over 61 years were men (see tables 1–3 for distribution by town).

Cluj, Carei, Oradea					Age groups by gender	
Age	Men		Women		Men	Women
		%		%	%	%
below 15 years (1929–1944)	9	3.5	5	3.1	64.3	35.7
16–35 years (1909–1928)	135	52.1	111	69.8	54.9	45.1
36–48 years (1896–1908)	88	34.0	31	19.5	73.9	26.1
49–60 years (1884–1895)	24	9.3	7	4.4	77.4	22.6
over 61 years (born before 1883)	3	1.2	2	1.3	60	40
No answer	-	-	3	1.9	-	100
Total	259	100	159	100	62	38

The over-representation of men may be due to the fact that a significant part of the able-bodied men were drafted into forced labour during the Holocaust. Although the forced labour service did not guarantee homecoming it provided chances of survival much higher than the deportation.

We can also see that the majority of the survivors below 15 years old and over 61 years were men. Among them only five 15 years old were liberated from the concentration camps (3 boys and 2 girls who had been born in 1929, so they must have been considered “borderline cases” at the selections). The rest of the survivors from the two age groups escaped the Holocaust by running away, hiding or residing in Budapest.

The 418 respondents to the WJC questionnaire gave information about 112 further survivors: 56 persons in Cluj (32 men, 24 women), 6 in Carei (3 men, 3 women), and 50 in Oradea (19 men, 31 women). If we compare the personal data of the reported survivors with those of the respondents we get approximately the same proportions. More than 80 percent of the survivors (530 in total) were aged between 16–48 years and almost two-thirds were men. The proportion of survivors with unknown age (4.2 percent) increased as a result of the fact that the respondents did not know the birth year of their fellow survivors in many cases. The gender distribution remains similar, i.e. men were over-represented in all age-groups.

Cluj, Carei, Oradea							Age groups by gender	
Age	Men		Women		Total		Men	Women
		%		%		%	%	%
born after the Holocaust (1945)	-	-	2	0.9	2	0.4	-	100
below 15 years (1929–1944)	18	5.8	13	6	31	5.8	58.1	41.9
16–35 years (1909–1928)	166	53	136	62.7	302	57	55	45
36–48 years (1896–1908)	90	28.8	41	18.9	131	24.7	68.7	31.3
49–60 years (1884–1895)	26	8.3	9	4.1	35	6.6	74.3	25.7
over 61 years (born before 1883)	5	1.6	2	0.9	7	1.3	71.4	28.6
Unknown	8	2.6	14	6.5	22	4.2	36.4	63.6
Total	313	100	217	100	530	100	59.1	40.9

Compared to Northern Transylvania the gender distribution in other territories of Hungary was quite different: for e.g., in a list including the names of 857 survivors from Uzhhorod (now in Ukraine) women represented 58.5 percent while men only 41.5 percent. The data concerning the survivors from Budapest also shows significantly different proportions: women constituted 63 percent while men only 37 percent. The picture is far more nuanced if we look at Hungary after the Treaty of Trianon: although women were in slight majority in the 14–40 years age-group (constituting 51.5 percent), the proportion of men dominated the 40–60 years old age group (61 percent) (Gerlach–Aly 2005: 326). The gender difference between the two age groups was due, on the one hand, to the fact that significantly less women than men had been spared during the selections in Auschwitz; on the other hand, men had

been more brutally treated. And, according to some, because men usually burn more calories it was harder for male deportees to bear deprivation; moreover, men's chances for survival decreased by doing forced labour more frequently than women (Gerlach–Aly 2005: 326).

Thus, we can conclude that the following factors influenced the gender imbalance among the Northern Transylvanian Jewish survivors: 1. the higher survival chances of male forced labourers, favoured also by the fact that the region had been liberated already in the autumn 1944, thus many forced labourers could return home; 2. on arrival to Auschwitz significantly more men aged between 12–16 and 40–50 years had been selected to do forced labour; 3. both the mothers who would not separate from their babies and the female family members who would not separate from the children entrusted to them were sent to gas chamber (Horváth: 2007: 193–202).

We need to be cautious when interpreting the data concerning the marital status of the homecoming survivors, as we do not know whether the respondents indicated their marital status during the period before the deportation or after their return. Moreover, at the time of the survey (1946) many of the survivors did not know about the fate of their relatives and hoped that they somehow survived the Holocaust. Thus it might have happened that even those persons declared being married whose husband or wife did not survive.

Cluj, Carei, Oradea							Marital status by gender %	
Marital status	Men		Women		Total		Men	Women
Single	92	35.5	66	41.5	158	37.8	58.2	41.8
Married	159	61.4	84	52.8	243	58.1	65.4	34.6
Widow/ Widower	2	0.8	7	4.4	9	2.2	22.2	77.8
Divorced	3	1.2	1	0.6	4	1	75	25
No answer	3	1.2	1	0.6	4	1	75	25
Total	259	100%	159	100%	418	100%	62	38

According to the questionnaires 35.5 percent of men were single and 61.4 percent of them were married (in all three towns); 41.5 percent of women were single while 52.8 percent of them were married (for each town see tables 4–6). The proportion of widows is insignificant in spite of the fact that the Holocaust had broken apart most families and both marriage members rarely survived. These also give evidence of the fact that most respondents declared their marital status prior to the deportation. If we look at the marital status by gender, men represent a higher proportion both among singles (58.2 percent) and married persons (65.4 percent).

According to the survey carried out by Lajos Róth in Dej and Gherla, 31.8 percent of men were single, while among women 23.2 percent were single; further, married men constituted 57.7 percent, while married women made up 70.3 percent. The proportion of widows and widowers was higher (10.1 percent among men and 6.2 percent among women) than in the case of the questionnaires pertaining to the WJC survey; this proportion also indicates that more and more Jewish persons (who had got married before the deportation and lost their partners in the Holocaust) accepted the fact of being alone as time passed (Róth 1947: 92–93).

The difference in numbers between Jewish men and women was a significant feature after the war. This was most visible in the first months after the liberation when only the forced labourers returned. The first female survivors arrived back to Northern Transylvania only after the concentration camps had been liberated.

On the basis of the above data we can conclude that the demographic structure of the Jews coming home to Transylvania was rather incomplete. The children and the elderly were missing; the young and the middle generation constituted most of the survivors. Moreover, the gender imbalance impeded the reproduction of the Jewish population. The breaking up of families also contributed to this and a significant number of widows/widowers and single persons with traumatized life experiences were seeking new partners in order to start a new life. The homes (functioning also as community places) established in order to help the survivors and to reintegrate and restart their lives were important in this regard. In Cluj the homecoming survivors were welcome and housed in the Péter Pál villas which was bizarre because of the fact the two buildings had served as the headquarters of the German Sicherheitsdienst (SD) until the liberation. Other survivors were either housed in the dormitory of the Reformed (Calvinist) Theological Institute or hosted by Hungarian families (Lówy 2005: 356, Braham

2008: 164). In Oradea a dormitory for girls was established with the help of the Joint (Braham 2008: 90). These homes were not only socially significant but they were important also because of helping the young people left alone who frequently infringed the moral norms (see Tibori 2007: 74–75).

3.1.2. Birthplace of the respondents

■ By looking at the birthplaces of the respondents we can draw some conclusions concerning the mobility of the Northern Transylvanian Jewry. Research on this issue focused on previous periods (18th and 19th centuries); one of the Zionist leaders between the two world wars, Ernő Marton, is one of the most important authors in this regard: he carried out surveys about the number and the living conditions of the Holocaust survivors in Northern Transylvania immediately after the war. Marton published his study entitled *A magyar zsidóság családfája* (The genealogy of the Hungarian Jewry) in 1941 and he presented in detail the settlement of the Jews in the region (Marton 1941).

The formation of the Transylvanian Jewry coincided with the establishment of the Transylvanian Principality in the 16th century (although Jews had been living sporadically in the region even before). In the course of the following centuries Jews had been coming to Transylvania from many directions; in the first half of the 18th century they had been arriving mainly from the West (Moravia, Bohemia, the Hungarian Kingdom, Austria and Germany) and to lesser extent from North-East (Poland) or from the South (Ottoman Empire and the Romanian Principalities). In the second half of the 18th century, however, most of the settling Jews came to Transylvania and Hungary from the North-East direction, i.e. from both the dismembered Polish Kingdom and from Galitia and Bukovina provinces which had been annexed previously to the Austrian Empire (Gyémánt 2004: 167). This tendency persisted also during the first migration wave of the 19th century when the number of the Transylvanian Jewry increased. According to some opinions the immigration from Galitia and Bukovina culminated in the period between 1821–1840, while recent research shows that it reached its peak between 1846–1850 or around 1860 (Gyurgyák 2001: 63). The Jews arriving in this wave had stopped first in the Northern and North-Eastern territories of Transylvania and Hungary and then during the following centuries they migrated toward the centre of Transylvania. The larger migration waves ended in the middle of the 19th century; after that period we can speak of mainly internal population movements for e.g. the immigration of the Jews from the Maramureş and Satu Mare regions to Bihor, the Banat and Middle Transylvania (Gyémánt 2004: 193). At the same time as the Jews were allowed into towns their habitation changed as well. Having lived mainly in Alba Iulia and in the rural areas until then the Jewish population started migrating to the bigger towns. By 1910 44 percent of the Transylvanian Jews (comprising 182,489 persons in total) were town-dwellers due to this tendency (Sulyok–Fritz 1930: 112). This proportion grew to 56.2 percent by 1930; as a consequence many settlements had significant Jewish communities (Gyémánt 2004: 256). By 1930 in Cluj 13.3 percent of the population was Jewish (13,504 persons), while the proportion was 24 percent (19,905 persons) in Oradea and 14.9 percent (2,394 persons) in Carei (Recensământ 1930: XCIII–XCV).

So both the Holocaust surviving questionnaire respondents and the persons mentioned in the questionnaires were born in a period (most of them after 1896), when the Jewish population was increasing not because of mass migration but because of natural growth. At the end of the 19th century and at the beginning of the 20th century the internal migration was rather characteristic; and apart from a few exceptions, the mass immigration of Jews into Transylvania was already over (see Glück 1994: 161). The data processed from the WJC questionnaires confirms this fact: the majority (85.2 percent) of the total number of respondents (418 persons) had been born in either the historical Transylvania, the Banat, or in the Partium, i.e. in the territories attached to Romania after 1918. Only 32 respondents (7.7 percent) had been born within Hungary as it was fixed by the Treaty of Trianon while 19 respondents (4.5 percent) had been born in territories attached to Czechoslovakia: the Northern part of Hungary (Felvidék) and in the Eastern Carpathians (Kárpátalja, now in Ukraine). 3 respondents (0.7 persons) had been born in Galitia and Bukovina.

Cluj, Carei and Oradea		
Birthplace	Respondents	
		%
Historical Transylvania, the Banat, Partium	356	85.2
Romania (except for Historical Transylvania, the Banat, Partium)	1	0.2
Hungary after the Treaty of Trianon	32	7.7
Northern part of Hungary (Felvidék) and the Eastern Carpathians (Kárpátalja)	19	4.5
Galitia and Bukovina	3	0.7
Other	4	1
No answer	3	0.7
Total	418	100

Analyzing the data separately for the towns we can see that the proportions almost correspond in the case of Carei and Cluj (88.5 percent and 88.6 percent), while it is lower in the case of Oradea (75.9 percent) (see tables 7–9). In Oradea the proportion of persons from Hungary as set by the Treaty of Trianon was significantly higher (17 persons equalling 15.2 percent) compared to the two other towns. This was due to the geographic position of the town as 11 persons out of 17 originated from localities within 150 kilometres distance which belonged to Hungary after 1918 (Biharkeresztes, Berettyóújfalu, Békés, Békéscsaba, Debrecen, Földes, Hencida, Szarvas). 9 out of these 11 persons and 15 out of the total number of 17 persons had been born before the border-changes that followed World War I when population movements between Hungary and Transylvania had not been regulated yet.

From the survivors in Cluj only 66 had been born there; this proportion equals to 32.7 percent of survivors born in Transylvanian territories (202 persons). Further 98 survivors (48.5 percent) came from Cluj county, Maramureş, Satu Mare or some other neighbouring county, while 38 persons (18.8 percent) from other Transylvanian territories. We have found similar proportions in Carei, where from the 69 survivors with Transylvanian origins 36 persons were locally born (52.2 percent) while 26 inhabitants (37.7 percent) arrived from other counties (Sălaj, Satu Mare, Maramureş, Bihor or Szolnok-Doboka.)

Concerning Oradea; 41 of the 85 survivors in (48.2 percent) were born there. The rest of the survivors were born either in Bihor county (12) or in the neighbouring counties (9 persons in Sălaj, 7 in Satu Mare, and 2 in Cluj county); so the majority of the survivors who were not natives of Oradea had been born in the nearby territories.

The fact that 80–90 percent of the survivors from all three towns had been originally from Transylvania (born either in the towns where they lived at the time of completing the questionnaires or in the neighbouring counties) shows a low scale mobility as compared to the 19th century population movements. The survey carried out by Lajos Róth in 1947 supports this finding, as 98.7 percent of the Holocaust survivors from Dej and Gherla had been born in Transylvanian settlements (in the Historical Transylvania, the Banat, or Partium) (Róth 1947: 80).

3.1.3. Educational level and occupation

■ With regard to the educational background of the survivors from all three towns we have calculated that 8.4 percent had university degrees, 44 percent finished high school and 45 percent finished primary education only. A slight difference occurred between the two genders; more women than men finished secondary education and much fewer women earned university degrees.

Cluj, Carei, Oradea							Educational level by gender	
Educational level	Men		Women		Total		Men	Women
Primary education	115	44.4	73	45.9	188	45	61.2	38.8
Secondary education	109	42.1	75	47.2	184	44	59.2	40.8
Tertiary education	28	10.8	7	4.4	35	8.4	80	20
No answer	7	2.7	4	2.5	11	2.6	63.6	36.4
Total	259	100%	159	100%	418	100%	62	38

The difference in education between men and women is obvious in the case of all three towns. Far more persons finished secondary school in the two towns functioning as university centres (Cluj – 46.9 percent, and Oradea – 45.6 percent) than in Carei (33.3 percent) (see tables 10–12). The highest percent of university graduates (11.8%) was registered in Cluj the town which had a university since 1872 followed by Oradea (5.4%) and Carei (2.6%). The results produced by Lajos Róth (1947) are the closest to the proportion registered in Carei: 35 percent of the survivors from Dej and Gherla finished secondary school while only 3.7 percent had university degrees (Róth 1947: 108).

The occupational distribution of the respondents differs from data registered before the war; according to the census from 1930 37.5 percent of the Transylvanian Jewry had their incomes from trade and credit activity. In contrast, among the respondents from Cluj, Carei, and Oradea only 23.2 percent were earning their incomes from similar sources. We can observe differences also in regards to the crafts and enterprises; in 1930 the Jews constituted 26.3 percent, while in 1946 they made up 30.4 percent already of the craftsmen.

If we consider the occupational structure with regard to both the respondents and to the survivors reported by them and compare it to the inter-war period, we find a further decrease in trade (20 percent) and the proportion of crafting occupations (27.4 percent) approach the values registered in the 1930 census.

There are multiple reasons for these differences; by decimating the Jewish communities from Transylvania the Holocaust itself contributed to the dissolution of the traditional social structures. The sample used cannot be regarded as representative for the whole Transylvanian region because it did not include Satu Mare and Maramureş, where the proportion of persons making a living from trade and agriculture was higher than in other Transylvanian counties. At the same time the data registered in the 1930 census referred to the whole Transylvania (Historical Transylvania, the Banat, Partium), while the WJC questionnaires concerned only Northern Transylvania (Cluj and Bihor counties, and the south-western part of Satu Mare county).

However, based on the data obtained, we can conclude that more than half of the 418 respondents were active in trade and crafts; further, 19.4 percent were housewives, pensioners, and unemployed; and 9.6 percent were employed as public office clerks. Students and self-employed constituted approximately the same percentages (6.7 percent and 6.5 percent), and persons living from agriculture and forestry made up 1.2 percent.

If we look at the occupational structure by gender the most visible difference concerns the housewives, pensioners, and unemployed, where women constituted 95.1 percent. Furthermore, 48.4 percent of the female respondents fell into this category, while only 6.9 percent were employed in trade and crediting.

Cluj, Carei, Oradea							Occupational sectors by gender	
Occupation	Men		Women		Total		Men	Women
		%		%		%		
Agriculture and forestry	5	1.9	-	-	5	1.2	100	-
Craft industry, crafting occupations	86	33.2	41	25.8	127	30.4	67.7	32.3
Trade and crediting	86	33.2	11	6.9	97	23.2	88.7	11.3
Transportation	6	2.3	-	-	6	1.4	100	-
Public offices	28	10.8	12	7.5	40	9.6	70	30
Free-lance and services	24	9.3	3	1.9	27	6.5	88.9	11.1
High school and university students	19	7.3	9	5.7	28	6.7	67.9	32.1
Homemakers, pensioners, and unemployed	4	1.5	77	48.4	81	19.4	4.9	95.1
No answer	1	0.4	6	3.8	7	1.7	14.3	85.7
Total	259	100	159	100	418	100	62	38

The most balanced occupational structure existed in Cluj; in 1946, 28.5 percent had crafting occupations or worked in the craft industry, 20.1 were housewives, pensioners, and unemployed; 18.9 percent were active in trade, high school and university students constituted 11.4 percent, and public office clerks made up 10.5 percent of the Jewish population. The proportions we found in Carei were altogether different: 39.7 percent of the Jews living from trade and crediting which exceeded the percentage of persons having crafting occupations (20.5%). At the same time, Carei registered the highest percentage of Jewish survivors living from agriculture (3.8%). In Oradea the persons employed in the craft industry (41.1 percent) were overrepresented if compared to the other occupations (see tables 13–15).⁷¹

By comparing the Jewish occupational structure as of 1946 with that of the inter-war period we notice the significant decrease of employment in trade and crediting. The same phenomenon characterised the Holocaust survivors from Dej and Gherla, where 31.1 percent of the home-coming Jews were employed in the craft industry or crafting occupations, 21.1 percent in trade and 3.3 percent were self-employed (Róth 1947: 113–114). However, the occupational structure of the Jewish population remained unbalanced, which, in addition to the nationalizations which started in 1948 and the growing pressure in order to retraining the Jews in new occupations, had negative effects on the livelihoods of the survivors. The bourgeoisie and the afferent occupations became increasingly excluded by the new socialist order. This fact led to the gradual pauperization of the Jewish population which was offered three alternatives: to migrate to Israel, to opt for a career-path opened by the socialist regime, or to accept being turned into workers who were considered useful by the socialist economic policy.

3.2. Consequences of the anti-Semitic system

■ The WJC questionnaires started with asking personal information followed by the list of persons reported by the respondent as either survivors or victims (family members, acquaintances). Most of the questions referred to the anti-Semitic system and to the Holocaust. In this section we will analyze the answers given to these questions. Many sets of questions were left unanswered by most respondents (costs related to citizenship revision, expropriated private properties, etc.), thus we did not included them in the analysis.

71 According to the 1930 census, 34.5 percent of the Jewish population in Cluj earned their living from the craft industry and crafting occupations, while 36.2 percent from trade and crediting. In the two other towns the proportions for the same sectors were 19 percent and 43.9 percent (Carei), respectively 30.6 percent and 6 percent (Oradea). Recensământ 1940: 68., 133. and 312.

3.2.1. Data concerning citizenship

■ At the level of Transylvania 34–35 percent of the Jews (61,000 persons) lost their citizenship as a consequence of the citizenship revision law from 1938 (Iancu 2000: 263, Gyémánt 2004: 122). The results differed by region so that the provisions of the law affected much more Jews from Maramureş, Satu Mare, Năsăud and Southern Transylvania than those from either Cluj or Bihor.

Section 1, points a–f. of the WJC questionnaires referred to the consequences of the citizenship revision from 1938. Many respondents (17.5 percent) left this question unanswered which was characteristic of the whole questionnaire as all the respondents provided personal data (except for one or two) but many did not complete the rest of the questionnaire.

322 persons (77 percent) from the sample declared that they could keep their Romanian citizenship in spite of the revision procedure while 23 persons (5.5 percent) had lost it. It is obvious that the proportion of those who lost their citizenship in the sample is much lower than the actual proportion of Transylvanian Jews negatively affected by the concerning provisions (34–35 percent). The reason for this first and foremost lies in the regional differences and in the fact that a large proportion of the respondents did not complete this section of the questionnaire. Lajos Róth had come to similar conclusions: only 0.7 percent of the survivors from Dej reported having lost their Romanian citizenship as a consequence of the revision from 1938. Conversely, 23.2 percent of the Jews from Southern Transylvania (who were living in Dej in 1947) declared having lost their citizenship after 1938 (Róth 1947: 70).

Citizenship revision 1938		
Cluj, Carei, Oradea		
Granted	322	77.0
Refused	23	5.5
No answer	73	17.5
Total	418	100%

The results are similar in all the towns: from 228 survivors in Cluj 176 persons (77.2 percent) reported having granted their citizenship in the course of the revision, while only 10 requests (4.4) were refused. In Carei 61 persons (78.2 percent) were reassured concerning their citizenship, while 4 (5.1 percent) were refused; the same proportions in Oradea were 85 (75.9 percent), respectively 9 (8 percent) (see tables 15–17).

The revised persons had to support the significant costs incurred in the course of the citizenship revision procedure. Part 1. d. of the question inquired about this issue; however, only a few persons gave answers in this regard. According to a press article from 1938, the pertaining costs (1000–1500 lei in average) were a significant burden to poorer families.⁷²

3.2.2. Anti-Semitic terror

Between 1940–1944, according to Lajos Róth, 18.1 percent of the Jewish survivors from Dej and Gherla were arrested because of being Jews and 8.1 percent because of taking part in anti-Fascist activities (Róth 1947: 131). The WJC survey did not inquire about the reason for the arrests and retribution of the authorities or about the insults of the civilian population however space was provided for the respondents to detail the circumstances. The respondents usually indicated the date but rarely detailed the circumstances in which they suffered anti-Semitic insults. It is characteristic for all three towns that the majority of the survivors disregarded this set of questions and only 80 respondents answered the question whether they had been arrested during 1940–1944. We can only suppose that most of the respondents had not suffered such grievances thus they skipped this part of the questionnaire. As the table below shows the insults (mostly beatings) carried out by either the authorities or by the population

72 *Új Kelet*, 27 April 1938, 93.

constituted most of the cases (14.6 percent), followed by arrests and despoliation (12 percent – 50 cases each), and evictions (6.9 percent).

Anti-Semitic terror						
Cluj, Carei, Oradea						
	Yes		No	No answer		Total
Arrests	50	12%	30	338	80.7%	418
Insults	61	14.6%	20	337	80.6%	
Evictions	29	6.9%	23	366	87.6%	
Expulsions	17	4.1%	23	378	90.4%	
Despoliation	50	12%	11	357	85.4%	

Most arrests (16.1 percent) and insults (21.4 percent) took place in Oradea, while evictions constituted 7.1 percent. At the same time victims of despoliation also made up a high proportion (19.6 percent). In Carei 15.4 percent of the respondents were arrested or tortured in the 1940–1944 period and 5.1 percent were affected by evictions. The results are somewhat lower in the case of Cluj, where 8.8 percent of the respondents declared having been arrested for different periods of time, while 11 percent were tortured and 7.5 percent were evicted (see tables 19–21).

3.2.3. The fate of forced labourers

■ Until Hungary entered World War II (1941) the forced labourers had been working in the hinterland. Later they were sent to the front lines. From the 418 survivors 220 had been drafted into forced labour (52.6 percent); among these 67 persons (30.5 percent) had been sent first to the 10th Forced Labour Service Company in Baia Mare (like many Jews from other Northern Transylvanian settlements). The working hours (from 8 to even 20 hours a day) depended on the place and on the commander. On the basis of the completed questionnaires we can draw the conclusion that the forced labourers had to work usually 12 hours a day with or without a lunch break. The forced labourers in Northern Transylvania had been serving mainly near the Romanian border in road construction and fortification works (Braham 1997. I: 311).

118 persons from the respondents in Cluj had been drafted into forced labour between 1941–1944. The majority of them (109 persons) indicated Transylvanian settlements as their first place of stationing; for e.g. most (34.2 percent) had been sent first to the 10th forced labour service company in Baia Mare, 10.3 percent to Brețcu (Szeklerland) and 3.4 percent to Ciuc. Later the forced labourers met different fates: 42 respondents (35.6 percent) from the 118 were sent out of the country (most of them to Ukraine and Poland, but two persons survived also the copper mines in Bor, Yugoslavia).

First place of station for the forced labourers		
Cluj		
Baia Mare	40	33.9
Brețcu	12	10.2
Ciuc	4	3.4
Cluj	3	2.5
Târgu Mureș	3	2.5
Tășnad	3	2.5
Oradea	3	2.5
Other	50	42.4
Total number of forced labourers	118	100%

Concerning Carei; 30 persons from the respondents drafted into forced labour (44 persons in total) had been stationing first within the country (25 percent in Baia Mare, then some persons were allocated

to Tășnad and Kőszeg, now in Hungary). Later, however, 20 persons (45.5 percent) were sent either to the Russian front lines or to some other place.

First place of station for the forced labourers		
Carei		
Baia Mare	11	25
Tășnad	3	6.8
Kőszeg	2	4.5
Other	28	63.6
Total number of forced labourers	44	100%

From the 112 survivors in Oradea 58 persons (51.8 percent) declared having worked in forced labour; among them 45 persons (77.6 percent) started the forced labour in the hinterland and 13 persons (22.4 percent) in Ukraine. One of the survivors did not mention his places of station. We can observe that a significant part of the survivors had been sent first to Baia Mare, but later they were dispersed to several parts of the country or moved to the front lines. From the 58 forced labourers in Oradea 20 persons (34.5 percent) declared having been transported to either the front lines or to other places of station (for e.g. to Bor).

First place of station for the forced labourers		
Oradea		
Baia Mare	16	27.6
Valea Uzului	3	5.2
Budapest	3	5.2
Cluj	2	3.4
Hajdúböszörmény	2	3.4
Lunca de Jos	2	3.4
Ciuc	2	3.4
Other	28	48.3
Total number of forced labourers	58	100%

In the section on the labour service system (see section 2.3) we have referred to some forced labourers. We can observe that most forced labourers from the three towns had stationed first in the hinterland, while one-third (82 persons, i.e. 37.3 percent) was sent later to Ukraine, Poland, the Russian front line or to Bor (Serbia). The Jewish men serving in Ukraine had the following tasks: building and maintaining the military infrastructure, technical works related to warfare, clearing snow, carrying or strengthening the defence line. At the same time, when moving forward, they were used as living shields or were forced to clear mines. A common method for clearing mines was to drive a group of forced labourers onto the mine fields; as a consequence many of them either died or suffered injuries (Braham 1997. I: 317).

Many forced labourers had been transported also to concentration camps; in the course of May–June after having been discharged from the forced labour service 79 persons (out of all the respondents) drafted for forced labour were deported to one of the German camps. And, a number of 9 forced labourers (out of the survivors analysed here) assigned to the front lines returned home from Russian imprisonment.

3.2.4. Data concerning the deportations

■ In the introductory section we have mentioned that the survivors met very different fates. If we accept the statement that 20–30 percent of the deported persons were spared in the course of the first selection (Gerlach–Aly 2005: 244), then we can conclude that from the approximately 131,000 Jews deported from Northern Transylvania some 26,000–39,000 Jews were selected for forced labour and around 63 percent (16,500–24,500 persons) of them survived (Gerlach–Aly 2005: 314, 325).

The questionnaires confirm also the fact that Auschwitz-Birkenau had been the first station for the majority of the Northern Transylvanian Jewry. 224 of the 418 survivors had been deported; among them many had been drafted to forced labour (this is the reason why the total number of the forced labourers and deportees exceeded the number of the respondents): 180 persons (80.4 percent) had been deported first to Auschwitz-Birkenau, 15 persons (6.7 percent) to Mauthausen, and 29 persons to other concentration camps.

First station of the deported Jews					
Questionnaire	Cluj	Carei	Oradea	Total	
Auschwitz-Birkenau	92	41	47	180	80.4
Mauthausen	9	3	3	15	6.7
Other	19	4	6	29	12.9
Total deportees	120	48	56	224	100%

A part of the deportees remained in Auschwitz after the selection, while the others were dispersed to various camps across the Third Reich in order to do forced labour in plants which were important for both the German economy and the military industry. Most of the female deportees from the Hungarian territories were transported to Ravensbrück which functioned as concentration camp mainly for women. The men, on the contrary, were transported exclusively to Mauthausen. The Hungarian Jews had been transported in five convoys from Auschwitz to Mauthausen between 28 May and 19 June 1944 and shortly after that most of them were dispersed to other sub-camps (Melk, Gusen, Solvay, Loiblpass, Lenzing). The few women deportees transported to Mauthausen were forwarded to Lenzing (Gerlach-Aly 2005: 302–303).

The completed questionnaires refer to similar routes; 168 out of the 180 Jews were deported to Auschwitz-Birkenau and later moved to second camps but many of them survived even 6 or 7 camps. The table below includes the camps where at least three persons were deported:

Second station of the Jews deported to Auschwitz-Birkenau			
	Men	Women	Total
Stutthof	1	17	18
Riga-Kaiserwalde, Riga, Riga-Spilwe	2	10	12
Ravensbrück	1	8	9
Mauthausen	7	2	9
Bergen-Belsen	2	6	8
Kaufering	7	-	7
Buchenwald	5	-	5
Hainichen	-	5	5
Lieberose	3	-	3
Salzwedel	-	3	3

Most deportees (1 man, 17 women) were moved to Stutthof. The concentration camp in Stutthof had been functioning from 1939 but only a few hundred Jews were kept there until summer 1944 when 16,000 Hungarian Jews (mostly women) were transported there from Auschwitz (Megargee 2009: 1420); among them the 17 women survivors from the questionnaires. Further, 12 persons (2 men, 10 women) were moved from Auschwitz-Birkenau to the Riga-Kaiserwald concentration camp, where, according to the questionnaires mainly Jewish women were kept for e.g. the group of 2,000 deportees transported from Birkenau to Riga in June 1944 (Megargee 2009: 1231).

The concentration camp in Ravensbrück (opened in 1939) was mainly for women; the one man and eight women survivors included in the questionnaires were moved there from Auschwitz-Birkenau and drafted for forced labour in the military and textile industries (Megargee 2009: 1189, Saindel 2004: 151).

However, mostly men were deported to the Mauthausen concentration camp (more exactly 7 men, 2 women); between May – June the Nazis transported 8,000 Hungarian Jews there (Szita 2002: 8–10, Megargee 2009: 900).

On the basis of the 418 WJC questionnaires we attempted to survey the fate of the survivors. We may observe that most of the homecoming Jews had been deported to the Nazi camps (224 persons equalling 53.6 percent) while 115 persons (27.5 percent) had been forced labourers. From the 224 deportees 79 persons (35.3%) had been drafted into forced labour previously. We find persons drafted for forced labour also among the Jews who had been either hiding or forced to live in the Budapest ghetto. Implicitly, the proportion of men was higher among the forced labourers, while more women than men came home from the deportations.

A relatively few of the survivors (21 persons equalling 5 percent) survived the war by hiding either in the country or in the Budapest ghetto. Even fewer survived in hospitals, prisons or by fleeing to Romania.

The place of liberation	Cluj	Carei	Oradea	Total	
Forced labourers	57	23	35	115	27,5
Deportees	120	48	56	224	53,6
Hiding, fleeing in Hungarian territories	18	2	1	21	5,0
Hospitalized, imprisoned in Hungarian territories	7	-	-	7	1,7
Fled to Romania	2	-	1	3	0,7
Ghettoized (in Budapest)	10	-	7	17	4,1
In safe houses (Budapest)	1	-	-	1	0,2
Exempted	3	1	-	4	1,0
Fled to Russians from the forced labour camps; Russian imprisonment	5	3	1	9	2,2
Lived in Romania	-	-	3	3	0,7
No answer	5	1	8	14	3,3
Total	228	78	112	418	100%

3.2.5. The date of homecoming

■ According to the literature the Northern Transylvanian survivors started arriving home after spring 1945 when the main Nazi camps had been liberated (Braham 1997. II: 1244, Tibori 2007: 30). Our findings confirm this. Only persons who were hiding, escaping or imprisoned, or the exempted Jews had been staying in Northern Transylvania until the region was liberated in October 1944. The forced labourers started coming home in October 1944; by January 17.5 percent of the survivors returned to the three towns; most of them (91.8 percent) were men, as the proportion of women increased after the liberation of the concentration camps. Though the number of homecoming survivors slightly decreased during February – April 1945 the gender balance was increasingly restored (59.2 percent of the survivors arriving home were men, while 40.8 percent were women). The decrease may be due to the fact that a large number of forced labourers serving on the Eastern Front lines had returned by that date.

One could also expect the return of the forced labourers driven or deported to West and of those captured by the Russians. The number of returnees from the concentration camps increased around May, as the rest of the camps were being liberated in April (previously only Auschwitz had been liberated, on 27 January 1945).⁷³

Almost half of the survivors (46.2 percent) arrived home to either of the three towns between May – September 1945; a part of them came home with the trains circulating on the routes Oradea – Krakow and Cluj – Prague during March–June, while some survivors travelled individually (Tibori 2007: 31, Stark

73 The dates of liberation of some concentration camps: 11 April 1945 (Buchenwald), 15 April 1945 (Bergen-Belsen), 29 April 1945 (Dachau), 2 May 1945 (Theresienstadt), 5 May 1945 (Mauthausen) (see Megargee 2009).

2000: 102). As the table below shows the proportion of returning survivors started to decrease from autumn 1945.

	Cluj, Carei, Oradea						Returnees by gender	
	Men		Women		Total		Men	Women
Date of return		%		%		%	%	%
By September 1944	7	2.7	4	2.5	11	2.6	63.6	36.4
October 1944–January 1945	67	25.9	6	3.8	73	17.5	91.8	8.2
February–April 1945	29	11.2	20	12.6	49	11.7	59.2	40.8
May–June 1945	39	15.1	45	28.3	84	20.1	46.4	53.6
July–September 1945	62	23.9	47	29.6	109	26.1	56.9	43.1
After October 1945	17	6.6	15	9.4	32	7.7	53.1	46.9
No answer	38	14.7	22	13.8	60	14.4	63.3	36.7
Total	259	100	159	100	418	100	62	38
Összesen	259	100	159	100	418	100	62	38

Among the respondents in Cluj 11 persons declared that they returned home before or by September 1944. This means that these persons avoided the deportations and awaited the liberation in the towns; for e.g. Ibolya Schwartz had escaped with her two minor sons from the ghetto in Cluj and had been hiding until the Russians entered.⁷⁴ Further, the 53 years old Sámuel Burg, the 46 years old Árpád Zádor (he was captured and later liberated from prison), the singer Szegő Júlia (Löwy 2005: 229), and Schwartz Árpádné (born Márta Hönig) had been also hiding during 1944.⁷⁵ Imre Mikó, the representative and board member of the Transylvanian Party (Erdélyi Párt) helped Béla Gyalui Rosenberg and his wife to leave the ghetto from Cluj on 3 June 1944 by providing them with false documents.⁷⁶ Mikó produced a document that Béla Gyalui had been fighting against the Romanian Army as member of the Szekler Division. As a result Gyalui and his wife was released from the ghetto (Löwy 2005: 246–247). In another case the 55 years old Manó Hermann and the 49 years old András Holló survived by hiding in the Jewish hospital.⁷⁷

45 survivors (41 of them men) returned to Cluj in the period between October 1944 and January 1945. Some of these survivors (4 persons) indicated October 11 as the date of their homecoming (which was also the date of the town's liberation). Besides them 19 other survivors arrived home during October; all of them had been hiding, fleeing, imprisoned, hospitalized or doing forced labour before that date. Emánuel Mihály was the first person to arrive home from deportation on 22 February 1945.⁷⁸ The proportion of the deportees among the returnees started to grow from March 1945.

The questionnaires completed in Oradea refer to the 10 persons who returned between October 1944 and January 1945. For e.g. the tax-collector Hermann Gottlieb was serving in the forced labour division stationing in the town when the Russian troops entered the town on 12 October.⁷⁹ Besides him five other forced labourers were liberated during the same period. Izsák Izidorné (born Teréz Spingold) was the first deportee to return home to Oradea (in February 1945).⁸⁰ Similarly to Carei and Cluj, the Jewish survivors of the Nazi concentration camps started to arrive in greater numbers from March.

The town of Carei, as opposed to both Cluj and Oradea, was liberated only in the second half of October. Among the respondents from this town only five persons returned home in October 1944. The first homecoming deportees were Mózes Goldberger (he returned on 5 February 1945 from an Austrian concentration camp) and Bertalan Markovits (he returned on 26 February 1945 from the

74 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 502–504.

75 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaire no. 564, and file no. 8B, questionnaire no. 617, 686 and 649.

76 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 618–619.

77 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 614. and 629.

78 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 529.

79 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9, questionnaire no. 744/339.

80 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9, questionnaire no. 818/395.

Monowitz camp pertaining to the Auschwitz complex of concentration camps) (see tables 22–24 for date of homecomings).

3.2.6. Health problems caused by the Holocaust

■ Very few examinations have been carried out on the health conditions of the returnees after the war ended therefore we have little data in this regard. Nevertheless, in 1947 Ernő Klein published a report in the Transylvanian Jewish Yearbook (*Erdélyi Zsidó Évkönyv*). In the report he listed the survivors into two groups. The first group included those who survived the persecutions in their homes or under endurable conditions. Similar to the rest of the Christian civilian population, they suffered health damages caused by the war. Conversely, the Jews included in the second group, and who had been displaced from their everyday life environments and deported or drafted into forced labour, suffered much more serious injuries. The life conditions of the deportees changed drastically; they were shattered both physically and psychologically as a consequence of being kept in inhuman conditions, lacking food, adequate clothing or sleeping conditions, and also because of the hard work and the brutal treatment they had been subjected to. According to Klein, the health status of the returnees could be described as follows: widespread of social illnesses, the deficient system of health institutions, temporary or permanent health problems occurred as a result of the damages suffered during the deportations, and the lack of a systematic health care (Klein 1947: 77). The most frequent illnesses were tuberculosis and venereal diseases; besides these the author listed also endocrine dysfunctions, menstruation disorders, and disorders related to pregnancy, birth and lactation, the frequent hair and skin infections, nervous system problems, psychological diseases, bodily injuries, disabilities and frost-bites. According to Klein, the Jewish persons who married after the liberation had very often health problems, i.e. venereal diseases became frequent as in many cases the newlyweds did not undergo medical examinations (Klein 1947: 78–79).

Section 9 point j. of the WJC questionnaire inquired about the health status and damages of the returnees; 244 from the total number of respondents answered this question by declaring multiple injuries (this is the reason why the total percentage of the health damages listed below exceeds 100%). However, in many cases, instead of listing their actual health problems, the respondents only stated being ill, and completely weakened when they arrived home (36.5 percent). Less than one-fifth (17.2 percent) of the survivors declared that they had been in a satisfactory or good condition at the moment of liberation.

The declared health damages included arthralgia and rheumatism (12.3 percent), heart diseases (9.8 percent), typhus (9 percent), frostbitten limbs (8.2 percent) and neurosis (4.5 percent). Among some survivors the following also occurred: chronic thinness, pleurisy, lung diseases, loss of teeth, kidney illness, injuries, hernia, digestive diseases, hearing disorders and vitamin deficiency. Overall, 17.2 percent of the 244 respondents stated that they arrived home in acceptable health conditions; while 82.8 percent of the Holocaust survivors suffered various health problems (more than half of them indicated the diseases more exactly).

Health problems		
Cluj, Carei, Oradea		
Healthy, acceptable, good condition	42	17.2%
Ill, completely weakened condition	89	36.5%
Arthralgia, rheumatism	30	12.3
Heart diseases	24	9.8%
Typhus	22	9%
Frostbite	20	8.2%
Neurosis	11	4.5%

3.2.7. Material losses caused by the Holocaust

■ Beyond the human losses and the physical and psychological injuries, the economic despoliation of the Jewry remains a fundamental concern of the research on Holocaust. Gábor Kádár and Zoltán Vági, respectively Ronald Zweig have written exceptional studies about the economic annihilation of the Jews and the fate of the Jewish possessions in Hungary (Kádár–Vági 2001, Zweig 2004). The summary of Jean Ancel includes very valuable information concerning Romania (Ancel 2008). A Similar analysis concerning the Northern Transylvanian Jewry has not been written so far; nevertheless Kádár and Vági included some data in this regard.

We do not have exact data about the possessions of the Northern Transylvanian Jews because of lack in research in this domain. The 1946 WJC survey does not provide enough information, thus the amount of the material losses reported by the survivors from the three towns may constitute only a fragment of the total losses at the level of Northern Transylvania. However, as Cluj and Oradea were the home of the largest Jewish communities in the region, we can estimate the level of their economic despoliation.

In 1941, the collective wealth of the Hungarian Jews (thus also that of the Northern Transylvanian Jews) was between 7–12 billion pengős (14–24 billion USD at present value) (Kádár–Vági 2001: 26). This wealth was not equally distributed between the regions. The Jews from Budapest owned the most significant part of it, while the Jews from the territories attached to Hungary after 1939 had much less properties.

As confirmed also by the completed WJC questionnaires, the economic despoliation and annihilation of the Jews had been carried out gradually. First the Jews had been excluded from the top economic positions, then, during the spring of 1944 the Northern Transylvanian Jews were completely expropriated. By enacting the notification requirement and blocking of Jewish assets (Kádár–Vági 2001: 29) the decree no. 1600/1944 of the Prime Minister issued on 14 April 1944 was the most important provision concerning the economic annihilation of the Jews. Besides the Hungarian authorities the German occupiers attempted to confiscate as many Jewish properties as possible. Eichmann's Sondereinsatzkommando had managed to sack many ten million pengős from various Jewish communities and persons before the ghettoization began. The German authorities requested 500,000 pengős from the Jewish Council in Cluj (Kádár–Vági 2001: 36–37).

The Jewish valuables were redistributed in the “de-Judaized” towns after the deportations ended, and the Christian inhabitants were continuously submitting requests to the mayor’s offices with the purpose to get hold of the abandoned Jewish houses, shops and factories. The authorities in Cluj started to survey the confiscated wealth of the Jews on 6 July 1944. The confiscated Jewish valuables only in Cluj were stored in 116 safe boxes, each safe box contained between 7–12 million pengős (Braham 2008: 162). Péter Hain, the chief of the Hungarian Gestapo in Oradea estimated the wealth confiscated from the Jews of the town to be 41 million pengős (Braham 2008: 88). Thus the sums appearing in the WJC questionnaires need to be interpreted by taking into account not only this data but also the fact that we do not have all the completed questionnaires and that the stated losses are approximations and based on individual estimates.

Total material losses caused by the Holocaust			
Cluj, Carei, Oradea			
Respondents		Total value of confiscated wealth	
Answered	No answer	Lei	Pengő
316	102	367,902,000	219,064,631

From the total number of the survivor respondents of the three towns 316 persons completed the field concerning their material losses (some calculated the losses in lei, while others in pengő), and 102 persons did not answer the question. According to the respondents their total material losses represented 368 million lei and 219 million pengős (see tables 25–27 for each town).

The fate of this Jewish wealth raises new questions to which we can only refer briefly. Total poverty was one of the most serious problems the returnees had to face. In most cases their houses had been burglarized and some of them could not retrieve their valuables entrusted to their Christian acquaintances. The Romanian government body dealing with enemy-owned properties (Casa de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice, CASBI) took over the management of the Jewish wealth confiscated during the war thus the returning survivors could not get hold of their goods. In the years after the war some 150,000 Jews from Romania had serious subsistence problems. By the end of 1947 one-third of the Romanian Jewry (mainly the Jews from Northern Transylvania, Moldova and Bucharest) needed of the social assistance provided by the Joint (Kuller 2002: 61).

3.2.8. Accounts about the sufferings, notes in the questionnaires

■ The WJC questionnaires enabled the respondents to report in detail about what happened to them (if they felt doing so). Only few respondents made use of this opportunity; however, the written accounts are very valuable historical sources in some cases.

Remembrance is one particular form of the *yizkor*-literature which can take the form of either as published texts and memoirs or as oral narratives developed during interviews. The various accounts in the WJC questionnaires compose a mixture between these two and they can be regarded as both oral history testimonies about the Holocaust and also as structured remembrances in the same time. In the background of each testimony one can find the urge to tell, share and present the tragedies and the hope that compensation will be granted for the lost valuables. The closeness in time of the monstrosities (1–2 years after the Holocaust) and the harsh pictures conveyed in these texts provide the value of these sources. In contrast to the later Holocaust-remembrances these narratives were not loaded with additional background information and literary sources related to the Holocaust and its mechanisms. The entries give clear evidence of the fact that the survivors, as opposed to the later periods, did not want to interpret the events only account their experiences (see: Yerushalmi 2000). For this reason these entries may supplement the minutes of the National Committee for Attending Deportees (Deportáltakat Gondozó Országos Bizottság – DEGOB) recorded between 1945 and 1946. In the following we will present some of the entries which we consider to be the most characteristic in this regard.

The survivor accounts in the questionnaires can be divided into many groups. The first group includes the entries about the slain family members. In many cases the survivors listed only the names of their closest relatives; however, at the end of the list they noted that also many of their relatives had fallen victims to the Holocaust. After mentioning her parents and her husband, Czódik Margit (born Lévai Margit) from Cluj wrote the following: „...and my countless relatives; my uncles, my aunts and my cousins, who all unfortunately died in Auschwitz in the gas chamber.”⁸¹

Drafted into forced labour first to Baia Mare, then to several other places in Hungary, Béla Székely (a native of Cluj) gave a similar account: „...Moreover, I have watched the death of 34 colleagues of mine, who passed out because of lack of food and heavy marching, and under the pretext of being taken to hospital the military police shot them in Western Hungary, near a village called Poroszló following the order of “Valiant” lieutenant Máthé.”⁸² The second group of narratives includes the entries indicating the despair after coming home; the anxieties concerning the restart of the life and the unsecure future. These are usually short texts (for e.g.: „I am a unmarried girl. My whole family died only I have returned from the deportations” (Erzsébet Feldinger, 27 years old).⁸³ The singer Júlia Szegő referred to the impossibility to grasp the tragedies and the sufferings lived through: „The essence of the tragedies cannot be written down in the fields, as the numbers and the data do not tell the loss and the suffering – there is no help.”⁸⁴

The texts comprised in the third group concern material losses and the resulting insecurity. Besides her lost house and personal goods, Edit Jamberger from Oradea referred to both the sufferings she endured and to her lost family members: “I was deported in May 1944; I have been through a lot of suffering in the concentration camps and I haven’t seen my parents ever since. By the time I arrived home I was completely weakened; the Fascist Hungarian population and the authorities robbed everything I had. I have no house, inheritance or we don’t have our factory anymore. I am completely broken down both mentally and materially. I have no parents or support – I am alone!”⁸⁵ A further, Éva Semlyén from Cluj (born Éva Pollák) mentioned not only her lost valuables but also the persons who stole them: „The domestic servant Ilona Laczkó took away partially what was left in the house: vessels, electric iron, clothes, coats and shoes; while my subtenant, György Bodó, member of the the National Theatre took away the carpets, ornaments and books.”⁸⁶ The entry written by Éva Semlyén is important because of two reasons: first, she mentions György Bodó, who fled to Budapest with the Theatre Company of Cluj in September 1944; he settled later in West Germany where he died in 1986. Secondly, Éva Pamfil’s testimony in addition to the certificate issued by Moshe Carmilly-Weinberger, the rabbi of the neologue Jewish community of Cluj between 1936–1944, contributed to awarding the art historian Raoul Șorban the title

81 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 646.

82 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 560

83 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8A, questionnaire no.676.

84 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 686.

85 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9, questionnaire no. 757/352.

86 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 8B, questionnaire no. 721.

of Righteous Christian. Activities of Raoul Șorban in order to save Jews were later contested by many (Lówy 2005: 266–268).⁸⁷

Another group of entries refer to the events which happened to the local Jewish communities; for e.g. Fuchs Leopold, the rabbi from Biharkeresztes considered it necessary to give a larger account because of the responsibility or sense of guilt he felt for his community:

“The entire Jewish population (including the elderly, the children and the sick) from Biharkeresztes district (where I had been serving for 35 years) was deported to Auschwitz. There had been some 200 families and only a few young or childless people came back. The most certain death was waiting women with children. From the so-called small ghetto [he refers to the small ghetto from Oradea where the Jews from the surroundings were confined– G.A.], where I was obliged to live, the gendarmerie took some 3,000 persons (who had been originally from the villages in the region between Oradea and Debrecen). Only a few, ill persons returned from that transport. Sure enough gruesome events happened to our poor Jewish people [...]

I mention with respect that I had been living in Biharkeresztes, Hungary for about 35 years, but I left in 1942 with my family because of the unbearable atrocities that happened there. I had been the district chief rabbi of 17 villages. I went there only 3 days before Easter and we were brought from there to the small ghetto in Oradea. Here, thanks to the intervention of the Zionist Federation 3 members of my family were taken out from the Auschwitz march and transported first to a concentration camp and then to the Pest ghetto. When I came back in 1945 I was sick, crippled and exhausted.

I have written one or two things in the annex; I could tell even more, but it is enough to present our endless sufferings. Three chief rabbis survived: I, the second rabbi died in the Pest ghetto because of hunger, and the third rabbi went to Palestine. They took away also our documents.

My wife and son know about a lot; I will ask those in charge to help us to go the land of ancestors, Eretz Israel, Palestine.”⁸⁸

Besides presenting the fate of the Jewish community, another element appears in the account of Rabbi Fuchs, i.e. the emigration to Palestine. According to the literature, the traumas suffered by the Holocaust survivors, the loss of faith in the Christian (Hungarian and Romanian population), the feeling of disillusion and the insecurity after homecoming, and the hostile climate urged many Jewish persons to consider emigration (Tibori 2007: 33–34, Braham 1997: 1264, Bines 1998: 90). The Jewish surviving communities began to shrink quickly in each of the Central- and Eastern-European countries because more and more Jewish persons left for either Palestine (since 1948 for Israel), for a Western European country, or America (Karády 2004: 388–392), while a different social processes started among those who remained. The horror of the death camps provided the starting point for the survivors. It provided the basis for a common Jewish identity regardless of differences in world views and cultural loyalties.

The Holocaust trauma only heightened the dissimilation processes started during the interwar period (see Gidó 2009: 19–21). Besides the losses and the humiliations endured by the Hungarian Jewry they had to cope with the fact that the Hungarian state and the Hungarian population (with a few exceptions) either turned their backs on them or had participated in their annihilation. Moreover, the homecoming Jews were disappointed by both the resurgent antisemitism and by the restitution processes, which was either too slow or lacked altogether.

As a consequence of the internal political climate in Romania (i.e. the Communists had overtaken power gradually, and then developed their autarchy), the strategies offered by the leftist Jewish intellectuals gained more publicity and thus these played a more important role in shaping the identity strategies. Considering everything presented above, the solution for a significant part of the Transylvanian Jewry was to give up their Hungarian Jewish identity in several ways: becoming absorbed in the democratic crowds, assuming a Romanian

---

87 Semlyén Éva had been born in 1917 in Blaj (in Alba county, Romania); she earned her degree at the Faculty of Letters in Cluj. Before 1940 she had been working at the paraffine factory in Florești (near Cluj) as a private office clerk, then, between 1940–1944 she had been earning her living by giving private language courses. She had been moved to the ghetto from Cluj on 15 May 1944, then deported to Auschwitz on 7 June. From there she was transported to several other concentration camps: Spilwe, Stutthof, Sophienwalde, and Gotenhof. She was liberated in Gotenhof near Danzig on 28 March 1945 and arrived home on May 15 after having travelled for a month on the train transporting the Romanian deportees from Krakow. She had given her trousseau and male lingerie on trust to Raul Șorban before she was deported. Her total loss represented approximately 30,000 lei. Cf.

88 ACSIER, collection no. III, WJC questionnaires, file no. 9, questionnaire no. 914/483.

identity, emigrating to Palestine, Western Europe, America, or to some other free country. All those who did not want to fully turn their backs to their previous identity, integrated into various levels among the Hungarians, and maintained a double Hungarian–Jewish identity (Tibori 2007: 204).

In conclusion; the Jews from Transylvania surviving the Holocaust faced several problems and challenges after 1945: demographic issues (the almost full absence of children and the elderly, and the imbalance of the genders), health and social issues (many persons suffering serious or permanent health problems, and the high proportion of those having precarious subsistence), vocational retraining (learning the labour professions required by the new political system), reclaiming the confiscated properties and valuables, and the re-integration within the Romanian society. They also needed to deal with the traumas caused by the Holocaust and with problems related to their identity.

Tables

1. Age groups by gender (Cluj)

Cluj					Age groups by gender	
Age	Men		Women		Men	Women
		%		%	%	%
below 15 years (1929–1944)	9	6,4	3	3,4	75	25
16–35 years old (1909–1928)	79	56,4	62	70,5	56	44
36–48 years old (1896–1908)	42	30,0	18	20,5	70	30
49–60 years old (1884–1895)	9	6,4	4	4,5	69,2	30,8
over 61 years (born before 1883)	1	0,7	1	1,1	50	50
Total	140	100	88	100	61,4	38,6

2. Age groups by gender (Carei)

Carei					Age groups by gender	
Age	Men		Women		Men	Women
		%		%	%	%
below 15 years (1929–1944)	0	0,0	2	6,5	0,0	100
16–35 years old (1909–1928)	31	66,0	27	87,1	53,4	46,6
36–48 years old (1896–1908)	12	25,5	2	6,5	85,7	14,3
49–60 years old (1884–1895)	4	8,5	0	0,0	100	0,0
over 61 years (born before 1883)	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
Total	47	100	31	100	60,3	39,7

3. Age groups by gender (Oradea)

Oradea					Age groups by gender	
Age	Men		Women		Men	Women
		%		%	%	%
below 15 years (1929–1944)	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
16–35 years old (1909–1928)	25	34,7	22	55,0	53,1	46,9
36–48 years old (1896–1908)	34	47,2	11	27,5	75,6	24,4
49–60 years old (1884–1895)	11	15,3	3	7,5	78,6	21,4
over 61 years (born before 1883)	2	2,8	1	2,5	66,7	33,3
No answer	0	0,0	3	7,5	0,0	100
Total	72	100	40	100	64,3	35,7

4. Marital status distribution (Cluj)

Cluj							Marital status by gender %	
Marital status	Men		Women		Total		Men	Women
Single	55	39.2	34	38.6	89	39	61.8	38.2
Married	81	57.9	49	55.7	130	57	62.3	37.7
Widow/Widower	1	0.7	5	5.7	6	2.6	16.7	83.3
Divorced	1	0.7	0	0.0	1	0.4	100	0
No answer	2	1.4	0	0.0	2	0.9	100	0
Total	140	100%	88	100%	228	100%	61.4	38.6

5. Marital status distribution (Carei)

Carei							Marital status by gender %	
Marital status	Men		Women		Total		Men	Women
Single	19	40.4	18	58.1	37	47.4	51.4	48.6
Married	27	57.4	13	41.9	40	51.3	67.5	32.5
Widow/Widower	0	0.0	0	0.0	0	0	0.0	0.0
Divorced	1	2.1	0	0.0	1	1.3	100	0.0
No answer	0	0.0	0	0.0	0	0	0.0	0.0
Total	47	100%	31	100%	78	100%	60.3	39.7

6. Marital status distribution (Oradea)

Oradea							Marital status by gender %	
Marital status	Men		Women		Total		Men	Women
Single	18	25.0	14	35.0	32	28.6	56.3	43.8
Married	51	70.8	22	55.0	73	65.2	69.9	30.1
Widow/Widower	1	1.4	2	5.0	3	2.7	33.3	66.7
Divorced	1	1.4	1	2.5	2	1.8	50	50
No answer	1	1.4	1	2.5	2	1.8	50	50
Total	72	100%	40	100%	112	100%	64.3	35.7

7. Birthplace of the respondents from Cluj

Cluj		
Birthplace	Respondents	
		%
Historical Transylvania, the Banat, Partium	202	88.6
Romania (except for Historical Transylvania, the Banat, Partium)	0	-
Hungary after the Treaty of Trianon	10	4.4
Northern part of Hungary (Felvidék) and the eastern Carpathians (Kárpátalja)	10	4.4
Galitia and Bukovina	3	1.3
Other	2	0.9
No answer	1	0.4
Total	228	100

8. Birthplace of the respondents from Carei

Carei		
Birthplace	Respondents	
		%
Historical Transylvania, the Banat, Partium	69	88.5
Romania (except for Historical Transylvania, the Banat, Partium)	0	-
Hungary after the Treaty of Trianon	5	6.4
Northern part of Hungary (Felvidék) and the eastern Carpathians (Kárpátalja)	2	2.6
Galitia and Bukovina	0	-
Other	2	2.6
No answer	0	-
Total	78	100

9. Birthplace of the respondents from Oradea

Oradea		
Birthplace	Respondents	
		%
Historical Transylvania, the Banat, Partium	85	75.9
Romania (except for Historical Transylvania, the Banat, Partium)	1	0.9
Hungary after the Treaty of Trianon	17	15.2
Northern part of Hungary (Felvidék) and the eastern Carpathians (Kárpátalja)	7	6.3
Galitia and Bukovina	0	-
Other	0	-
No answer	2	1.8
Total	112	100

10. Educational level and gender distribution in Cluj

Cluj							Education by gender	
Educational level	Men		Women		Total		Men	Women
Primary education	54	38.6	32	36.4	86	37.7	62.8	37.2
Secondary education	60	42.9	47	53.4	107	46.9	56.1	43.9
Tertiary education	20	14.3	7	8.0	27	11.8	74.1	25.9
No answer	6	4.3	2	2.3	8	3.5	75	25
Total	140	100%	88	100%	228	100%	61.4	38.6

11. Education level and gender distribution in Carei

Carei							Education by gender	
Educational level	Men		Women		Total		Men	Women
Primary education	29	61.7	20	64.5	49	62.8	59.2	40.8
Secondary education	16	34.0	10	32.3	26	33.3	61.5	38.5
Tertiary education	2	4.3	0	0.0	2	2.6	100	0
No answer	-	-	1	3.2	1	1.3	0	100
Total	47	100%	31	100%	78	100%	60.3	39.7

12. Educational level and gender distribution in Oradea

Oradea							Education by gender	
Educational level	Men		Women		Total		Men	Women
Primary education	32	44.4	21	52.5	53	47.3	60.4	39.6
Secondary education	33	45.8	18	45.0	51	45.6	64.7	35.3
Tertiary education	6	8.3	-	-	6	5.4	100	0
No answer	1	1.4	1	2,5	2	1.8	50	50
Total	72	100%	40	100%	112	100%	64.3	35.7

13. Occupational distribution of the respondents from Cluj

Cluj							Occupational sectors by gender	
Occupational sectors	Men		Women		Total		Men	Women
		%		%		%	%	%
Agriculture and forestry	1	0.7	0	0	1	0.4	100	0
Craft industry, crafting occupations	42	30	23	26.1	65	28.5	64.6	35.4
Trade	42	30	1	1.1	43	18.9	97.7	2.3
Transportation	5	3.6	0	0	5	2.2	100	0
Public offices	17	12.1	7	8	24	10.5	70.8	29.2
Free-lance and services	13	9.3	3	3.4	16	7	81.3	18.7
High school and university students	17	12.1	9	10.2	26	11.4	65.4	34.6
Homemakers, pensioners, and unemployed	2	1.4	44	50	46	20.1	4.3	95.7
No answer	1	0.7	1	1.1	2	0.9	50	50
Total	140	100	88	100	228	100	61.4	38.6

14. Occupational distribution of the respondents from Carei

Carei							Occupational sectors by gender	
Occupational sectors	Men		Women		Total		Men	Women
		%		%		%	%	%
Agriculture	3	6.4	0	0	3	3.8	100	0
Craft industry, crafting occupations	9	19.1	7	22.6	16	20.5	56.3	43.7
Trade	28	59.6	3	9.7	31	39.7	90.3	9.7
Transportation	1	2.1	0	0	1	1.3	100	0
Public offices	3	6.4	2	6.5	5	6.4	60	40
Free-lance and services	3	6.4	0	0	3	3.8	100	0
High school and university students	0	0	0	0	0	0	0	0
Homemakers, pensioners, and unemployed	0	0	15	48.4	15	19.2	0	100
No answer	0	0	4	12.9	4	5.1	0	100
Total	47	100	31	100	78	100	60.3	39.7

15. Occupational distribution of the respondents from Oradea

Oradea							Occupational sectors by gender	
Occupational sectors	Men		Women		Total		Men	Women
		%		%		%	%	%
Forestry	1	1.4	0	0	1	0.9	100	0
Craft industry, crafting occupations	35	48.6	11	27.5	46	41.1	76.1	23.9
Trade and crediting	16	22.2	7	17.5	23	20.5	69.6	30.4
Transportation	0	0	0	0	0	0	0	0
Public offices	8	11.1	3	7.5	11	9.8	72.7	27.3
Free-lance and services	8	11.1	0	0	8	7.1	100	0
High school and university students	2	2.8	0	0	2	1.8	100	0
Homemakers, pensioners, and unemployed	2	2.8	18	45	20	17.9	10	90
No answer	0	0	1	2.5	1	0.9	0	100
Total	72	100	40	100	112	100	64.3	35.7

16. Consequences of the citizenship revision in 1938 among the respondents from Cluj

Cluj		
Citizenship revision 1938		
Granted	176	77.2
Refused	10	4.4
No answer	42	18.4
Total	228	100%

17. Consequences of the citizenship revision in 1938 among the respondents from Carei

Carei		
Citizenship revision 1938		%
Granted	61	78.2
Refused	4	5.1
No answer	13	16.7
Total	78	100%

18. Consequences of the citizenship revision in 1938 among the respondents from Oradea

Oradea		
Citizenship revision 1938		
Granted	85	75.9
Refused	9	8,0
No answer	18	16.1
Total	112	100%

19. Consequences of anti-Semitic terror in Cluj (1940–1944)

Anti-Semitic terror						
Cluj						
	Yes		No	No answer		Total respondents
Arrests	20	8.8%	17	191	83.8%	228
Insults	25	11%	10	193	84.6%	
Evictions	17	7.5%	10	201	88.2%	
Expulsions	10	4.4%	10	208	91.2%	
Pillage, sacking	27	11.8%	6	195	85.5%	

20. Consequences of anti-Semitic terror in Carei (1940–1944)

Anti-Semitic terror						
Carei						
	Yes		No	No answer		Total respondents
Arrests	12	15.4%	3	63	80.8%	78
Insults	12	15.4%	1	65	83.3%	
Evictions	4	5.1%	3	71	91%	
Expulsions	2	2.6%	3	73	93.6%	
Pillage, sacking	1	1.3%	0	77	98.7%	

21. Consequences of anti-Semitic terror in Oradea (1940–1944)

Anti-Semitic terror						
Oradea						
	Yes		No	No answer		Total respondents
Arrests	18	16.1%	10	84	75%	112
Insults	24	21.4%	9	79	70.5%	
Evictions	8	7.1%	10	94	83.9%	
Expulsions	5	4.5%	10	97	86.6%	
Pillage, sacking	22	19.6%	5	85	75.9%	

22. The return of the survivors to Cluj

	Cluj						Returnees by gender	
	Men		Women		Total		Men	Women
Date of return		%		%		%	%	%
By September 1944	7	5	4	4.5	11	4.8	63.6	36.4
October 1944–January 1945	41	29.3	4	4.5	45	19.7	91.1	8.9
February–April 1945	12	8.6	7	8	19	8.3	63.2	36.8
May–June 1945	21	15	29	33	50	21.9	42	58
July–September 1945	36	25.7	25	28.4	61	26.8	59	41
After October 1945	7	5	5	5.7	12	5.3	58.3	41.7
No answer	16	11.4	14	15.9	30	13.2	53.3	46.7
Total	140	100	88	100	228	100	61.4	38.6

23. The return of the survivors to Carei

	Carei						Returnees by gender	
	Men		Women		Total		Men	Women
Date of return		%		%		%	%	%
By September 1944	-	-	-	-	-	-	-	-
October 1944–January 1945	8	17	2	6.5	10	12.8	80	20
February–April 1945	7	14.9	3	9.7	10	12.8	70	30
May–June 1945	6	12.8	7	22.6	13	16.7	46.2	53.8
July–September 1945	14	29.8	13	41.9	27	34.6	51.9	48.1
After October 1945	5	10.6	6	19.4	11	14.1	45.5	54.5
No answer	7	14.9	-	-	7	9	100	-
Total	47	100	31	100	78	100	60.3	39.7

24. The return of the survivors to Oradea

	Oradea						Returnees by gender	
	Men		Women		Total		Men	Women
Date of return		%		%		%	%	%
By September 1944	-	-	-	-	-	-	-	-
October 1944–January 1945	18	25	-	-	18	16.1	100	-
February–April 1945	10	13.9	10	25	20	17.9	50	50
May–June 1945	12	16.7	9	22.5	21	18.8	57.1	42.9
July–September 1945	12	16.7	9	22.5	21	18.8	57.1	42.9
After October 1945	5	6.9	4	10	9	8	55.6	44.4
No answer	15	20.8	8	20	23	20.5	65.2	34.8
Total	72	100	40	100	112	100	64.3	35.7

25. Total material losses caused by the Holocaust in the questionnaires completed in Cluj

Total material losses caused by the Holocaust			
Cluj			
Respondents		Total value of confiscated wealth	
Answered	No answer	Lei	Pengő
166	62	202,630,000	55,012,080

26. Total material losses caused by the Holocaust in the questionnaires completed in Carei

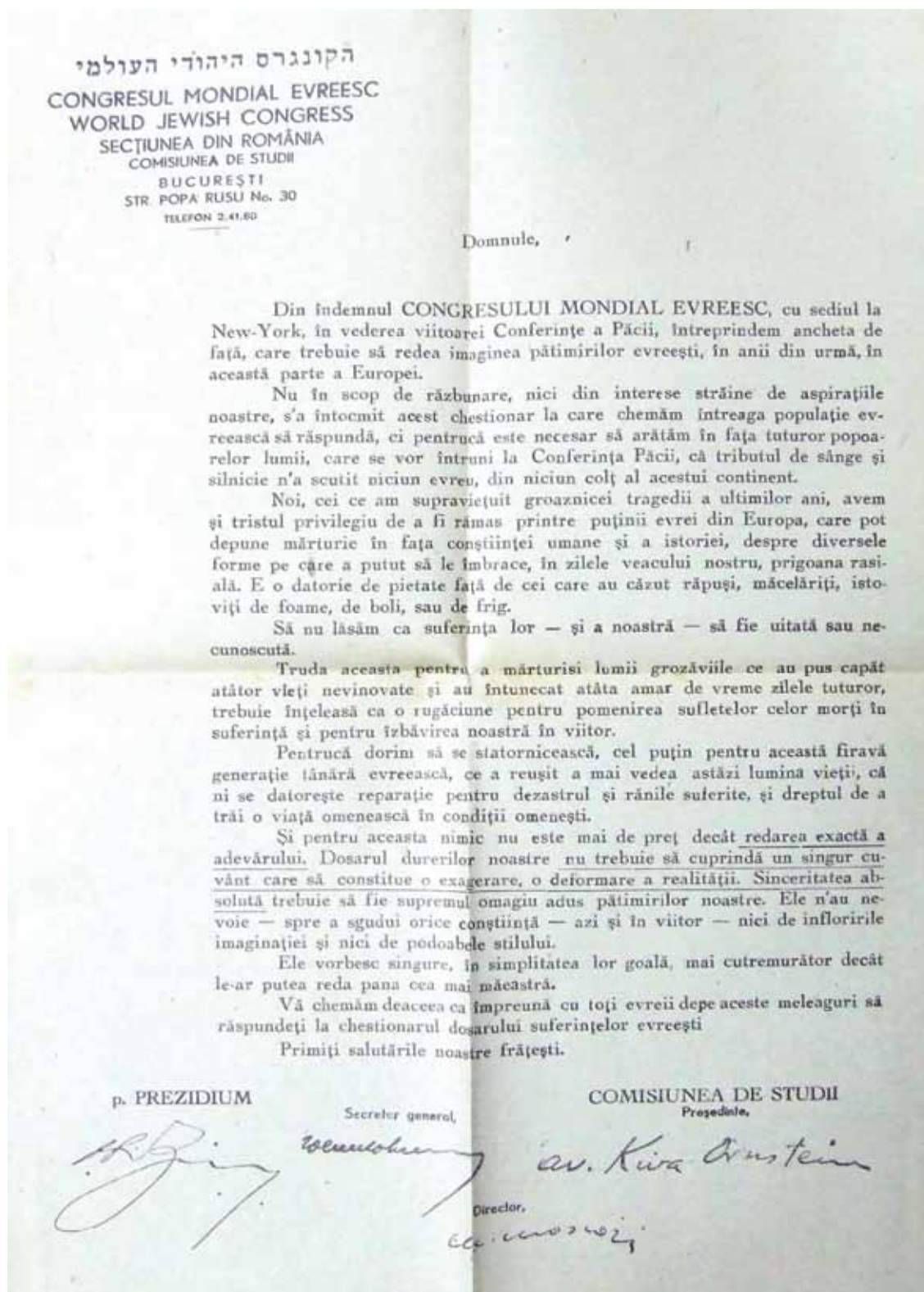
Total material losses caused by the Holocaust			
Carei			
Respondents		Total value of confiscated wealth	
Answered	No answer	Lei	Pengő
67	11	5,500,000	81,158,951

27. Total material losses caused by the Holocaust in the questionnaires completed in Oradea

Total material losses caused by the Holocaust			
Oradea			
Respondents		Total value of confiscated wealth	
Answered	No answer	Lei	Pengő
83	29	159,772,000	82,893,600

Mellékletek/Appendix

1. A Zsidó Világkongresszus romániai szekciójának levele a kérdőíves felmérésben részt vevő túlélőkhöz/The letter of the Romanian Section of the WJC addressed to the survivors included in the survey

2. A Zsidó Világkongresszus 1946-ban, Észak-Erdélyben végzett felmérésének kérdőíve/ The questionnaire of the WJC survey carried out in Northern Transylvania (1946)

CONGRESUL MONDIAL EVREESC — ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS WORLD JEWISH CONGRESS SECȚIUNEA DIN ROMÂNIA — ROMÂNIAI KÉPVISELET COMISIUNEA DE STUDII — TANULMÁNYI OSZTÁLY			
DOSARUL SUFERINTELOR EVREESTI A ZSIDÓ SZENVEDÉSEK ÖSSZEIRÁSA			
Anchetă generală printre evreii din România — Kérdőív a romániai zsidóság szenvedéseiről			
Material pentru Conferința de Pace — Adatok a békekonzferencia számára			
Chestionar pentru Ardealul de Nord — Kérdőív Észak-Erdély részére			
743			
Localitatea Helység	Cluj	Județul Megye	Borjonea
Numele de familie Családi név	Dial		
Pronumele Keresztnév	Luiza		
Strada Utca	Brabes	Nr. 3 sz.	
Ultimul domiciliu Utolsó lakhely	Cluj		
Anul nașterii Születési év	1899	luna hónap	Maijus
		ziua nap	6
Locul nașterii Születési hely	Napahidok		
Sexul Neme (férfi, nő)	nő	Starea civilă Családi állapot	férfjesett háztartásbeli
Profesiunea principală actuală Jelenlegi főfoglalkozás			
Calificarea profesională Szakmai képzettség			
Studii Iskolai végzettség	gimn. érettségi		
Persoanele în viață alcătuind gospodăria declarantului* Élő családtagok száma, akik a nyilatkozó háztartását képezik			
*) Se va arată numeric (1, 2, 3, etc.)			

5

3. Proprietate expropriată - Kisajátított magántulajdon

a) *Natura locului*
 A magántulajdon megszerzése

Se arecă natura bunului. De pildă: „SO ha pănănt arecă în Thiagu”.

Megjelölendő a tulajdon természetére. Például: „SO hektár szántóföld telésűl”.

b) *Exproprierea*
 Kiszájtálás

Se va trece data exproprietii, și cauzele decăsurăntului et magăntă mea dăcă a fost călărin, arămăg sau proprietar. De pildă: „Măi 1934”.

Beírândó az átadás kelte, az átadásra szánt jog és az átadó minősége, illetve tulajdonos vagy bíróség. Például: „1942 tulajdonosa laplónos”.

c) *Păgube suferite*
 Anyagi kár

Se arecă și se apreciază natura pagubei suferite, cu menționarea sumei când s'a făcut aprecierea pagubei. De pildă: „Chisăntul cu mătarea 500 F. 1942.”

Megjelölendő és felbecsülendő az elszenvedett anyagi kár, annak kimentésével, hogy a felbecsülés mely évben történt. Például: „Költözésűl kölőp 500 F. 1942-ben”.

d) *Osteroșii*
 Megkegyezés

4

2. Terorea antifsemită — Antiszemita terror

a) *Arăstări*
 Letartóztatás

Se trece data și durata arestării și locul unde a fost închis. De pildă: „Januarie 1941 - 4 zile - Poștia din Cluj.”

Beírândó a letartóztatás ideje és tartama. Például: „1941 januárban 4 nap a kolozsvári rendőrségűl”.

b) *Mătrabări*
 Incelás

Se indică data, locul, natura și consecințele mătrabării. De pildă: „Decembrie 1940 - Piața Mihai Viteazul-Cluj - lovire - fractură.”

Megjelölendő az incidens kelte, helye, minősége és ennek eredménye. Például: „1940 decemberben a kolozsvári Széchenyi téren megverték, ennek következtében lábátörés, vagy súlyos zúzódás.”

c) *Enacșări*
 Kiközöletés

Se indică data când a fost evacuat, locul de unde și unde a fost evacuat, precum și motivele sau pretextul. De pildă: „20 Iunie 1941 din Trăieș la Ili Mureș - siguranța militară.”

Megjelölendő a kiközöletés ideje, helye, hennan, hová és miért. Például: „1941 június 20-án Tőgyezőűl Marosvásárhelyre a Vatonal hatóságok által.”

d) *Expulzări*
 Kintetés

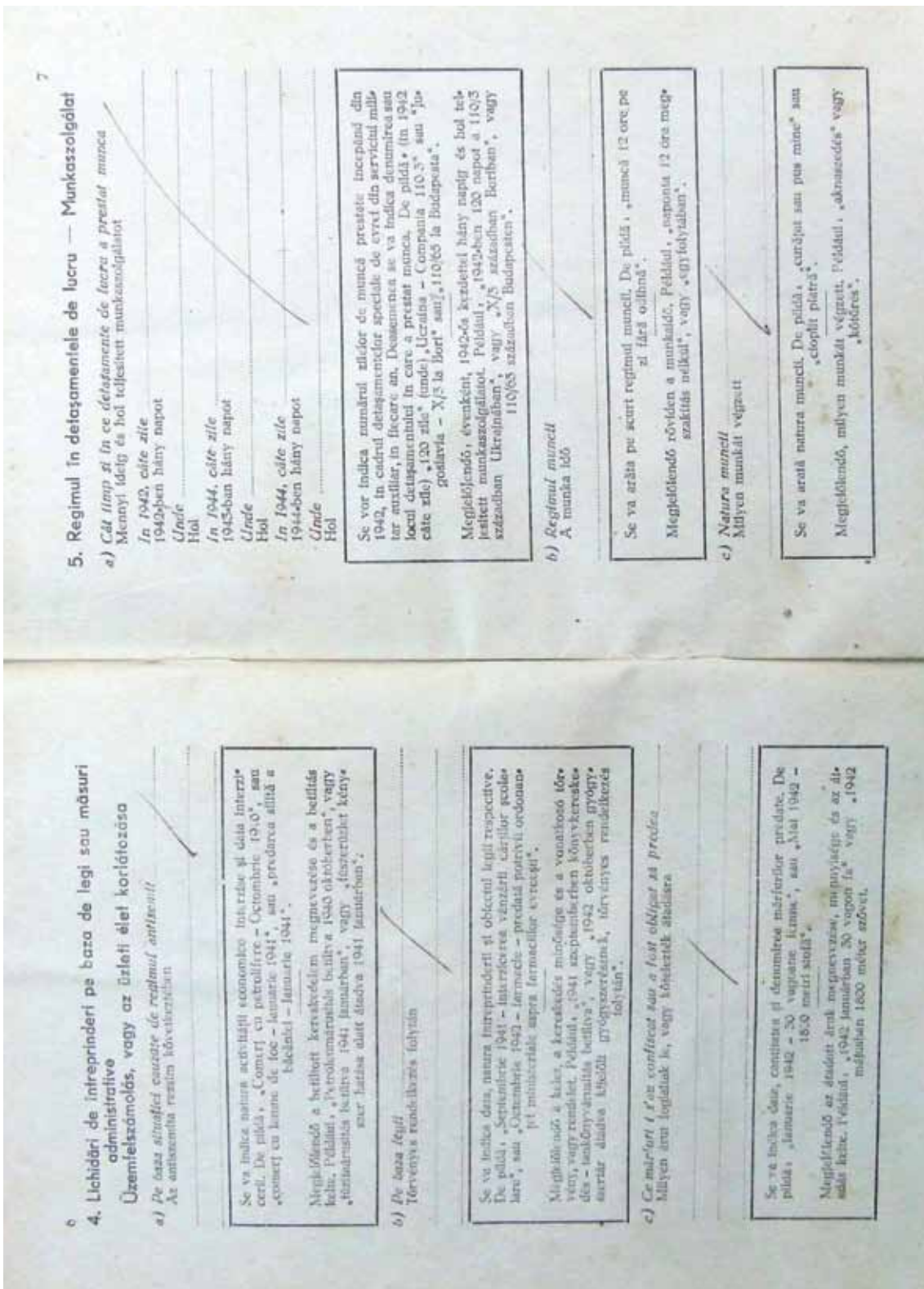
Se indică data când a fost expulzat, locul de unde și unde a fost expulzat, precum și motivele sau pretextul. De pildă: „15 Martie 1941 - din Sighet la Kőrömező (grănița nord-est) emălarca cășăntel.”

Megjelölendő a kintetés ideje, hennan, hová és emé oka. Például: „1941 március 15-én Maramaroszigűl Kőrömezőre (az északkelti határa) megemmelített állampolgárságú minatt.”

e) *Păgube*
 Anyagi kár

Păgube materiale suferite de pe urma unui din punctele a) - d) suferite de decăsurănt, se vor trece la valoarea reală din anul când au avut loc, cu menționarea punctului la care se referă. De pildă: „30.000 Pengő-1941-dj.”

Az a) - d) pontokban felsoroltak egyűűben elszenvedett anyagi kár olyképpen írják be, hogy abból kiderűljön, mire vonatkozik és mely évűl. Például: „30.000 Pengő-1941-dj.”

7. Repercursiunile actiunii de aranzare asupra profesionalilor
 A zsidóflantitási rendszer következményei

a) Asupra salariorilor — Altsalmazottak

Concediat 1941. augusztus 1.
 Elbocsátás
 Szekereses salariorul
 Fluctuatiókentés
 A lucrul necelgal
 Dugva dolgozott
 Altele
 Egyéb

Paginele anote 3 egy kereszt mellet
 Anyagi vesztéséig

Funcionarii evreu concediat va indica data concedierii, cu ce ruit i s'a salariz salarii, va indica cu cat i s'a acutit salariul la nar i cel care a lucrat necelgal va mentiona diferenta lunar de salariu fafa de functionarii de aceeași categorie. Poatebale avute in acest rasiimp de pe urma actiunii de aranzare in rindurile salariorilor, vor fi apreciate la o sumă globală, jindandose siama de valoarea penzionarii in 1942.

Megjeldendő a zsidó alkalmazottak elbocsátásának kelte, a fizetés csökkentés kelte annak feltételeivel, hogy milyen létszáppal működtek; ha illegálisan dolgoztak, feltüntetendő, hasonló állású alkalmazottak milyen fizetését élvezték. Az ezek következtében élezen-vedett anyagi kár becsléséről a Penge 1942 évi értékeit kell al-
 pus venni.

b) Asupra liber-profesioniilor — Szabadfoglalkozások

Radiul din Corpul profesional
 Kamarából való tárlés

Restringerea activitatii profesionale
 Szakmai korlátynségi korlátozás

Altele
 Egyéb

Paginele anote
 Anyagi vesztéséig

(Vast explicatia la capul pag. 10 — Listă a organizațiilor a judei abia obșiei).

---

8. Pederea arterile
 Biznisiak

Corporative
 Turali kintésis

Pela jantific
 Bircasig, vagy kintésim ujjan

Altele
 Egyéb

Se va arata pe scurt dacă a fost bñnar, precum și orice alte pe-
 despe prințe prin jantific sau altele, precum și natura și cantitate
 lor. De pildă, „Firma pentru odinai de 3 minute, sau condamnati
 la un an inchisoare pentru abuzul de 2 zile”.

Megjeldendő milyen volt a biznismód, vették-e, illetve haubtörősig
 vagy kintésim birtóság után lettek bñnterve. Például, „3 perc pte-
 ha” mint veres, vagy két nap hány mlatt egy évi b'rtón, stb.

6. Valoarea confiscarilor — Elkobzott tárgyak értéke

Aparate medicale
 Crevai fűszereles

Aparate radiofonice
 Rádó

Mașini de cusut
 Varrócep

Automobile
 Autó

Biciclete
 Kerékpár

Altele (ce anume)
 Egyéb

Vădăria de etnecl și aparate lor radiofonice, a mașinilor de cusut
 confiscate se va mentiona in coloana respectiva. Desemnarea va
 loarea sau altele radiofonice care graveno numai pe evrei sau dela
 care evreii nu potau fi exceptati ca, radiofonice de automobile,
 motocicletă etc. va fi mentionată in ultima coloană, specificandur
 se despre ce anume este vorba. Se va face cvantitatea in 1941,
 1942, 1943 sau 1944, mentionandu-se acuzata. De pildă, 10.000
 F/1941

Az elkobzott, vagy igénybevevett evreiai fűszereles tárgyak, rádó,
 varrócep a megjelölés rovaton jantóok bc, Ugyancsak beirandók
 a relevancia után igénybevevett tárgyak, mint: kerékpár, autó,
 stb. A kvantitásnak megjelölendő, hogy az 1941, 1942, 1943, vagy
 1944-ko arandóan. Például: 10.000 Penge 1941-ben.

d) *Dacă o listă deplasată și în ce măsură*
Kártalanítottak és milyen mértékben

Se va indica înălțimea deplasării și cât a obținut cu majorarea
anului când s'a făcut aprecierea. De pildă: „Mărfa produsă contra
preț oficial 100.000 P. 1942” sau „marfă produsă și vândută în ram
egale în zece ani, 200 P. 1912, 200 P. 1942” etc.”.
Măsurătorile a cărtalanității formale și de fapt, anume măsurătorile
vele, hogy a felbecsülés mely évben történt. Például: „Aru hivata-
los áron 100.000 pengőért, 1912-es értékben átadva”, vagy „Aru
átadva és hazavéve 10 évben át, évi egyenlő részekben, 1912-ben
200 Pengő, 1942-ben 200 Pengő, stb.”.

e) *Pagiba realo suferita*
Az elszárvédett tényleges kár

Se va indica paguba globală rezultată din încetarea activității eco-
nomice inclusiv cea rezultată din diferența de preț obținută la
predarea marfii cu specificarea acestor diferențe, indicându-se
anul când s'a făcut evaluarea. De pildă: „Neactivitate economică
200.000 P. 1912 și stocă produsă contra preț oficial de 45 P. noastru,
prețul curent fiind 100 P. noastru” paguba respectivă fiind de
55.000 P. 1942”.
Măsurătorile a teljes anyagi kár, amely a kereskedelem beállása-
tósébet, vagy az átadott áru hivatalos és napi ára közötti különbsé-
géből származik, annak felmérésével, hogy az értékelés mely
évben történt. Például: „A kereskedelmi tevékenység kinyerés
szünetelése miatt 1942-ben 200.000 Pengő veszteség”, vagy „az/vele
áru hivatalos, 45 Pengő áron való átadásból származó veszteség,
milyennyel a szövet akkori napi ára 100 Pengő volt mértékben,
az elszárvédett veszteség 55.000 Pengő 1942-es értékben.”

Observed loss
Mely gyűlés

Libert profesionala radiată din Corpul profesional, vor indica data
când au fost radiată, iar cel profesional care însă prin efecul legisla-
tor și a etimului de activitate a profesionalizării, sau vânat activitate
va profesională vânăta, vor indica proporția din care au venit
în ce măsură a fost restrânsă activitatea lor. Paguba avută
vor fi calculate potrivit normelor de la punctul a).
Szakfelhagyásuknak, ahány az illető Kamarából történik, megjelöl-
kik azok között akik beemmeltek, a rendszer követelményében
szünetelt tevékenységük mértékét írják körül olyképpen, hogy a
készenléti mértékükre hivatkoznak. Az elszárvédett anyagi károsodás
becslése az a) pont alapján frandó lev.

e) *Az apana patronilor* — Munkások
Din ce cauză a suferit industria sau comerțul patronajului
Mink következtében szárvédett a munkások ipara, vagy kereskedése

Camuflajul
Buzgatás

Abate
Fűrés

Paguba abate
Anyagi veszteség

Patronii de toate categoriile vor arăta cauza și mărimea pierderii care a determinat
săderea activității lor prin efectuarea regulărilor anterioare, precum
și procentul acestor pierderi. De pildă: „Restricții impuse exerci-
tului marfii — activitate restrânsă cu 20%”. Deoarece rea-
dă pînă la s'va întreprind activitatea, proprietarii vor
a trand s'o camuflaj, va reîn activitate, înălțimea deplasării
și licentă oficială, precum și condițiile rezu tate și eventual alte
analize. Valoarea totală a pierderilor, în timpul măsurilor discer-
minantă, raportat la patronul în legătură cu întreprinderea lor,
vor fi indicate cu majorarea anuală când s'a făcut evaluarea. De
pildă: „100.000 P. 1942”.
Munkások által megjelölték azok az okok, amelyek az üzlet-
elési rendszer követelményében kellett elvételek korlátozókat okoztak.
Bevezetés a forgalmi tevékenység megszüntetésére is. Például: „A
nyersanyag hiányát szűkítő intézkedések miatt a korlátozott követelmény-
ben a forgalom 20%-al csökkent”. Ha a munkások, értékelésük
védelmében, csipő áll, vagy, vagy elvezetés alá helyezés, megjelöl-
kik azok közt, követelményük, az/vele más tevékenység is.
Az ezen rendszer követelményében elszárvédett anyagi károsodás
becslésükre hivatkoznak, melyek ében történt a becsülés. Példá-
dál: „100.000 Pengő 1942”.

12

Asupra meseriaşilor – Iparosok
Peisiperea dovezii de calificare profesională
 Vízszavat ipar

Altala
 Egyéb

Papărie acruie
Anyagi veszteség

Meseriaşii vor indica timpul cât au fost reabilitaţi şi în ce măsură, precum şi alte conexiuni ale acţiunii de aranjare a profesionişilor. Valoarea pagubelor de orice natură, inclusiv cele suportate din cauza împiedicării de eşf fi exercitat profesia, vor fi evaluate în valoarea pierderii în 1942 şi trecute în ultima coloană.

Iparosok által feltüntetendő, az ipar gyakorlatára szolgáló logika irányítói mikor voltak vissza, valamint minden, ami a zsidóknak az elrendezés közzétételében járának nyakörvéletét korlátozza. Az elcsúszó anyagi kár becsérve azt is, amit iparbanak korlátozása miatt szenvedett, a Felső 1942-beli értéke alapján, az utolsó rovatba írandó be.

e) *Asupra altor categorii de profesionişti cu indicarea pagubelor*
 Más természetű foglalkozásúak, az anyagi veszteség megjelölésével

Căţelito categorii de profesionişti vor indica pe scurt natura efectelor acţiunii de aranjare asupra ocupativilor lor şi pagubele avute din aceste pricină.

Más természetű foglalkozásúak által a rendszer közzétételében hozott következtetési változás és anyagi veszteség írandók be.

Obiecte şi mijloc
 Megjegyzés

13

3. Ocupaţiunea şi mijloacele de trai în timpul prigoanei
 Foglalkozási- és életkörülményei az üldözés ideje alatt

a) *Inainte de 1940* *Magánvállalkozás*
 1940 előtt

Se arată care a fost ocupaţiunea principală a declarantului înainte de 1940 şi în ce măsură a fost declarantului în timpul prigoanei. Se arată de asemenea, în ce măsură a participat în activităţi economice, culturale, sportive, artistice, literare, etc.

Megjelölendő, mi volt 1940 előtt a foglalkozás, amelyből megpályázottak a részét merítette. Például, "orvos, ügyvéd, kereskedő, tanár, stb."

b) *Intre 1940-1944* *Magánvállalkozás*
 1940-1944 között

Se arată ocupaţiunea care a existat în timpul prigoanei în cazul declarantului în anul 1940-1944. În timpul, "sportiv, artist, etc." sau în funcţiuni sau comerţiale etc. Dacă a rămas fără muncă ocupată, va arăta activitatea menţionată "somnolent".

Megjelölendő, 1940 és 1944 között mi volt az foglalkozás, amelyből megpályázottak a részét merítette. Például, "Kereskedő, tanár, stb." vagy "művészi tevékenység", stb. Ha állás nélkül maradt, beírandó "szomnolent".

c) *Ventul mediu lunar înainte de 1940* *6.000* *lei*
 Havi átlagos jövedelme 1940 előtt

Se arată venitul lunar, indicându-se anul obţinut în medie în perioada 1937-1940.

Beírandó a havi átlagos jövedelem, amely az 1937-1940 években érvényes fizetés, vagy jövedelem aránylagos elosztása után számított ki.

d) *Ventul mediu lunar între 1940-1944* *Se învânte*
 Havi átlagos jövedelme 1940-1944 között

Se arată venitul mediu lunar în perioada 1940-1944. Kiszámítandó az 1940-1944 közötti fizetés, illetve jövedelem havi átlaga.

e) *Ajutorul dat de Comitate*
 Bűncselekmény
 Cél: havi
 Havi

17

10. Pagubele materiale pricinuite de deportare
 A deportálás következtében elveszített anyagi kár
 a) *Bumurti predate înainte de deportare*
 Deportálás előtt birtokolt

Mobilite 3 saptu benediciu asa Lei 1.500.000.-
 Bútor

Inventar profesional
 Szakmai beregistris

Valori de alta natura „*hönymek*”
 Egyéb értékek *asa Lei 1.000.000.-*

Se arată în rubricile respective, după categoriile de bumurti predate, felul bunului și valoarea lui expresată în valuta pengului din 1944. De pildă, „O casă cu 2 apartamente, 500.000 Pengo/1944” sau „străgărie, dormitor etc., 10.000 Pengo/1944” sau „bibliotecă hărădită, 10.000 Pengo/1944” sau „un ceas de aur, 5.000 Pengo/1944”.

A megfelelő rovathoz beírando az átvett tárgy és annak értéke, felül a birtoklás jelölését. Például, „lakóhelyiség két szobával és konyhával, 500.000 Pengo/1944” vagy „ékszerek halmazában, stb., bútor 10.000 Pengo/1944” vagy „tárgygyűjtemény könyvtár 10.000 Pengo/1944” vagy „aranyóra 5.000 Pengo/1944”.

b) *Bumurti predate înainte de deportare (a), potrinti dispozitiunilor oficiale*
 Deportálás előtt birtokolt értékek (a) törvényes rendelet következtében átadva

La autoritati
 Hatóságoknak

La banca „*Agriua, mykiana*” *Lei 50.000.-*
 Bankák

La cutozii
 Clondnoknak

18

Se arată pe cât posibil succesiiv lapărele în care a fost fost în deportare cu precizie datech. De pildă, „Dela 7 Iunie 1944 până la 8 Iulie 1944 la Dachau; dela 18 Iulie 1944 până la 7 Iunie 1946 la Teresienstadt; dela 12 Ianuarie 1945 până la 8 Mai 1946 la Drezda.”

Megjelölendő időrendig időközök sorrendben, a lágerok, amelyekben deportáltak átart voltak. Például, (1944 június 7-étől július 8-ig Dachauban, 1944 július 18-ától 1945 június 13-ig Teresienstadtban, január 12-étől május 8-ig Drezdában).

a) *Data reparatiiei*
 Mikor kelt újra?

1945. jún. 25.

Se arată data, anul, luna, ziua, când a revenit din deportare în România.

Megjelölendő a deportálásból hazatérésbe való visszatérésének éve, hónapja és napja.

b) *Imprejurările reparatiiei și prin cine, a fost reparat*
 Házfelújítások körülményei és ez által a segítségvel kaptak?
felhasználók, az orosz hadsereg által

Se va arăta ce armată se eliberat și dină a fost reparat prin o instituție sovietică sau nesovietică și care anume. De pildă, „Eliberat de Armata Roșie și reparat prin intervenția jehidului, (sau Crucea Roșie Internațională)”.

Megjelölendő, mely államból haderője által szabadult fel és mely másdi szervezet segítségével vagy milyen más segítség mellett érkezett haza. Például, „Félszabaddva az orosz hadsereg által, hazatérésben segítve a jehid (vagy a Nemzetközi Vörös Kereszt) által”.

c) *Starea fizică actuală ca urmare la deportare*
 Deportálás miatti építésiállapota

Se va arăta de pildă, „Am cenză minci greie m'am îmbolnăvit de cord” sau „Am pierdut tifosul exantematic nu sind bloc” sau „Am pierdut gurului am rănăa olog” etc.

Megjelölendő például: „A nehéz munka következtében szívósi”, vagy „lakk-otitose következtében nyugol hallás”, vagy „lapidă következtében hallás zimpativă”, stb.

Se arată, în rubrica respectivă, numele autorităţii, al băneii sau al casierului care a primit banul cu specificaţia intrării banului şi a valorii lui apreciate în 1944. De pildă, „Administraţia Finanţelor Cluj, un lei de aur, RON 1/1944.

A menţionăm în rubrica respectivă a banului, a băneii, a valorii sau a casierului care a primit banul cu specificaţia intrării banului şi a valorii lui apreciate în 1944. De pildă, „Administraţia Finanţelor Cluj, un lei de aur, RON 1/1944.

d) *Bunuri preluate înainte de deportare (a) particularilor conştienţi răz. cauzelor de încredere*

Depozitaţii celti biroulor eretice (a) meşterilor care au venit în ţară după război, de pildă, *Soia Soia, Ghiveş, pânză, Mălaneni*

Se arată felul bunului, persoana cărui a sa încredinţat, precum şi valoarea lui apreciată în 1944. De pildă, „Valintă străbună, Baria Iancu, 10.000 P/1944”.

A menţionăm în rubrica respectivă a bunului, persoana cărui a sa încredinţat, precum şi valoarea lui apreciată în 1944. De pildă, „Valintă străbună, Baria Iancu, 10.000 P/1944”.

e) *Bunuri preluate înainte de deportare (a) rămase pe loc fără stăpân*

Depozitaţii celti biroulor eretice, (a) anvelope a hotărârilor maraduc *sosea sepeşetilor*

Se arată natura bunului şi valoarea lui apreciată în valutară din 1944, precum şi amănunte cu privire la păstrarea lui, dacă se cunoşc. De pildă, „Un trambul la Cluj, 300.000 P/1944, locuitorii siglaia”.

Menţionăm în rubrica respectivă a bunului, valoarea lui apreciată în valutară din 1944, precum şi amănunte cu privire la păstrarea lui, dacă se cunoşc. De pildă, „Un trambul la Cluj, 300.000 P/1944, locuitorii siglaia”.

e) *Bunuri preluate după venirea din deportare*
Exportatelor valo vaseleceşilor răz. eretice

Din categoria (a)
(b) categoriilor

Din categoria (c)
(c) categoriilor
2 vaseleceşilor 1/3 reind, războiul

Din categoria (d)
(d) categoriilor

Se va arăta după categoriile (b), (c) şi (d), care din bunurile din aceste categorii au fost preluate, în cazul în care o persoană de încredere a răstăruit bunul precedent, se va nota de pildă, în rubrica pentru categoria (c), „Valintă străbună însoţită de complet de Baria Iancu”.

Menţionăm în rubrica respectivă a bunului, persoana cărui a sa încredinţat, precum şi valoarea lui apreciată în valutară din 1944, precum şi amănunte cu privire la păstrarea lui, dacă se cunoşc. De pildă, „Valintă străbună, Baria Iancu, 10.000 P/1944”.

f) *Totalul pagubelor* *Artaş, Mălaneni, deşer*
A felles angoj vesetecg. *Re. Lei 4.000.000.-*

Totalul pagubelor se va arăta în valutară din 1944, menţionându-se pe cât e posibil elementele din care se constată acest total, în conexiune cu cele de mai sus.

Az elazervevettit anyoj kár a Pengő 1944 évi értéke szerint mutatando ki, lehetőleg feltüntetve, mikől adódik a fentiekben kimutatott vesztéséig.

Observed
Menţionăm

20

Note explicative ale declarantului — Külön Megjegyzések

Empty lined area for notes.

Dacă declarantul are de înfățișat amănunte care necesită mai mult spațiu, este rugat a ie trece pe o coală de hârtie dcosealta și a introduce în acest, dosar.

Amennyiben még olyan válaszolandó anyag volna, amelyre itt nincs megfelelő hely, ezt külön papírra kell vetni és a kérdőívhez csatolni.

Subsemnatul declar pe conștiință și onoare că cele declarate în acest dosar sunt întocmit cu realitatea și că pot face în acest sens dovadă cu acte și mărturii.

Alolított becsületemre kijelentem, hogy ezen doszában foglaltak az igazságnak megfelelőek és ezeket részben iratokkal, részben tanúkkal igazolni tudom.

Semnătura
Aláírás

Pal Kupa

Data
Kelet

Cluj, la 17. III. 1946.

3. A Zsidó Világkongresszus magyarországi szekciója által kibocsátott kérdőív/The questionnaire of the Hungarian Section of the WJC

74.150.

ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS
JEWISH AGENCY FOR PALESTINE
 MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐTENEK
 STATISZTIKAI ÉS TUDAKOZÓ HIVATALA

Város v. község: _____
 Törzsszám: _____
 Dönti betűs szövegből nem kívánt történet!

Személyi lap.

Küldendő az 1945. július hó 8.-i állásfoglalás szerint minden olyan személyről, aki valamely zsidóellenes jogszabály hatálya alá esett.

I. Személyi adatok.

1. Név: Grinwald Péter Nőknél leánykori név: _____
 2. Apja neve: Grinwald Manó 3. Anyja leánykori neve: Kramer Teri
 4. Születési helye: Magyarország 5. Születési éve: 1911 hó: aug nap: 28
 6. Családi állapota: nős 7. Állampolgársága: magyar 8. Nemzetisége: izraeli
 9. Jelenlegi lakáscíme: 14. József u. 24 10. 1944. III. 19-e előtti lakáscíme: XIV. Hungária utca 131
 11. Iskola végzettsége: egyetemi végzettség 12. Szakképzettsége (tanult mestersége): középiskolai tanár
 13. Ha még tanul, a) óhajtja-e tanulmányait folytatni? igen — nem b) milyen iskolában? _____ c) milyen pályára készül? _____
 14. Foglalkozása (különösen megjelölendő): gimnáziumi tanár
 15. Foglalkozásában önfelálló vagy alkalmazott?
 16. Változtatta-e 1938. óta foglalkozását? igen — nem. Ha igen, mikor? _____
 17. Más országban milyen beosztást töltött be?
 18. Ha nem családfő, milyen minőségben él háztartásában?
 19. Vele közös háztartásban élő családtagjai:

Név	Szült. év	Helysz. lak.	Év	Szült. év	Helysz. lak.
<u>Grinwald Teri</u>	<u>1894</u>	<u>Magyar</u>			
<u>Kramer Teri</u>	<u>1895</u>	<u>Magyar</u>			
<u>Grinwald Péter</u>	<u>1911</u>	<u>Magyar</u>			

 20. Ha kiskorú, a) éne apja? igen — nem b) éne anyja? igen — nem c) van-e győmjé? igen — nem d) a gyermek neve és címe: _____

II. Kapcsolata a zsidósághoz.

1. Vallása: izraeli 2. Változtatta-e vallását? igen — nem
 Ha igen, a) korábbi vallása: _____ b) vallásátváltás időpontja: _____
 c) szabályszerűen kilépett-e régi egyházfelekezeti körből? igen — nem
 d) a rendelkezés korábbi vallására visszatért-e? igen — nem
 3. Ha nem izr. vallású, miért esett valamely zsidóellenes jogszabály hatálya alá:
 a) hány szülője izr. vallású? _____ b) hány szülője született izr., de kitért?
 c) hány nagyszülője izr. vallású? _____ d) hány nagyszülője született izr., de kitért?
 4. Milyen szerepet tölt v. töltött be a zsidó körökben?

Mikortól — meddig?	
<u>az Országgyűlési Könyvtár igazgatója</u>	<u>1928 - 1941</u>
<u>"</u>	<u>1941 -</u>
<u>az Országgyűlési Könyvtár igazgatója</u>	<u>1913 -</u>

 5. Milyen egyéb közéleti szerepet tölt v. töltött be?

Mikortól — meddig?	
_____	_____
_____	_____

 6. Utódjára melyik zsidó hitközség tagja volt? ezreli evang. hitk.
 7. Utódjára hol fizetett hitközségi adót? _____ Évenként milyen összeget? P _____
 8. Milyen zsidó egyesületnek tagja v. volt tagja?

Mikortól — meddig?	
<u>Magyar Zsidó Könyvtár</u>	<u>1905 -</u>
<u>Zsidó Országgyűlés</u>	<u>1905 -</u>
<u>Országgyűlési Könyvtár</u>	<u>1912 -</u>
<u>Országgyűlési Könyvtár</u>	<u>1928 -</u>

9. Súlyt helyez-e rituális ételmezésre? *Igen - nem*

10. Tud-e héberül? *ir, olvas, beszél, nem tud*

11. Tud-e jiddisül? *Igen - nem*
szólt, beszélt, de a magyar nyelvvel keverve, jiddisulról nem tudok beszélni

12. Milyen speciális zsidó tanulmányokat végzett?

III. Vagyoni és jövedelmi viszonyal.

1. Jelenlegi állása, ill. elfoglaltsága: *a parti új. költ. geminogéinésinai tanulni*

2. Havi jövedelme: *✗*

	1944. III. 19.-e előtti P. értékben	Az összeírás napján P. értékben
a) készpénzben	<i>VI. 3</i>	<i>VI. 3</i>
b) természetben (lakás, ételmezés, ruházat)		

3. Jövedelmi forrása: *figyelt*
(pl. kereset, illetés, bér, tőkehaszn, nyugdíj, közpénz, raktári támogatás, vagyonnyerés elbírása, stb.)

4. Szend-e valamely munkaképességet akadályozó vagy korlátozó testi v. szellemi fogyatékosághoz? *Igen - nem. Megnevezés:*

5. Mődjában áll-e régi foglalkozását folytatni? *Igen - nem. Ha nem, miért?*

a. Vagyoni helyzete:	Cím és közelebbi megjelölés	Jelenlegi érték
a) ingatlan		
b) részvény, értékpapír, értéktulajd.		
c) üzlet, rendelő, iroda		
d) gyár, üzem, műhely		
e) lakberendezés	<i>lakás, konyha, fürdőszoba, WC</i>	<i>néhány bútortulajd. a lakás 4 szobás, 1 gy. szoba</i>
f) egyéb ingóságok		
g)		

7. Lakásvizonyai:

	Jelenleg:	1944. III. 19.-e előtt:
a) milyen címen él vagy élt a lakásban? <small>(pl. férfit, férfit, családtag, alkalmazott, albérlő, egybérlő, lakástulajd.)</small>	<i>férfi</i>	<i>férfi</i>
b) hány család él vagy élt a lakásban?	<i>hét</i>	<i>egy</i>
c) hány személy él vagy élt a lakásban?	<i>hat</i>	<i>három</i>
d) a lakás terjedelme	<i>2 lakószoba, konyha, fürdőszoba, WC, egy hálókam. szoba</i>	<i>2 lakószoba, konyha, fürdőszoba, WC, egy hálókam. szoba</i>

8. Van-e felsőruha váltása? *Igen - nem*; leghélmű váltása? *Igen - nem*;
lábbelije? *férfi, nő, bakancs, csizma*

9. Tudja-e ellátását ajánltnaga vagy családja biztosítani? *Igen - nem*

10. Ha nem, ki gondoskodik ellátásáról? *Állami, barátai, valamely segélyszervezet vagy*

11. Milyen közösségi támogatásban részesül?

	Megnevezés:	Melyik segélyszertől:
készpénzben	<i>heti - havi P</i>	
ételmezésben	<i>szűk, kint, sz. igaz. - konyhaij. konyhaiparj. sz. igaz.</i>	
lakásban		
ruházatban		
gyógykezelésben		

12. Kér-e a közösségtől támogatást? *Igen - nem*
 Ha igen: készpénzben *Igen - nem*; ételmezésben *Igen - nem*; lakásban *Igen - nem; néplakásban - természetben*; ruházatban *Igen - nem; kórházban, gyógy. intézményben, gyermekotthonban*; gyógykezelésben *Igen - nem; mit kér? *szűk, kint, sz. igaz.**

IV. Személyi sérelmek az üldöztetés idején.

1. Váltása, származása, pártállása miatt volt-e része hatósági üldöztetésben? *Igen - nem*

2. Feltűnik okokból volt-e 1938. óta letartóztatva, internálva, hatósági őrizetben? *Igen - nem*

Ha igen, hol? *Lakos, Csongrád, Tolna*

Mikortól - meddig? *1944 aug 10 - 1944 sept 16*

3. Volt-e munkaszolgálatos? *igen* — *nem*

Szárad, ill. alskulát száma	Hol szolgált?	Mikortól — meddig?
207/14	Udvar	1940 aug. 16 - 1940 szept. 11

4. Volt-e sáncmunkás? *igen* — *nem*

Alskulát száma	Hol szolgált?	Mikortól — meddig?
701. sz.	Vadgondnok, Tatabánya, Lengyel	1944 máj. 20 1944 nov. 13

5. Volt-e előzőleg katona? *igen* — *nem*

Mely alakulatnál?	Milyen rangban?	Mikortól — meddig?
76. g. ezred	Lengyel. fegyver	1945. 1947. máj. - X.

6. Kitérítéssel: _____ 7. Sebesüléssel: _____

8. Hadbíró, hadbíró, hadbíróként e/ok, ha isfokozták hány *gra? _____, honvédelmi ügy

9. Elhurcolták vagy deportálták-e az 1944. év folyamán? *igen* — *nem* Mikortól — meddig?

Mely hatóság vagy személy: _____ hová? _____

10. Gettóban lakott-e? *igen* — *nem* Mikortól — meddig?

Gettócíme: *14. Doh* utca *24* szám *X/1944 máj. - X. 30.*

11. A letartóztatás, internálás, munkaszolgálat v. elhurcolás folytán elszervezett-e valamely betegséget, testi sérülést, sebesülést? *igen* — *nem* Megnevezendő: _____

12. Rázkorai-e jelenleg orvosi kezelésre? *igen* — *nem*. Orvosi lelet: _____

13. Az üldözöttség folytán elvesztette-e eltartóját? *igen* — *nem*

14. Volt-e valamilyen címen kivételeztségre valamely zsidóellenes jogszabály alól? *igen* — *nem*
Mely címen: *árja házastárs, katonai, belügyminiszteri, kormányzati, Székely-féle kivételeztséggel vagy*

15. Élvezte-e 1944-ben valamilyen külföldi állam védelmét? *igen* — *nem*
Mely államtól? *szlovák, székely-egyesület, portugál, pápai ország*
Mely formában? *szlovák, magyar, védett ház, katonai egység, védett személy vagy*

16. Élvezte-e 1944-ben a Nemzetközi Vöröskereszt védelmét? *igen* — *nem*
Mely intézményben? *a magyar egységben kívül. g. Doh - X. 30.*

17. Hogyan menekült meg a deportálás, ill. a nyilasterror elől? (pl. átvétel, bujkálás, stb.) _____

18. Milyen egyéb személyi sérelmet szenvedett el? _____

19. Az üldözöttség következtében elhunyt vagy eltűnt családtagok:

Név	Szül. év és hely	Rokonsági fok	Eltűnés körülményei (pl. munkaszolg., deport., megölés, stb.)	Külföldi lakóhely száma
<i>Imre</i>	<i>1878</i>	<i>nehéz</i>	<i>deport.</i>	
<i>"</i>	<i>1894</i>	<i>"</i>	<i>"</i>	
<i>"</i>	<i>1878</i>	<i>"</i>	<i>"</i>	
<i>"</i>	<i>1879</i>	<i>"</i>	<i>"</i>	
<i>"</i>	<i>1886</i>	<i>"</i>	<i>megszórták</i>	

V. Az üldözöttség következtében elszenvedett vagyoni károk.

1. Milyen vagyoni károk érték a zsidóellenes jogszabályok következtében?	Az 1944. III. 19-e előtti zsidóellenes jogszabályok alapján	
	Az 1944. III. 19. utáni zsidóellenes jogszabályok alapján	Közelebbi megjelölés
a) kényszeresen eladott vagyoni értékű tárgyak	—	
b) megfosztásokról való elvonások	—	
c) kényszeresen eladott, jogvesztésen megvesztett	—	
d) kényszeresen eladott ingatlan megvesztés	—	
e) kényszeresen eladott vagyoni értékű tárgyak	—	
f) kényszeresen eladott egyéb tárgyak	—	
g) kényszeresen eladott ingatlan	—	
h) kényszeresen eladott ingatlan	—	
i) kényszeresen eladott ingatlan	—	
j) kényszeresen eladott ingatlan	—	
k) kényszeresen eladott ingatlan	—	
l) kényszeresen eladott ingatlan	—	

Utolsó sorok kézzel írtak: kényszeresen eladott ingatlan

4. Az 1947-ben Róth Lajos által végzett dési és szamosújvári felmérések kérdőíve/The questionnaire of the survey carried out by Lajos Róth in Dej and Gherla (1947)

Kérlek: Rosta-Edla
I. a. sz.
pzt. Jancsó.

CHESTIONAR

Se va completa de fiecare persoană prezentă, fără considerente de vârstă și sex, deci și pentru copiii sugaci.
Din RĂSPUNSURILE scrise cursiv se vor sublinia cele corecte.

Județul ..... Orașul .....

Strada ..... No. ....

1. Numele părintelui ..... Numele : .....

numele, pronumele, ocupația ..... ocupația : .....

2. Numele mamei ..... Numele : .....

numele de fată, pronumele, ocupația ..... ocupația : .....

Persoana recenzată

3. Numele și pronumele .....

4. În ce calitate locuiți în domiciliul în care ..... *Proprietar sau membru de familie, chirieș*
completezați chestionarul? ..... *principal sau membru de familie, sub-*
..... *chirieș sau membru de familie sau*

5. Numărul camerelor din apartamentul .....
locuit? .....

6. Data nașterii, anul, luna și ziua ..... Anul ..... luna ..... ziua .....

7. Locul nașterii..... Județul ..... Orașul .....

8. Domiciliul permanent .....
a) Felul ei ..... a) *Locuință particulară, internat, cazarmă*
..... sau .....

b) Adresa exactă ..... b) Județ ..... Oraș .....

.....
c) De când îl locuiți? ..... c) ..... ani ..... luni

9. Unde ați avut domiciliul stabil? .....
a) Pentru Ardelenii de Nord ..... a) Înainte de deportare .....

b) Pentru cei din Ardealul de Sud sau ..... b) Înainte de 23 August 1944
Regat .....

10. Limba maternă? ..... *Română, pldis, maghiară sau* .....

11. Ce limbi mai posedați afară de cea .....
maternă? .....

12. Naționalitatea? ..... *Eveu, român, maghiar sau* .....

(Se va menționa naționalitatea din care cel recenzat se simte că face parte.)

Cetățenie

13. Cetățenia? ..... *Română, stră-nă și anume*

14. În 1938 a fost revizuită? ..... *Da. Nu.*
 Rezultatul revizuirii ..... *Admisă la revizuire. Respinsă la revizuire.*

15. Rezultatul revizuirii sub ocupația maghiară ..... *Cetățenia română n recunoscută. Nu am avut e tățenie.*

Situația familială

16. Sexul și starea civilă ..... *Bărbat (băiat). Femeie (fată). Necăsătorit — necăsătorită. Văduv - văduvă. Divorțat legal.*

17. Datele căsătoriei Dvs. .... *Anul ..... Anul ..... Anul*
(De câte ori V-ați căsătorit? Se va înscrie de altă ori.)

18. Ați fost căsătorit înainte de deportare? ..... *Da. Nu. S'a reîntors soțul. - S'a reîntors soția.*
 S'a reîntors soțul — soția? ..... *Nu s'a reîntors soțul. - Nu s'a reîntors soția.*

19. La reîntoarcere din deportare V-ați căsătorit? ..... *Da. Nu.*

20. La reîntoarcere din deportare V-ați căsătorit cu un deportat sau deportată? La ce dată? ..... *Da. Nu.*
 Anul ..... luna ..... ziua .....

21. Dacă da, după ce-interval? .....
 a) dela reîntoarcere din deportare... .. ani, ... luni, ... zile.
 b) dela cunoștința soțului (soției) Dvs... .. ani, ... luni, ... săptămâni, ... zile.

22. Numărul copiilor născuți în căsătoria Dvs. ....
(Cu cei morți și cu cei pășenți morți inclusiv)

23. Numărul copiilor în viață .....

24. Numărul copiilor nereîntorși din deportare .....

25. Numărul copiilor reîntorși din deportare .....

26. Ce ocupație ați vrut să dați copiilor Dvs. înainte de deportare? (Pentru cei din Ardealul de Sud și Regat înainte de 23 August 1944) ..... *Medic, inginer, profesor, meserias, comerciant*
 sau .....

27. Dar după deportare ce profesie doriți să dați copiilor Dvs.? (Pentru Regăteni sau Ardeleni de Sud după 23 Aug. 1944) ..... *Medic, inginer, profesor, meserias, comerciant*
 sau .....

Confesiunea

28. În 1940 la ce Comunitate aparțineți? .. *Ortodox, neolog sau*

29. În 1940 ați fost religios? .. *Foarte, moderat, deloc sau*

30. Astăzi de ce Comunitate aparțineți? .. *Ortodox, neolog sau*

31. Sunteți religios? .. *Foarte, moderat, deloc sau*

32. Ați fost botezat creștin? .. *Da. Nu.*

33. Când V-ați reîntors la credința evreiască? .. *Anul ..... luna ..... ziua*

Cultura

34. Ce studii aveți? . . . . . *Analfabet. — Ștutor de carte.
Școala primară — liceu — bacalaureat —
universitate.*
35. Dacă sunteți școlar, în ce școală, clasă
sau an sunteți? *a) numele școlii:
b) clasa sau curs:
c) adresa școlii:*
36. Trăiți viață culturală? . . . . . *Cinema — teatru — concert — conferințe —
(Subliniați cele frecventate regulat.) lectură de cărți sau*
37. Ce ziare citiți regulat? . . . . .
38. Personal depuneți activitate culturală? *Amator - profesional. Scrieți — cântați la un
instrument, compuneți — țineți conferințe sau*

Ocupațiunea

39. Denumirea exactă a ocupațiunii . . . . . *Independent - funcționar - lucrător calificat -
lucrător necalificat - calfă - ucenic - șofer -
servitor sau*
40. Raportul în ocupație. . . . .
41. Dacă sunteți industriaș, comerciant, sau
aveți întreprindere de transport, aveți *Uzină proprie - fabrică - atelier - magazin -
întreprindere. — Lucrați acasă pentru o în-
treprindere străină - la locuința comandato-
rului - industriuș casnic - vânzător la hale -
cânzător ambulant - agent sau*
42. Dacă sunteți angajat,
a) numele și adresa patronului sau a *a) Numele (firma):
ocupația, felul întreprinderii:*
întreprinderii
- b) De când sunteți angajat? . . . . . *b) Anul luna ziua*
43. Afară de ocupațiunea principală mai aveți
și altă ocupațiune? *a) Da. Nu.
b) Ce anume:*
44. Dacă da, Vă ocupați cu aceasta pe lângă
ocupația principală sau în locul ei? *Pe lângă. — În locul ei.*
45. Dacă nu aveți acum serviciu, de când
sunteți șomer? *Anul luna ziua*
46. Dacă nu aveți ocupație, cine Vă întreține? *Tatăl, soțul sau*
47. Ce ocupație V-ați fi ales înainte de 1943?
Dar în prezent? *Înainte de 1943
În prezent*

Urmările repercusiunilor contra evreilor

48. Când ați fost concediat? . . . . . Anul . . . . . luna . . . . . ziua . . . . .
49. Ați fost radiat din corpul profesional? . . . . . *Da. Nu.*
50. Ați transcris firma Dvs. pe numele unui creștin? . . . . . *Da. Nu.*
Din propria inițiativă. — Silit.

Ocupația sau mijloacele de trai din timpul prigoanei

51. Ocupația principală înainte de 1940 . . . . . _____
52. Ocupația principală între 1940—44 . . . . . _____
53. Ați beneficiat între 1940—44 de vreun ajutor din partea Comunităților? . . . . . *Da. Nu.*
54. În timpul regimului antisemit, pentru a vă putea întreține ați vândut obiecte casnice de primă necesitate? . . . . . *Da. Nu.*

Averea

55. Aveți case, proprietăți sau alte imobile? . . . . . *Da. Nu.*
 Anume ce? _____
56. La reîntoarcerea din deportare ați regăsit ceva din bunuri? . . . . . *Da. Nu.*
57. Ați avut greutăți la reprimirea bunurilor regăsite? . . . . . *Da. Nu.*
58. Dacă da, de către cine? . . . . . *Stat — CASBI — Bancă — Curator persoană civilă sau* _____
59. Mai aveți bunuri regăsite dar nereprimite? . . . . . *Da. Nu.*
60. Cauzele pentru care nu le-ați reprimi? . . . . . _____
 (Expl.: note sub CASBI, la persoana X Y etc.)
61. Ați moștenit din partea rudelor dispărute în deportare? . . . . . *Da. Nu.*
62. Din ce constă moștenirea? . . . . . *Mobile. — Imobile.*
63. Pentru moștenire ați avut divergențe cu rudele reîntoarse sau cu alte persoane? . . . . . *Da. Nu.*
Cu rude. — Cu persoane străine.
64. Aveți și astăzi astfel de divergențe? . . . . . *Da. Nu.*

Teroarea antisemită până la deportare

65. Ca evreu ați fost arestat? . . . . . *Da. Nu.*
 Când și unde? . . . . . Anul . . . . . luna . . . . . ziua . . . . .
 locul _____

66. Ca antifascist activ ați fost arestat? ..
Când și unde?

Da. Nu.

Anul ..... luna ..... ziua .....
locul .....

67. Cât timp ați stat arestat? .. . .

Ca evreu — ..... ani ..... luni ..... zile.

Ca antifascist — ..... ani ..... luni ..... zile.

68. Ați fost maltratat? .. . .

Da. Nu.

Ca evreu. — Ca antifascist.

69. Ați fost internat în lagăr? .. . .
Când, unde și cât timp? .. . .
(Nu în lagăre de deportare)

Da. Nu.

Anul ..... luna ..... ziua .....

locul .....

..... ani ..... luni ..... zile.

Regimul în detașamente de lucru

70. Unde și cât timp ați prestat muncă obligatorie?

..... ani ..... luni ..... zile

in țară — peste granițe.

71. Ați avut pedepse corporale? .. . .

Da. Nu.

72. Starea fizică înainte, sub și după munca obligatorie?

Înainte — sănătos — bolnav.

Sub — sănătos — bolnav.

După — sănătos — bolnav.

73. Ați fost scutit de muncă? .. . .
Pe ce bază?

Da. Nu.

(Pentru Regiunii și Ardealului de Sud)

Certificat medical — protecție — indispensabil

la vreo întreprindere sau .....

Deportarea

74. Locul și data internării în ghetou? .. . .

..... anul ..... luna ..... ziua .....

75. Ați avut în ghetou vreo funcție specială?

Da. Nu.

76. Data deportării .. . .

Anul ..... luna ..... ziua .....

77. Când și cu ajutorul cui V-ați reîntors? .. . .

Anul ..... luna ..... ziua .....

Armata Roșie, Americană, Engleză.

78. Starea fizică înainte, sub și după deportare?

Înainte — sănătos — bolnav.

Sub — sănătos — bolnav.

După — sănătos — bolnav.

79. Defectele fizice și psihice actuale? .. . .

80. Dacă n'ați fost deportat, de unde, când și cu ce caracter ați venit în domiciliul actual?

Ardealul de Nord — Regal sau

Permanent — temporar sau

anul ..... luna ..... ziua .....

81. Cu ce scop sunteți în Ardealul de Nord?

Stabilire — studii sau

Chestiuni generale asupra comportării

82. În 1940 ce linie politică ați găsit justă pentru evreime?

Convictuire în România ca evreu cetățean român cu drepturi egale. — Sionismul. — Emigrare, de expl. în Australia. - Asimilație.

Botezare sau

83. Dacă ați fost sionist, în ce organizație ați fost membru?

84. Ați activat în mișcări antifasciste?

Da. Nu.

Ca partizan sau

85. Ați activat în mișcări ilegale?

Da. Nu.

86. Ați luat parte în acțiuni de rezistență?

Da. Nu.

87. Ați luptat pe front contra forțelor fasciste?

Da. Nu.

88. Ați fost în URSS și în ce calitate?

Da. Nu.

în calitate de .....

89. Care ar fi linia politică justă pentru evreime astăzi?

Convictuire în România ca evreu cetățean român cu drepturi egale. — Sionismul. — Emigrare, de expl. în Australia. - Asimilație.

Botezare sau

90. Dacă sunteți sionist, în care organizație sunteți membru?

91. Sunteți membru în Grupările Democratice evreiești și în ce calitate?

Da. Nu.

în calitate de .....

92. Sunteți membru într-o organizație politică neevreiască? Dacă da, în care și de când?

Da. Nu.

anul ..... luna ..... ziua .....

93. Enumerați pe acei fasciști notorii, pe cari le puteți demasca și cari n'au fost sancționați până în prezent.

Numele și pronumele	Adresa	De ce îl considerați fascist	Data întâmplării

95. Enumerați acei creștini cari în timpul prigoanei s'au comportat în mod special uman cu Dvs.

Numele și prenumele	Adresa	În ce a constat umanismul lor	Data întâmplării

96. Membrii din familia Dvs. reințorși din deportare.

(Această rubrică se completează de către capul familiei.)

Numele și prenume	Sexul și anul nașterii	Gradul de rudenie	Starea civilă	Profesiunea

97. Victimele și dispăruții din familia Dvs.

(Completează capul familiei.)

Numele și prenumele	Sexul și anul nașterii	Gradul de rudenie	Locul nașterii	Ultimul domiciliu stabil	Soarta lor probabilă

5. A Zsidó Világkongresszus kérdőíveit kitöltő túlélők/WJC questionnaire respondents

	Kérdőív	Kérdőív száma	A kérdőívet kitöltő személy	Születési év	Születési hely	Foglalkozás
1.	Kolozsvár/Cluj	742	Ábrahám Adolf	1892	Szelecske/Sălișca	kereskedő / merchant
2.	Kolozsvár/Cluj	708	Ábrahám Júlia	1920	Kolozsvár/Cluj	hivatalnok / civil servant
3.	Kolozsvár/Cluj	651	Ábrahám Kálmánné Gál Mária	1908	Kolozsvár/Cluj	szabó / tailor
4.	Kolozsvár/Cluj	744	Ábrahám Ștefan	1923	Kolozsvár/Cluj	orvos (fog) / dentist
5.	Kolozsvár/Cluj	571	Áron Béla	1911	Alsókosály/Cășeiu	kereskedő / merchant
6.	Kolozsvár/Cluj	636	Baroch Ernest	1925	Kolozsvár/Cluj	orvos (fog) / dentist
7.	Kolozsvár/Cluj	637	Baroch Géza	1923	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
8.	Kolozsvár/Cluj	716	Békési Judit	1924	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
9.	Kolozsvár/Cluj	520	Benedek Ernest	1908	Nagyenyed/Aiud	vendéglős / innkeeper
10.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Isac	1918	Szilágycseh/Cehu Silvaniei	szabó / tailor
11.	Kolozsvár/Cluj	683	Berkovits Ștefan	1912	Kecskemét (HU)	kereskedő / merchant
12.	Kolozsvár/Cluj	693	Berla Jenő	1913	Kalota	lakatos / engine fitter
13.	Kolozsvár/Cluj	694	Berla József	1906	Kolozsvár/Cluj	cipész / shoemaker
14.	Kolozsvár/Cluj	692	Berla Márton	1921	Kolozsvár/Cluj	lakatos / engine fitter
15.	Kolozsvár/Cluj	695	Berla Regina	1913	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
16.	Kolozsvár/Cluj	581	Bermann Adolf	1917	Szászrégen/Reghin	kereskedő / merchant
17.	Kolozsvár/Cluj	579	Bermann Isac	1920	Szászrégen/Reghin	kereskedő / merchant
18.	Kolozsvár/Cluj	578	Bermann Maurițiu	1905	Oláhszentgyörgy/Sângeorz-Băi	kereskedő / merchant
19.	Kolozsvár/Cluj	577	Bermann Sándor	1914	Szászrégen/Reghin	kereskedő / merchant
20.	Kolozsvár/Cluj	580	Bermann Sándorné	1923	Nagyszeben/Sibiu	háztartásbeli / housewife
21.	Kolozsvár/Cluj	631	Binder Ludovic	1921	Bánffyhunyad/Huedin	villanyszerelő / electrician
22.	Kolozsvár/Cluj	703	Blau Ernő	1920	Kolozsvár/Cluj	munkás / worker (gyári)
23.	Kolozsvár/Cluj	700	Blau Matild	1917	Kolozsvár/Cluj	kötőnő / knitter
24.	Kolozsvár/Cluj	699	Blau Sádorné Kizelstein Vilma	1910	Alsóbogáta/Bogata de Jos	munkás (gyári) / worker
25.	Kolozsvár/Cluj	731	Blau Sándor	1904	Felsőgyékényes/Jichișu de Sus	gazdálkodó / farmer
26.	Kolozsvár/Cluj	702	Blau Sándor	1911	Kolozsvár/Cluj	szabó (férfi) / tailor
27.	Kolozsvár/Cluj	732	Blau Terézia	1927	Felsőgyékényes/Jichișu de Sus	háztartásbeli / housewife
28.	Kolozsvár/Cluj	701	Blau Zoltán	1918	Kolozsvár/Cluj	bőrdíszműves / leather goods maker
29.	Kolozsvár/Cluj	682	Blum Olga	1914	Kolozsvár/Cluj	hivatalnok / civil servant
30.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Emánuel	1906	Oláhszentgyörgy/Sângeorz-Băi	sofőr / chauffeur
31.	Kolozsvár/Cluj	749	Brecher Sarolta	1907	Kassa (Kosice, SK)	háztartásbeli / housewife
32.	Kolozsvár/Cluj	589	Brinner Mihályné Mátyás Irina	1919	Szászrégen/Reghin	háztartásbeli / housewife
33.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker Ileana	1921	Dés/Dej	háztartásbeli / housewife
34.	Kolozsvár/Cluj	570	Brummer Sándor	1910	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
35.	Kolozsvár/Cluj	509	Bürger Adolf	1907	Kolozsvár/Cluj	lakatos / engine fitter
36.	Kolozsvár/Cluj	592	Bürger Ármin	1916	Aranyosgyéres/Câmpia Turzii	gépész (mozi) / projectionist
37.	Kolozsvár/Cluj	565	Burg Josif	1917	Kolozsvár/Cluj	gépész / mechanician
38.	Kolozsvár/Cluj	564	Burg Samuilă	1891	Marosvásárhely/Târgu Mureș	kocsmáros / publican, pincér / waiter
39.	Kolozsvár/Cluj	642	Csipkés Györgyné Glück Elena	1895	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
40.	Kolozsvár/Cluj	531	Czitrom Andrei	1922	Máramarosziget/Sighetu Marmăției	egyetemi hallgató (orvos) / student
41.	Kolozsvár/Cluj	646	Czódik Jenőné Lévai Margit özv.	1907	Szentmáté/Matei	munkás / worker (gyári)
42.	Kolozsvár/Cluj	596	Dávid Margit	1913	Kolozsvár/Cluj	hivatalnok / civil servant
43.	Kolozsvár/Cluj	601	Éger Alexandru	1911	Középfalva/Chiuza	kereskedő / merchant

44.	Kolozsvár/Cluj	600	Éger Andrei	1909	Középfalva/Chiuza	kereskedő / merchant
45.	Kolozsvár/Cluj	599	Éger Ignat	1922	Középfalva/Chiuza	egyetemi hallgató / student
46.	Kolozsvár/Cluj	598	Éger Tiberiu	1915	Középfalva/Chiuza	kereskedő / merchant
47.	Kolozsvár/Cluj	597	Éger Zoltán	1906	Középfalva/Chiuza	ügyvéd / lawyer
48.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Maximilian	1907	Kolozsvár/Cluj	cipész / shoemaker
49.	Kolozsvár/Cluj	673	Erdős Éva	1938	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
50.	Kolozsvár/Cluj	670	Erdős László	1900	Kolozsvár/Cluj	hivatalnok / civil servant (magán)
51.	Kolozsvár/Cluj	671	Erdős Lászlóné	1906	Magyarigen/Ighiu	háztartásbeli / housewife
52.	Kolozsvár/Cluj	672	Erdős Tiberiu	1937	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
53.	Kolozsvár/Cluj	594	Farkas Desideriu	1920	Nagynyíres/Mireșu Mare	kereskedő / merchant
54.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Elisabeta	1919	Esztény/Stoiana	háztartásbeli / housewife
55.	Kolozsvár/Cluj	674	Feldinger Ernő	1903	Vajdaszeg/Gura Arieșului	hivatalnok (magán) / civil servant
56.	Kolozsvár/Cluj	609	Fenichel Éva	1922	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
57.	Kolozsvár/Cluj	607	Fenichel Maurițiu dr.	1892	Kolozsvár/Cluj	orvos / physician
58.	Kolozsvár/Cluj	608	Fenichel Tiberiu dr.	1920	Kolozsvár/Cluj	orvos / physician
59.	Kolozsvár/Cluj	611	Finkler Tamás	1929	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
60.	Kolozsvár/Cluj	634	Fischer Bernáth	1902	Szatmárnémeti/Satu Mare	munkás (alkalmi) / worker
61.	Kolozsvár/Cluj	635	Fischer Bernáthné Ilona	1910	Bereksző/Bársău	varrónő / dressmaker
62.	Kolozsvár/Cluj	532	Fischer Ernest	1906	Lemberg/Lviv (UA)	foglalkozás nélkül / unemployed
63.	Kolozsvár/Cluj	533	Fischer Ernestné Hirsch Edith	1911	Kolozsvár/Cluj	varrónő / dressmaker
64.	Kolozsvár/Cluj	652	Fischer Izsák	1936	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
65.	Kolozsvár/Cluj	653	Fischer Mózes	1937	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
66.	Kolozsvár/Cluj	632	Frankovits Sándor	1899	Nagysomkút/Șomcuta Mare	kereskedő (mű) / art-dealer
67.	Kolozsvár/Cluj	568	Fried Ágnes	1919	Szatmárnémeti/Satu Mare	háztartásbeli / housewife
68.	Kolozsvár/Cluj	740	Friedman Rózsi	1919	Máramarosziget/Sighetu Marmăției	fűzőkészítő / griddle-maker
69.	Kolozsvár/Cluj	709	Friedmann Margit	1918	Bogártelke/Băgara	munkás / worker
70.	Kolozsvár/Cluj	625	Fülöp Mihály	1912	Nagybánya/Baia Mare	szabó / tailor
71.	Kolozsvár/Cluj	626	Fülöp Simon	1919	Nagybánya/Baia Mare	szabó (női) / tailor
72.	Kolozsvár/Cluj	688	Gidáli Izsák	1906	Mezőkerked/Archiud	lakatos / engine fitter
73.	Kolozsvár/Cluj	689	Gidáli Izsákné Salamon Frida	1923	Dés/Dej	háztartásbeli / housewife
74.	Kolozsvár/Cluj	530	Gidály Mihály	1920	Szászrégen/Reghin	egyetemi hallgató (orvos) / student
75.	Kolozsvár/Cluj	621	Goldfried Ervin	1921	Kolozsvár/Cluj	kocsmáros / publican
76.	Kolozsvár/Cluj	622	Goldfried Ervinné Kappel Sára	1922	Kolozsvár/Cluj	fodrász / hairdresser
77.	Kolozsvár/Cluj	623	Goldstein Dezső	1908	Füzeszentpéter/Sănpetru Almașului	sofőr / chauffeur
78.	Kolozsvár/Cluj	569	Gothard Jenőné Hilda	1894	Brassó/Brașov	háztartásbeli / housewife
79.	Kolozsvár/Cluj	572	Grünfeld Lőrinc	1914	Nagyilonda/Ileanda	kereskedő / merchant
80.	Kolozsvár/Cluj	748	Günsberg Berta	1900	Kassa (Kosice, SK)	háztartásbeli / housewife
81.	Kolozsvár/Cluj	618	Gyalui Rosenberg Béla	1910	Szászfenes/Florești	üzemvezető műszerész / mechanician
82.	Kolozsvár/Cluj	619	Gyalui Rosenberg Béláné Olga	1911	Szatmárnémeti/Satu Mare	háztartásbeli / housewife
83.	Kolozsvár/Cluj	522	Hamburg Anna	1906	Bécs/Wien (A)	pedagógus / pedagogue
84.	Kolozsvár/Cluj	567	Harnik Katalin	1917	Szatmárnémeti/Satu Mare	háztartásbeli / housewife
85.	Kolozsvár/Cluj	566	Harnik Sándor	1911	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
86.	Kolozsvár/Cluj	616	Hermann Hugó	1929	Kolozsvár/Cluj	egyetemi hallgató / student
87.	Kolozsvár/Cluj	614	Hermann Manó	1889	Nagyesküllő/Așchileu Mare	könyvelő / bookkeeper
88.	Kolozsvár/Cluj	585	Hersch Desideriu	1921	Retteg/Rețeg	kereskedő / merchant
89.	Kolozsvár/Cluj	647	Hersch Helén	1924	Nagyiklód/Iclod	munkás / worker (gyári)
90.	Kolozsvár/Cluj	584	Hersch Hersch	1908	Retteg/Rețeg	szabó / tailor
91.	Kolozsvár/Cluj	664	Hersko Harmat Jolán	1903	Nagyvárad/Oradea	színésznő / actress

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOSZVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

92.	Kolozsvár/Cluj	508	Hirsch Jenő	1927	Bánffyhyunad/Huedin	egyetemi hallgató / student
93.	Kolozsvár/Cluj	714	Hirsch Majer Tibor	1922	Kolozsvár/Cluj	hivatalnok / civil servant
94.	Kolozsvár/Cluj	507	Hirsch Mór	1903	Kapolnokmonostor	munkás / worker
95.	Kolozsvár/Cluj	661	Hirsch Rezső	1903	Tordaszentlászló/Sävädísla	hivatalnok / civil servant
96.	Kolozsvár/Cluj	715	Hirsch Tiborné Lazarovits Ilona	1922	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
97.	Kolozsvár/Cluj	629	Holló Andrei dr.	1895	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
98.	Kolozsvár/Cluj	640	Iacobovits Ferenc	1903	Kántorjánosi (HU)	kereskedelmi utazó / commercial traveller
99.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Mózes	1903	Gyulafehérvár/Alba Iulia	kereskedő / merchant
100.	Kolozsvár/Cluj	523	Jakab Alfréd	1924	Szobránc/Sobrance (SK)	egyetemi hallgató / student
101.	Kolozsvár/Cluj	586	Joina Elena	1928	Retteg/Reteag	háztartásbeli / housewife
102.	Kolozsvár/Cluj	718	József Ferdinánd	1927	Magyardécs/Cireșoia	asztalos / carpenter
103.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Isac	1903	Torda/Turda	kereskedő / merchant
104.	Kolozsvár/Cluj	506	Kappel Teréz	1920	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
105.	Kolozsvár/Cluj	665	Kardos Sándor	1905	Zsibó/Jibou	orvos (fog) / dentist
106.	Kolozsvár/Cluj	666	Kardos Sándorné dr. Pollák Marianna	1914	Kolozsvár/Cluj	orvos (fog) / dentist
107.	Kolozsvár/Cluj	633	Kertész Dénes dr.	1911	Lubotény/Lubotin (SK)	hivatalnok / civil servant
108.	Kolozsvár/Cluj	515	Kertész Izsóne Herskovits Fanny	1898	Zazár/Sasar	háztartásbeli / housewife
109.	Kolozsvár/Cluj	516	Kertész Judit	1929	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
110.	Kolozsvár/Cluj	645	Klein Alexandru	1921	Szatmárnémeti/Satu Mare	cipész / shoemaker
111.	Kolozsvár/Cluj	697	Klein Elena/Ilona	1918	Kolozsvár/Cluj	munkás (gyári) / worker
112.	Kolozsvár/Cluj	563	Klein Rozália	1886	Lugos/Lugoj	nyugdíjas / retired
113.	Kolozsvár/Cluj	684	Klein Zoltán	1918	Deresk/Drzkovce (SK)	cipész / shoemaker
114.	Kolozsvár/Cluj	615	Kohn Ernestné Hermann Magda	1916	Nagyszeben/Sibiu	könyvelő / bookkeeper
115.	Kolozsvár/Cluj	514	Krau Edgár	1929	Stanislawów/Ivano-Frankivsk (UA)	egyetemi hallgató / student
116.	Kolozsvár/Cluj	706	Krausz Jolán	1913	Alsóölkény/Beica de Jos	hivatalnok / civil servant
117.	Kolozsvár/Cluj	606	László Gabriel	1902	Kolozsvár/Cluj	mérnök / engineer
118.	Kolozsvár/Cluj	605	Lászlóné Sebestyén Berta özv.	1877	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
119.	Kolozsvár/Cluj	667	Lázár Aladár	1907	Bánffyhyunad/Huedin	cipész / shoemaker
120.	Kolozsvár/Cluj	668	Lázár Aladárné Sámuel Erzsébet	1920	Csengerújfaló (HU)	háztartásbeli / housewife
121.	Kolozsvár/Cluj	669	Lázár Helén	1910	Bánffyhyunad/Huedin	szabó / tailor
122.	Kolozsvár/Cluj	638	Lázár Herman	1902	Diós/Deușu	kereskedő / merchant
123.	Kolozsvár/Cluj	733	Lazarovits Rozália	1905	Szatmárnémeti/Satu Mare	kereskedő / merchant
124.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Jolánka	1923	Técső/Tiaciv (UA)	háztartásbeli / housewife
125.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib Isac	1910	Dicsőszentmárton/Tárnáveni	szerező / mechanic
126.	Kolozsvár/Cluj	604	Leib Isacné Sámuel Eta	1910	Dés/Dej	háztartásbeli / housewife
127.	Kolozsvár/Cluj	681	Lerner Sára	1923	Máramarosziget/Sighetu Marmăției	varrónő / dressmaker
128.	Kolozsvár/Cluj	590	Liszer Ernő	1917	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
129.	Kolozsvár/Cluj	521	Lówy Böske	1910	Máramarosziget/Sighetu Marmăției	ruhatáros / cloakroom attendant
130.	Kolozsvár/Cluj	707	Majerberg Mór	1907	Bödön/Bidiu	bőrgyógyász / dermatologist
131.	Kolozsvár/Cluj	712	Malek József	1904	Kolozsvár/Cluj	mérnök (fő) / chief engineer
132.	Kolozsvár/Cluj	535	Markovits Herman	1920	Dumbrava	cipész / shoemaker
133.	Kolozsvár/Cluj	698	Márkus Béla	1897	Etéd/Atid	munkás / worker
134.	Kolozsvár/Cluj	620	Márton Ladislau	1907	Dombhátfürdő/Anieș	hivatalnok (magán) / civil servant
135.	Kolozsvár/Cluj	610	Mayer Kálmán	1896	Hadad/Hodod	kereskedő / merchant
136.	Kolozsvár/Cluj	612	Mayer Kálmánné	1905	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
137.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring Rózsi	1922	Borgóprund/Prundu Bărgăului	varrónő (fehérnemű) / dressmaker

138.	Kolozsvár/Cluj	536	Mendel Sámuel	1909	Sólyomkő/Șoimeni	cipész / shoemaker
139.	Kolozsvár/Cluj	745	Mendelson Samuilă	1912	Bárdfalva/Berbești	mészáros / slaughterer
140.	Kolozsvár/Cluj	587	Mihály Cecília	1918	Kisbethlen/Becleună	háztartásbeli / housewife
141.	Kolozsvár/Cluj	529	Mihály Emanuel	1891	Kissármás/Sármășel	sofőr / chauffeur
142.	Kolozsvár/Cluj	687	Mihály Heléna	1922	Kolozsvár/Cluj	munkás / worker
143.	Kolozsvár/Cluj	519	Mihály Ignat	1915	Középfalva/Chiuza	hivatalnok (magán) / civil servant
144.	Kolozsvár/Cluj	517	Mihály Isac	1909	Oláhszentgyörgy/Sängeorz-Băi	utazó / commercial traveller
145.	Kolozsvár/Cluj	663	Mihály József	1909	Rozor/Răzoare	asztalos / carpenter
146.	Kolozsvár/Cluj	518	Mihály Noé	1917	Bethlen/Beclean	sofőr / chauffeur
147.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes Aladár	1908	?	kereskedő / merchant (textil)
148.	Kolozsvár/Cluj	739	Mózes Aladárné	1918	Szászlekenca/Lechința	háztartásbeli / housewife
149.	Kolozsvár/Cluj	719	Mózes Dezső	1914	Dés/Dej	kereskedő / merchant
150.	Kolozsvár/Cluj	595	Mund Frigyes	1903	Kerlés/Chiraleș	kereskedő / merchant
151.	Kolozsvár/Cluj	691	Nagy Attiláné Jakab Vera	1907	Técső/Tiaciv (UA)	munkás / worker
152.	Kolozsvár/Cluj	734	Neufeld Adolf	1892	Bari (IT)	kereskedő / merchant
153.	Kolozsvár/Cluj	658	Noé Lázár	1921	Kolozsvár/Cluj	kereskedő (vas) / merchant
154.	Kolozsvár/Cluj	627	Noszín Jónás	1909	Szamosújvár/Gherla	szabó / tailor
155.	Kolozsvár/Cluj	537	Nussbächer H. Hugó	1907	Sajó/Șieu	hivatalnok (magán) / civil servant
156.	Kolozsvár/Cluj	538	Nussbächer Jacob	1922	Bilak/Domnești	sofőr / chauffeur
157.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál Lujza	1899	Apahida/Apahida	háztartásbeli / housewife
158.	Kolozsvár/Cluj	630	Radnai Tibor	1915	Nagyvárad/Oradea	zeneművész, zenetanár / muzicán
159.	Kolozsvár/Cluj	690	Radó Gheorghe	1912	Kolozsvár/Cluj	üzemvezető / managing director
160.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Edmund	1910	Mezőzáh/Zau de Câmpie	hivatalnok (kereskedelmi) / civil servant
161.	Kolozsvár/Cluj	705	Reisman Adalbert	1921	Kolozsvár/Cluj	kereskedősegéd / shop assistant
162.	Kolozsvár/Cluj	704	Rosenberg Izidor	1910	Kolozsvár/Cluj	hivatalnok / civil servant
163.	Kolozsvár/Cluj	729	Rosenberg Laura	1926	Szatmárnémeti/Satu Mare	tanuló / pupil
164.	Kolozsvár/Cluj	730	Rosenberg Szeréna	1921	Bánffyhyunyad/Huedin	háztartásbeli / housewife
165.	Kolozsvár/Cluj	575	Rosenblatt Mendel	1909	Nagyiklód/Iclod	szabó (női) / tailor
166.	Kolozsvár/Cluj	539	Rosenfeldné Friedmann Ileana	1910	Szászrégen/Reghin	háztartásbeli / housewife
167.	Kolozsvár/Cluj	675	Rosenthal Arthúrné	1908	Nyíregyháza (HU)	háztartásbeli / housewife
168.	Kolozsvár/Cluj	613	Róth Ernő	1905	Nagyvárad/Oradea	kereskedő / merchant
169.	Kolozsvár/Cluj	677	Róth Lajos	1910	Nagygoroszló/Someș-Guruslău	szabó / tailor
170.	Kolozsvár/Cluj	588	Róth Mátyás	1906	Dés/Dej	ékszerész / jeweller
171.	Kolozsvár/Cluj	680	Róth Samuilă	1915	Nagygoroszló/Someș-Guruslău	kereskedő / merchant
172.	Kolozsvár/Cluj	573	Rotschild Ella	1913	Felsővisó/Vișeu de Sus	fűzőkészítő / griddle-maker
173.	Kolozsvár/Cluj	574	Rotschild Lucreția	1921	Felsővisó/Vișeu de Sus	egyetemi hallgató / student
174.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Albert dr.	1911	Kolozsvár/Cluj	orvos / physician
175.	Kolozsvár/Cluj	726	Sajovics Sára	1916	Borgóprund/Prundu Bărgăului	egyetemi hallgató / student
176.	Kolozsvár/Cluj	725	Sajovics Sigismund	1921	Kolozsvár/Cluj	egyetemi hallgató / student
177.	Kolozsvár/Cluj	655	Salamon Agneta	1932	I.G.Duca	tanuló / pupil
178.	Kolozsvár/Cluj	656	Salamon Ileana	1900	Lónapoklostelke/Păglișa	háztartásbeli / housewife
179.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Izrael	1895	Déva/Deva	hivatalnok / civil servant
180.	Kolozsvár/Cluj	657	Salamon Lia	1926	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
181.	Kolozsvár/Cluj	576	Salamon Maximilian	1903	Báca/Bața	kereskedő / merchant
182.	Kolozsvár/Cluj	654	Salamon Salamon	1897	Köteland/Gădălin	kereskedő / merchant
183.	Kolozsvár/Cluj	728	Schanzer Izsó	1921	Bánffyhyunyad/Huedin	hivatalnok / civil servant
184.	Kolozsvár/Cluj	534	Scheiber László dr.	1904	Várpalota (HU)	orvos (fog) / dentist

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOSZVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

185.	Kolozsvár/Cluj	503	Schwarz András	1942	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
186.	Kolozsvár/Cluj	502	Schwarz Ibolya	1910	Máragyulafalva/Giulești	háztartásbeli / housewife
187.	Kolozsvár/Cluj	504	Schwarz László	1940	Kolozsvár/Cluj	tanuló / pupil
188.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz Árpád dr.	1909	Nagyvárad/Oradea	orvos / physician
189.	Kolozsvár/Cluj	649	Schwartz Árpádné Hönig Márta	1915	Kiskunfélegyháza (HU)	foglalkozás nélkül / unenployed
190.	Kolozsvár/Cluj	738	Schwartz Éva	1928	Szatmárnémeti/Satu Mare	háztartásbeli / housewife
191.	Kolozsvár/Cluj	641	Schwartz Herman	1908	Máramarosziget/Sighetu Marmatjei	szállító / carrier
192.	Kolozsvár/Cluj	736	Schwartz Jenőné Rozália	1904	Kővárhosszúfalva/Satulung	háztartásbeli / housewife
193.	Kolozsvár/Cluj	737	Schwartz Kató	1927	Szatmárnémeti/Satu Mare	háztartásbeli / housewife
194.	Kolozsvár/Cluj	561	Schwartz Miklós	1913	Csikszentmárton/Sánmartin	kereskedő / merchant
195.	Kolozsvár/Cluj	562	Schwartz Miklósné Jakab Teréz	1921	Berettyószéplak/Suplacu de Barcău ?	munkás (gyári) / worker
196.	Kolozsvár/Cluj	648	Schwartz Róbert Ștefan	1944	Kolozsvár/Cluj	nem válaszolt / no answer
197.	Kolozsvár/Cluj	602	Schwartzman Józsefné öz. Salamon Hani	1865	Csömörölő/Ciumărna	háztartásbeli / housewife
198.	Kolozsvár/Cluj	721	Semlyén Istvánné Pollák Éva	1917	Balászfalva/Blaj	tanár (óraadó) / teacher
199.	Kolozsvár/Cluj	720	Semlyén Ștefan (István)	1916	Budapest (HU)	cégjegyző (szövetkezeti) / clerk
200.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Lenke	1916	Vajdaháza/Voivodeni	munkás / worker
201.	Kolozsvár/Cluj	628	Silberstein Terézia	1919	Szamosújvár/Gherla	háztartásbeli / housewife
202.	Kolozsvár/Cluj	696	Simon Josif	1910	Dés/Dej	cipész / shoemaker
203.	Kolozsvár/Cluj	724	Singer József	1920	Hódmezővásárhely (HU)	egyetemi hallgató / student
204.	Kolozsvár/Cluj	717	Somogyi Ákos	1902	Kolozsvár/Cluj	téglagyári igazgató / manager of a factory
205.	Kolozsvár/Cluj	505	Sonnenklar Zoltán	1916	Mocs/Mociu	szabó / tailor
206.	Kolozsvár/Cluj	659	Stein Irma	1902	Nagyszeben/Sibiu	háztartásbeli / housewife
207.	Kolozsvár/Cluj	660	Stein Judita	1927	Nagyszeben/Sibiu	tanuló / pupil
208.	Kolozsvár/Cluj	723	Stern István	1920	Ungvár/Uzhhorod (UA)	egyetemi hallgató / student
209.	Kolozsvár/Cluj	512	Stössel Gheorghé	1923	Kolozsvár/Cluj	egyetemi hallgató (jog) / student
210.	Kolozsvár/Cluj	511	Stössel József	1894	Kackó	órás / watchmaker, ékszerész / jeweller
211.	Kolozsvár/Cluj	513	Stössel Józsefné Lahm Elly	1904	Storoinet (UA)	háztartásbeli / housewife
212.	Kolozsvár/Cluj	746	Strudnicska Nándorné	1888	Dés/Dej	háztartásbeli / housewife
213.	Kolozsvár/Cluj	710	Szántó Imre	1914	Budapest (HU)	munkás / worker (Dermata)
214.	Kolozsvár/Cluj	711	Szántó Oszkár	1909	Nagyvárad/Oradea	villanyszerelő / electrician
215.	Kolozsvár/Cluj	685	Szegő György	1919	Kolozsvár/Cluj	vegyszer / chemist
216.	Kolozsvár/Cluj	686	Szegő Júlia	1896	Beregszász/Berehove (UA)	énekesnő / singer
217.	Kolozsvár/Cluj	560	Székely Béla	1918	Budapest (HU)	asztalos / carpenter
218.	Kolozsvár/Cluj	678	Weiner Erzsébet	1915	Szatmárnémeti/Satu Mare	varrónő / dressmaker
219.	Kolozsvár/Cluj	679	Weiner Friderika	1913	Szatmárnémeti/Satu Mare	munkás / worker
220.	Kolozsvár/Cluj	735	Weisz Susana	1921	Erzsébetváros/Dumbrăveni	műtőasszisztens / assistant
221.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Rozália	1911	Zsibó/Jibou	háztartásbeli / housewife
222.	Kolozsvár/Cluj	582	Winkler Benjámín	1922	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
223.	Kolozsvár/Cluj	583	Winkler Judith	1925	Kolozsvár/Cluj	
224.	Kolozsvár/Cluj	526	Wolf Andrei	1907	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
225.	Kolozsvár/Cluj	525	Wolf Eugen	1909	Kolozsvár/Cluj	festő (cégér) / painter
226.	Kolozsvár/Cluj	644	Wolff Ecaterina	1922	Kolozsvár/Cluj	háztartásbeli / housewife
227.	Kolozsvár/Cluj	643	Wolff Zoltán	1914	Kolozsvár/Cluj	kereskedő / merchant
228.	Kolozsvár/Cluj	617	Zádor Árpád	1898	Érsekújvár/Nové Zámky (SK)	hivatalnok (magán) / civil servant
229.	Nagykároly/Carei	176/1	Aron Paul	1919	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
230.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski Emil	1910	Galgó/Gălgău	órás / watchmaker
231.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski Emilné	1919	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei	varrónő / dressmaker
232.	Nagykároly/Carei	143/2	Benedek Jenő	1910	Úsztató/Păgaia	kereskedő / merchant

233.	Nagykároly/Carei	143/2	Benedek Sándor	1912	Úsztató/Págaia	kereskedő / merchant
234.	Nagykároly/Carei	137/1	Berkovits Béla	1904	Barcánfalva/Bársana	cipész / shoemaker
235.	Nagykároly/Carei	177/2	Berkovits Rozália	1914	Újfehértó (HU)	varrónő / dressmaker
236.	Nagykároly/Carei	165/1	Blum Irén	1923	Nagykároly/Carei	varrónő / dressmaker
237.	Nagykároly/Carei	165/2	Blum Rozália	1921	Nagykároly/Carei	varrónő / dressmaker
238.	Nagykároly/Carei	13/2	Brüder Adél	1917	Margitta/Marghita	
239.	Nagykároly/Carei	13/3	Brüder Annus	1922	Margitta/Marghita	
240.	Nagykároly/Carei	178/1	Deutsch Martin (Márton) dr.	1905	Nagykároly/Carei	orvos / physician
241.	Nagykároly/Carei	19/1	Eichel Alexandru (Sándor)	1905	Igló/Spiská Nová Ves (SK)	gyógyszerész / pharmacist
242.	Nagykároly/Carei	183/1	Erenstein Samu Zoltán	1888	Nagykároly/Carei	ügynök / broker
243.	Nagykároly/Carei	25/1	Farkas Leopold	1906	Retteg/Reteag	kereskedő / merchant
244.	Nagykároly/Carei	10/1	Fesztinger Márton	1905	Dés/Dej	kereskedő / merchant
245.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Wolf	1909	Leordina/Leordina	metsző / mashgiach
246.	Nagykároly/Carei	164/2	Fischman Wolfné Stern Heléna	1918	Szurduk/Surduc	háztartásbeli / housewife
247.	Nagykároly/Carei	161/3	Friedman Gyöngyi	1923	Ilosva/Târlişua	háztartásbeli / housewife
248.	Nagykároly/Carei	161/2	Friedman Herman	1917	Ilosva/Târlişua	nyomdász / typographer
249.	Nagykároly/Carei	161/1	Friedman Ibolya	1929	Nyírlugos (HU)	háztartásbeli / housewife
250.	Nagykároly/Carei	170/1	Gellis Fáni	1914	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
251.	Nagykároly/Carei	140/1	Goldberger Mózes	1892	Nagykároly/Carei	földműves / peasant
252.	Nagykároly/Carei	139/3	Grün Edith	1923	Portelek/Portița	háztartásbeli / housewife
253.	Nagykároly/Carei	139/3	Grün Erzsébet	1922	Nagykároly/Carei	háztartásbeli / housewife
254.	Nagykároly/Carei	139/1	Grün Katalin	1927	Börvely/Bervenii	háztartásbeli / housewife
255.	Nagykároly/Carei	18/1	Grünbaum Alexandru (Sándor)	1903	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei	pincér / waiter
256.	Nagykároly/Carei	142/3	Guttman Josif (József)	1914	Budapest (HU)	kereskedő / merchant
257.	Nagykároly/Carei	160/1	Hermel E. Eugen (Jenő)	1913	Patóháza/Potău	kereskedő / merchant
258.	Nagykároly/Carei	185/1	Kaufman Kató	1925	Nagykároly/Carei	háztartásbeli / housewife
259.	Nagykároly/Carei	19/2	Kiesler Felicia	1929	Körösmező/Yasinia (UA)	
260.	Nagykároly/Carei	21/2	Körösi Sándorné Fenster Kornelia	1904	Nagykároly/Carei	magánzó / contractor
261.	Nagykároly/Carei	187/1	Krausz Lászlóné	1920	Csigérszöllös/Seleuş	háztartásbeli / housewife
262.	Nagykároly/Carei	16/2	Löwi Leopoldné Mendelovics Olga	1920	Nagykároly/Carei	háztartásbeli / housewife
263.	Nagykároly/Carei	16/1	Löwi Leopold Lajos	1913	Máda/Mada	kereskedő / merchant
264.	Nagykároly/Carei	20/1	Majtényi Béla	1922	Kismajtény/Moftinu Mic	gazdálkodó / farmer
265.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Arany	1923	Halmi/Halmeu	
266.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Bertalan	1906	Bécs/Vienna (A)	szabó / tailor
267.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Bözske	1917	Máramarossziget/Sighetu Marmăției	háztartásbeli / housewife
268.	Nagykároly/Carei	159	May Emilia	1922	Nagykároly/Carei	szabó / tailor
269.	Nagykároly/Carei	177/1	Máy Ignátné Berkovits Etus	1907	Újfehértó (HU)	varrónő / dressmaker
270.	Nagykároly/Carei	187/2	Mayer Izidor dr.	1905	Piskáros/Pișcari	orvos (fog) / dentist
271.	Nagykároly/Carei	11/1	Morgenstern Miklós	1914	Ukrajna/Ukraine	kereskedő / merchant
272.	Nagykároly/Carei	184/1	Ovics Sámuel	1912	Romoly/Romuli	kötszövő / textile worker
273.	Nagykároly/Carei	178/1	Pollak Gavril (Gábor)	1924	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
274.	Nagykároly/Carei	186/1	Pollák Regina	1924	Romoly/Romuli	háztartásbeli / housewife
275.	Nagykároly/Carei	186/2	Pollák Rozália	1926	Romoly/Romuli	háztartásbeli / housewife
276.	Nagykároly/Carei	179/2	Rosenberg Augustin (Ágoston)	1922	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
277.	Nagykároly/Carei	179/3	Rosenberg Nándor	1926	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
278.	Nagykároly/Carei	179/3	Rosenberg Oszkár	1921	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
279.	Nagykároly/Carei	12/1	Rosner Ibolya	1925	Nagykároly/Carei	varrónő / dressmaker
280.	Nagykároly/Carei	12/2	Rosner Olga	1926	Nagykároly/Carei	tisztviselő / clerk
281.	Nagykároly/Carei	23/2	Roth Ferencné Farkas Regina	1913	Retteg/Reteag	háztartásbeli / housewife
282.	Nagykároly/Carei	23/2	Roth Francisc (Ferenc)	1907	Nagykároly/Carei	kereskedő (bor) / merchant

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

283.	Nagykároly/Carei	24/1	Róth Imre	1919	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
284.	Nagykároly/Carei	180/1	Róth Nicolae (Miklós)	1915	Zsibó/Jibou	kereskedő / merchant
285.	Nagykároly/Carei	190/1	Róth Sándor	1918	Fehérgyarmat (HU)	kereskedő / merchant
286.	Nagykároly/Carei	22/1	Roth Vasile (László)	1922	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant (textil)
287.	Nagykároly/Carei	8/2	Sámuel Iosif (József)	1917	Nagykároly/Carei	tisztviselő / clerk
288.	Nagykároly/Carei	8/1	Sámuel Józsefné Mózes Ibolya	1925	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei	háztartásbeli / housewife
289.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Jenő	1902	Reszege/Resighe	pék / baker
290.	Nagykároly/Carei	168/1	Schwartz Alexandru (Sándor)	1894	Nagykároly/Carei	kézbésztő / currier
291.	Nagykároly/Carei	169/1	Steinberger Izidor	1894	Nagykároly/Carei	árú (textilpiaci) / seller
292.	Nagykároly/Carei	162/1	Stössel Nicolae (Miklós)	1908	Tartolc/Târșolț	kereskedő / merchant
293.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Adolf	1923	Nagykároly/Carei	kereskedő (rövidárú) / merchant
294.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Dávid	1922	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
295.	Nagykároly/Carei	181/1	Ungár Edith	1924	Nagykároly/Carei	tisztviselő / clerk
296.	Nagykároly/Carei	7/1	Várad Zsigmond	1918	Nagykároly/Carei	tisztviselő / clerk
297.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Ábrahám	1904	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
298.	Nagykároly/Carei	175/1	Weisz Gizella	1914	Nagykároly/Carei	kereskedősegéd / shop assistant
299.	Nagykároly/Carei	21/2	Weisz László	1919	Nagykároly/Carei	szabó / tailor
300.	Nagykároly/Carei	14/1	Weisz Miklós	1917	Nagykároly/Carei	kötszövő / textile worker
301.	Nagykároly/Carei	14/2	Weisz Miklósné Rosner Lili	1923	Nagykároly/Carei	háztartásbeli / housewife
302.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Sámuel	1909	Nagykároly/Carei	kereskedő / merchant
303.	Nagykároly/Carei	13/1	Weiszhaus Sándor	1913	Nagykároly/Carei	gazdálkodó / farmer
304.	Nagykároly/Carei	138/1	Wieder Izidor	1911	Máramarossziget/Sighetu Marmatiei	kereskedő / merchant
305.	Nagykároly/Carei	173/1	Wieder Jenő	1921	Nagykároly/Carei	kötszövő / textile worker
306.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Pál	1913	Királydórc/Craidorolț	kereskedő (vas) / merchant
307.	Nagyvárad/Oradea	714/325	Ábrámovits Nándor	1893	Bukarest/București	szabó / tailor
308.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Sándor	1903	Berettyóújfalu (HU)	állás nélküli / unenployed
309.	Nagyvárad/Oradea	/791	Berger Jenő	1921	Nagyvárad/Oradea	borbély / barber
310.	Nagyvárad/Oradea	791/2	Berger Olga	1923	Nagyvárad/Oradea	varrónő / dressmaker
311.	Nagyvárad/Oradea	976/537	Berl Márk	1909	Budapest (HU)	zenész (színházi) / muzsician
312.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner István	1908	Nagyvárad/Oradea	cipőfelsőrész készítő / shoemaker
313.	Nagyvárad/Oradea	/781	Blattner László	1903	Nagyvárad/Oradea	szakervezeti alkalmazott / trade union staff
314.	Nagyvárad/Oradea	944/509	Bresel Géza	1889	Bustyaháza/Bustyno (UA)	asztalos / carpenter
315.	Nagyvárad/Oradea	1015/569	Czitrom Béláné	1894	Nagyvárad/Oradea	háztartásbeli / housewife
316.	Nagyvárad/Oradea	1016/570	Czitrom Klára	1925	Nagyvárad/Oradea	varrónő / dressmaker
317.	Nagyvárad/Oradea	825/402	Deutchs Dávid	1897	Kegyek/Chijic	lakatos / engine fitter
318.	Nagyvárad/Oradea	768/358	Dub Mózes	1886	Nagybocskó/Velykyy Bychkiv (UA)	erdész / forester
319.	Nagyvárad/Oradea	1022/576	Eisenberger Szeréna	1928	Leordina/Leordina	háztartásbeli / housewife
320.	Nagyvárad/Oradea	/777	Farkas Gábor	1903	Genyéte/Ghenetea	kereskedő (fa) / merchant
321.	Nagyvárad/Oradea	/778	Farkas Gáborné Wertheimer Zseni	1905	Genyéte/Ghenetea	háztartásbeli / housewife
322.	Nagyvárad/Oradea	932/498	Farkas Tibor	1924	Nagyvárad/Oradea	kereskedő / merchant
323.	Nagyvárad/Oradea	930/497	Feke Sándorné	1920	Nagyvárad/Oradea	piaci árú / huckster
324.	Nagyvárad/Oradea	810/387	Feldman Dezső	1908	Berettyószéplak/Suplacu de Barcău	cipőfelsőrész készítő
325.	Nagyvárad/Oradea	809/387	Feldman Dezsőné	1912	Nagyvárad/Oradea	munkás / worker
326.	Nagyvárad/Oradea	838/415	Feldman Ilona	1914	Nagyvárad/Oradea	kalapos / hatmaker
327.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Izsó	1902	Berettyóújfalu (HU)	könyvkötő / bookbinder
328.	Nagyvárad/Oradea	/776	Fischer Leopold	1910	Felsőderna/Derna	kereskedő / merchant (textil)
329.	Nagyvárad/Oradea	928/495	Fischer Sándor	1907	Nagyvárad/Oradea	borbély / barber
330.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Fleischer Májerné Kesztenbaum Rózi	1910	Técső/Tyachiv (UA)	háztartásbeli / housewife

331.	Nagyvárad/Oradea	899/471	Franck Magda	1928	Nagyvárad/Oradea	háztartásbeli / housewife
332.	Nagyvárad/Oradea	732/326	Fried Ella	1920	Alsóvalkó/Valcău de Jos	munkás / worker
333.	Nagyvárad/Oradea	730/326	Fried Irina (Irén)	1926	Hódos/Hodoş	munkás / worker
334.	Nagyvárad/Oradea	731/326	Fried Jolana (Jolán)	1921	Kraszna, Szilágy m./Crasna, Sălaj county	munkás / worker
335.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedman Dezsóné	1907	Nagyvárad/Oradea	háztartásbeli / housewife
336.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Fuchs Imre	1926	Biharkeresztes (HU)	tanuló / pupil
337.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Fuchs Leopold	1883	Sajóköröm (HU)	rabbi / rabbi
338.	Nagyvárad/Oradea	887/735	Garai Tibor	1915	Nagyvárad/Oradea	hivatalnok (bank) / civil servant
339.	Nagyvárad/Oradea	/784	Gewürz Maximilian (Miksa)	1907	Beszterce/Bistriţa	kereskedő / merchant
340.	Nagyvárad/Oradea	895/468	Glück Miksáné Oprea Margit	1894	Békés (HU)	háztartásbeli / housewife
341.	Nagyvárad/Oradea	965/526	Gorsz Márta-Marietta	1924	Nagyvárad/Oradea	hivatalnok / civil servant
342.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Gottlieb Herman	1902	Nagykároly/Carei	pénzbeszedő / tax collector
343.	Nagyvárad/Oradea	964/525	Grosz Bernáthné Király Klára özv.	1900	Debrecen (HU)	háztartásbeli / housewife
344.	Nagyvárad/Oradea	961/521	Grosz Bernáthné özv.	1876	Biharfélegyháza/Roşiori	háztartásbeli / housewife
345.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Grosz Lajos	1914	Somály/Şumal	szabó / tailor
346.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Grosz Lajosné Indig Margit	1919	Máragyulafalva/Giuleşti	háztartásbeli / housewife
347.	Nagyvárad/Oradea	947/511	Gutmann Sámuel	1901	Nagyalmás/Almaşu Mare	restaurátor / restorer
348.	Nagyvárad/Oradea	819/396	Haasz Nándorné	1902	Nagyvárad/Oradea	háztartásbeli / housewife
349.	Nagyvárad/Oradea	837/414	Hersch Náthán	1906	Retteg/Reteag	asztalos / carpenter
350.	Nagyvárad/Oradea	934/500	Hirsch Elek	1904	Halmi/Halmeu	hitközségi főkantor / chorister
351.	Nagyvárad/Oradea	989/549	Hirsch Emeric (Imre)	1923	Nagyvárad/Oradea	cipész / shoemaker
352.	Nagyvárad/Oradea	988/548	Hirsch Mártonné	1893	Mezőbaj/Boiu	piaci árus / huckster
353.	Nagyvárad/Oradea	802/379	Izsák Gyula	1906	Szilágybagos/Boghîş	kereskedő (vas) / merchant
354.	Nagyvárad/Oradea	818/395	Izsák Izidorné Spingold Teréz	1903	Nagyvárad/Oradea	kézimunka / needlework
355.	Nagyvárad/Oradea	803/380	Izsák Lívia	1928	Szilágyosmlyó/Şimleu Silvaniei	háztartásbeli / housewife
356.	Nagyvárad/Oradea	801/378	Izsák Vilmos	1902	Szilágybagos/Boghîş	kereskedő / merchant
357.	Nagyvárad/Oradea	898/470	Jakab Dezideriu (Dezső)	1907	Bánffyhunjad/Huedin	munkás / worker
358.	Nagyvárad/Oradea	1017/571	Jakobovits Béliáné		Székelyhid/Săcueni	háztartásbeli / housewife
359.	Nagyvárad/Oradea	757/352	Jamberger Edith	1923	Hidalmás/Hida	háztartásbeli / housewife
360.	Nagyvárad/Oradea	845/420	Kassirer Miklós	1914	Máramarossziget/Sighetu Marmatei	lakatos mester / engine fitter
361.	Nagyvárad/Oradea	963/524	Katz Albert	1904	Máriapócs (HU)	mészáros / butcher
362.	Nagyvárad/Oradea	775	Katz Ladislau (László)	1921	Hencida (HU)	hivatalnok / civil servant
363.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres Vilma	1915	Szarvas (HU)	kereskedő / merchant
364.	Nagyvárad/Oradea	804/382	Kertész László	1910	Kökös/Chichiş	órás / watchmaker, ékszerész / jeweller
365.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Keszler Herman dr.	1890	Nagykároly/Carei	orvos (fül-orr-gégész) / physician
366.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Keszler Hermanné Török Flóra dr.	1903	Békéscsaba (Hu)	háztartásbeli / housewife
367.	Nagyvárad/Oradea	1003/561	Kohn Emeric (Imre)	1922	Nagyvárad/Oradea	órás / watchmaker
368.	Nagyvárad/Oradea	794/374	Kohn Erzsébet	1922	Kassa/Košice (SK)	háztartásbeli / housewife
369.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Henrik	1891	Berettyóújfalú (HU)	órás / watchmaker, ékszerész / jeweller
370.	Nagyvárad/Oradea	792/374	Kohn Jakab	1891	Munkács/Mukachevo (UA)	kereskedő / merchantügynök
371.	Nagyvárad/Oradea	795/374	Kohn Mendel	1923	Nagyvárad/Oradea	lakatos / engine fitter
372.	Nagyvárad/Oradea	793/374	Kohn Zoltán	1919	Kassa/Košice (SK)	textil szövő / textile worker
373.	Nagyvárad/Oradea	/785	Kramer Jenőné Asztalos / carpenter Vilma	1903	Nagyvárad/Oradea	műszerész / mechanician
374.	Nagyvárad/Oradea	927/494	Laschek Frigyes (keresztény)	1895	Brassó/Braşov	hivatalnok (biztosítási) / civil servant
375.	Nagyvárad/Oradea	931/498	Lébi Jenő	1904	Nagyvárad/Oradea	kereskedő / merchant
376.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Löv Jenő	1915	Máramarossziget/Sighetu Marmatei	asztalos / carpenter

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

377.	Nagyvárad/Oradea	820/397	Lóvy István	1905	Nagyvárad/Oradea	szabó / tailor
378.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Löwenstein Imre	1906	Szatmárnémeti/Satu Mare	hivatalnok (magán) / civil servant
379.	Nagyvárad/Oradea	/790	Markovits Imréné Klein Klára	1916	Nagyvárad/Oradea	háztartásbeli / housewife
380.	Nagyvárad/Oradea	1021/575	Márkus Józsefné Berta	1897	Debrecen (HU)	varrónő / dressmaker
381.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Márton Vilmos	1921	Vámosláz/Chişlaz	asztalos / carpenter
382.	Nagyvárad/Oradea	767/357	Moldován Leopold	1902	Budfalva/Budeşti	munkás / worker
383.	Nagyvárad/Oradea	921/488	Moskovits Ferencz	1901	Földes (HU)	vendéglős / innkeeper
384.	Nagyvárad/Oradea	/782	Moskovits Milkós dr.	1895	Nagyvárad/Oradea	mérnök / engineer
385.	Nagyvárad/Oradea	/783	Moskovits Valentin (Bálint)	1913	Nagyvárad/Oradea	kémikus / chemist
386.	Nagyvárad/Oradea	841/381	Neulander Izsák Wolf	1903	Borsa/Borşa	kereskedő / merchant
387.	Nagyvárad/Oradea	824/401	Neumann Farkas József	1899	Kegyek/Chijic	alkalmi munkás / worker
388.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Lajosné Lébi Irén		Nagyvárad/Oradea	kereskedő / merchant
389.	Nagyvárad/Oradea	860/436	Révész József	1908	Székesfehérvár (HU)	hivatalnok / civil servant
390.	Nagyvárad/Oradea	/789	Robitsek Ákos	1913	Nagyvárad/Oradea	állás nélküli / unenployed
391.	Nagyvárad/Oradea	960/522	Róna László	1925	Nagyvárad/Oradea	egyetemi hallgató / student
392.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Sándor	1907	Máriapócs (HU)	szabó / tailor
393.	Nagyvárad/Oradea	826/403	Salamon Márton	1914	Maladé/Mălădia	munkás / worker
394.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Salamon Mendel	1891	Krasznajáz/laz	munkás / worker
395.	Nagyvárad/Oradea	884/460	Schiller-Gombos László dr.	1907	Budapest (HU)	orvos (röntgen) / physician
396.	Nagyvárad/Oradea	/792	Schloss Mór	1913	Nagyvárad/Oradea	szűcs / furrier
397.	Nagyvárad/Oradea	999/732	Schwarz Anna	1900	Szatmárnémeti/Satu Mare	hivatalnok / civil servant
398.	Nagyvárad/Oradea	821/398	Schwarz Imre	1906	Élesd/Aleşd	fogorvos / physician
399.	Nagyvárad/Oradea	830/407	Schwarz Zsigmond	1876	Nagyvárad/Oradea	magánzó / contractor
400.	Nagyvárad/Oradea	808/386	Schwartz Sándor	1896	Érszentkirály/Eriu-Sâncrai	kereskedő (ócskavas) / merchant
401.	Nagyvárad/Oradea	/801	Schwarz Adolf	1900		kereskedősegéd / shop assistant
402.	Nagyvárad/Oradea	938/504	Silberstein Éva	1925	Nagyvárad/Oradea	kereskedő / merchant
403.	Nagyvárad/Oradea	/788	Silye Mártonné	1912	Nagyvárad/Oradea	fodrász / hairdresser
404.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner Géza	1905	Fugyivásárhely/Oşorhei	kereskedő / merchant
405.	Nagyvárad/Oradea	839/416	Stern Ferenc	1894	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei	kereskedő / merchant
406.	Nagyvárad/Oradea	874/450	Szilágyi Zoltán	1899	Nagyvárad/Oradea	orvos / physician
407.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Tabák Livia	1928	Nagyvárad/Oradea	Alkalmazott (kereskedelmi) / employee
408.	Nagyvárad/Oradea	962/523	Tompa Jánosné			
409.	Nagyvárad/Oradea	/787	Ungár Klára	1908	Nagyvárad/Oradea	kereskedő / merchant
410.	Nagyvárad/Oradea	806/384	Wald Nándor Ferdinánd	1911	Krasznajáz/laz	olaj malmos / mill owner
411.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Weimann Tibor	1905	Nagyvárad/Oradea	hivatalnok (magán) / civil servant
412.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Weinberger Béla	1918	Nagyvárad/Oradea	konzervkészítő / packer
413.	Nagyvárad/Oradea	973/534	Weinrek László	1921	Nagyvárad/Oradea	pék / baker
414.	Nagyvárad/Oradea	935/501	Weisz Lajosné Deutsch Ilona	1910	Nagyvárad/Oradea	hitközségi alkalmazott / clergy man
415.	Nagyvárad/Oradea	1001/560	Weisz Tibor	1921	Nagyvárad/Oradea	nyomdász / typographer
416.	Nagyvárad/Oradea	774/362	Wohl Salamon	1888	Telegd/Tileagd	szabó / tailor segéd
417.	Nagyvárad/Oradea	775/362	Wohl Salamonné	1903	Dicsőszentmárton/Tárnáveni	háztartásbeli / housewife
418.	Nagyvárad/Oradea	901/472	Zsupnik Vilmos	1908	Siroka/Siroké (SK)	napszámos / day-labourer

6. A Zsidó Világkongresszus kérdőíveit kitöltő személyek által bejelentett túlélők/Survivors reported by the WJC questionnaire respondents

	Kérdőív / Questionnaire	A kérdőív száma / No. of Questionnaire	A kérdőívben megnevezett túlélő / Survivors reported by the respondents	Születési év / Birth year	Foglalkozás / Occupation
1.	Kolozsvár/Cluj	695	? József		
2.	Kolozsvár/Cluj	708	Ábrahám Jenő	1915	szabó (női) / tailor
3.	Kolozsvár/Cluj	693	Berla Rózsika	1919	alkalmazott / employee
4.	Kolozsvár/Cluj	565	Bogdán Ileana	1895	háztartásbeli / housewife
5.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Sári	1904	háztartásbeli / housewife
6.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker ?	1927	
7.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker ?	1929	
8.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker ?	1925	cipész / shoemaker
9.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker Ileana	1921	
10.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker Pál	1923	
11.	Kolozsvár/Cluj	632	Frankovits Elemér	1897	műkereskedő / art-dealer
12.	Kolozsvár/Cluj	632	Frankovits Jenő dr.	1895	ügyvéd / lawyer
13.	Kolozsvár/Cluj	741	Friedman Laura	1914	kötőnő / knitter
14.	Kolozsvár/Cluj	709	Friedman Sári	1920	munkás / worker
15.	Kolozsvár/Cluj	537	Friedmann Alexandru		molnár / miller
16.	Kolozsvár/Cluj	642	Glück László	1903	kereskedő / merchant
17.	Kolozsvár/Cluj	572	Grünfeldné	1919	háztartásbeli / housewife
18.	Kolozsvár/Cluj	618	Gyalui Julianna	1945	
19.	Kolozsvár/Cluj	570	Hersch Fanny	1910	háztartásbeli / housewife
20.	Kolozsvár/Cluj	665	Herskovits Ignácz	1892	tisztviselő / clerk
21.	Kolozsvár/Cluj	629	Holló Andrásné Jeremiás Erzsébet dr.	1903	háztartásbeli / housewife
22.	Kolozsvár/Cluj	718	József Piroska	1928	
23.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Elisabeta	1903	háztartásbeli / housewife
24.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Gh. Tamás	1936	tanuló / pupil
25.	Kolozsvár/Cluj	515	Kertész Endre	1924	tanuló / pupil
26.	Kolozsvár/Cluj	684	Klein József	1922	szűcs / furrier
27.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Ignácz	1922	bőrműves / leather goods maker
28.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Márton	1927	gépész / mechanician
29.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Salamon	1925	kárpitos / upholsterer
30.	Kolozsvár/Cluj	646	Lévai Armind		kereskedő / merchant
31.	Kolozsvár/Cluj	646	Lévai Ella		kereskedő / merchant
32.	Kolozsvár/Cluj	646	Lévai Jenő		kereskedő / merchant
33.	Kolozsvár/Cluj	646	Lévai Jolán		kereskedő / merchant
34.	Kolozsvár/Cluj	707	Majerberg Böske	1924	háztartásbeli / housewife
35.	Kolozsvár/Cluj	610	Mayer Zsuzsa	1931	tanuló / pupil
36.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring Bella	1926	
37.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring Ilona	1924	háztartásbeli / housewife
38.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring Mirjam	1928	
39.	Kolozsvár/Cluj	529	Mihály Iván	1923	
40.	Kolozsvár/Cluj	529	Mihály Laurentiu	1920	
41.	Kolozsvár/Cluj	687	Mihály Maximilian	1915	asztalos / carpenter
42.	Kolozsvár/Cluj	739	Mózes Róza	1919	fűzős / gridle-maker
43.	Kolozsvár/Cluj	640	Müller Anna	1913	háztartásbeli / housewife
44.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Beatrice	1941	
45.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Lea	1945	
46.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Viorica	1921	háztartásbeli / housewife
47.	Kolozsvár/Cluj	638	Róth Ferdinándné	1908	háztartásbeli / housewife

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

48.	Kolozsvár/Cluj	573	Rotschild Edith	1921	egyetemi hallgató / student
49.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Etelka	1910	háztartásbeli / housewife
50.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Zoltán	1932	tanuló / pupil
51.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Friska	1923	munkás / worker
52.	Kolozsvár/Cluj	710	Szántó Emericné	1921	szabó / tailor
53.	Kolozsvár/Cluj	577	Winkler Bertus	1923	háztartásbeli / housewife
54.	Kolozsvár/Cluj	641	Wolf Kató	1923	háztartásbeli / housewife
55.	Kolozsvár/Cluj	617	Zádor Árpádné	1899	háztartásbeli / housewife
56.	Kolozsvár/Cluj	630	Zauberer Irina	1921	tisztviselő / clerk
57.	Nagykároly/Carei	142/3	Berger Mártonné özv.	1900	háztartásbeli / housewife
58.	Nagykároly/Carei	142/3	Berger Mirjam	1925	háztartásbeli / housewife
59.	Nagykároly/Carei	142/3	Guttman Stefan (István)	1927	tanuló / pupil
60.	Nagykároly/Carei	12/2	Klein Miklós	1917	kereskedő / merchant
61.	Nagykároly/Carei	20/1	Lázár Béla	1923	villanyszerelő / electrician
62.	Nagykároly/Carei	12/2	Rosner Lili	1923	háztartásbeli / housewife
63.	Nagyvárad/Oradea	/781	Blattner Lászlóné	1903	háztartásbeli / housewife
64.	Nagyvárad/Oradea	1016/570	Czitrom Sándor	1930	tanuló / pupil
65.	Nagyvárad/Oradea	768/358	Dub Berta	1914	
66.	Nagyvárad/Oradea	768/358	Dub Lili	1926	
67.	Nagyvárad/Oradea	932/498	Farkas Eugen (Jenő)	1926	inas / apprentice
68.	Nagyvárad/Oradea	932/498	Farkas Mártonné	1902	munkaképtelen / disabled
69.	Nagyvárad/Oradea	809/387 , 810/387	Feldman Magda	1934	háztartásbeli / housewife
70.	Nagyvárad/Oradea	898/470	Franck Edith	1931	háztartásbeli / housewife
71.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Fuchs Leopoldné		
72.	Nagyvárad/Oradea	806/384	Goldstein Imre	1920	molnár / miller
73.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Gonoronsky Fifi	1918	háztartásbeli / housewife
74.	Nagyvárad/Oradea	964/525	Grosz Márta Mariette	1924	hivatalnok / civil servant
75.	Nagyvárad/Oradea	934/500	Hirsch Elza	1930	tanuló / pupil
76.	Nagyvárad/Oradea	988/548	Hirsch Estera	1917	háztartásbeli / housewife
77.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Hoffman Piroska	1896	háztartásbeli / housewife
78.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Keszler Pál	1923	egyetemi hallgató / student
79.	Nagyvárad/Oradea	/785	Krammer Katalin	1930	tanuló / pupil
80.	Nagyvárad/Oradea	/785	Krammer László	1931	tanuló / pupil
81.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Marton Mihály	1910	kereskedő / merchant
82.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Marton Olga	1923	
83.	Nagyvárad/Oradea	/782	Moskovits Miklósné	1889	háztartásbeli / housewife
84.	Nagyvárad/Oradea	/783	Moskovits Valentin (Bálint)	1942	háztartásbeli / housewife
85.	Nagyvárad/Oradea	/783	Moskovits Valentinné	1918	háztartásbeli / housewife
86.	Nagyvárad/Oradea	841/381	Neulander Rezil	1860	
87.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Pollák Ferenc		
88.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Povidló Debora		
89.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Povidló Ede		
90.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Povidló Judit		
91.	Nagyvárad/Oradea	914/483	Povidló Noémi		
92.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Sándorné	1912	háztartásbeli / housewife
93.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Zsuzsánna	1938	tanuló / pupil
94.	Nagyvárad/Oradea	826/403	Salamon Aurica		háztartásbeli / housewife
95.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Salamon Bernáth	1934	háztartásbeli / housewife
96.	Nagyvárad/Oradea	826/403	Salamon Iolanda (Jolán)		háztartásbeli / housewife
97.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Salamon Magda	1928	háztartásbeli / housewife
98.	Nagyvárad/Oradea	826/403	Salamon Manó	1911	villanyszerelő / electrician
99.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Salamon Nándor	1922	háztartásbeli / housewife
100.	Nagyvárad/Oradea	884/460	Schiller-Gombos Lászlóné dr.	1914	háztartásbeli / housewife

101.	Nagyvárad/Oradea	/801	Schwartz Ágnes		
102.	Nagyvárad/Oradea	/801	Schwartz Emil		
103.	Nagyvárad/Oradea	/801	Schwartz Sarolta	1920	
104.	Nagyvárad/Oradea	839/416	Stern Benjámin	1937	tanuló / pupil
105.	Nagyvárad/Oradea	839/416	Stern Franciscné	1900	háztartásbeli / housewife
106.	Nagyvárad/Oradea	839/416	Stern Herman	1939	tanuló / pupil
107.	Nagyvárad/Oradea	/801	Volovits Sándor		
108.	Nagyvárad/Oradea	806/384	Wald Leopold	1870	kereskedő / merchant
109.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Weinberger Livia	1929	tanuló / pupil
110.	Nagyvárad/Oradea	/801	Weisz Böske		
111.	Nagyvárad/Oradea	1001/560	Weisz István	1926	tanuló / pupil
112.	Nagyvárad/Oradea	901/472	Zsupnik Magda		

7. A Zsidó Világkongresszus kérdőíveit kitöltő személyek által bejelentett holokausztáldozatok/Holocaust victims reported by the WJC questionnaire respondents

	Kérdőív / Questionnaire	A kérdőív száma / No. of Questionnaire	A kérdőívben megnevezett túlélő / Survivors reported by the respondents	Születési év / Birth year	Foglalkozás / Occupation
1.	Kolozsvár/Cluj	709	? Mariska		
2.	Kolozsvár/Cluj	590	Ábrahám Adolfné	1884	
3.	Kolozsvár/Cluj	744	Ábrahám Adolfné	1900	Mócs/Moeciú
4.	Kolozsvár/Cluj	742	Ábrahám Berta	1890	Szelecske/Sălișca
5.	Kolozsvár/Cluj	590	Ábrahám Eszter	1912	Borgóbeszterce/Bistrița Bărgăului
6.	Kolozsvár/Cluj	677	Ábrahám Éva	1932	Kolozsvár/Cluj
7.	Kolozsvár/Cluj	708	Ábrahám Hersch	1886	Vasasszentgyed/Sântejude
8.	Kolozsvár/Cluj	708	Ábrahám Herschné	1891	Kolozsvár/Cluj
9.	Kolozsvár/Cluj	708	Ábrahám Lajos	1911	Kolozsvár/Cluj
10.	Kolozsvár/Cluj	708	Ábrahám Lajosné	1911	Nagybánya/Baia Mare
11.	Kolozsvár/Cluj	631	Ábrahám Mihai	1926	Kolozsvár/Cluj
12.	Kolozsvár/Cluj	708	Ábrahám Péter	1943	Kolozsvár/Cluj
13.	Kolozsvár/Cluj	696	Adler Adolf	1912	Magyarlápós/Târgu Lăpuș
14.	Kolozsvár/Cluj	560	Alsó Ferenc		Marosvásárhely/Târgu Mureș
15.	Kolozsvár/Cluj	714	Altman György	1937	Kolozsvár/Cluj
16.	Kolozsvár/Cluj	714	Altman Pálné	1912	Kolozsvár/Cluj
17.	Kolozsvár/Cluj	714	Altman Róbert	1939	Kolozsvár/Cluj
18.	Kolozsvár/Cluj	571	Áron Rudolf	1878	Kolozsvár/Cluj
19.	Kolozsvár/Cluj	571	Áron Rudolfné	1880	Kolozsvár/Cluj
20.	Kolozsvár/Cluj	594	Ausch Rosalia	1885	Makófalva/Macău
21.	Kolozsvár/Cluj	537	Bader Olga	1924	Pestszentlőrinc (HU)
22.	Kolozsvár/Cluj	704	Bárány Tihamérné	1907	Kolozsvár/Cluj
23.	Kolozsvár/Cluj	636, 637	Baroch Dávid	1893	Árpástó/Brașiștea
24.	Kolozsvár/Cluj	636, 637	Baroch Dávidné	1900	Ugróc/Ugruțiu
25.	Kolozsvár/Cluj	636, 637	Baroch Ibolya	1929	Kolozsvár/Cluj
26.	Kolozsvár/Cluj	716	Békési Dezső	1890	Debrecen (HU)
27.	Kolozsvár/Cluj	716	Békési Dezsőné	1890	Kolozsvár/Cluj
28.	Kolozsvár/Cluj	716	Békési Pál	1920	Budapest (HU)
29.	Kolozsvár/Cluj	520	Benedek Arthur	1934	Kolozsvár/Cluj
30.	Kolozsvár/Cluj	520	Benedek István	1943	Kolozsvár/Cluj
31.	Kolozsvár/Cluj	532	Berger Alexandru	1902	
32.	Kolozsvár/Cluj	713	Berger Aurél	1930	
33.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Benjamin	1870	Szilágyperecsen/Pericei
34.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Berta	1907	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
35.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits E? (férfi)	1901	Szilágycseh/Cehu Silvaniei

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

36.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Heléna	1917	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
37.	Kolozsvár/Cluj	683	Berkovits Rezső	1886	Nagyvárad/Oradea
38.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Rudolf	1911	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
39.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Sarolta	1916	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
40.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Serena	1907	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
41.	Kolozsvár/Cluj	713	Berkovits Yosh	1910	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
42.	Kolozsvár/Cluj	694	Berla Áron	1938	Kolozsvár/Cluj
43.	Kolozsvár/Cluj	693	Berla Böske	1910	Margitta/Marghita
44.	Kolozsvár/Cluj	694	Berla Józsefné	1906	Kolozsvár/Cluj
45.	Kolozsvár/Cluj	694	Berla Rita	1936	Kolozsvár/Cluj
46.	Kolozsvár/Cluj	692	Berla Sámson		
47.	Kolozsvár/Cluj	693	Berla Tibor	1937	Kolozsvár/Cluj
48.	Kolozsvár/Cluj	692	Berla Záli		Kalota/Călata
49.	Kolozsvár/Cluj	577, 578, 579, 581	Bermann Leopoldné	1889	Szászrégen/Reghin
50.	Kolozsvár/Cluj	577, 578, 579, 581	Bermann Regina	1910	Oláhszentgyörgy/Sângeorz-Băi
51.	Kolozsvár/Cluj	577, 578, 579, 581	Bermann Vilmos	1906	Oláhszentgyörgy/Sângeorz-Băi
52.	Kolozsvár/Cluj	680	Biederman Irén	1923	Kolozsvár/Cluj
53.	Kolozsvár/Cluj	631	Binder József	1880	Nagyiklód/Iclod
54.	Kolozsvár/Cluj	631	Binder Józsefné	1896	Kolozsvár/Cluj
55.	Kolozsvár/Cluj	597	Biró Andrásné Leuchter Róza		
56.	Kolozsvár/Cluj	597	Biró Andrei		
57.	Kolozsvár/Cluj	700, 701, 702, 703	Blau Ármin	1909	Kolozsvár/Cluj
58.	Kolozsvár/Cluj	731, 732	Blau Gizella	1929	Felsőgyékényes/Jichișu de Sus
59.	Kolozsvár/Cluj	731, 732	Blau Hermann	1880, vagy 1882	Felsőgyékényes/Jichișu de Sus
60.	Kolozsvár/Cluj	700, 701, 702, 703	Blau József	1884	Dés/Dej
61.	Kolozsvár/Cluj	700, 701, 702, 703	Blau Józsefné	1887	Kisküküllő vm./Kisküküllő county
62.	Kolozsvár/Cluj	731, 732	Blau Lajos	1919	Felsőgyékényes/Jichișu de Sus
63.	Kolozsvár/Cluj	699	Blau Lia	1937	Kolozsvár/Cluj
64.	Kolozsvár/Cluj	700, 701, 702, 703	Blau Olga	1907	Kolozsvár/Cluj
65.	Kolozsvár/Cluj	699	Blau Rami	1936	Kolozsvár/Cluj
66.	Kolozsvár/Cluj	511	Bleich Imre	1900	Nagyvárad/Oradea
67.	Kolozsvár/Cluj	511	Bleich Imréné Stössel Hedvig	1898	Kackó/Cățcau
68.	Kolozsvár/Cluj	511	Bleich Péter	1932	Nagyvárad/Oradea
69.	Kolozsvár/Cluj	596	Bleicher Pálné öz. dr.	1865	Botoșani
70.	Kolozsvár/Cluj	682	Blum Bertalan	1886	Hidalmás/Hida
71.	Kolozsvár/Cluj	682	Blum Bertalanné	1888	Hidalmás/Hida
72.	Kolozsvár/Cluj	682	Blum Sándor	1908	Drág/Dragu
73.	Kolozsvár/Cluj	682	Blum Sándorné	1912	Budapest (HU)
74.	Kolozsvár/Cluj	682	Blum Teréz	1912	Drág/Dragu
75.	Kolozsvár/Cluj	532	Bokor Elemér	1894	
76.	Kolozsvár/Cluj	511	Bolder Erzsébet	1920	Kolozsvár/Cluj
77.	Kolozsvár/Cluj	511	Bolder Tibor	1917	Kolozsvár/Cluj
78.	Kolozsvár/Cluj	511	Bolderné Stössel Hermina	1892	Dés/Dej
79.	Kolozsvár/Cluj	591	Braun Márton	1884	Kolozsvár/Cluj
80.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Alli		Apahida/Apahida
81.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Amália		Kolozsvár/Cluj
82.	Kolozsvár/Cluj	517, 587, 747	Brecher Berta		Oláhszentgyörgy/Sângeorz-Băi
83.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Dávid		Oláhszentgyörgy/Sângeorz-Băi
84.	Kolozsvár/Cluj	747, 749	Brecher Ferenc		Oláhszentgyörgy/Sângeorz-Băi
85.	Kolozsvár/Cluj	747, 749	Brecher Harri	1925	Dés/Dej
86.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Nusi		Felsőtárlaka/Tătârlăua
87.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Samoila		Apahida/Apahida
88.	Kolozsvár/Cluj	747	Brecher Simion		Kolozsvár/Cluj

89.	Kolozsvár/Cluj	613	Breiner Józsefné		
90.	Kolozsvár/Cluj	613	Breiner Sándorné		
91.	Kolozsvár/Cluj	589	Brinnér Mihály dr.	1910	Vizsnice/Vyzhnytsia (UA)
92.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker Géza	1896	
93.	Kolozsvár/Cluj	528	Brücker Victor	1896	Szamosújvár/Gherla
94.	Kolozsvár/Cluj	570	Brummer Magda	1920	Kolozsvár/Cluj
95.	Kolozsvár/Cluj	570	Brummer Mártonné özv.	1881	Diós/Deuşu
96.	Kolozsvár/Cluj	509	Bürger Alice	1940	Kolozsvár/Cluj
97.	Kolozsvár/Cluj	634, 635	Bürger Edéné özv.	1882	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
98.	Kolozsvár/Cluj	592	Bürger Eugen	1897	Aranyosgyéres/Câmpia Turzii
99.	Kolozsvár/Cluj	509	Bürger Fanni	1898	Torda/Turda
100.	Kolozsvár/Cluj	675	Bürger Ferenc	1917	Nyíregyháza (HU)
101.	Kolozsvár/Cluj	509	Bürger Izsák Ilona	1906	Szék/Sic
102.	Kolozsvár/Cluj	675	Bürger László	1918	Nyíregyháza (HU)
103.	Kolozsvár/Cluj	592	Bürger Mauritiu	1912	Aranyosgyéres/Câmpia Turzii
104.	Kolozsvár/Cluj	592	Bürger Mauritiuné	1914	
105.	Kolozsvár/Cluj	509	Bürger Mórné	1870	Kolozsvár/Cluj
106.	Kolozsvár/Cluj	509	Bürger Sándor	1905	Torda/Turda
107.	Kolozsvár/Cluj	509	Bürger Zseni	1934	Kolozsvár/Cluj
108.	Kolozsvár/Cluj	564, 565	Burg Eugen	1920	Kolozsvár/Cluj
109.	Kolozsvár/Cluj	564, 565	Burg Mihály	1884	Kolozsvár/Cluj
110.	Kolozsvár/Cluj	613	Csathó Olivér		
111.	Kolozsvár/Cluj	613	Csathó Olivérné		
112.	Kolozsvár/Cluj	642	Czerjek Karolina	1880	Mezőkirályfalva/Crăieşti
113.	Kolozsvár/Cluj	531	Czitrom Andrásné Róna Ilona	1900	Brassó/Braşov
114.	Kolozsvár/Cluj	531	Czitrom Béla dr.	1885	Cikmántor/Țigmandru
115.	Kolozsvár/Cluj	646	Czódik Jenő	1911	Erdőszentgyörgy/Sângeorgiu de Pădure
116.	Kolozsvár/Cluj	709	Dászkál Rudolf		
117.	Kolozsvár/Cluj	509	Dávid Áron	1895	Torda/Turda
118.	Kolozsvár/Cluj	596	Dávid Zoltán	1914	Kolozsvár/Cluj
119.	Kolozsvár/Cluj	596	Dávid Zsigmondné özv. dr.	1888	Körtvélyes/Hrusov (SK)
120.	Kolozsvár/Cluj	630	Dávidovits József		
121.	Kolozsvár/Cluj	523	Dávidovits Lázár	1877	Nagyszöllös/Seleuş
122.	Kolozsvár/Cluj	709	Deák Samu		
123.	Kolozsvár/Cluj	686	Dénes Bélané	1889	Nagyvárad/Oradea
124.	Kolozsvár/Cluj	739, 740	Deutsch Gizella	1885	Entrádám/Jidoviţa
125.	Kolozsvár/Cluj	536	Deutsch Karolina		Fejérd/Feurdeni
126.	Kolozsvár/Cluj	726	Diamantstein Anna		Kolozsvár/Cluj
127.	Kolozsvár/Cluj	725	Diamantstein Fredi		Kolozsvár/Cluj
128.	Kolozsvár/Cluj	726	Diamantstein Júlia		Kolozsvár/Cluj
129.	Kolozsvár/Cluj	726	Diamantstein Ladislau		Kolozsvár/Cluj
130.	Kolozsvár/Cluj	726	Diamantstein Ladislaué Bod Katalin		Kolozsvár/Cluj
131.	Kolozsvár/Cluj	726	Diamantstein Lázár		Kolozsvár/Cluj
132.	Kolozsvár/Cluj	726	Diamantstein Lázárné		Kolozsvár/Cluj
133.	Kolozsvár/Cluj	745	Dup Mendel	1895	Bárdfalva/Berbeşti
134.	Kolozsvár/Cluj	597	Éger Hermann	1877	Gura Humorului
135.	Kolozsvár/Cluj	597	Éger Hermanné Leuchter Matilda	1880	Középfalva/Chiuza
136.	Kolozsvár/Cluj	597	Éger Rozália	1904	Középfalva/Chiuza
137.	Kolozsvár/Cluj	722	Eilas Leopold		
138.	Kolozsvár/Cluj	650	Eisner ? (férfi)	1912	Nagyvárad/Oradea
139.	Kolozsvár/Cluj	619	Elefánt Ábrahám		
140.	Kolozsvár/Cluj	619	Elefánt Ábrahámné	1900	
141.	Kolozsvár/Cluj	517, 587	Elek Regina		Dés/Dej

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOSZVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

142.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Adalbert		Kolozsvár/Cluj
143.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Adolf		Kolozsvár/Cluj
144.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Cornélia		Kolozsvár/Cluj
145.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Giza		Kolozsvár/Cluj
146.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Ida		Kolozsvár/Cluj
147.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Josif		Kolozsvár/Cluj
148.	Kolozsvár/Cluj	722	Elias Róza		Kolozsvár/Cluj
149.	Kolozsvár/Cluj	675	Ellmann Sámuel	1883	Kolozsvár/Cluj
150.	Kolozsvár/Cluj	675	Ellmann Sámuelné	1894	Kolozsvár/Cluj
151.	Kolozsvár/Cluj	690	Erdős Éva	1923	Körösbökény/Buteni
152.	Kolozsvár/Cluj	690	Erdős Mátyás dr.	1892	Budapest (HU)
153.	Kolozsvár/Cluj	690	Erdős Mátyásné	1899	Beszterce/Bistrița
154.	Kolozsvár/Cluj	674	Falk Buba	1923	Kolozsvár/Cluj
155.	Kolozsvár/Cluj	594	Farkas Andrei	1915	Kolozskovácsi/Făureni
156.	Kolozsvár/Cluj	714	Farkas Árminné	1890	Balavásár/Bălașeri
157.	Kolozsvár/Cluj	594	Farkas Béla	1917	Kolozskovácsi/Făureni
158.	Kolozsvár/Cluj	734	Farkas Cecilia	1905	Alsóbán/Bănișor
159.	Kolozsvár/Cluj	654	Farkas Edit	1928	Székelykeresztúr/Cristuru Secuiesc
160.	Kolozsvár/Cluj	594	Farkas Eugen	1912	Borsa/Borșa
161.	Kolozsvár/Cluj	714	Farkas Éva	1921	Marosvásárhely/Târgu Mureș
162.	Kolozsvár/Cluj	667	Farkas Gitta		Kolozsvár/Cluj
163.	Kolozsvár/Cluj	667	Farkas Harold		Kolozsvár/Cluj
164.	Kolozsvár/Cluj	576	Farkas Helén	1903	Magyarnemegye/Nimigea de Jos
165.	Kolozsvár/Cluj	667	Farkas Izidor	1898	Zsombor/Jimbor
166.	Kolozsvár/Cluj	594	Farkas Judita	1919	Kolozskovácsi/Făureni
167.	Kolozsvár/Cluj	654	Farkas Lázár	1933	Székelykeresztúr/Cristuru Secuiesc
168.	Kolozsvár/Cluj	594	Farkas Leopold	1886	Borsa/Borșa
169.	Kolozsvár/Cluj	654	Farkas Margit	1924	Székelykeresztúr/Cristuru Secuiesc
170.	Kolozsvár/Cluj	654	Farkas Raffael	1893	Székelykeresztúr/Cristuru Secuiesc
171.	Kolozsvár/Cluj	654	Farkas Raffaelné	1897	Lónapoklostelke/Păglișa
172.	Kolozsvár/Cluj	627	Farkas Rózi	1915	
173.	Kolozsvár/Cluj	627	Farkas Salamonné	1881	
174.	Kolozsvár/Cluj	667	Farkas Tibor		Kolozsvár/Cluj
175.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Ábrahám	1908	Eszmény/Stoiana
176.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Ábrahámné	1914	Bucium
177.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Aladár	1903	Eszmény/Stoiana
178.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Aladárné	1906	Dés/Dej
179.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Bernát	1934	Alsótök/Tiocu de Jos
180.	Kolozsvár/Cluj	674	Feldinger Ernőne	1908	Kissármás/Sármășel
181.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Ervin	1941	Eszmény/Stoiana
182.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Eta	1912	Eszmény/Stoiana
183.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Judit	1939	Eszmény/Stoiana
184.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Matild	1939	Alsótök/Tiocu de Jos
185.	Kolozsvár/Cluj	674	Feldinger Miklós	1934	Kolozsvár/Cluj
186.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Mirjam	1944	Alsótök/Tiocu de Jos
187.	Kolozsvár/Cluj	674	Feldinger Mirjam	1932	Kolozsvár/Cluj
188.	Kolozsvár/Cluj	676	Feldinger Sándor	1936	Alsótök/Tiocu de Jos
189.	Kolozsvár/Cluj	607	Fenichel Mórné László Elza	1898	Kolozsvár/Cluj
190.	Kolozsvár/Cluj	721	Ferdinándné Brecher Magda	1916	Kolozsvár/Cluj
191.	Kolozsvár/Cluj	611	Finkler Antal	1893	Marosvásárhely/Târgu Mureș
192.	Kolozsvár/Cluj	611	Finkler Antalné szül. Vadász	1905	Nagyvárad/Oradea
193.	Kolozsvár/Cluj	611	Finkler Éva	1927	Kolozsvár/Cluj
194.	Kolozsvár/Cluj	720	Fischer Árpád		Tasnád/Tășnad

195.	Kolozsvár/Cluj	720	Fischer Árpádné H. M.	1916	Gyulafehérvár/Alba Iulia
196.	Kolozsvár/Cluj	634, 635	Fischer Ferencz	1914	Szatmárnémeti/Satu Mare
197.	Kolozsvár/Cluj	537	Fischer Kató	1924	Pestszentlőrinc (HU)
198.	Kolozsvár/Cluj	634	Fischer Miklós		Szatmárnémeti/Satu Mare
199.	Kolozsvár/Cluj	634	Fischer Miklósné		Szatmárnémeti/Satu Mare
200.	Kolozsvár/Cluj	697	Fischerné	1901	Kolozsvár/Cluj
201.	Kolozsvár/Cluj	713	Fischmann (férfi)	1921	Kolozsvár/Cluj
202.	Kolozsvár/Cluj	613	Flohr Andor		
203.	Kolozsvár/Cluj	613	Flohr József		
204.	Kolozsvár/Cluj	613	Flohr Józsefné		
205.	Kolozsvár/Cluj	709	Frank ? (férfi)		
206.	Kolozsvár/Cluj	525, 526	Frank Eszter	1929	Kolozsvár/Cluj
207.	Kolozsvár/Cluj	524	Frankel ?	1922	Kolozsvár/Cluj
208.	Kolozsvár/Cluj	742	Frankel Dávid		Szászrégen/Reghin
209.	Kolozsvár/Cluj	524	Frankel Emánuel	1883	
210.	Kolozsvár/Cluj	524	Frankel Emánuelné	1886	
211.	Kolozsvár/Cluj	524	Frankel Herman	1889	
212.	Kolozsvár/Cluj	632	Frankovits István	1932	Nagyvárad/Oradea
213.	Kolozsvár/Cluj	632	Frankovits Sándorné Sándor Júlia	1907	Balmazújváros (HU)
214.	Kolozsvár/Cluj	610	Fried Ernő	1908	Zilah/Zalău
215.	Kolozsvár/Cluj	566, 568	Fried Józsefné özv.	1894	Szatmárnémeti/Satu Mare
216.	Kolozsvár/Cluj	610	Fried Lajos	1940	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
217.	Kolozsvár/Cluj	661	Frieder Frída	1910	Bánffygunyad/Huedin
218.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedman Anton	1894	Szobránc/Sobrance (SK)
219.	Kolozsvár/Cluj	667	Friedman Áron	1902	Balktelep/Bălcești
220.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedman Berta	1877	Biharkaba/Căbești
221.	Kolozsvár/Cluj	739, 740	Friedman Ferenc	1880	Mócs/Moeciu
222.	Kolozsvár/Cluj	709	Friedman Ferencné	1887	Egeres/Aghireș
223.	Kolozsvár/Cluj	527	Friedman Helén	1896	Szatmáruđvari/Odoreu
224.	Kolozsvár/Cluj	667	Friedman Hidi		
225.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedman Mózes	1923	Kolozsvár/Cluj
226.	Kolozsvár/Cluj	560	Friedman Rudolf		
227.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedmann Emil		Szobránc/Sobrance (SK)
228.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedmann Emilné	1894	Nagyimhály/Michalovce (SK)
229.	Kolozsvár/Cluj	537, 539	Friedmann M. özv. (nő)	1887	Szerbia/Serbia
230.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedmann Reni	1928	Kolozsvár/Cluj
231.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedmann Simon	1932	Kolozsvár/Cluj
232.	Kolozsvár/Cluj	523	Friedmann Teréz	1893	Szobránc/Sobrance (SK)
233.	Kolozsvár/Cluj	625	Fülöp ? (nő)	1937	Bukarest/București
234.	Kolozsvár/Cluj	625	Fülöp Mihályné	1913	Kendermező/Chendrea
235.	Kolozsvár/Cluj	625	Fülöp Sámuelné	1876	Zernest/Zărnești
236.	Kolozsvár/Cluj	696	Fülöp Zoltán		Szilágycseh/Cehu Silvaniei
237.	Kolozsvár/Cluj	710	Fürst Alexandru	1880	Debrecen (HU)
238.	Kolozsvár/Cluj	710	Fürst Alexandruné	1881	Háromszék/Trei Scaune
239.	Kolozsvár/Cluj	710	Fürst Izidor	1877	Debrecen (HU)
240.	Kolozsvár/Cluj	710	Fürst Izidorné	1879	Debrecen (HU)
241.	Kolozsvár/Cluj	710	Fürst Mihályné özv.	1854	Püspökladány (HU)
242.	Kolozsvár/Cluj	525	Gálfszky Rozália	1913	Szatmárnémeti/Satu Mare
243.	Kolozsvár/Cluj	650	Gara Ernő	1900	
244.	Kolozsvár/Cluj	725	Geist Alexandru		Kolozsvár/Cluj
245.	Kolozsvár/Cluj	725	Geist Desideriu		Magyarzsombor/Zimbor
246.	Kolozsvár/Cluj	726	Geist Ernest		Magyarzsombor/Zimbor
247.	Kolozsvár/Cluj	725	Geist Fanny		Kolozsvár/Cluj

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOSZVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

248.	Kolozsvár/Cluj	726	Geist Magdalena		Magyarzsombor/Zimbor
249.	Kolozsvár/Cluj	725	Geist Octavian		Kolozsvár/Cluj
250.	Kolozsvár/Cluj	684	Gelb Gizella		Nagyszőlős/Seleuş
251.	Kolozsvár/Cluj	675	Gerő Sándor	1916	Nyíregyháza (HU)
252.	Kolozsvár/Cluj	675	Gerő Sándorné	1919	Nyíregyháza (HU)
253.	Kolozsvár/Cluj	675	Gerő Zsizi	1943	Nyíregyháza (HU)
254.	Kolozsvár/Cluj	688	Gidáli Arsi	1934	Kolozsvár/Cluj
255.	Kolozsvár/Cluj	688	Gidáli Etus	1905	Szederjes/Mureni
256.	Kolozsvár/Cluj	575	Gidáli Irén	1915	Topaszentkirály/Sâncraiu Almaşului
257.	Kolozsvár/Cluj	688	Gidáli Magdalena	1943	Kolozsvár/Cluj
258.	Kolozsvár/Cluj	530	Gidály Erna	1923	Szászrégen/Reghin
259.	Kolozsvár/Cluj	530	Gidály Illés dr.	1890	Nagysajó/Şieu
260.	Kolozsvár/Cluj	642	Gluck Géza	1909	Cegléd (HU)
261.	Kolozsvár/Cluj	627	Goldberger Mihályné	1887	
262.	Kolozsvár/Cluj	621	Goldfried Béla	1919	Kolozsvár/Cluj
263.	Kolozsvár/Cluj	621	Goldfried Harry	1931	Kolozsvár/Cluj
264.	Kolozsvár/Cluj	621	Goldfried Melánia	1892	Dés/Dej
265.	Kolozsvár/Cluj	621	Goldfried Vilmos	1890	Beszterce/Bistriţa
266.	Kolozsvár/Cluj	621	Goldfried Zoltán	1929	Kolozsvár/Cluj
267.	Kolozsvár/Cluj	749	Goldgruber Bernátné		Nagyvárad/Oradea
268.	Kolozsvár/Cluj	624	Goldner Eszter	1936	Kolozsvár/Cluj
269.	Kolozsvár/Cluj	624	Goldner Kató	1924	Bánffyhyunad/Huedin
270.	Kolozsvár/Cluj	624	Goldner Márton	1891	Marosvásárhely/Târgu Mureş
271.	Kolozsvár/Cluj	624	Goldner Mártonné	1905	Zsibó/Jibou
272.	Kolozsvár/Cluj	623	Goldstein Dezsóné	1912	Kolozsvár/Cluj
273.	Kolozsvár/Cluj	623	Goldstein Editke	1938	Kolozsvár/Cluj
274.	Kolozsvár/Cluj	623	Goldstein Eszter	1910	Drág/Dragu
275.	Kolozsvár/Cluj	623	Goldstein Katóka	1943	Kolozsvár/Cluj
276.	Kolozsvár/Cluj	720	Goldstein Lázár dr.	1912	Beszterce/Bistriţa
277.	Kolozsvár/Cluj	720	Goldstein Lázárné Fuchs Ilus	1914	Kolozsvár/Cluj
278.	Kolozsvár/Cluj	623	Goldstein Mártonné Friedman Zseni	1886	Füzesszentpéter/Sânpetru Almaşului
279.	Kolozsvár/Cluj	665	Gross Kató	1921	Zsibó/Jibou
280.	Kolozsvár/Cluj	568	Grossmann Ernő	1913	Kézdivásárhely/Târgu Secuiesc
281.	Kolozsvár/Cluj	675	Grosz Ármin	1898	Nyíregyháza (HU)
282.	Kolozsvár/Cluj	675	Grosz Árminné	1893	Nyíregyháza (HU)
283.	Kolozsvár/Cluj	677	Grosz Miksa	1887	Bánffyhyunad/Huedin
284.	Kolozsvár/Cluj	582	Grün Benjámin	1938	Kolozsvár/Cluj
285.	Kolozsvár/Cluj	582	Grün Eszter	1936	Kolozsvár/Cluj
286.	Kolozsvár/Cluj	715	Grün Hanna	1896	Nagyenyed/Aiud
287.	Kolozsvár/Cluj	582	Grün Helén	1914	Nagyszeben/Sibiu
288.	Kolozsvár/Cluj	582	Grün Lea	1936	Kolozsvár/Cluj
289.	Kolozsvár/Cluj	582	Grün Mózes	1911	Kajántó/Chinteni
290.	Kolozsvár/Cluj	582	Grün Silvia	1934	Kolozsvár/Cluj
291.	Kolozsvár/Cluj	560	Grünbaum Endre		
292.	Kolozsvár/Cluj	640	Grünbaum László	1900	Kolozsvár/Cluj
293.	Kolozsvár/Cluj	677	Grünberger Elza	1925	
294.	Kolozsvár/Cluj	677	Grünberger József	1906	Mócs/Moeciú
295.	Kolozsvár/Cluj	677	Grünberger Józsefné	1911	
296.	Kolozsvár/Cluj	677	Grünberger Lajos	1904	
297.	Kolozsvár/Cluj	677	Grünberger Mendel	1879	Mócs/Moeciú
298.	Kolozsvár/Cluj	677	Grünberger Mendelné	1886	Kolozsvár/Cluj
299.	Kolozsvár/Cluj	592	Grünfeld Fani	1894	Nagyilonda/Ileanda
300.	Kolozsvár/Cluj	572	Grünfeld Ilona	1943	Kolozsvár/Cluj

301.	Kolozsvár/Cluj	572	Grünfeld Irén	1914	Kolozsvár/Cluj
302.	Kolozsvár/Cluj	560	Grünfeld Zoltán		
303.	Kolozsvár/Cluj	697	Grünwald Albertné	1889	Újfalu ?
304.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Anni		Kolozsvár/Cluj
305.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Ármin		Kolozsvár/Cluj
306.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Árminné		Kolozsvár/Cluj
307.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Dezső		Kolozsvár/Cluj
308.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Dezsóné		Kolozsvár/Cluj
309.	Kolozsvár/Cluj	713	Grünwald Ernest	1921	Kolozsvár/Cluj
310.	Kolozsvár/Cluj	650	Grünwald Ernő dr.	1902	Kolozsvár/Cluj
311.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Ernőné		Kolozsvár/Cluj
312.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Iván		Kolozsvár/Cluj
313.	Kolozsvár/Cluj	682	Grünwald Judith	1928	Kolozsvár/Cluj
314.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Jutka		Kolozsvár/Cluj
315.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Zoltán		Kolozsvár/Cluj
316.	Kolozsvár/Cluj	634	Grünwald Zoltánné		Kolozsvár/Cluj
317.	Kolozsvár/Cluj	748, 749	Günsberg Josif		Kassa/Košice (SK)
318.	Kolozsvár/Cluj	748, 749	Günsberg Ödön		Kassa/Košice (SK)
319.	Kolozsvár/Cluj	748	Gunsberg Cecilia		Nagyvárad/Oradea
320.	Kolozsvár/Cluj	618	Gyalui Rosenberg László	1911	Szászfenes/Florești
321.	Kolozsvár/Cluj	640	Haas Bélané	1915	Szarvas (HU)
322.	Kolozsvár/Cluj	640	Haas Jutka	1936	Nagyvárad/Oradea
323.	Kolozsvár/Cluj	640	Haas Margit	1937	Nagyvárad/Oradea
324.	Kolozsvár/Cluj	627	Haiman Róza	1889	Mátészalka (HU)
325.	Kolozsvár/Cluj	633	Hajdu Lászlóné	1917	Debrecen (HU)
326.	Kolozsvár/Cluj	633	Hajdu Mária	1940	Debrecen (HU)
327.	Kolozsvár/Cluj	633	Hajdu Olga	1913	Nagypél/Pîlu
328.	Kolozsvár/Cluj	633	Hajdu Sándorné	1888	?
329.	Kolozsvár/Cluj	685	Halász Éva	1921	Kolozsvár/Cluj
330.	Kolozsvár/Cluj	685	Halász Noémi	1919	Kolozsvár/Cluj
331.	Kolozsvár/Cluj	685	Halász Pál dr.		
332.	Kolozsvár/Cluj	685	Halász Pálné dr.		
333.	Kolozsvár/Cluj	664	Harmat ? (férfi)		Nagyvárad/Oradea
334.	Kolozsvár/Cluj	664	Harmat András		Nagyvárad/Oradea
335.	Kolozsvár/Cluj	664	Harmat Ilona		Nagyvárad/Oradea
336.	Kolozsvár/Cluj	664	Harmat József		Nagyvárad/Oradea
337.	Kolozsvár/Cluj	664	Harmat Mancsi		Nagyvárad/Oradea
338.	Kolozsvár/Cluj	664	Harmat Sándor		Nagyvárad/Oradea
339.	Kolozsvár/Cluj	568	Harnik Sámuelné	1875	Beszterce/Bistrița
340.	Kolozsvár/Cluj	566	Harnik Sándorné özv.	1875	Beszterce/Bistrița
341.	Kolozsvár/Cluj	614, 615, 616	Hermann Manóné	1895	Diósad/Dioșod
342.	Kolozsvár/Cluj	584	Hersch Ági		Kolozsvár/Cluj
343.	Kolozsvár/Cluj	647	Hersch Buba	1919	Kolozsvár/Cluj
344.	Kolozsvár/Cluj	584, 585	Hersch Dávid		Csicsógyörgyfalva/Ciceu-Giurgești
345.	Kolozsvár/Cluj	585, 586	Hersch Eszter		Retteg/Reteag
346.	Kolozsvár/Cluj	584, 585	Hersch Eugen		Retteg/Reteag
347.	Kolozsvár/Cluj	584	Hersch Ibi		Kolozsvár/Cluj
348.	Kolozsvár/Cluj	647	Hersch Ilonka	1916	Fodorháza/Fodora
349.	Kolozsvár/Cluj	647	Hersch József	1887	Nagyiklód/Iclod
350.	Kolozsvár/Cluj	688	Hersch Margit	1923	Kolozsvár/Cluj
351.	Kolozsvár/Cluj	585	Hersch Sarolta		Retteg/Reteag
352.	Kolozsvár/Cluj	532	Herschmann Manó	1904	
353.	Kolozsvár/Cluj	628	Herskovits Éva	1941	Kolozsvár/Cluj

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

354.	Kolozsvár/Cluj	628	Herskovits Frida	1911	Szamosújvár/Gherla
355.	Kolozsvár/Cluj	628	Herskovits Gitta	1933	Petrozsény/Petroșani
356.	Kolozsvár/Cluj	515	Herskovits Isidor dr.	1894	Zazár/Sasar
357.	Kolozsvár/Cluj	603	Hirsch Edit	1935	Kolozsvár/Cluj
358.	Kolozsvár/Cluj	630	Hirsch Ernő		
359.	Kolozsvár/Cluj	603	Hirsch Éva	1936	Kolozsvár/Cluj
360.	Kolozsvár/Cluj	723	Hirsch Gizella	1895	Kassa/Košice (SK)
361.	Kolozsvár/Cluj	661	Hirsch György	1933	
362.	Kolozsvár/Cluj	661	Hirsch I.né özv.	1877	Marosgezse/Gheja
363.	Kolozsvár/Cluj	661	Hirsch Ibolya	1910	
364.	Kolozsvár/Cluj	629	Hirsch Józsefné Holló Margit	1892	Kolozsvár/Cluj
365.	Kolozsvár/Cluj	661	Hirsch Klára	1923	
366.	Kolozsvár/Cluj	533	Hirsch Mimi	1884	Szalárdalmás/Almașu Mic
367.	Kolozsvár/Cluj	507	Hirsch Mórné	1903	Gárdánfalva/Gârdani
368.	Kolozsvár/Cluj	507	Hirsch Pál	1890	Kápolnokmonostor/Copalnic-Mănăștur
369.	Kolozsvár/Cluj	507	Hirsch Pálné	1892	Sülelmed/Ulmeni
370.	Kolozsvár/Cluj	507	Hirsch Rózi	1905	Sülelmed/Ulmeni
371.	Kolozsvár/Cluj	714	Hirsch Sándor	1896	Kisnyíres/Mesteacăn
372.	Kolozsvár/Cluj	714	Hirsch Sándor	1896	Szilágynyíres/Ciuta
373.	Kolozsvár/Cluj	714	Hirsch Sándorné	1901	Zsombor/Jimbor
374.	Kolozsvár/Cluj	661	Hirsch Sili	1914	
375.	Kolozsvár/Cluj	507	Hirsch Vilma	1932	Kolozsvár/Cluj
376.	Kolozsvár/Cluj	661	Hirsch Zelma	1904	Margitta/Marghita
377.	Kolozsvár/Cluj	646	Hirschhorn Aranka	1878	Szentmáté/Matei
378.	Kolozsvár/Cluj	533	Hisch Iuliu dr.	1893	Nagysomkút/Șomcuta Mare
379.	Kolozsvár/Cluj	742	Hoffmann Adolf	1894	Szilágylésfalva/Băsești
380.	Kolozsvár/Cluj	742	Hoffmann Elisabet	1912	Kackó/Cățcău
381.	Kolozsvár/Cluj	742	Hoffmann Elsa	1908	Kackó/Cățcău
382.	Kolozsvár/Cluj	742, 743	Hoffmann Eugen	1914	Kackó/Cățcău
383.	Kolozsvár/Cluj	560	Holicser ? (férfi)		Kolozsvár/Cluj
384.	Kolozsvár/Cluj	629	Holló Károly	1861	Vác (HU)
385.	Kolozsvár/Cluj	511, 629	Holló Károlyné	1864	Tiszalök (HU)
386.	Kolozsvár/Cluj	649	Hönig Dávidné	1890	Kiskúnfélegyháza (HU)
387.	Kolozsvár/Cluj	649	Hönig Fülöp	1900	Pusztajlak/Uileacu de Criș
388.	Kolozsvár/Cluj	649	Hönig Fülöpné	1902	
389.	Kolozsvár/Cluj	649	Hönig Ignátz	1878	Pusztajlak/Uileacu de Criș
390.	Kolozsvár/Cluj	649	Hönig József	1920	Nagyvárad/Oradea
391.	Kolozsvár/Cluj	649	Hönig Pista	1923	Nagyvárad/Oradea
392.	Kolozsvár/Cluj	649	Hönig Rózi	1882	Pusztajlak/Uileacu de Criș
393.	Kolozsvár/Cluj	569	Horolitz Elza	1887	Brassó/Brașov
394.	Kolozsvár/Cluj	532	Horvát Desideriu	1892	
395.	Kolozsvár/Cluj	532	Horvát Ottó	1924	
396.	Kolozsvár/Cluj	709	Imil László		
397.	Kolozsvár/Cluj	742	Israel Oscar		Szelecske/Sălișca
398.	Kolozsvár/Cluj	658	Izrael Erzsébet		Kolozsvár/Cluj
399.	Kolozsvár/Cluj	629	Izrael Judit	1929	Kolozsvár/Cluj
400.	Kolozsvár/Cluj	629	Izrael Róbert	1926	Kolozsvár/Cluj
401.	Kolozsvár/Cluj	697	Izsák Béla	1905	Dés/Dej
402.	Kolozsvár/Cluj	697	Izsák Béláné	1906	Kolozskovácsi/Făureni
403.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Elek	1909	Karcag (HU)
404.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Elekné	1910	Székelyhid/Săcueni
405.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Erzsi	1939	Nagyvárad/Oradea
406.	Kolozsvár/Cluj	560	Izsák Farkas		

407.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Ignác	1882	Gyulafehérvár/Alba Iulia
408.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Ignáczné	1888	Nagyszalonta/Salonta
409.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Judit	1943	Nagyvárad/Oradea
410.	Kolozsvár/Cluj	697	Izsák Lea	1938	Kolozsvár/Cluj
411.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Mária	1906	Marosludas/Luduş
412.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák René	1906	Karcag (HU)
413.	Kolozsvár/Cluj	591	Izsák Tilda Ruth	1935	Kolozsvár/Cluj
414.	Kolozsvár/Cluj	603	Jakab Bernát	1899	Borsa/Borşa
415.	Kolozsvár/Cluj	603	Jakab Cili	1927	Kolozsvár/Cluj
416.	Kolozsvár/Cluj	523	Jakab Edith	1920	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
417.	Kolozsvár/Cluj	603	Jakab Erzsí	1907	Kolozsvár/Cluj
418.	Kolozsvár/Cluj	691	Jakab Ignatné özv.	1876	Kelence/Cheliţa
419.	Kolozsvár/Cluj	523	Jakab József	1892	Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei
420.	Kolozsvár/Cluj	562	Jakab József	1923	Széplak/Buneşti?
421.	Kolozsvár/Cluj	696	Jakab Juliu		Kolozsvár/Cluj
422.	Kolozsvár/Cluj	712	Jakab Lajosné	1870	Kisgorosló/Traniş
423.	Kolozsvár/Cluj	603	Jakab Margit	1929	Kolozsvár/Cluj
424.	Kolozsvár/Cluj	523	Jakab Margit	1890	Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei
425.	Kolozsvár/Cluj	603	Jakab Moise	1925	Kolozsvár/Cluj
426.	Kolozsvár/Cluj	562	Jakab Mór	1889	Középföld/Fildu de Mijloc
427.	Kolozsvár/Cluj	562	Jakab Mórné	1890	Halmosd/Halmăşd
428.	Kolozsvár/Cluj	562	Jakab Szerén	1925	Széplak/Buneşti?
429.	Kolozsvár/Cluj	662	Jakobi Adolf	1890	Szamosújvár/Gherla
430.	Kolozsvár/Cluj	662	Jakobi András	1921	Aranyogyéres/Câmpia Turzii
431.	Kolozsvár/Cluj	662	Jakobi György	1923	Szilágymegye/Sălaj county
432.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Berta	1886	Kántorjánosi (HU)
433.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Eta	1899	Kántorjánosi (HU)
434.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Ilonka	1930	Nyíregyháza (HU)
435.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Jenő	1888	Kántorjánosi (HU)
436.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Jenőné	1900	Majszin/Moisei
437.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Olga	1921	Majszin/Moisei
438.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Regina	1892	Kántorjánosi (HU)
439.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Rózsi	1925	Nyíregyháza (HU)
440.	Kolozsvár/Cluj	640	Jakobovits Siri	1897	Kántorjánosi (HU)
441.	Kolozsvár/Cluj	709	Jánki ? (férfi)		
442.	Kolozsvár/Cluj	627	Jankovits Ella	1909	Dés/Dej
443.	Kolozsvár/Cluj	640	Jankovits Éva	1934	Nagyenyed/Aiud
444.	Kolozsvár/Cluj	640	Jankovits Jenőné	1917	Nagyenyed/Aiud
445.	Kolozsvár/Cluj	725	Janovits Ottó		Kolozsvár/Cluj
446.	Kolozsvár/Cluj	667	Járai Ede	1895	Dés/Dej
447.	Kolozsvár/Cluj	629	Jeremiás József	1876	Tasnád/Tăşnad
448.	Kolozsvár/Cluj	629	Jeremiás Józsefné	1879	Küküllőszéplak/Suplac
449.	Kolozsvár/Cluj	629	Jeremiás Miklós	1897	Érszakácsi/Săcăşeni
450.	Kolozsvár/Cluj	586	Joina Mária		Retteg/Reteag
451.	Kolozsvár/Cluj	586	Joina Mihály		Beresztelce/Breaza
452.	Kolozsvár/Cluj	713	József Adolf	1918	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
453.	Kolozsvár/Cluj	718	József Izrael	1900	Borgóprund/Prundu Bărgăului
454.	Kolozsvár/Cluj	718	József Izraelné	1897	Magyardéce/Cireşoia
455.	Kolozsvár/Cluj	610	Judovits Ferenc	1886	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
456.	Kolozsvár/Cluj	610	Judovits Margit	1910	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
457.	Kolozsvár/Cluj	610	Judovits Mayer Helén	1890	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
458.	Kolozsvár/Cluj	524	Kallus Samuné	1896	Munkács/Mukachevo (UA)
459.	Kolozsvár/Cluj	734	Kálmán Barnáné Moskovits Mária	1913	Marosvásárhely/Târgu Mureş

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, KOLYÁRÓLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TŰLÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

460.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Berta	1893	Nagyvárad/Oradea
461.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Éva	1922	Nagyvárad/Oradea
462.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Gina	1893	Nagyvárad/Oradea
463.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Magda	1925	Nagyvárad/Oradea
464.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Márta	1920	Nagyvárad/Oradea
465.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Mendel	1888	Torda/Turda
466.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Mór	1891	Torda/Turda
467.	Kolozsvár/Cluj	510	Kálmán Terézia	1923	Nagyvárad/Oradea
468.	Kolozsvár/Cluj	734	Kálmán Zsuzsi	1934	Kolozsvár/Cluj
469.	Kolozsvár/Cluj	650	Kálmánovics I. (férfi)	1902	Kolozsvár/Cluj
470.	Kolozsvár/Cluj	505	Kappel Mária	1921	Kolozsvár/Cluj
471.	Kolozsvár/Cluj	505	Kappel Martin	1925	Kolozsvár/Cluj
472.	Kolozsvár/Cluj	505	Kappel Rosalia özv.	1893	Várkudu/Coldău
473.	Kolozsvár/Cluj	505	Kappel Vilhelm	1924	Kolozsvár/Cluj
474.	Kolozsvár/Cluj	665	Kardos Erzi	1899	Zsibó/Jibou
475.	Kolozsvár/Cluj	665	Kardos Samu	1871	Biharszéplak (HU)
476.	Kolozsvár/Cluj	560	Karpelen Márton		Kolozsvár/Cluj
477.	Kolozsvár/Cluj	619	Katz ?		
478.	Kolozsvár/Cluj	619	Katz ?		
479.	Kolozsvár/Cluj	619	Katz ?		
480.	Kolozsvár/Cluj	619	Katz ?		
481.	Kolozsvár/Cluj	619	Katz ?		
482.	Kolozsvár/Cluj	674	Katz Edit	1921	Kolozsvár/Cluj
483.	Kolozsvár/Cluj	619	Katz Jenőne özv.		
484.	Kolozsvár/Cluj	619	Katz Józsefné özv.	1876	
485.	Kolozsvár/Cluj	667	Katz Sali	1868	Alsójár/lara
486.	Kolozsvár/Cluj	523	Keller Péter	1922	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
487.	Kolozsvár/Cluj	615	Kepecs Ábrahámne özv.	1870	Szilágymegye/Sălaj county
488.	Kolozsvár/Cluj	615	Kepecs Piroska	1910	Diósad/Dioşod
489.	Kolozsvár/Cluj	627	Kepes Aladárné	1912	
490.	Kolozsvár/Cluj	633	Kertész Dénesné dr.	1915	Nagypél/Pîlu
491.	Kolozsvár/Cluj	515	Kertész Izsó	1886	Homoródszentpál/Sânpaul
492.	Kolozsvár/Cluj	582	Kind Benjamin	1941	Kolozsvár/Cluj
493.	Kolozsvár/Cluj	582	Kind Edit	1939	Kolozsvár/Cluj
494.	Kolozsvár/Cluj	582	Kind Ignác	1916	Majsziin/Moisei
495.	Kolozsvár/Cluj	582	Kind Rózi	1917	Nagyszeben/Sibiu
496.	Kolozsvár/Cluj	621	Kiraly Dávidné dr.	1878	Balázsfalva/Blaj
497.	Kolozsvár/Cluj	627	Kirsch Jenőné	1914	
498.	Kolozsvár/Cluj	699	Kizelstein Márton	1886	Kürtös/Curtici
499.	Kolozsvár/Cluj	699	Kizelstein Mártonné	1890	Nagykaján/Căianu Mare
500.	Kolozsvár/Cluj	654	Klärman József	1890	Lónapokostelke/Păglişa
501.	Kolozsvár/Cluj	654	Klärman Józsefné	1900	Lónapokostelke/Păglişa
502.	Kolozsvár/Cluj	654	Klärman Lázárné	1854	Lónapokostelke/Păglişa
503.	Kolozsvár/Cluj	661	Klein Adolf	1868	
504.	Kolozsvár/Cluj	661	Klein Adolfné Czitrom Gizi	1872	
505.	Kolozsvár/Cluj	502, 561	Klein Ciona	1927	Haifa (IL)
506.	Kolozsvár/Cluj	697	Klein Ibi	1931	Kolozsvár/Cluj
507.	Kolozsvár/Cluj	661	Klein Ibolya	1902	
508.	Kolozsvár/Cluj	684	Klein Ignat		? (SK)
509.	Kolozsvár/Cluj	684	Klein Kató	1920	Deresk/Držkovce (SK)
510.	Kolozsvár/Cluj	643	Klein Ludovic		Kolozsvár/Cluj
511.	Kolozsvár/Cluj	563	Klein Ludovic	1886	Lugos/Lugoj
512.	Kolozsvár/Cluj	645	Klein Mauritiuné	1898	Brod (SK, CZ)

513.	Kolozsvár/Cluj	645	Klein Mauritu	1885	Kispalád (HU)
514.	Kolozsvár/Cluj	661	Klein Relli	1904	
515.	Kolozsvár/Cluj	643	Klein Rozália	1900	Kolozsvár/Cluj
516.	Kolozsvár/Cluj	645	Klein Vasile	1926	Kolozsvár/Cluj
517.	Kolozsvár/Cluj	524	Kohn ? (nő)	1943	Kolozsvár/Cluj
518.	Kolozsvár/Cluj	524	Kohn Jenőné	1911	Nagyvárad/Oradea
519.	Kolozsvár/Cluj	627	Kohn Margit	1914	
520.	Kolozsvár/Cluj	627	Kohn Masi	1918	
521.	Kolozsvár/Cluj	524	Kohn Meier	1937	Kolozsvár/Cluj
522.	Kolozsvár/Cluj	713	Kohn Ottó	1921	Zsibó/Jibou
523.	Kolozsvár/Cluj	650	Korvin István	1907	Nagyvárad/Oradea
524.	Kolozsvár/Cluj	513, 514	Krau Adolf	1891	Storoineti/Storozhynets (UA)
525.	Kolozsvár/Cluj	605	Krausz Agneta	1939	Kolozsvár/Cluj
526.	Kolozsvár/Cluj	605	Krausz Emeric dr.	1896	Szatmárnémeti/Satu Mare
527.	Kolozsvár/Cluj	605	Krausz Emericné László Iréne	1917	Kolozsvár/Cluj
528.	Kolozsvár/Cluj	605	Krausz George	1930	Kolozsvár/Cluj
529.	Kolozsvár/Cluj	706	Krausz József	1883	Fűzkút/Sălcuța
530.	Kolozsvár/Cluj	706	Krausz Józsefné	1893	Alparét/Bobálna
531.	Kolozsvár/Cluj	706	Krausz Maris	1914	Alsóbölkény/Beica de Jos
532.	Kolozsvár/Cluj	629	Lampel Adolfné Holló Erzsébet	1894	Kolozsvár/Cluj
533.	Kolozsvár/Cluj	605	László Ákos	1906	Kolozsvár/Cluj
534.	Kolozsvár/Cluj	667	Lázár Anna	1902	Bánffyhyunad/Huedin
535.	Kolozsvár/Cluj	667	Lázár Benő	1889	Bánffyhyunad/Huedin
536.	Kolozsvár/Cluj	638	Lázár Edit	1933	Kolozsvár/Cluj
537.	Kolozsvár/Cluj	638	Lázár Elisabeta	1938	Kolozsvár/Cluj
538.	Kolozsvár/Cluj	638	Lázár Ludovic	1866	Magyarszovát/Suatu
539.	Kolozsvár/Cluj	667	Lázár Márkus	1864	Bánffyhyunad/Huedin
540.	Kolozsvár/Cluj	638	Lázár Mauritiu	1900	Diós/Deușu
541.	Kolozsvár/Cluj	667	Lázár Regina	1900	Bánffyhyunad/Huedin
542.	Kolozsvár/Cluj	667	Lázár Rózi	1892	Bánffyhyunad/Huedin
543.	Kolozsvár/Cluj	638	Lázár Terézia	1898	Diós/Deușu
544.	Kolozsvár/Cluj	715	Lazarovits Herman	1887	Dabjon/Domnin
545.	Kolozsvár/Cluj	714	Lazarovits Izsák	1890	?
546.	Kolozsvár/Cluj	647	Léb László	1942	Kolozsvár/Cluj
547.	Kolozsvár/Cluj	647	Léb Szerén		Bánffyhyunad/Huedin
548.	Kolozsvár/Cluj	647	Léb Vilmos	1940	Kolozsvár/Cluj
549.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Dezső	1932	Técső/Tyachiv (UA)
550.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Ibi	1934	Técső/Tyachiv (UA)
551.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Pinchas	1894	Técső/Tyachiv (UA)
552.	Kolozsvár/Cluj	527	Lebovits Rezsí	1930	Técső/Tyachiv (UA)
553.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib Izrael	1905	Kolozsvár/Cluj
554.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib Izraelné	1908	Nemegye/Nimigea
555.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib József	1882	Szentmargita/Sánmarghita
556.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib Józsefné Schwartz Berta	1885	Nagyiklód/Iclod
557.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib Malvin	1908	Kolozsvár/Cluj
558.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib Mancí	1932	Kolozsvár/Cluj
559.	Kolozsvár/Cluj	603	Leib Simon	1935	Kolozsvár/Cluj
560.	Kolozsvár/Cluj	717	Leitmann Ferenc	1884	Kolozsvár/Cluj
561.	Kolozsvár/Cluj	717	Leitmann Ferencné	1896	Kolozsvár/Cluj
562.	Kolozsvár/Cluj	630	Lengyel György	1909	
563.	Kolozsvár/Cluj	681	Lernér Berta	1921	Máramrossziget/Sighetu Marmației
564.	Kolozsvár/Cluj	681	Lernér Herman	1927	Kolozsvár/Cluj
565.	Kolozsvár/Cluj	681	Lernér Lajos	1892	Körösmező/Yasinia (UA)

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

566.	Kolozsvár/Cluj	681	Lernér Lajosné	1900	Visóbisztra/Bistra
567.	Kolozsvár/Cluj	681	Lernér Mihály	1940	Kolozsvár/Cluj
568.	Kolozsvár/Cluj	681	Lernér Sanyi	1931	Kolozsvár/Cluj
569.	Kolozsvár/Cluj	646	Lévai Géza	1868	Melegföldvár/Feldioara
570.	Kolozsvár/Cluj	520	Lieberman Lujza	1906	Kolozsvár/Cluj
571.	Kolozsvár/Cluj	745	Liepner A. Haiem	1890	Bárdfalva/Berbesti
572.	Kolozsvár/Cluj	745	Liepner Chacem	1895	Bárdfalva/Berbesti
573.	Kolozsvár/Cluj	745	Liepner Chaia	1906	Bárdfalva/Berbesti
574.	Kolozsvár/Cluj	745	Liepner Daniel	1904	Bárdfalva/Berbesti
575.	Kolozsvár/Cluj	745	Liepner Frimet	1895	Bárdfalva/Berbesti
576.	Kolozsvár/Cluj	745	Liepner Jenta Blima	1860	Haiten
577.	Kolozsvár/Cluj	745	Liepner Samuila	1892	Bárdfalva/Berbesti
578.	Kolozsvár/Cluj	636	Löb Adolfné		Ugróc/Ugruțiu
579.	Kolozsvár/Cluj	685	Lorant ? (férfi)		
580.	Kolozsvár/Cluj	685	Lorant ? (nő)		
581.	Kolozsvár/Cluj	697	Löwinger Robert	1939	Nagyvárad/Oradea
582.	Kolozsvár/Cluj	697	Löwinger Samune	1910	Kolozsvár/Cluj
583.	Kolozsvár/Cluj	521	Löwy Árminné	1880	Torda/Turda
584.	Kolozsvár/Cluj	633	Löwy Jenő	1908	Hajdúszoboszló (HU)
585.	Kolozsvár/Cluj	736	Löwy Mihályné		
586.	Kolozsvár/Cluj	682	Löwy Sári	1920	Kolozsvár/Cluj
587.	Kolozsvár/Cluj	682	Löwy Teréz	1914	Nagyomkút/Șomcuta Mare
588.	Kolozsvár/Cluj	749	Maier Alite		Kassa/Košice (SK)
589.	Kolozsvár/Cluj	748, 749	Maier Terézia		Kassa/Košice (SK)
590.	Kolozsvár/Cluj	677	Majer Lajosné	1844	Zsibó/Jibou
591.	Kolozsvár/Cluj	707	Majerberg Bertus	1910	Bödön/Bidiu
592.	Kolozsvár/Cluj	707	Majerberg Dávidné özv.	1897	Bödön/Bidiu
593.	Kolozsvár/Cluj	707	Majerberg Mária	1905	Bödön/Bidiu
594.	Kolozsvár/Cluj	707	Majerberg Mórné	1913	Kalotadámos/Domoșu
595.	Kolozsvár/Cluj	707	Majerberg Teréz	1912	Bödön/Bidiu
596.	Kolozsvár/Cluj	677	Major Teri	1880	Zsibó/Jibou
597.	Kolozsvár/Cluj	745	Malek József	1880	Barcánfalva/Bársana
598.	Kolozsvár/Cluj	712	Malek Józsefné	1915	Naszód/Năsăud
599.	Kolozsvár/Cluj	745	Malek Laia	1882	Budfalva/Budești
600.	Kolozsvár/Cluj	712	Malek Raoul Fedor	1937	Kolozsvár/Cluj
601.	Kolozsvár/Cluj	702	Malinas Róbert	1934	Kolozsvár/Cluj
602.	Kolozsvár/Cluj	654	Mandel Márton	1941	Kisilva/Ilva Mică
603.	Kolozsvár/Cluj	654	Mandel Mózes	1908	Bethlen/Beclean
604.	Kolozsvár/Cluj	654	Mandel Mózesné	1914	Székelykeresztúr/Cristuru Secuiesc
605.	Kolozsvár/Cluj	725	Mandelbaum H.		Kolozsvár/Cluj
606.	Kolozsvár/Cluj	725	Mandelbaum Isidor		Nagysomkút/Șomcuta Mare
607.	Kolozsvár/Cluj	725	Mandelbaum Rozália		Kolozsvár/Cluj
608.	Kolozsvár/Cluj	696	Markovits ? (férfi)	1908	Magyarláros/Târgu Lăpuș
609.	Kolozsvár/Cluj	725	Markovits Iosif		Nagyvárad/Oradea
610.	Kolozsvár/Cluj	725	Markovits Iosifné Geist Laura		Kolozsvár/Cluj
611.	Kolozsvár/Cluj	725	Markovits Lázár		Szurdok/Strâmtura
612.	Kolozsvár/Cluj	725	Markovits Lázárné Geist Paula		Kolozsvár/Cluj
613.	Kolozsvár/Cluj	725	Markovits Leja		Szurdok/Strâmtura
614.	Kolozsvár/Cluj	725	Markovits Nóra		Nagyvárad/Oradea
615.	Kolozsvár/Cluj	584	Markovits Regina		Kissikárló/Bărgău
616.	Kolozsvár/Cluj	725	Markovits Vera		Szurdok/Strâmtura
617.	Kolozsvár/Cluj	698	Márkus Berta	1900	Etéd/Atid
618.	Kolozsvár/Cluj	698	Márkus Éva	1930	Kolozsvár/Cluj

619.	Kolozsvár/Cluj	698	Márkus Farkas Erzsébet	1906	Kolozsvár/Cluj
620.	Kolozsvár/Cluj	698	Márkus Izidor	1903	Etéd/Atid
621.	Kolozsvár/Cluj	698	Márkus Margit	1910	Etéd/Atid
622.	Kolozsvár/Cluj	698	Márkus Márta	1935	Kolozsvár/Cluj
623.	Kolozsvár/Cluj	620	Márton Agneta	1931	Orsova/Orşova
624.	Kolozsvár/Cluj	620	Márton Alexandru	1896	Kisdörgicse (HU)
625.	Kolozsvár/Cluj	589	Mátyás Ludovicné özv.	1890	Szatmárnémeti/Satu Mare
626.	Kolozsvár/Cluj	680	Mayer Fanni	1890	Szilágy megye/Sălaj county
627.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring (nő)	1930	Beszterce/Bistrița
628.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring Jolán	1913	Borgóprund/Prundu Bârgăului
629.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring Lea	1891	Borgóprund/Prundu Bârgăului
630.	Kolozsvár/Cluj	639	Mehring Salamon	1888	Nagybánya/Baia Mare
631.	Kolozsvár/Cluj	638	Menczel Terézia	1903	Brusztura/Brusturi
632.	Kolozsvár/Cluj	654	Mendel Dávid	1943	Bethlen/Beclean
633.	Kolozsvár/Cluj	536	Mendel Farkas		Sólyomkő/Șoimeni
634.	Kolozsvár/Cluj	536	Mendel György	1930	Kolozsvár/Cluj
635.	Kolozsvár/Cluj	536	Mendel Izsák		Szentgyörgy ?
636.	Kolozsvár/Cluj	536	Mendel Klein Irén	1914	Mező?
637.	Kolozsvár/Cluj	745	Mendelson Frida	1925	Felsőbánya/Baia Sprie
638.	Kolozsvár/Cluj	745	Mendelson Malke	1884	Bárdfalva/Berbești
639.	Kolozsvár/Cluj	745	Mendelson Samuila	1890	Budfalva/Budești
640.	Kolozsvár/Cluj	517, 587	Mihály Dávid		Entrádám/Jidovița
641.	Kolozsvár/Cluj	663	Mihály Edit	1932	Mócs/Moeciu
642.	Kolozsvár/Cluj	687	Mihály Eugenia	1909	Magyarláros/Târgu Lăpuș
643.	Kolozsvár/Cluj	627	Mihály Jenőné	1917	
644.	Kolozsvár/Cluj	663	Mihály Józsefné	1906	Magyarfráta/Frata
645.	Kolozsvár/Cluj	687	Mihály Paul	1920	Magyarláros/Târgu Lăpuș
646.	Kolozsvár/Cluj	663	Mihály Rita	1935	Mócs/Moeciu
647.	Kolozsvár/Cluj	529	Mihály Sidonia	1920	Szamosújvár/Gherla
648.	Kolozsvár/Cluj	529	Mihály Veronica	1897	Cege/Țaga
649.	Kolozsvár/Cluj	687	Mihály Zoltán	1917	Szatmárnémeti/Satu Mare
650.	Kolozsvár/Cluj	734	Moskovits Éva	1918	Marosvásárhely/Târgu Mureș
651.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes ?		
652.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes ? (férfi)		
653.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes ? (nő)		
654.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes Aladárné		Szentjózsef/Poiana Ilvei
655.	Kolozsvár/Cluj	719	Mózes Dezsőné	1921	Budapest (HU)
656.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes Hermina		
657.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes Hugó		Kolozsvár/Cluj
658.	Kolozsvár/Cluj	719	Mózes Lajosné	1879	Kisdoba/Doba Mică
659.	Kolozsvár/Cluj	719	Mózes Marika	1944	Kolozsvár/Cluj
660.	Kolozsvár/Cluj	741	Mózes Rózsi		
661.	Kolozsvár/Cluj	595	Mund Ferenc		Kolozsvár/Cluj
662.	Kolozsvár/Cluj	595	Mund Frigyesné Weisz Rózsi	1909	Nagyilonda/Ileanda
663.	Kolozsvár/Cluj	595	Mund Samu		Kerlés/Chiraleș
664.	Kolozsvár/Cluj	595	Mund Samuné		Szatmárnémeti/Satu Mare
665.	Kolozsvár/Cluj	595	Mund Sándor		Kolozsvár/Cluj
666.	Kolozsvár/Cluj	641	Nachmanovits Nathan	1900	Kolozsvár/Cluj
667.	Kolozsvár/Cluj	641	Nachmanovits Nathanné	1903	Máramarossziget/Sighetu Marmației
668.	Kolozsvár/Cluj	630	Nadler László		
669.	Kolozsvár/Cluj	746	Nadler László	1909	Dés/Dej
670.	Kolozsvár/Cluj	734	Neufeld Adolfné		
671.	Kolozsvár/Cluj	734	Neufeld Bernát	1930	Kolozsvár/Cluj

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

672.	Kolozsvár/Cluj	732	Neufeld Imi ?	1890	Báré/Bărăi
673.	Kolozsvár/Cluj	731	Neufeld Jeni	1890	Báré/Bărăi
674.	Kolozsvár/Cluj	734	Neufeld Lenke	1924	Kolozsvár/Cluj
675.	Kolozsvár/Cluj	734	Neufeld Mózes	1891	Bonchida/Bonțida
676.	Kolozsvár/Cluj	511	Neumann Holló Károly	1860	Kolozsvár/Cluj
677.	Kolozsvár/Cluj	650	Neumann Mór		Nagyvárad/Oradea
678.	Kolozsvár/Cluj	650	Neumann Mórné		
679.	Kolozsvár/Cluj	686	Ney Pál dr.	1885	Gyanta/Ginta
680.	Kolozsvár/Cluj	524	Nierenfeld Edith	1930	Kolozsvár/Cluj
681.	Kolozsvár/Cluj	524	Nierenfeld Samuné	1901	Kolozsvár/Cluj
682.	Kolozsvár/Cluj	658	Noé Mária		Kolozsvár/Cluj
683.	Kolozsvár/Cluj	658	Noé Sámuel		Magyarláros/Târgu Lăpuș
684.	Kolozsvár/Cluj	627	Noszin Anton	1888	Szamosújvár/Gherla
685.	Kolozsvár/Cluj	627	Noszin Herman	1906	Szamosújvár/Gherla
686.	Kolozsvár/Cluj	537, 538	Nussbacher Cornélia	1918	Bilak/Domnești
687.	Kolozsvár/Cluj	537, 538	Nussbacher Alexandru	1888	Bilak/Domnești
688.	Kolozsvár/Cluj	537, 538	Nussbacher Ana	1913	Bilak/Domnești
689.	Kolozsvár/Cluj	537, 538	Nussbacher Ella	1892	Nagysajó/Șieu
690.	Kolozsvár/Cluj	537, 538	Nussbacher Ignat	1920	Bilak/Domnești
691.	Kolozsvár/Cluj	537, 539	Nussbacher Irina	1908	Marosludas/Luduș
692.	Kolozsvár/Cluj	537	Nussbacher Judit	1934	Kolozsvár/Cluj
693.	Kolozsvár/Cluj	537	Nussbacher Victor	1939	Kolozsvár/Cluj
694.	Kolozsvár/Cluj	690	Nussbaum Agneta	1938	Kolozsvár/Cluj
695.	Kolozsvár/Cluj	690	Nussbaum Mózes	1900	Valea Lunga
696.	Kolozsvár/Cluj	697	Öhlbaum Jenő	1925	Kolozsvár/Cluj
697.	Kolozsvár/Cluj	697	Öhlbaum Márton	1896	Feketető/Negreni
698.	Kolozsvár/Cluj	697	Öhlbaum Mártonné	1897	Kolozsvár/Cluj
699.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál András	1943	Hidalmás/Hida
700.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál Aranka		Apahida/Apahida
701.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál Bandi		Apahida/Apahida
702.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál Ilona		Mócs/Moeciu
703.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál József	1895	Apahida/Apahida
704.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál Józsefné		
705.	Kolozsvár/Cluj	743	Pál Lilly		Apahida/Apahida
706.	Kolozsvár/Cluj	742, 743	Pál Paulina	1901	Mócs/Moeciu
707.	Kolozsvár/Cluj	532	Pintér Stefan dr.	1909	
708.	Kolozsvár/Cluj	709	Polacsek Józsefné		
709.	Kolozsvár/Cluj	666	Pollák Sándor dr.	1883	Kolozsvár/Cluj
710.	Kolozsvár/Cluj	666	Pollák Sándorné Boskovits Anna dr.	1887	Kolozsvár/Cluj
711.	Kolozsvár/Cluj	666	Pollák Tibor	1911	Kolozsvár/Cluj
712.	Kolozsvár/Cluj	721	Porjesz Margit	1906	Szatmárnémeti/Satu Mare
713.	Kolozsvár/Cluj	630	Radnai László	1917	Nagyvárad/Oradea
714.	Kolozsvár/Cluj	630	Radnai Zoltán dr.	1889	Ungvár/Uzhhorod (UA)
715.	Kolozsvár/Cluj	630	Radnai Zoltánné dr.	1892	Nagyvárad/Oradea
716.	Kolozsvár/Cluj	690	Radó Elisabeta	1910	Szolnok (HU)
717.	Kolozsvár/Cluj	690	Radó Emeric	1942	Kolozsvár/Cluj
718.	Kolozsvár/Cluj	690	Radó Ernest	1896	Zalaegerszeg (HU)
719.	Kolozsvár/Cluj	721	Radó Ibolya	1915	Beszterce/Bistrița
720.	Kolozsvár/Cluj	690	Radó Irina	1885	Salgótarján (HU)
721.	Kolozsvár/Cluj	690	Radó Susana	1909	Szolnok (HU)
722.	Kolozsvár/Cluj	690	Radó Vilhelm	1876	Vajszló (HU)
723.	Kolozsvár/Cluj	690	Radóne Erdős Lilly	1919	Körösbökény/Buteni
724.	Kolozsvár/Cluj	641	Rafael Ludovic	1906	Kolozsvár/Cluj

725.	Kolozsvár/Cluj	641	Rafael Ludovicné	1911	Kolozsvár/Cluj
726.	Kolozsvár/Cluj	721	Réder Klára	1920	Marosvásárhely/Târgu Mureş
727.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Anna		
728.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Jolanda		
729.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Paul		
730.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Samuila		
731.	Kolozsvár/Cluj	750	Reich Tiberiu		
732.	Kolozsvár/Cluj	705	Reisman Albertné özv.	1884	Magyarfráta/Frata
733.	Kolozsvár/Cluj	705	Reisman Henric	1905	? Szentkirály/Sâncrai
734.	Kolozsvár/Cluj	705	Reisman Sigismund	1917	? Szentkirály/Sâncrai
735.	Kolozsvár/Cluj	705	Reismann Henricné	1914	Nagyvárad/Oradea
736.	Kolozsvár/Cluj	686	Reismann Róza	1860	
737.	Kolozsvár/Cluj	641	Reiter Eugenné	1910	Kolozsvár/Cluj
738.	Kolozsvár/Cluj	683	Reiz Eszter	1920	Bánffyhunjad/Huedin
739.	Kolozsvár/Cluj	682	Reiz Ödön	1927	Bánffyhunjad/Huedin
740.	Kolozsvár/Cluj	685	Ritók ? (nő)		
741.	Kolozsvár/Cluj	685	Ritók ? (férfi)		
742.	Kolozsvár/Cluj	685	Ritók ? (nő)		
743.	Kolozsvár/Cluj	685	Ritók ? (nő)		
744.	Kolozsvár/Cluj	697	Roesman Samu	1879	Kolozsvár/Cluj
745.	Kolozsvár/Cluj	697	Roesmann Samuné	1884	Újfalu ?
746.	Kolozsvár/Cluj	661	Rosenbaum Éliásné Klein Margit	1900	
747.	Kolozsvár/Cluj	661	Rosenbaum Miklós	1932	
748.	Kolozsvár/Cluj	729	Rosenberg Bella		
749.	Kolozsvár/Cluj	584, 585	Rosenberg Hani		Szamosköcs/Cociu
750.	Kolozsvár/Cluj	704	Rosenberg Herman	1871	Segesvár/Sighişoara
751.	Kolozsvár/Cluj	729	Rosenberg Hermanné özv.		
752.	Kolozsvár/Cluj	704	Rosenberg Ignátz	1899	Kolozsvár/Cluj
753.	Kolozsvár/Cluj	729	Rosenberg Lalu		
754.	Kolozsvár/Cluj	729	Rosenberg Mór		
755.	Kolozsvár/Cluj	729	Rosenberg Rachel		
756.	Kolozsvár/Cluj	729	Rosenberg Vilmos		
757.	Kolozsvár/Cluj	575	Rosenblatt Erzsí		Nagyiklód/Iclod
758.	Kolozsvár/Cluj	575	Rosenblatt Samuné		Nagyiklód/Iclod
759.	Kolozsvár/Cluj	575	Rosenblatt Vera	1942	Kolozsvár/Cluj
760.	Kolozsvár/Cluj	582	Rosenfeld Ármin		
761.	Kolozsvár/Cluj	539	Rosenfeld Zoltán	1905	Porcsalma (HU)
762.	Kolozsvár/Cluj	675	Rosenthal Arthur	1900	Kolozsvár/Cluj
763.	Kolozsvár/Cluj	749	Rosenthal Bözsi		Ratosnya/Răstoliţa
764.	Kolozsvár/Cluj	642	Rosenthal Ilona	1920	Kolozsvár/Cluj
765.	Kolozsvár/Cluj	573, 574	Rosenwasser Judith	1940	Kolozsvár/Cluj
766.	Kolozsvár/Cluj	708	Rosenzweig Ibolya	1936	Kolozsvár/Cluj
767.	Kolozsvár/Cluj	708	Rosenzweig Jenőné	1913	Kolozsvár/Cluj
768.	Kolozsvár/Cluj	677, 680	Roth Dávid	1880	Csobánka/Ciubanca
769.	Kolozsvár/Cluj	677	Roth Éva	1939	Kolozsvár/Cluj
770.	Kolozsvár/Cluj	523	Roth Helén	1898	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
771.	Kolozsvár/Cluj	677	Roth Irén?	1908	Kolozsvár/Cluj
772.	Kolozsvár/Cluj	613	Roth József	1864	Nagyvárad/Oradea
773.	Kolozsvár/Cluj	613	Roth Józsefné	1880	
774.	Kolozsvár/Cluj	677	Roth Lajosné	1914	Mócs/Moeci
775.	Kolozsvár/Cluj	588	Roth László	1942	Kolozsvár/Cluj
776.	Kolozsvár/Cluj	523	Roth Lenke	1894	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
777.	Kolozsvár/Cluj	677	Roth Magda	1936	Kolozsvár/Cluj

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

778.	Kolozsvár/Cluj	588	Roth Mátyásné	1907	Kisilva/Ilva Mică
779.	Kolozsvár/Cluj	588	Roth Tibor	1934	Kolozsvár/Cluj
780.	Kolozsvár/Cluj	680	Roth Tibor	1943	Kolozsvár/Cluj
781.	Kolozsvár/Cluj	573, 574	Rotschild Ernest	1908	Felsővisó/Vișeu de Sus
782.	Kolozsvár/Cluj	573, 574	Rotschild Filip	1882	Nagyilonda/Ileanda
783.	Kolozsvár/Cluj	573, 574	Rotschild Iréne	1909	Orsova/Orșova
784.	Kolozsvár/Cluj	573, 574	Rotschild Margareta	1909, vagy 1910	Felsővisó/Vișeu de Sus
785.	Kolozsvár/Cluj	573, 574	Rotschild Mircea	1917	Felsővisó/Vișeu de Sus
786.	Kolozsvár/Cluj	665	Rotschild Rozália	1883	Zsibó/Jibou
787.	Kolozsvár/Cluj	525	Rottstein Emil		Nagysomkút/Somcuta Mare
788.	Kolozsvár/Cluj	505	Rozs Ancsel	1943	Kolozsvár/Cluj
789.	Kolozsvár/Cluj	505	Rozs Salamon	1909	Kolozsvár/Cluj
790.	Kolozsvár/Cluj	505	Rozs Salamonné Sonnenklar Ibolya	1916	Mezőzáh/Zau de Câmpie
791.	Kolozsvár/Cluj	505	Rozs Stela	1940	Kolozsvár/Cluj
792.	Kolozsvár/Cluj	725	Sajovics Cornélia	1914	Borgóprund/Prundu Bărgăului
793.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics D. (férfr)	1906	Visó/Vișeu
794.	Kolozsvár/Cluj	725	Sajovics Ecaterina	1918	Kolozsvár/Cluj
795.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Ferenc	1891	Kolozsvár/Cluj
796.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Ferencné	1896	Borgóprund/Prundu Bărgăului
797.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Herman	1892	Dés/Dej
798.	Kolozsvár/Cluj	524, 725	Sajovics Izidor	1886	Borgóprund/Prundu Bărgăului
799.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Izidorné	1896	Kolozsvár/Cluj
800.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics József	1872	Borgóprund/Prundu Bărgăului
801.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Józsefné	1886	Munkács/Mukachevo (UA)
802.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Nathan	1868	Borgóprund/Prundu Bărgăului
803.	Kolozsvár/Cluj	524	Sajovics Nathanné	1884	Borgóprund/Prundu Bărgăului
804.	Kolozsvár/Cluj	725	Sajovits Izidorné Geist Rachel	1891	Sajómagyaros/Șieu-Măgheruș
805.	Kolozsvár/Cluj	569	Salamon Adolf	1888	
806.	Kolozsvár/Cluj	726	Salamon Anikó		Kolozsvár/Cluj
807.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Áron	1870	Kolozsvár/Cluj
808.	Kolozsvár/Cluj	654	Salamon Blanka	1911	Dés/Dej
809.	Kolozsvár/Cluj	688, 689	Salamon Dávid	1889	Dés/Dej
810.	Kolozsvár/Cluj	654	Salamon Dávidne Herskovics Gizella özv.	1870	Visa/Vișea
811.	Kolozsvár/Cluj	705	Salamon Eduardné szül. Reismann	1912	? Szentkirály/Săncrai
812.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Ella	1891	Déva/Deva
813.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Ella	1914	Nagyvárad/Oradea
814.	Kolozsvár/Cluj	569	Salamon Emil	1926	
815.	Kolozsvár/Cluj	689	Salamon Eszter	1890	Szészárma/Sásarm
816.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Eszter	1897	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
817.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Herman	1899	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
818.	Kolozsvár/Cluj	726	Salamon Iosif		Kolozsvár/Cluj
819.	Kolozsvár/Cluj	654	Salamon Jacob	1906	Köteland/Gădălin
820.	Kolozsvár/Cluj	714	Salamon Jakab	1880	Marosvásárhely/Târgu Mureș
821.	Kolozsvár/Cluj	689	Salamon Jenő	1942	Dés/Dej
822.	Kolozsvár/Cluj	654	Salamon Kinga	1941	Dés/Dej
823.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon László	1935	Nagyvárad/Oradea
824.	Kolozsvár/Cluj	726	Salamon Leopold		Kolozsvár/Cluj
825.	Kolozsvár/Cluj	726	Salamon Leopoldné		Kolozsvár/Cluj
826.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Margit	1893	Déva/Deva
827.	Kolozsvár/Cluj	714	Salamon Margit	1924	Kolozsvár/Cluj
828.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Medi	1918	Alsóvalkó/Valcău de Jos
829.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Mendel	1887	
830.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Péter	1938	Nagyvárad/Oradea

831.	Kolozsvár/Cluj	654	Salamon Regina	1914	Köteland/Gădălin
832.	Kolozsvár/Cluj	714	Salamon Rózsi	1921	Kolozsvár/Cluj
833.	Kolozsvár/Cluj	532	Salamon Simon	1901	
834.	Kolozsvár/Cluj	576	Salamon Tiberiu	1930	Kolozsvár/Cluj
835.	Kolozsvár/Cluj	576	Salamon Viorica	1933	Kolozsvár/Cluj
836.	Kolozsvár/Cluj	662	Salamon Zoltán	1907	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
837.	Kolozsvár/Cluj	560	Salusinski Imre		Nagyvárad/Oradea
838.	Kolozsvár/Cluj	714	Samlo Samu	1887	Budapest (HU)
839.	Kolozsvár/Cluj	714	Samlo Szeréna	1884	Dabjon/Domnin
840.	Kolozsvár/Cluj	568	Sámson Manó		Szatmárnémeti/Satu Mare
841.	Kolozsvár/Cluj	568	Sámson Manóné		Szatmárnémeti/Satu Mare
842.	Kolozsvár/Cluj	658	Sámson Miki		
843.	Kolozsvár/Cluj	736	Sámuel Béláné		
844.	Kolozsvár/Cluj	708	Sámuel Emma	1868	Szilágymegye/Sălaj county
845.	Kolozsvár/Cluj	736	Sámuel Luci		
846.	Kolozsvár/Cluj	736	Sámuel Mihály		
847.	Kolozsvár/Cluj	603	Sámuel Mór	1874	Diósad/Dioșod
848.	Kolozsvár/Cluj	603	Sámuel Mórné Lázár Róza	1879	Nagyilonda/Ileanda
849.	Kolozsvár/Cluj	668	Sámuel Sándor	1922	Csengerújfalu (HU)
850.	Kolozsvár/Cluj	688	Sámuel Szerén	1916	Kolozsvár/Cluj
851.	Kolozsvár/Cluj	728	Schanzer Feiga	1926	Gyalu/Gilău
852.	Kolozsvár/Cluj	728	Schanzer Ibolya	1925	Gyalu/Gilău
853.	Kolozsvár/Cluj	728	Schanzer Nathanné özv.	1902	Beszerce/Bistrița
854.	Kolozsvár/Cluj	728	Schanzer Szerén	1921	Bánffyhunad/Huedin
855.	Kolozsvár/Cluj	534	Scheiber Isidor	1866	Várpalota (HU)
856.	Kolozsvár/Cluj	534	Scheiber Izidorné P. Gizella	1882	Karád (HU)
857.	Kolozsvár/Cluj	560	Scherer Dezső		Marosvásárhely/Târgu Mureș
858.	Kolozsvár/Cluj	560	Scherer Jenő		Marosvásárhely/Târgu Mureș
859.	Kolozsvár/Cluj	726	Schindler Géza		Kolozsvár/Cluj
860.	Kolozsvár/Cluj	560	Schleserberg Zoltán		Kolozsvár/Cluj
861.	Kolozsvár/Cluj	569	Schnil Gina	1876	
862.	Kolozsvár/Cluj	569	Schnil Lenke	1896	
863.	Kolozsvár/Cluj	591	Schönberg Bözsi	1914	Kolozsvár/Cluj
864.	Kolozsvár/Cluj	591	Schönberg György	1940	Kolozsvár/Cluj
865.	Kolozsvár/Cluj	591	Schönberg László	1908	Kolozsvár/Cluj
866.	Kolozsvár/Cluj	650	Schönberger Andor	1912	Nagyvárad/Oradea
867.	Kolozsvár/Cluj	654	Schönfeld Margareta	1942	Köteland/Gădălin
868.	Kolozsvár/Cluj	654	Schönfeld Samu	1907	Szék/Sic
869.	Kolozsvár/Cluj	710	Schönhaus Herman	1892	Dés/Dej
870.	Kolozsvár/Cluj	710	Schönhaus Hermanné	1898	Kolozsvár/Cluj
871.	Kolozsvár/Cluj	710	Schönhaus Irén	1914	Kolozsvár/Cluj
872.	Kolozsvár/Cluj	710	Schönhaus Magda	1918	Kolozsvár/Cluj
873.	Kolozsvár/Cluj	502	Schwarcz Farkas	1900	Kommandó/Comandău
874.	Kolozsvár/Cluj	502	Schwarcz Lőrincné	1870	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
875.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz Ernő	1905	Nagyvárad/Oradea
876.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz Ervin	1929	Nagyvárad/Oradea
877.	Kolozsvár/Cluj	560	Schwartz Ferenc		Kolozsvár/Cluj
878.	Kolozsvár/Cluj	641	Schwartz Hermanné Klein Katalin	1920	Deresk/Držkovce (SK)
879.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz Ignácné özv.	1880	Nagyvárad/Oradea
880.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz István dr.	1902	Nagyvárad/Oradea
881.	Kolozsvár/Cluj	736	Schwartz Jenő	1898	Szatmárnémeti/Satu Mare
882.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz Jenőné	1910	Előpatak/Vâlcele
883.	Kolozsvár/Cluj	561	Schwartz József	1939	Kolozsvár/Cluj

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

884.	Kolozsvár/Cluj	560	Schwartz József		Nagyvárad/Oradea
885.	Kolozsvár/Cluj	561	Schwartz Lőrincné	1874	Szilágysomlyó/Şimleu Silvaniei
886.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz Lotti	1875	Nagyvárad/Oradea
887.	Kolozsvár/Cluj	641	Schwartz Ludovic	1878	Máramarossziget/Sighetu Marmătiei
888.	Kolozsvár/Cluj	641	Schwartz Ludovicné	1881	Barcău/Ńalu/Satu Nou
889.	Kolozsvár/Cluj	561	Schwartz Miklósné	1913	Marosbörgő/Mureşenii Bărgăului
890.	Kolozsvár/Cluj	650	Schwartz Rózi	1907	Nagyvárad/Oradea
891.	Kolozsvár/Cluj	641	Schwartz Susana	1943	Nagykároly/Carei
892.	Kolozsvár/Cluj	684	Schwartz Vera	1934	Nagykároly/Carei
893.	Kolozsvár/Cluj	725	Schwartzberger Martin		Kolozsvár/Cluj
894.	Kolozsvár/Cluj	602	Schwartzman Berta	1900	Kolozsvár/Cluj
895.	Kolozsvár/Cluj	602	Schwartzman Leni	1893	Kolozsvár/Cluj
896.	Kolozsvár/Cluj	602	Schwartzman Mór	1894	Kolozsvár/Cluj
897.	Kolozsvár/Cluj	602	Schwartzman Sámuel	1891	Kolozsvár/Cluj
898.	Kolozsvár/Cluj	636	Schwarzman Móricz		
899.	Kolozsvár/Cluj	636	Schwarzman Móriczné		
900.	Kolozsvár/Cluj	636	Schwarzman Volt		Kolozsvár/Cluj
901.	Kolozsvár/Cluj	649	Schweiger György	1894	Pusztai/Ńak/Uileacu de Criş
902.	Kolozsvár/Cluj	649	Schweiger Jenő	1892	Pusztai/Ńak/Uileacu de Criş
903.	Kolozsvár/Cluj	712	Sennensieb Béláné özv.	1894	Déva/Deva
904.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Ármin	1915	Vajdaszentivány/Voivodeni
905.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Elek	1907	Füzesszentpéter/Sănpetru Almaşului
906.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Eugenia	1915	Hidalmás/Hida
907.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Josif	1939	Voivodeni
908.	Kolozsvár/Cluj	525	Silberstein Ladislau		Nagyvárad/Oradea
909.	Kolozsvár/Cluj	628	Silberstein Mihály	1872	Szamosújvár/Gherla
910.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Mór	1881	Ugróc/UgruŃiu
911.	Kolozsvár/Cluj	593	Silberstein Sámuel	1928	Hidalmás/Hida
912.	Kolozsvár/Cluj	628	Silberstein Sarolta	1882	Szamosújvár/Gherla
913.	Kolozsvár/Cluj	678	Simon Böske	1940	Kolozsvár/Cluj
914.	Kolozsvár/Cluj	678	Simon Claudia	1936	Kolozsvár/Cluj
915.	Kolozsvár/Cluj	739, 740	Simon Hermanné	1911	Borgóprund/Prundu Bărgăului
916.	Kolozsvár/Cluj	742	Simon Ignatiu		Grós/Groş
917.	Kolozsvár/Cluj	573, 574	Simon Ileana	1886	Magyarlăpos/Tărgu Lăpuş
918.	Kolozsvár/Cluj	714	Simon Jakabné	1882	Szászbongárd/Bungard
919.	Kolozsvár/Cluj	696	Simon Janca		Szilágycseh/Cehu Silvaniei
920.	Kolozsvár/Cluj	739, 740	Simon József	1940	Marosvásárhely/Tărgu Mureş
921.	Kolozsvár/Cluj	739, 740	Simon Judit	1938	Marosvásárhely/Tărgu Mureş
922.	Kolozsvár/Cluj	715	Simon Judith	1943	Kolozsvár/Cluj
923.	Kolozsvár/Cluj	696	Simon Márta		Kolozsvár/Cluj
924.	Kolozsvár/Cluj	696	Simon Márton		Kolozsvár/Cluj
925.	Kolozsvár/Cluj	678	Simon Miksáné	1909	Máramarossziget/Sighetu Marmătiei
926.	Kolozsvár/Cluj	715	Simon Sándorné	1919	Kolozsvár/Cluj
927.	Kolozsvár/Cluj	632	Simpi Laura	1872	Nagybozinta/Bozânta Mare
928.	Kolozsvár/Cluj	723, 724	Singer István	1918	Hódmezővásárhely (HU)
929.	Kolozsvár/Cluj	709	Siovits Emanuel		
930.	Kolozsvár/Cluj	709	Smil Ábrahám		
931.	Kolozsvár/Cluj	709	Smil Ábrahámné		
932.	Kolozsvár/Cluj	713	Smil Desideriu	1921	Kolozsvár/Cluj
933.	Kolozsvár/Cluj	709	Smil László		
934.	Kolozsvár/Cluj	713	Smilovits Paul	1921	Torda/Turda
935.	Kolozsvár/Cluj	717	Somogyi Ákosné	1909	Kolozsvár/Cluj
936.	Kolozsvár/Cluj	717	Somogyi L. Zsuzsi	1937	Kolozsvár/Cluj

937.	Kolozsvár/Cluj	717	Somogyi Sándor	1892	Szilágysomlyó/Şimleu Silvaniei
938.	Kolozsvár/Cluj	717	Somogyi Sándorné	1902	Tövis/Teiuş
939.	Kolozsvár/Cluj	654	Sonnenklar Izsák	1887	Székelykeresztúr/Cristuru Secuiesc
940.	Kolozsvár/Cluj	654	Sonnenklar Izsákné	1887	Lónapoklostelke/Păglişa
941.	Kolozsvár/Cluj	505	Sonnenklar Zoltánné Meister Ilona	1920	Kolozsvár/Cluj
942.	Kolozsvár/Cluj	560	Spiegel Zoltán		Marosvásárhely/Târgu Mureş
943.	Kolozsvár/Cluj	523	Stark Ernő	1922	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
944.	Kolozsvár/Cluj	582	Stein Béla		
945.	Kolozsvár/Cluj	618	Steiner Dezső	1887	Székelymoson/Moşuni
946.	Kolozsvár/Cluj	630	Steiner János		
947.	Kolozsvár/Cluj	618, 685	Steiner Miksa	1889	Székelymoson/Moşuni
948.	Kolozsvár/Cluj	685	Steiner Miksáné Vámos Erzsébet		
949.	Kolozsvár/Cluj	618	Steiner Olga	1888	Érsekújvár/Nové Zámky (SK)
950.	Kolozsvár/Cluj	723	Stern Károly	1923	Ungvár/Uzhhorod (UA)
951.	Kolozsvár/Cluj	619	Stern Miksa		
952.	Kolozsvár/Cluj	619	Stern Miksáné		
953.	Kolozsvár/Cluj	723	Stern Samu	1883	Érkisfalu/Satu Mic
954.	Kolozsvár/Cluj	511, 512	Stössel Józsefné Holló Margit	1892	Kolozsvár/Cluj
955.	Kolozsvár/Cluj	710	Szántó Arnold özv.	1896	Püspökladány (HU)
956.	Kolozsvár/Cluj	711	Szántó Bella	1912	
957.	Kolozsvár/Cluj	710	Szántó Izidor özv.	1878	Rény/Rieni
958.	Kolozsvár/Cluj	711	Szántó Pál	1939	Kolozsvár/Cluj
959.	Kolozsvár/Cluj	711	Szántó Tiborné özv.	1878	Rény/Rieni
960.	Kolozsvár/Cluj	685, 686	Szegő Imre dr.	1893	
961.	Kolozsvár/Cluj	685, 686	Szegő Péter	1923	
962.	Kolozsvár/Cluj	560	Székely Aba	1876	Nagyszombat/Trnava (SK)
963.	Kolozsvár/Cluj	560	Székely Abane	1880	
964.	Kolozsvár/Cluj	625	Szilágyi Évike	1938	Kolozs/Cojocna
965.	Kolozsvár/Cluj	569	Szilágyi Ferenc	1886	
966.	Kolozsvár/Cluj	569	Szilágyi Ferencné	1897	
967.	Kolozsvár/Cluj	625	Szilágyi Józsefné	1907	Nagybánya/Baia Mare
968.	Kolozsvár/Cluj	569	Szilágyi Kató	1924	
969.	Kolozsvár/Cluj	526	Taub Sarolta		Kolozsvár/Cluj
970.	Kolozsvár/Cluj	515	Tenner Olga		
971.	Kolozsvár/Cluj	650	Újhelyi Miklós	1900	Nagyvárad/Oradea
972.	Kolozsvár/Cluj	611	Vadász Zsigmond	1887	Nagyvárad/Oradea
973.	Kolozsvár/Cluj	611	Vadász Zsigmondné	1890	Nagyvárad/Oradea
974.	Kolozsvár/Cluj	530	Waldberg Teréz	1896	Szentes (HU)
975.	Kolozsvár/Cluj	564, 565	Warser Josefa	1885	Kolozsvár/Cluj
976.	Kolozsvár/Cluj	650	Wassenstrom ? (férfi)	1890	Nagyvárad/Oradea
977.	Kolozsvár/Cluj	511	Wasserstrom Sándor	1892	Nagyvárad/Oradea
978.	Kolozsvár/Cluj	511	Wassestrom Sándorné Stössel Luiza	1888	Barcs (HU)
979.	Kolozsvár/Cluj	525, 526	Weinberger Elisabeta	1908	Kolozsvár/Cluj
980.	Kolozsvár/Cluj	539	Weinberger Magda	1915	Gyergyóditró/Ditrău
981.	Kolozsvár/Cluj	678	Weiner Éva	1943	Kolozsvár/Cluj
982.	Kolozsvár/Cluj	678	Weiner Hermanné özv.	1888	Vasfelsőfalu/Negreşti-Oaş
983.	Kolozsvár/Cluj	678	Weiner Lajos	1908	Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei
984.	Kolozsvár/Cluj	678	Weiner Lajosné	1906	Csengerbagos/Boghîş
985.	Kolozsvár/Cluj	678	Weiner Mihály	1936	Kolozsvár/Cluj
986.	Kolozsvár/Cluj	630	Weingasten György		
987.	Kolozsvár/Cluj	505	Weingert Herman	1884	Várkudu/Coldău
988.	Kolozsvár/Cluj	505	Weingert Mendel	1886	Várkudu/Coldău
989.	Kolozsvár/Cluj	560	Weinstock Jenő		

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

990.	Kolozsvár/Cluj	560	Weinstock József		
991.	Kolozsvár/Cluj	591	Weisz Áron	1890	Cintos/Ațintiș
992.	Kolozsvár/Cluj	591	Weisz Áronné	1896	Marosludas/Luduș
993.	Kolozsvár/Cluj	524	Weisz Bernáth	1888	Kolozsvár/Cluj
994.	Kolozsvár/Cluj	524	Weisz Bernáthné	1888	Kolozsvár/Cluj
995.	Kolozsvár/Cluj	526	Weisz Berta		Kolozsvár/Cluj
996.	Kolozsvár/Cluj	591	Weisz Éva	1923	Kolozsvár/Cluj
997.	Kolozsvár/Cluj	723, 724	Weisz Irén	1886	Hódmezővásárhely (HU)
998.	Kolozsvár/Cluj	526	Weisz Irén		Kolozsvár/Cluj
999.	Kolozsvár/Cluj	569	Weisz Józsefné	1876	
1000.	Kolozsvár/Cluj	526	Weisz Piri		Kolozsvár/Cluj
1001.	Kolozsvár/Cluj	526	Weisz Rezső		Kolozsvár/Cluj
1002.	Kolozsvár/Cluj	525	Weiszberger Eugen	1914	Szászrégen/Reghin
1003.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Eszter	1936	Kolozsvár/Cluj
1004.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Éva	1930	Kolozsvár/Cluj
1005.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Jenőné dr.	1905	
1006.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Judith	1927	Pojána/Poiana
1007.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Miksa	1902	Zsibó/Jibou
1008.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Rita	1930	Marosvásárhely/Târgu Mureș
1009.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Sarolta	1908	Zsibó/Jibou
1010.	Kolozsvár/Cluj	624	Wertheimer Vilmos	1900	Zsibó/Jibou
1011.	Kolozsvár/Cluj	532	Wiegner Samu dr.	1897	
1012.	Kolozsvár/Cluj	580, 582, 583	Winkler Áron	1928	Kolozsvár/Cluj
1013.	Kolozsvár/Cluj	580, 582, 583	Winkler Jakab	1895	Nagyszeben/Sibiu
1014.	Kolozsvár/Cluj	580, 582, 583	Winkler Jakabné	1890	Nagyszeben/Sibiu
1015.	Kolozsvár/Cluj	582	Winkler Janka		Nagyszeben/Sibiu
1016.	Kolozsvár/Cluj	580, 582, 583	Winkler Lázár	1926	Kolozsvár/Cluj
1017.	Kolozsvár/Cluj	526	Wolf Adalbert	1933	Kolozsvár/Cluj
1018.	Kolozsvár/Cluj	525, 526	Wolf Adolf	1903	Kolozsvár/Cluj
1019.	Kolozsvár/Cluj	525	Wolf Béla	1933	Kolozsvár/Cluj
1020.	Kolozsvár/Cluj	525, 526	Wolf Elena	1901	Kolozsvár/Cluj
1021.	Kolozsvár/Cluj	525	Wolf Lia	1938	Bukarest/București
1022.	Kolozsvár/Cluj	525, 526	Wolf Vilhelm	1939	Kolozsvár/Cluj
1023.	Kolozsvár/Cluj	643	Wolff Eugen	1902	Kolozsvár/Cluj
1024.	Kolozsvár/Cluj	644	Wolff Francisc	1920	Kolozsvár/Cluj
1025.	Kolozsvár/Cluj	643	Wolff Gheorghe	1935	Kolozsvár/Cluj
1026.	Kolozsvár/Cluj	644	Wolff Irén	1893	?
1027.	Kolozsvár/Cluj	643	Wolff Jolán	1914	
1028.	Kolozsvár/Cluj	644	Wolff Morise	1888	Barcánfalva/Bârsana
1029.	Kolozsvár/Cluj	643	Wolff Regina	1880	Máramarossziget/Sighetu Marmăției
1030.	Kolozsvár/Cluj	643	Wolff Samuila	1876	Barcánfalva/Bârsana
1031.	Kolozsvár/Cluj	568	Wollheimer Jánosné		Déva/Deva
1032.	Kolozsvár/Cluj	617	Zádor Erzsébet	1900	Érsekújvár/Nové Zámky (SK)
1033.	Kolozsvár/Cluj	617	Zádor Margit	1896	Érsekújvár/Nové Zámky (SK)
1034.	Kolozsvár/Cluj	617	Zádor Melitta dr.	1907	Kolozsvár/Cluj
1035.	Kolozsvár/Cluj	597	Zakariás Gheorghe	1930	Kolozsvár/Cluj
1036.	Kolozsvár/Cluj	597	Zakariás Josif	1894	
1037.	Kolozsvár/Cluj	597	Zakariás Paul	1934	Kolozsvár/Cluj
1038.	Kolozsvár/Cluj	597	Zakariás Tiberiu	1929	Kolozsvár/Cluj
1039.	Kolozsvár/Cluj	560	Zelig Sándor		Kolozsvár/Cluj
1040.	Kolozsvár/Cluj	515	Zipcer Ila		Budapest (HU)
1041.	Kolozsvár/Cluj	644	Zuckerman E. (nő)	1871	Türvekonya/Tur
1042.	Kolozsvár/Cluj	627	Zuckerman Mihályné	1894	

1043.	Nagykároly/Carei	19/1, 19/2	Aczél Erzsébet	1915	Körösmező/Yasinia (UA)
1044.	Nagykároly/Carei	19/1	Andor G. (nő)	1901	Rahó/Rakhiv (UA)
1045.	Nagykároly/Carei	19/1	Andor Károly	1929	Rahó/Rakhiv (UA)
1046.	Nagykároly/Carei	19/1	Andor László	1922	Rahó/Rakhiv (UA)
1047.	Nagykároly/Carei	176/1	Áron Mór	1886	Nagykároly/Carei
1048.	Nagykároly/Carei	19/1	Bach Brunó	1929	Körösmező/Yasinia (UA)
1049.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski ?	1935	Magyarnemegye/Nimigea de Jos
1050.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski Emilné	1910	Magyarnemegye/Nimigea de Jos
1051.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski Izsák	1939	Magyarnemegye/Nimigea de Jos
1052.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski Márton	1937	Magyarnemegye/Nimigea de Jos
1053.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski Samu	1940	Magyarnemegye/Nimigea de Jos
1054.	Nagykároly/Carei	167/2	Becski Sári	1936	Magyarnemegye/Nimigea de Jos
1055.	Nagykároly/Carei	143/2	Benedek Áronné	1882	Szilágyzovány/Zăuan
1056.	Nagykároly/Carei	143/2	Benedek Lajos dr.	1903	Margitta/Marghita
1057.	Nagykároly/Carei	143/2	Benedek Milkós	1907	Usztató/Păgaia
1058.	Nagykároly/Carei	25/1	Berger ?	1928	
1059.	Nagykároly/Carei	25/1	Berger Malkó	1930	
1060.	Nagykároly/Carei	25/1	Berger Náni	1928	
1061.	Nagykároly/Carei	177/1, 177/2	Berkovits Bernátné özv.	1878	Érselénd/Șilindru
1062.	Nagykároly/Carei	137/1	Berkovits Jenő	1932	Nagyvárad/Oradea
1063.	Nagykároly/Carei	177/1, 177/2	Berkovits Jenő	1898	Újfehértó (HU)
1064.	Nagykároly/Carei	137/1	Berkovits József	1931	Nagyvárad/Oradea
1065.	Nagykároly/Carei	177/1, 177/2	Berkovits Margit	1918	Újfehértó (HU)
1066.	Nagykároly/Carei	165/1, 165/2	Blum Adolf	1893	Nagykároly/Carei
1067.	Nagykároly/Carei	165/1, 165/2	Blum Andor	1913	Nagykároly/Carei
1068.	Nagykároly/Carei	165/1, 165/2	Blum Ibolya	1919	Nagykároly/Carei
1069.	Nagykároly/Carei	165/1, 165/2	Blum Lili	1915	Nagykároly/Carei
1070.	Nagykároly/Carei	13/2	Brüder Endre		
1071.	Nagykároly/Carei	13/2, 13/3	Brüder Ignác		Margitta/Marghita
1072.	Nagykároly/Carei	141/1	Brüll Imre	1932	Nagykároly/Carei
1073.	Nagykároly/Carei	141/1	Brüll Jenő	1896	Nagykároly/Carei
1074.	Nagykároly/Carei	141/1	Brüll Jenóné	1905	Reszege/Resighea
1075.	Nagykároly/Carei	141/1	Brüll Józsi	1936	Nagykároly/Carei
1076.	Nagykároly/Carei	143/2	Brunai Dezsőné	1905	Usztató/Păgaia
1077.	Nagykároly/Carei	12/1	Budeiman Sándor	1942	Szilágypér/Pir
1078.	Nagykároly/Carei	19/1	Candev Klára	1901	Körösmező/Yasinia (UA)
1079.	Nagykároly/Carei	19/1	Davidovits Frida	1917	Körösmező/Yasinia (UA)
1080.	Nagykároly/Carei	178/1	Deutsch Alexandru (Sándor)	1870	Nagykároly/Carei
1081.	Nagykároly/Carei	178/1	Deutsch Alexandruné (Sándorné)	1880	Szilágycseh/Cehu Silvaniei
1082.	Nagykároly/Carei	178/1	Deutsch Martinné	1908	Nagykároly/Carei
1083.	Nagykároly/Carei	178/1	Deutsch Petru (Péter)	1935	Nagykároly/Carei
1084.	Nagykároly/Carei	183/1	Ehrenstein ? (férfi)	1858	Nagykároly/Carei
1085.	Nagykároly/Carei	19/1, 19/2	Eichel Marika	1942	Huszt/Khust (UA)
1086.	Nagykároly/Carei	25/1	Farkas Hed. (nő)	1940	
1087.	Nagykároly/Carei	25/1	Farkas Lajos	1907	
1088.	Nagykároly/Carei	25/1	Farkas Lea	1942	
1089.	Nagykároly/Carei	25/1	Farkas Lipótné	1913	
1090.	Nagykároly/Carei	25/1	Farkas Misi	1911	
1091.	Nagykároly/Carei	25/1	Farkas Rózi	1904	
1092.	Nagykároly/Carei	21/2	Fenster Adolf	1902	Nagykároly/Carei
1093.	Nagykároly/Carei	21/2	Fenster Adolfné	1908	Budapest (HU)
1094.	Nagykároly/Carei	21/2	Fenster István	1924	Budapest (HU)
1095.	Nagykároly/Carei	21/2	Fenster Zsuzsanna	1923	Budapest (HU)

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1096.	Nagykároly/Carei	10/1	Fesztinger Gyula		Dés/Dej
1097.	Nagykároly/Carei	10/1	Fesztinger Henrik		Dés/Dej
1098.	Nagykároly/Carei	10/1	Fesztinger József	1931	Nagykároly/Carei
1099.	Nagykároly/Carei	10/1	Fesztinger Mártonné Júlia	1906	Nagykároly/Carei
1100.	Nagykároly/Carei	10/1	Fesztinger Zsigmond	1935	Nagykároly/Carei
1101.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Béla	1942	Zilah/Zalău
1102.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Éva	1938	Vármező/Buciumi
1103.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Lipót	1937	Vármező/Buciumi
1104.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Magda	1935	Vármező/Buciumi
1105.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Márk	1940	Vármező/Buciumi
1106.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Mózes	1941	Vármező/Buciumi
1107.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Sámuel	1934	Vármező/Buciumi
1108.	Nagykároly/Carei	164/1	Fischman Wolfné	1908	Selénd/Şilindia, Şilindru?
1109.	Nagykároly/Carei	19/1	Friedfertig Eszter	1916	Körösmező/Yasinia (UA)
1110.	Nagykároly/Carei	13/2, 13/3	Friedman Bella		Margitta/Marghita
1111.	Nagykároly/Carei	161/3	Friedman Edith	1936	Szatmárnémeti/Satu Mare
1112.	Nagykároly/Carei	161/1	Friedman Erzsébet	1943	Nyírlugos (HU)
1113.	Nagykároly/Carei	161/1	Friedman Éva	1937	Nyírlugos (HU)
1114.	Nagykároly/Carei	161/3	Friedman Éva	1938	Szatmárnémeti/Satu Mare
1115.	Nagykároly/Carei	161/1	Friedman Izidor	1932	Nyírlugos (HU)
1116.	Nagykároly/Carei	11/1	Friedman Jenő	1913	Nagykároly/Carei
1117.	Nagykároly/Carei	161/1	Friedman József	1939	Nyírlugos (HU)
1118.	Nagykároly/Carei	161/1	Friedman Kálmán	1908	Bustyaháza/Buschtyno (UA)
1119.	Nagykároly/Carei	161/2	Friedman Kálmán	1912	Ilosva/Târlişua
1120.	Nagykároly/Carei	161/2, 161/3	Friedman Lipót	1913	Ilosva/Târlişua
1121.	Nagykároly/Carei	161/1	Friedman Lipót	1930	Nyírlugos (HU)
1122.	Nagykároly/Carei	161/3	Friedman Manyi	1910	Szatmárnémeti/Satu Mare
1123.	Nagykároly/Carei	161/2, 161/3	Friedman Rózszi	1915	Ilosva/Târlişua
1124.	Nagykároly/Carei	161/2, 161/3	Friedman Sámuel	1886	Nagytarna/Tarna Mare
1125.	Nagykároly/Carei	11/1	Friedman Sándor	1913	Nagykároly/Carei
1126.	Nagykároly/Carei	161/3	Friedman Zsigmond	1933	Szatmárnémeti/Satu Mare
1127.	Nagykároly/Carei	161/3	Friedman Kálmán	1912	Ilosva/Târlişua
1128.	Nagykároly/Carei	161/3	Fülöp Frida	1939	Dés/Dej
1129.	Nagykároly/Carei	161/3	Fülöp Gyöngyi	1933	Dés/Dej
1130.	Nagykároly/Carei	161/3	Fülöp Lajos	1901	Dés/Dej
1131.	Nagykároly/Carei	161/3	Fülöp Lipót	1937	Dés/Dej
1132.	Nagykároly/Carei	161/3	Fülöp Olga	1935	Dés/Dej
1133.	Nagykároly/Carei	161/3	Fülöp Sándor	1941	Dés/Dej
1134.	Nagykároly/Carei	161/3	Fülöp Zeldi	1908	Dés/Dej
1135.	Nagykároly/Carei	170/1	Gellis Jakabné özv.	1886	Gerend/Grind, Luncani?
1136.	Nagykároly/Carei	170/1	Gellis Mózes	1912	Nagykároly/Carei
1137.	Nagykároly/Carei	170/1	Gellis Mózesné	1916	Dés/Dej
1138.	Nagykároly/Carei	187/2	Glück Irén	1916	Csigérszöllös/Seleuş
1139.	Nagykároly/Carei	187/1	Glück József	1890	
1140.	Nagykároly/Carei	187/1	Glück Józsefné	1892	
1141.	Nagykároly/Carei	140/1	Goldberger Mórné Rosenberg Ida	1900	Szatmárnémeti/Satu Mare
1142.	Nagykároly/Carei	139/1, 139/3	Grün Andor	1931	Börvely/Berveni
1143.	Nagykároly/Carei	139/1, 139/3	Grün Sámuel	1894	Vasad/Văşad
1144.	Nagykároly/Carei	15/3	Grünfeld ? (nő)	1943	Nagykároly/Carei
1145.	Nagykároly/Carei	12/1	Guthman Dávid	1937	Érdengeleg/Dindeşti
1146.	Nagykároly/Carei	12/1	Guthman Jenő	1924	Érdengeleg/Dindeşti
1147.	Nagykároly/Carei	12/1	Guthman Jenő	1927	Érdengeleg/Dindeşti
1148.	Nagykároly/Carei	12/1	Guthman Sándor	1934	Érdengeleg/Dindeşti

1149.	Nagykároly/Carei	12/1	Guthman Zsiga	1898	Érdengeleg/Dindești
1150.	Nagykároly/Carei	12/1	Guthman Zsigáné	1897	Érdengeleg/Dindești
1151.	Nagykároly/Carei	142/3	Guttman Bözske	1919	Nagykároly/Carei
1152.	Nagykároly/Carei	142/3	Guttman Ella	1925	Nagykároly/Carei
1153.	Nagykároly/Carei	142/3	Guttman Mór	1887	
1154.	Nagykároly/Carei	142/3	Guttman Mórné	1889	Nagykároly/Carei
1155.	Nagykároly/Carei	142/3	Guttman Ferenc	1916	Nagykároly/Carei
1156.	Nagykároly/Carei	19/1	Háber Olga	1930	Huszt/Khust (UA)
1157.	Nagykároly/Carei	19/1	Halmi ? (nő)	1926	Körösmező/Yasinia (UA)
1158.	Nagykároly/Carei	19/1	Halmi Giza	1900	Körösmező/Yasinia (UA)
1159.	Nagykároly/Carei	19/1	Halmi Hédi	1929	Körösmező/Yasinia (UA)
1160.	Nagykároly/Carei	15/2	Heimlich Béla	1907	Cigánd (HU)
1161.	Nagykároly/Carei	15/2	Heimlich Bernáth	1937	Nagykároly/Carei
1162.	Nagykároly/Carei	15/2	Heimlich Dezső	1932	Nagykároly/Carei
1163.	Nagykároly/Carei	15/2	Heimlich Jenő	1936	Nagykároly/Carei
1164.	Nagykároly/Carei	15/2	Heimlich Sándor	1934	Nagykároly/Carei
1165.	Nagykároly/Carei	160/1	Hermel Bella	1915	Patóháza/Potău
1166.	Nagykároly/Carei	160/1	Hermel Dávid	1900	Középvíró/Vișeu de Mijloc
1167.	Nagykároly/Carei	160/1	Hermel Lázár	1884	Felsővíró/Vișeu de Sus
1168.	Nagykároly/Carei	160/1	Hermel Mária	1921	Patóháza/Potău
1169.	Nagykároly/Carei	160/1	Hermel Sarolta	1919	Patóháza/Potău
1170.	Nagykároly/Carei	19/1	Izrael Sári	1916	Körösmező/Yasinia (UA)
1171.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Berta	1923	Érdengeleg/Dindești
1172.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Boriska	1937	Érdengeleg/Dindești
1173.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Dezsóné	1863	Érdengeleg/Dindești
1174.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Ella	1932	Érdengeleg/Dindești
1175.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Emil	1916	Érdengeleg/Dindești
1176.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Jenő	1894	Érdengeleg/Dindești
1177.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Jenőné	1897	Érdengeleg/Dindești
1178.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Lajos	1928	Érdengeleg/Dindești
1179.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Mórné özv.	1890	Szatmárnémeti/Satu Mare
1180.	Nagykároly/Carei	12/1	Kain Zoltán	1918	Érdengeleg/Dindești
1181.	Nagykároly/Carei	19/1	Kärtner Gizella	1909	Igló/Spišská Nová Ves (SK)
1182.	Nagykároly/Carei	19/1	Kärtner Miska	1898	Eperjes/Prešov (SK)
1183.	Nagykároly/Carei	19/1	Kärtner Olga	1934	Huszt/Khust (UA)
1184.	Nagykároly/Carei	185/1	Kaufman Eszter	1926	Nagykároly/Carei
1185.	Nagykároly/Carei	185/1	Kaufman Ibolya	1924	Nagykároly/Carei
1186.	Nagykároly/Carei	185/1	Kaufman Ida	1930	Nagykároly/Carei
1187.	Nagykároly/Carei	185/1	Kaufman József	1899	Nagykároly/Carei
1188.	Nagykároly/Carei	185/1	Kaufman Lipót	1932	Nagykároly/Carei
1189.	Nagykároly/Carei	185/1	Kaufman Sándor	1941	Nagykároly/Carei
1190.	Nagykároly/Carei	19/1	Kiesler Fáni	1893	Körösmező/Yasinia (UA)
1191.	Nagykároly/Carei	19/1	Kiesler Isenka	1895	Körösmező/Yasinia (UA)
1192.	Nagykároly/Carei	19/2	Kiesler Rezső	1905	Borsa/Borșa
1193.	Nagykároly/Carei	19/1	Kiesler Rezső	1886	Körösmező/Yasinia (UA)
1194.	Nagykároly/Carei	19/1, 19/2	Kiesler Rezsóné	1889	Rahó/Rakhiv (UA)
1195.	Nagykároly/Carei	19/2	Kiesler Zsenka	1900	Borsa/Borșa
1196.	Nagykároly/Carei	11/1	Klein Sándor	1900	Nagykároly/Carei
1197.	Nagykároly/Carei	21/2	Körösi Sándor	1907	Kecskemét (HU)
1198.	Nagykároly/Carei	12/1	Krausz József	1897	Szilágypér/Pir
1199.	Nagykároly/Carei	12/1	Krausz Józsefné	1900	Érdengeleg/Dindești
1200.	Nagykároly/Carei	25/1	Lázár ? (nő)	1892	
1201.	Nagykároly/Carei	20/1	Majtényi István	1899	Kismajtény/Moftinu Mic

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1202.	Nagykároly/Carei	20/1	Majtényi László	1926	Kismajtény/Moftinu Mic
1203.	Nagykároly/Carei	20/1	Majtényi Miklós	1886	Gencs/Ghenci
1204.	Nagykároly/Carei	20/1	Majtényi Miklósné	1900	Halmi/Halmeu
1205.	Nagykároly/Carei	20/1	Majtényi Nándor dr.	1896	Gencs/Ghenci
1206.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Bözske	1920	Halmi/Halmeu
1207.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Ernő	19936	Bethlen/Beclean
1208.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Gizella	1913	Halmi/Halmeu
1209.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Hédi	1932	Halmi/Halmeu
1210.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Herman	1900	Halmi/Halmeu
1211.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Sámuel	1872	Halmi/Halmeu
1212.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Sámuelné	1885	Munkács/Mukachevo (UA)
1213.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Sándor	1903	Halmi/Halmeu
1214.	Nagykároly/Carei	15/1	Mandel Sándorné	1909	Bethlen/Beclean
1215.	Nagykároly/Carei	186/1, 186/2	Mark Eszter	1900	Ispánmező/Spermezeu
1216.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Ármin	1912	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1217.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Berta	1934	Nagykároly/Carei
1218.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Edit	1932	Nagykároly/Carei
1219.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Etel	1910	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1220.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Géza	1922	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1221.	Nagykároly/Carei	161/3	Markovits Hedvig	1939	Nagykároly/Carei
1222.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Hermann	1915	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1223.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Izidor	1920	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1224.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits József	1877	Berezna/Berezove (UA)
1225.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Józsefné	1880	Berezna/Berezove (UA)
1226.	Nagykároly/Carei	161/3	Markovits Kálmán	1938	Nagykároly/Carei
1227.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Lenke	1904	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1228.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Magda	1944	Nagykároly/Carei
1229.	Nagykároly/Carei	163/2	Markovits Silvia	1937	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1230.	Nagykároly/Carei	15/3	Marmorstein ? (férfi)	1884	Nagykároly/Carei
1231.	Nagykároly/Carei	159	May Adolf	1920	Nagykároly/Carei
1232.	Nagykároly/Carei	159	May Ági	1928	Nagykároly/Carei
1233.	Nagykároly/Carei	159	May Alexandru (Sándor)	1895	Nagykároly/Carei
1234.	Nagykároly/Carei	159	May Ernő	1930	Nagykároly/Carei
1235.	Nagykároly/Carei	159	May Éva	1924	Nagykároly/Carei
1236.	Nagykároly/Carei	177/1	May Éva	1928	Nagykároly/Carei
1237.	Nagykároly/Carei	187/2	Mayer Erika	1937	Szatmárnémeti/Satu Mare
1238.	Nagykároly/Carei	16/2	Mendelovics Etel		Salgótarján (HU)
1239.	Nagykároly/Carei	16/2	Mendelovics Jakab		Joód/leud
1240.	Nagykároly/Carei	11/1	Morgenstern Józsefné özv.	1888	Nagykároly/Carei
1241.	Nagykároly/Carei	8/1	Mózes Jakab	1883	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1242.	Nagykároly/Carei	8/1	Mózes Jakabné	1894	Szilágysomlyó/Chieșd
1243.	Nagykároly/Carei	11/1	Öhlbaum József	1910	Nagykároly/Carei
1244.	Nagykároly/Carei	184/1	Ovics ? (férfi)	1896	Sajó/Șieu
1245.	Nagykároly/Carei	178/1	Pollák Áron	1901	Visóoroszi/Ruscova
1246.	Nagykároly/Carei	178/1	Pollák Áronné	1910	Reszege/Resighea
1247.	Nagykároly/Carei	178/1	Pollák Bence	1922	Nagykároly/Carei
1248.	Nagykároly/Carei	186/1, 186/2	Pollák Frida	1931	Tasnád/Tășnad
1249.	Nagykároly/Carei	186/1, 186/2	Pollák József	1933	Tasnád/Tășnad
1250.	Nagykároly/Carei	184/1	Pollák Márlenka	1898	Romoly/Romuli
1251.	Nagykároly/Carei	186/1, 186/2	Pollák Márton	1898	Romoly/Romuli
1252.	Nagykároly/Carei	186/1, 186/2	Pollák Rózi	1912	Romoly/Romuli
1253.	Nagykároly/Carei	186/1, 186/2	Pollák Sándor	1922	Romoly/Romuli
1254.	Nagykároly/Carei	19/2	Ráth Gizella	1903	Rahó/Rakhiv (UA)

1255.	Nagykároly/Carei	20/1	Reisman Adolfné özv.	1881	Halmi/Halmeu
1256.	Nagykároly/Carei	20/1	Reisman Erzsébet	1906	Amac/Amați
1257.	Nagykároly/Carei	20/1	Reisman József	1908	Amac/Amați
1258.	Nagykároly/Carei	20/1	Reisman Sándor	1904	Amac/Amați
1259.	Nagykároly/Carei	187/2	Reisman Súra	1868	Piskáros/Pișcari
1260.	Nagykároly/Carei	179/2, 179/3	Rosenberg Edith	1935	Nagykároly/Carei
1261.	Nagykároly/Carei	179/2, 179/3	Rosenberg Jenő	1890	Nyiregyháza (HU)
1262.	Nagykároly/Carei	179/2, 179/3	Rosenberg Jenőné	1900	Nagyvárad/Oradea
1263.	Nagykároly/Carei	179/2, 179/3	Rosenberg László	1932	Nagykároly/Carei
1264.	Nagykároly/Carei	179/2, 179/3	Rosenberg Magda	1923	Nagykároly/Carei
1265.	Nagykároly/Carei	19/1	Rosenhant ? (férfi)	1933	Körösmező/Yasinia (UA)
1266.	Nagykároly/Carei	19/1	Rosenhant Illus	1925	Körösmező/Yasinia (UA)
1267.	Nagykároly/Carei	19/1	Rosenthal Elza	1910	Miskolc (HU)
1268.	Nagykároly/Carei	19/1	Rosenthal Illés	1904	Körösmező/Yasinia (UA)
1269.	Nagykároly/Carei	19/1	Rosenthal János	1932	Körösmező/Yasinia (UA)
1270.	Nagykároly/Carei	19/1	Rosenthal Rózi	1909	Miskolc (HU)
1271.	Nagykároly/Carei	165/1, 165/2	Rosman Gabriella	1888	
1272.	Nagykároly/Carei	14/2	Rosner ? özv. (nő)	1882	
1273.	Nagykároly/Carei	12/1, 12/2	Rosner Jakabné özv.	1888	Érdengeleg/Dindești
1274.	Nagykároly/Carei	12/1, 12/2	Rosner Magda	1929	Nagykároly/Carei
1275.	Nagykároly/Carei	14/2	Rosner Margit	1924	Nagykároly/Carei
1276.	Nagykároly/Carei	12/1, 12/2, 14/2	Rosner Zoltán	1922	Nagykároly/Carei
1277.	Nagykároly/Carei	190/1	Róth ?	1915	Szatmárnémeti/Satu Mare
1278.	Nagykároly/Carei	190/1	Róth ?	1911	Szatmárnémeti/Satu Mare
1279.	Nagykároly/Carei	22/1	Roth Clara (Klára)		Nagykároly/Carei
1280.	Nagykároly/Carei	26/1	Róth Dezső	1895	Pele/Becheni
1281.	Nagykároly/Carei	26/1	Róth Dezsőné Winkler Laura	1904	Dobra/Dobra
1282.	Nagykároly/Carei	22/1	Roth Estera (Eszter)		Nagykároly/Carei
1283.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Éva	1923	Nagykároly/Carei
1284.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Ignác	1895	Nagykároly/Carei
1285.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Ignácné	1903	Nagykároly/Carei
1286.	Nagykároly/Carei	190/1	Róth Ilona	1913	Szatmárnémeti/Satu Mare
1287.	Nagykároly/Carei	190/1	Róth Irén	1913	Fehérgyarmat (HU)
1288.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Kitty	1921	Nagykároly/Carei
1289.	Nagykároly/Carei	190/1	Róth Lipót	1878	
1290.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Lipót	1897	Nagykároly/Carei
1291.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Lipótné	1883	
1292.	Nagykároly/Carei	22/1	Roth Ludovic (Lajos)		Nagykároly/Carei
1293.	Nagykároly/Carei	176/1	Roth Mária	1892	
1294.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Mátyás	1925	Nagykároly/Carei
1295.	Nagykároly/Carei	180/1	Roth Sámuel		Zsibó/Jibou
1296.	Nagykároly/Carei	23/2	Róth Sándor	1939	Nagykároly/Carei
1297.	Nagykároly/Carei	24/1	Róth Viktor	1876	Tasnád/Tășnad
1298.	Nagykároly/Carei	24/1	Róth Viktorné	1882	Nagykároly/Carei
1299.	Nagykároly/Carei	180/1	Roth Zsigmond		Galgó/Gălgău
1300.	Nagykároly/Carei	180/1	Roth Zsigmondné		Magyarnemegye/Nimigea de Jos
1301.	Nagykároly/Carei	161/1	S. Frida	1908	Debrecen (HU)
1302.	Nagykároly/Carei	167/2	Salamon Éva	1937	Nagyvárad/Oradea
1303.	Nagykároly/Carei	167/2	Salamon Ibolya	1935	Nagyvárad/Oradea
1304.	Nagykároly/Carei	167/2	Salamon Rózi	1921	Nagyvárad/Oradea
1305.	Nagykároly/Carei	167/2	Salamon Zita	1934	Nagyvárad/Oradea
1306.	Nagykároly/Carei	8/2	Sámuel Irén	1906	Vámfalu/Vama
1307.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Ági	1936	Nagykároly/Carei

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR ÉS NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1308.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Ferenc	1908	Reszege/Resighea
1309.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Ferencné	1913	Magyarláros/Târgu Lăpuș
1310.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Gyula	1942	Nagykároly/Carei
1311.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Jenőné Weiner Eszter	1910	Reszege/Resighea
1312.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor József	1900	Reszege/Resighea
1313.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Józsefné	1907	Piskolt/Pișcolt
1314.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Kata	1936	Nagykároly/Carei
1315.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Salamonné özv.	1888	Reszege/Resighea
1316.	Nagykároly/Carei	141/1	Sándor Tibor	1932	Nagykároly/Carei
1317.	Nagykároly/Carei	190/1	Schwarcz Gizella	1877	Szatzmárnémeti/Satu Mare
1318.	Nagykároly/Carei	168/1	Schwartz Imre	1939	Nagykároly/Carei
1319.	Nagykároly/Carei	11/1	Schwartz József	1914	Nagykároly/Carei
1320.	Nagykároly/Carei	168/1	Schwartz Judith	1938	Nagykároly/Carei
1321.	Nagykároly/Carei	168/1	Schwartz Sándorné	1909	Korond/Corund
1322.	Nagykároly/Carei	137/1	Spitz Ibolya	1909	Szentmiklós/Chynadiievo (UA) ?
1323.	Nagykároly/Carei	169/1	Steinberger Izidorné	1897	Hajdúnánás (HU)
1324.	Nagykároly/Carei	12/1	Stern Dávid	1936	Nagyvárad/Oradea
1325.	Nagykároly/Carei	12/1	Stern Ernő	1925	Érdengeleg/Dindești
1326.	Nagykároly/Carei	12/1	Stern Lipót	1898	Nagyvárad/Oradea
1327.	Nagykároly/Carei	12/1	Stern Lipótné	1900	Érdengeleg/Dindești
1328.	Nagykároly/Carei	12/1	Stern Márton	1934	Nagyvárad/Oradea
1329.	Nagykároly/Carei	12/1	Stern Olga	1927	Érdengeleg/Dindești
1330.	Nagykároly/Carei	164/2	Stern Rózi	1913	Szurduk/Surduc
1331.	Nagykároly/Carei	164/2	Stern Sámuel	1880	
1332.	Nagykároly/Carei	164/2	Stern Sámuelné	1880	Szurduk/Surduc
1333.	Nagykároly/Carei	162/1	Stösszel Hugó	1934	Nagykároly/Carei
1334.	Nagykároly/Carei	162/1	Stösszel Miklósné	1918	Nagyszőlős/Seleuș
1335.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Herman	1890	Nagymagyar/Zlaté Klasy (SK)
1336.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Herman	1890	Nagymagyar/Zlaté Klasy (SK)
1337.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Ilona	1924	Nagykároly/Carei
1338.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Ilonka	1924	Nagykároly/Carei
1339.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Margit	1933	Nagyvárad/Oradea
1340.	Nagykároly/Carei	17/2	Tauber Markus	1918	Nagykároly/Carei
1341.	Nagykároly/Carei	19/1	Teiner Fani	1929	Huszt/Khust (UA)
1342.	Nagykároly/Carei	17/2	Treiman Sarolta	1890	Micske/Mișca
1343.	Nagykároly/Carei	181/1	Ungár Anna		Nagykároly/Carei
1344.	Nagykároly/Carei	181/1	Ungár Ferencz		Kraszna/Crasna
1345.	Nagykároly/Carei	181/1	Ungár Ferenczné		Fugyivásárhely/Oșorhei
1346.	Nagykároly/Carei	181/1	Ungár Imre		Nagykároly/Carei
1347.	Nagykároly/Carei	181/1	Ungár József		Nagykároly/Carei
1348.	Nagykároly/Carei	7/1	Várad Adolfné özv.	1870	Nagykároly/Carei
1349.	Nagykároly/Carei	7/1	Várad Bella	1912	Nagykároly/Carei
1350.	Nagykároly/Carei	7/1	Várad Frida	1904	Nagykároly/Carei
1351.	Nagykároly/Carei	7/1	Várad Herman	1909	Nagykároly/Carei
1352.	Nagykároly/Carei	7/1	Várad Sári	1914	Nagykároly/Carei
1353.	Nagykároly/Carei	163/2	Vogel Erzsébet	1908	Nagykároly/Carei
1354.	Nagykároly/Carei	161/2, 161/3	Waldman Etel	1890	Vármező/Buciumi
1355.	Nagykároly/Carei	139/1, 139/3	Weinberger Matild	1899	Börvely/Berveni
1356.	Nagykároly/Carei	170/1	Weiner Miksa	1916	Gerend/Grind, Luncani?
1357.	Nagykároly/Carei	160/1	Weinstock Mór	1900	Patóháza/Potău
1358.	Nagykároly/Carei	160/1	Weinstock Paula	1883	Batiza/Botiza
1359.	Nagykároly/Carei	159	Weinstock Róza	1886	Patóháza/Potău
1360.	Nagykároly/Carei	160/1	Weinstock Róza	1886	Patóháza/Potău

1361.	Nagykároly/Carei	159	Weinstock Sára	1896	Patóháza/Potău
1362.	Nagykároly/Carei	160/1	Weistock Jenő	1896	Patóháza/Potău
1363.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Antal	1943	Nagykároly/Carei
1364.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Bernát	1943	Nagykároly/Carei
1365.	Nagykároly/Carei	14/1	Weisz Edith	1928	Nagykároly/Carei
1366.	Nagykároly/Carei	175/1	Weisz Elza	1908	Nagyléta (Létavértes) (HU)
1367.	Nagykároly/Carei	21/2	Weisz Endre	1917	Nagykároly/Carei
1368.	Nagykároly/Carei	175/1	Weisz Ernő	1909	Nagyléta (Létavértes) (HU)
1369.	Nagykároly/Carei	14/1	Weisz Géza	1921	Nagykároly/Carei
1370.	Nagykároly/Carei	175/1	Weisz Heléna	1881	Szamoskrassó/Cărășeu
1371.	Nagykároly/Carei	14/1	Weisz Henrik	1920	Nagykároly/Carei
1372.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Henrik	1942	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1373.	Nagykároly/Carei	14/1	Weisz Ilona	1924	Nagykároly/Carei
1374.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Ilona	1911	Nagykároly/Carei
1375.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Ilonka	1941	Nagykároly/Carei
1376.	Nagykároly/Carei	21/2	Weisz Imre	1922	Nagykároly/Carei
1377.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Irén	1906	Ipp/Ip
1378.	Nagykároly/Carei	175/1	Weisz Irén	1912	Nagykároly/Carei
1379.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Izsák	1907	Nagykároly/Carei
1380.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Izsákné	1910	Varannó/Vranov nad Topľou (SK)
1381.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Jakab	1878	Szatmárnémeti/Satu Mare
1382.	Nagykároly/Carei	14/1	Weisz Jenő	1886	Csenger (HU)
1383.	Nagykároly/Carei	14/1	Weisz Jenőné	1890	Nagykároly/Carei
1384.	Nagykároly/Carei	21/2	Weisz Jenőné özv.	1896	Nagykároly/Carei
1385.	Nagykároly/Carei	175/1	Weisz Joszi	1883	Iriny/Irina
1386.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Judit	1942	Nagykároly/Carei
1387.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Klári	1942	Nagykároly/Carei
1388.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Magda	1932	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1389.	Nagykároly/Carei	185/1	Weisz Margit	1902	Sima (HU)
1390.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Mirjám	1939	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1391.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Regina	1927	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1392.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Sarolta	1918	Nagykároly/Carei
1393.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Szurika	1940	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1394.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Zoltán	1915	Nagykároly/Carei
1395.	Nagykároly/Carei	15/3	Weisz Zoltán	1928	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1396.	Nagykároly/Carei	15/2	Weisz Zoltánné	1919	Békéscsaba (HU)
1397.	Nagykároly/Carei	13/1	Weiszhaus Henrik	1886	Nyírbogád (HU)
1398.	Nagykároly/Carei	13/1	Weiszhaus Henrikné Áron Irén	1892	Nagykároly/Carei
1399.	Nagykároly/Carei	173/1	Wieder Berta	1920	Nagykároly/Carei
1400.	Nagykároly/Carei	138/1	Wieder Izidorné	1914	Nagykároly/Carei
1401.	Nagykároly/Carei	173/1	Wieder Malvin	1918	Nagykároly/Carei
1402.	Nagykároly/Carei	173/1	Wieder Róza	1888	Nagykároly/Carei
1403.	Nagykároly/Carei	138/1	Wieder Rudolf	1942	Nagykároly/Carei
1404.	Nagykároly/Carei	138/1	Wieder Sándor	1939	Nagykároly/Carei
1405.	Nagykároly/Carei	19/1	Wilder Cili	1930	Körösmező/Yasinia (UA)
1406.	Nagykároly/Carei	19/1	Wilder Mária	1929	Körösmező/Yasinia (UA)
1407.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Ágnes	1931	Nagykároly/Carei
1408.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Endre	1932	Nagykároly/Carei
1409.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Lajos	1884	Krasznabélték/Beltug
1410.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Lajosné Spitz Erzsébet	1895	Fehérgyarmat (HU)
1411.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Nándor	1896	Dobra/Dobra
1412.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Nándorné	1906	Nagykároly/Carei
1413.	Nagykároly/Carei	26/1	Winkler Zsófi	1928	Nagykároly/Carei

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1414.	Nagykároly/Carei	15/2	Zakariás Róza	1880	Szatmárnémeti/Satu Mare
1415.	Nagykároly/Carei	8/2	Zimetbaum Pinkászné	1881	Galícia/Galicia
1416.	Nagykároly/Carei	19/1	Zimmermann Fáni	1929	Körösmező/Yasinia (UA)
1417.	Nagykároly/Carei	19/1	Zipszer Ilka	1891	Körösmező/Yasinia (UA)
1418.	Nagykároly/Carei	19/1	Zipszer Lonci	1918	Huszt/Khust (UA)
1419.	Nagyvárad/Oradea	822/399	? Endréné	1910	
1420.	Nagyvárad/Oradea	928/495	Adler Etelka	1883	Nagyvárad/Oradea
1421.	Nagyvárad/Oradea	775/362	Adler Szerén	1917	Erzsébetváros/Dumbrăveni
1422.	Nagyvárad/Oradea	/779	Aszódí Sándor	1894	Nagyvárad/Oradea
1423.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Bann Ernő		Nagyvárad/Oradea
1424.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Bann Róbert		Nagyvárad/Oradea
1425.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Bárány Sándorné	1904	
1426.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum ? özv. (nő)	1882	Bél/Beliu
1427.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Ernő	1900	Berettyóújfalu (HU)
1428.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Ernőné	1905	Kisjenő/Chişineu-Criş
1429.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Ibolya	1933	Brassó/Braşov
1430.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Imre	1905	Berettyóújfalu (HU)
1431.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Imréné	1905	Nagyszalonta/Salonta
1432.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Judit	1932	Nagyszalonta/Salonta
1433.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Malvin	1913	Nagyvárad/Oradea
1434.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Margit	1907	Berettyóújfalu (HU)
1435.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Piroska	1901	Berettyóújfalu (HU)
1436.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Rezi	1904	Berettyóújfalu (HU)
1437.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Róbert	1929	Nagyvárad/Oradea
1438.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Rózi	1898	Berettyóújfalu (HU)
1439.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Sándorné	1907	Livadea?
1440.	Nagyvárad/Oradea	/779	Baum Szonja	1928	Kézdivásárhely/Târgu Secuiesc
1441.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Benedek Edith	1922	
1442.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Benedek Jenőné	1892	
1443.	Nagyvárad/Oradea	/788, /790, /791, 791/2	Berger József	1891	Nagyvárad/Oradea
1444.	Nagyvárad/Oradea	/788, /790, /791, 791/2	Berger Józsefné	1886	Nagyvárad/Oradea
1445.	Nagyvárad/Oradea	714/325	Berkovits Berta	1893	Tiszakárcsonyfalva/Crăciuneşti
1446.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Berkovits Sámuel	1874	
1447.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Berkovits Sámuelné	1884	
1448.	Nagyvárad/Oradea	976/537	Berl Miksáné özv.	1877	Selmecbánya/Banská Štiavnica (SK)
1449.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Bierman József	1866	Bártfa/Bardejov (SK)
1450.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Bierman Józsefné	1900	Szatmárnémeti/Satu Mare
1451.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Adolfné özv.	1886	Nagyvárad/Oradea
1452.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Ernő	1906	Nagyvárad/Oradea
1453.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Erzi	1904	Nagyvárad/Oradea
1454.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Istvánné	1913	Nagyvárad/Oradea
1455.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner József	1892	Nagyvárad/Oradea
1456.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Józsefné	1906	Nagyvárad/Oradea
1457.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Magda	1925	Nagyvárad/Oradea
1458.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Pál	1932	Nagyvárad/Oradea
1459.	Nagyvárad/Oradea	/780	Blattner Péter	1939	Nagyvárad/Oradea
1460.	Nagyvárad/Oradea	/792	Blau Magda	1918	Nagyvárad/Oradea
1461.	Nagyvárad/Oradea	/779	Blettner József	1900	Nagyvárad/Oradea
1462.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Braun Lászlóné Perl Janka	1920	Nagyvárad/Oradea
1463.	Nagyvárad/Oradea	757/352	Braun Szeréna	1890	Vérvölgy/Verveghiu
1464.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Braunstein Emil	1894	
1465.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Braunstein Emilné	1896	
1466.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Braunstein Mór	1938	

1467.	Nagyvárad/Oradea	944/509	Brezel Elisabeta (Erzsébet)	1906	Máramarossziget/Sighetu Marmătiei
1468.	Nagyvárad/Oradea	944/509	Brezel Klári	1912	Máramarossziget/Sighetu Marmătiei
1469.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Brüder Józsefné özv.	1888	
1470.	Nagyvárad/Oradea	1015/569	Czitrom Béla	1893	Kend/Chendu
1471.	Nagyvárad/Oradea	1016/570	Czitrom Béla (ortodox köser mészáros, Nagyvárad)	1893	Kend/Chendu
1472.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Dávidovits Lajos	1910	
1473.	Nagyvárad/Oradea	935/501	Deutsch Dávidné	1873	Tokaj (HU)
1474.	Nagyvárad/Oradea	825/402	Dicher Szerén		Nagyvárad/Oradea
1475.	Nagyvárad/Oradea	768/358	Dub Áron	1928	Nagyvárad/Oradea
1476.	Nagyvárad/Oradea	768/358	Dub Mózesné	1890	Havasmező/Poienile de Sub Munte
1477.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Ehrlich Kálmánné		
1478.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Ehrlich Vera	1928	Nagyvárad/Oradea
1479.	Nagyvárad/Oradea	944/509	Einhorn Frida	1869	Kökönyös (HU)
1480.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Eisenberger Benőné	1913	Nagyvárad/Oradea
1481.	Nagyvárad/Oradea	1022/576	Eisenberger Berta	1932	Leordina/Leordina
1482.	Nagyvárad/Oradea	1022/576	Eisenberger Dávid	1940	Leordina/Leordina
1483.	Nagyvárad/Oradea	1022/576	Eisenberger Etus	1937	Leordina/Leordina
1484.	Nagyvárad/Oradea	1022/576	Eisenberger F. (nő)	1906	Leordina/Leordina
1485.	Nagyvárad/Oradea	1022/576	Eisenberger Fraim	1930	Leordina/Leordina
1486.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Eisenberger Judit	1935	Nagyvárad/Oradea
1487.	Nagyvárad/Oradea	1022/576	Eisenberger M. (férfi)	1902	Leordina/Leordina
1488.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Eisenberger Sándor	1940	Nagyvárad/Oradea
1489.	Nagyvárad/Oradea	860/436	Elekes Judith	1934	Csorvás (HU)
1490.	Nagyvárad/Oradea	860/436	Elekes Marika	1932	Csorvás (HU)
1491.	Nagyvárad/Oradea	860/436	Elekes Oszkárné dr.	1909	Székesfehérvár (HU)
1492.	Nagyvárad/Oradea	988/548	Elstein Géza	1903	Nagyvárad/Oradea
1493.	Nagyvárad/Oradea	988/548	Elstein Gézáné	1912	Nagyvárad/Oradea
1494.	Nagyvárad/Oradea	988/548	Elstein Zsuzsánna	1943	Nagyvárad/Oradea
1495.	Nagyvárad/Oradea	930/497	Epstein Erzsébet	1899	Budapest (HU)
1496.	Nagyvárad/Oradea	744/339	F. Sámuel	1871	Szatmárnémeti/Satu Mare
1497.	Nagyvárad/Oradea	/777	Farkas Alexandru (Sándor)	1871	Szilágynagyfalu/Nuşfalău
1498.	Nagyvárad/Oradea	932/498	Farkas Ernest (Ernö)	1921	Nagyvárad/Oradea
1499.	Nagyvárad/Oradea	932/498	Farkas Martin (Márton)	1883	Nagyvárad/Oradea
1500.	Nagyvárad/Oradea	930/497	Fekete Sándor	1914	Nagyvárad/Oradea
1501.	Nagyvárad/Oradea	810/387, 838/415	Feldman Andor	1906, vagy 1907	Bihardíószeg/Diosig
1502.	Nagyvárad/Oradea	810/387, 838/415	Feldman Andorné	1906, vagy 1907	Nagyvárad/Oradea
1503.	Nagyvárad/Oradea	810/387, 838/415	Feldman Erzsébet	1912	Nagyvárad/Oradea
1504.	Nagyvárad/Oradea	810/387, 838/415	Feldman Éva	1930	Nagyvárad/Oradea
1505.	Nagyvárad/Oradea	810/387, 838/415	Feldman József	1938	Nagyvárad/Oradea
1506.	Nagyvárad/Oradea	810/387	Feldman Zsuzsi	1938	Nagyvárad/Oradea
1507.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Éva	1928	Nagyvárad/Oradea
1508.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Izsóné	1903	Vérvölgy/Verveghiu
1509.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Judith	1933	Nagyvárad/Oradea
1510.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Kálmán	1928	Nagyvárad/Oradea
1511.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Margit	1899	Berettyóújfalú (HU)
1512.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Mártonné	1903	Szilágysomlyó/Şimleu Silvaniei
1513.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Feldstrich Róza	1895	Berettyóújfalú (HU)
1514.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Ferentzi Kató	1941	Nagyvárad/Oradea
1515.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Ferentzi Sándor	1908	Nagyvárad/Oradea
1516.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Ferentzi Sándorné	1910	Somály/Şumal
1517.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Fischer Béla	1902	Mátészalka (HU)
1518.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Fischer Erzsébet	1900	Mátészalka (HU)

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1519.	Nagyvárad/Oradea	928/495	Fischer Jenő	1900	Nagyvárad/Oradea
1520.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Fischer Miklós	1874	Mátészalka (HU)
1521.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Fischer Miklósné	1879	Mátészalka (HU)
1522.	Nagyvárad/Oradea	/776	Fischer Róbert	1942	Nagyvárad/Oradea
1523.	Nagyvárad/Oradea	928/495	Fischer Sámuel	1872	Mányik/Manic
1524.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Fleischer Májér	1906	Vizsnice/Vyzhnytisia (UA)
1525.	Nagyvárad/Oradea	899/471	Franck Adolfné	1891	Szilágy megye/Sălaj county
1526.	Nagyvárad/Oradea	899/471	Franck Herman	1923	Nagyvárad/Oradea
1527.	Nagyvárad/Oradea	899/471	Franck Jenő	1926	Bánffyhunad/Huedin
1528.	Nagyvárad/Oradea	899/471	Franck Valéria	1920	Nagyvárad/Oradea
1529.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Fried Ágnes	1922	
1530.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Fried Lázár	1902	Kabolacsárda/Ciarda lapa
1531.	Nagyvárad/Oradea	730/326, 731/326, 732/326	Fried Mózes	1891	Alsóvalkó/Valcău de Jos
1532.	Nagyvárad/Oradea	730/326, 731/326, 732/326	Fried Mózesné	1892	Kerestelek/Criștelec
1533.	Nagyvárad/Oradea	730/326, 731/326, 732/326	Fried Rozália	1930	Hódos/Hodoșa
1534.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Fried Sári	1902	Kabolacsárda/Ciarda lapa
1535.	Nagyvárad/Oradea	/779	Friedman ? (férfi)	1900	Szászmedgyes/Mediaș
1536.	Nagyvárad/Oradea	809/387	Friedman Dezső	1904	Nagyvárad/Oradea
1537.	Nagyvárad/Oradea	/779	Friedman Dezső	1930	Szászmedgyes/Mediaș
1538.	Nagyvárad/Oradea	/779	Friedman Évi	1938	Brassó/Brașov
1539.	Nagyvárad/Oradea	/779	Friedman Fülöp	1902	Szászmedgyes/Mediaș
1540.	Nagyvárad/Oradea	809/387	Friedman Géza	1910	Nagyvárad/Oradea
1541.	Nagyvárad/Oradea	809/387	Friedman Herman	1879	Nagyvárad/Oradea
1542.	Nagyvárad/Oradea	/779	Friedman Jenő	1936	Brassó/Brașov
1543.	Nagyvárad/Oradea	809/387	Friedman Jenő	1922	Nagyvárad/Oradea
1544.	Nagyvárad/Oradea	809/387	Friedman Miklós	1906	Nagyvárad/Oradea
1545.	Nagyvárad/Oradea	961/521, 962/523	Friedman Sándor	1880, vagy 1883	Nagybárod/Borod
1546.	Nagyvárad/Oradea	961/521, 962/523	Friedman Sándorné Réder Berta	1886, vagy 1889	Biharfélegyháza/Roșiori
1547.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann Andor	1895	Nagyvárad/Oradea
1548.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann Dezső	1904	Nagyvárad/Oradea
1549.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann György	1931	Nagyvárad/Oradea
1550.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann Gyula	1871	Nagyvárad/Oradea
1551.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann Ilona	1898	Nagyvárad/Oradea
1552.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann László	1918	Nagyvárad/Oradea
1553.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann Róza	1871	Nagyvárad/Oradea
1554.	Nagyvárad/Oradea	929/496	Friedmann Sándor	1900	Nagyvárad/Oradea
1555.	Nagyvárad/Oradea	901/472	Fuchs Margit	1906	Beszterce/Bistrița
1556.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Fülöp Frida		Krasznajáz/laz
1557.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Fülöp Mihai (Mihály)		Krasznajáz/laz
1558.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Fülöp Mihainé (Mihályné)		Krasznajáz/laz
1559.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Fülöp Rózsi		Krasznajáz/laz
1560.	Nagyvárad/Oradea	930/497	Furman Sándor	1898	Nagyvárad/Oradea
1561.	Nagyvárad/Oradea	887/735	Garai Dezsőné özv.	1895	Cécke/Țețchea
1562.	Nagyvárad/Oradea	/779	Gáspár Sándor	1902	Nagyvárad/Oradea
1563.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Gerő Sándor		
1564.	Nagyvárad/Oradea	/784	Gewürtz Hédi	1938	Nagyvárad/Oradea
1565.	Nagyvárad/Oradea	/784	Gewürz Miklósné	1911	Nagyvárad/Oradea
1566.	Nagyvárad/Oradea	895/468	Glück Imre	1900	Debrecen (HU)
1567.	Nagyvárad/Oradea	895/468	Glück Imréné	1902	Debrecen (HU)
1568.	Nagyvárad/Oradea	895/468	Glück Istvánné	1906	Nagyvárad/Oradea
1569.	Nagyvárad/Oradea	895/468	Glück Judit	1939	Szatmárnémeti/Satu Mare

1570.	Nagyvárad/Oradea	895/468	Glück Miksa	1897	Debrecen (HU)
1571.	Nagyvárad/Oradea	/777	Goldberger Hermina	1874	Nagyszántó/Santăul Mare
1572.	Nagyvárad/Oradea	806/384	Goldstein Terézia	1913	Kraszna/Crasna
1573.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Gottlieb Dávid	1905	Nagykároly/Carei
1574.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Gottlieb Dávidné	1910	Margitta/Marghita
1575.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Gottlieb Hermanné	1902	Szatmárnémeti/Satu Mare
1576.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Gottlieb Leona	1907	Piskolt/Pișcolt
1577.	Nagyvárad/Oradea	1001/560	Grosz Adél	1899	Belényes/Beiuș
1578.	Nagyvárad/Oradea	964/525, 965/526	Grosz Bernát		Ajak (HU)
1579.	Nagyvárad/Oradea	961/521	Grosz Géza	1905	Belényes/Beiuș
1580.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Grósz Jenő	1884	Kémer/Camăr
1581.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Grósz Jenóné	1886	Paptelek/Popeni, Preoteasa ?
1582.	Nagyvárad/Oradea	1001/560	Grosz Pepi	1884	Berettyóújfalú (HU)
1583.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Gruder Jenő		Sátoraljaújhely (HU)
1584.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Grünberger Józsefné	1920	
1585.	Nagyvárad/Oradea	947/511	Gutman Herman		Nagyalmás/Almașu Mare
1586.	Nagyvárad/Oradea	947/511	Gutman Mór		Nagyalmás/Almașu Mare
1587.	Nagyvárad/Oradea	947/511	Gutman Mórné		Zsobok/Jebucu
1588.	Nagyvárad/Oradea	819/396	Haasz Nándor	1902	Gyulafehérvár/Alba Iulia
1589.	Nagyvárad/Oradea	824/401	Halász ? (nő)		Magyarapáti
1590.	Nagyvárad/Oradea	824/401	Halász Imre		
1591.	Nagyvárad/Oradea	935/501	Hartmann Károly	1899	Nagyvárad/Oradea
1592.	Nagyvárad/Oradea	935/501	Hartmann Károlyné	1898	Nagyvárad/Oradea
1593.	Nagyvárad/Oradea	935/501	Hartmann Marika	1929	Nagyvárad/Oradea
1594.	Nagyvárad/Oradea	935/501	Hartmann Pál	1923	Nagyvárad/Oradea
1595.	Nagyvárad/Oradea	824/401	Hausman Margit	1902	Magyargyepes/Calea Mare
1596.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Hausman Mórné	1899	
1597.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Hauszman Éva	1929	
1598.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Heller Emilné		Bölon/Belin
1599.	Nagyvárad/Oradea	801/378	Hercz Lajos	1897	Szilágynagyfalú/Nușfalău
1600.	Nagyvárad/Oradea	837/414	Hersch Mihály	1904	Retteg/Reteag
1601.	Nagyvárad/Oradea	837/414	Hersch Miklós	1935	Nagyvárad/Oradea
1602.	Nagyvárad/Oradea	837/414	Hersch Móricz	1880	Nagysomkút/Șomcuta Mare
1603.	Nagyvárad/Oradea	837/414	Hersch Móriczné	1879	
1604.	Nagyvárad/Oradea	837/414	Hersch Náthánné	1911	Genyéte/Ghenețea
1605.	Nagyvárad/Oradea	934/500	Hirsch Elekné Herskó Róza	1905	Szatmárnémeti/Satu Mare
1606.	Nagyvárad/Oradea	934/500	Hirsch Izráel	1926	Szabadka/Subotica (RS)
1607.	Nagyvárad/Oradea	934/500	Hirsch Jenő	1925	Szatmárnémeti/Satu Mare
1608.	Nagyvárad/Oradea	934/500	Hirsch József	1862	Halmi/Halmeu
1609.	Nagyvárad/Oradea	988/548	Hirsch József	1919	Nagyvárad/Oradea
1610.	Nagyvárad/Oradea	988/548	Hirsch Márton	1891	Nagyvárad/Oradea
1611.	Nagyvárad/Oradea	963/524	Hitter Mili	1885	Petnekháza (HU)
1612.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Horbácz Katalin	1910	
1613.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Huber Frida	1870	
1614.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Béla	1935	Nagyvárad/Oradea
1615.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Irén	1933	Nagyvárad/Oradea
1616.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Lajos	1910	Nagyvárad/Oradea
1617.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Lajosné	1914	Pétermány/Petrovo (SK)
1618.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Malvin	1929	Nagyvárad/Oradea
1619.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Mantzi	1931	Nagyvárad/Oradea
1620.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Zelman	1884	Máragulafalva/Giulești
1621.	Nagyvárad/Oradea	887/463	Indig Zelmáné	1888	Máragulafalva/Giulești
1622.	Nagyvárad/Oradea	801/378	Izsák Endre	1936	Nagyvárad/Oradea

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1623.	Nagyvárad/Oradea	801/378	Izsák Ernő	1931	Nagyvárad/Oradea
1624.	Nagyvárad/Oradea	803/380	Izsák Ferencz	1890	Krasznajáz/laz
1625.	Nagyvárad/Oradea	803/380	Izsák Ferenczné	1903	Karika/Creaca
1626.	Nagyvárad/Oradea	801/378, 802/379	Izsák Jakab	1875	Krasznajáz/laz
1627.	Nagyvárad/Oradea	801/378, 802/379	Izsák Jakabné	1877	Tóti/Tauteu
1628.	Nagyvárad/Oradea	802/379	Izsák Pál	1939	Nagyvárad/Oradea
1629.	Nagyvárad/Oradea	802/379	Izsák Regina	1913	Nagyenyed/Aiud
1630.	Nagyvárad/Oradea	801/378	Izsák Vilmosné	1905	Nagyvárad/Oradea
1631.	Nagyvárad/Oradea	803/380	Izsák Zoltán	1927	Szilágysomlyó/Şimleu Silvaniei
1632.	Nagyvárad/Oradea	898/470	Jakab Ervin	1938	Nagyvárad/Oradea
1633.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Jakab Klára	1909	
1634.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Jakab Olga	1908	
1635.	Nagyvárad/Oradea	1017/571	Jakobovits Béla	1901	Nagyvárad/Oradea
1636.	Nagyvárad/Oradea	757/352	Jamberger Nándor	1885	Egregypósa/Păuşa
1637.	Nagyvárad/Oradea	/779	Jung Márton	1886	Érmihályfalva/Valea lui Mihai
1638.	Nagyvárad/Oradea	/779	Jung Mártonné	1892	Bihardioszeg/Diosig
1639.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Kádár Elekné dr.		
1640.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Kánhán Hédi		Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1641.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Kánhán Jenő		Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1642.	Nagyvárad/Oradea	845/420	Kassirer Fanny	1908	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1643.	Nagyvárad/Oradea	845/420	Kassirer Lipót	1886	Petrova/Petrova
1644.	Nagyvárad/Oradea	845/420	Kassirer Lipótné	1890	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1645.	Nagyvárad/Oradea	845/420	Kassirer Miklósné	1914	Ungvár/Uzhhorod (UA)
1646.	Nagyvárad/Oradea	963/524	Katz Albertné Heimovics Zelma	1908	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1647.	Nagyvárad/Oradea	775	Katz Elisabeta (Erzsébet)	1901	Nagyvárad/Oradea
1648.	Nagyvárad/Oradea	775	Katz Éva	1927	Nagyvárad/Oradea
1649.	Nagyvárad/Oradea	775	Katz Francisc (Ferenc)	1919	Nagyvárad/Oradea
1650.	Nagyvárad/Oradea	775	Katz Josif (József)	1889	Turc/Turţ
1651.	Nagyvárad/Oradea	963/524	Katz Jutka	1931	Nagyvárad/Oradea
1652.	Nagyvárad/Oradea	775	Katz Márton	1891	Turc/Turţ
1653.	Nagyvárad/Oradea	963/524	Katz Miklós	1932	Nagyvárad/Oradea
1654.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Kecskeméthy Andorné dr.		
1655.	Nagyvárad/Oradea	/790	Kelin Bernátné özv.	1881	Nyírlugos (HU)
1656.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Kenéz ? (nő)	1918	Nagyvárad/Oradea
1657.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Kenéz Jenő dr.	1894	Nagyvárad/Oradea
1658.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Kenéz Jenőné	1902	Nagyvárad/Oradea
1659.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Kenéz Lajos dr.	1890	Nagyvárad/Oradea
1660.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres Béla	1876	Nagyrabé (HU)
1661.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres Béláné	1881	Hajdúhadház (HU)
1662.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres István	1939	Nagyvárad/Oradea
1663.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres József	1907	Berettyószentmárton (HU)
1664.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres Lőrincz	1921	Berettyószentmárton (HU)
1665.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres Mihály	1913	Berettyószentmárton (HU)
1666.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kenyeres Zsigmondné	1915	Belényes/Beluş
1667.	Nagyvárad/Oradea	804/382	Kertész Éva	1937	Nagyvárad/Oradea
1668.	Nagyvárad/Oradea	804/382	Kertész Gézáné	1890	Árkos/Arcuş
1669.	Nagyvárad/Oradea	804/382	Kertész Ibolya	1914	Kökös/Chichiş
1670.	Nagyvárad/Oradea	804/382	Kertész Lászlóné	1915	Szitány/Sitani
1671.	Nagyvárad/Oradea	804/382	Kertész Pál	1942	Nagyvárad/Oradea
1672.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Keszler Lajos	1886	Nagykároly/Carei
1673.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Keszler Mór	1871	Kémer/Camăr
1674.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Kesztenbaum Boris	1912	Técső/Tyachiv (UA)
1675.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Kesztenbaum Jakabné	1874	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei

1676.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Kesztenbaum Piri	1904	Técső/Tyachiv (UA)
1677.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Kesztenbaum Sándor	1895	Nagyvárad/Oradea
1678.	Nagyvárad/Oradea	937/503	Kesztenbaum Sarolta	1900	Técső/Tyachiv (UA)
1679.	Nagyvárad/Oradea	964/525, 965/526	Király Endre		Debrecen (HU)
1680.	Nagyvárad/Oradea	964/525, 965/526	Király Jenőné Pintér Piroska özv.		Miskolc (HU)
1681.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Klammer György	1930	Nagyvárad/Oradea
1682.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Klammer Henrik	1873	Miskolc (HU)
1683.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Klammer Henrikné	1880	Miskolc (HU)
1684.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Klammer Tamás	1935	Bukarest/București
1685.	Nagyvárad/Oradea	/788	Klein Bernátné özv.	1881	Nyírlugos (HU)
1686.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Klein Ibolya	1925	Nagyvárad/Oradea
1687.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Klein Jenő	1929	Nagyvárad/Oradea
1688.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Antal	1900	Berettyóújfalú (HU)
1689.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Antalné	1906	Borgóprund/Prundu Bârgăului
1690.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Bernáth	1895	Borgóprund/Prundu Bârgăului
1691.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Bernáthné	1896	Berettyóújfalú (HU)
1692.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Böske	1918	Nagyvárad/Oradea
1693.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Czili	1927	Borgóprund/Prundu Bârgăului
1694.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Dávid	1880	Püspökladány (HU)
1695.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Dávidné	1874	Sáp (HU)
1696.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Kohn Éva		Nagyvárad/Oradea
1697.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Kohn Farkas	1886	
1698.	Nagyvárad/Oradea	/779	Kohn Farkas	1880	Kisjenő/Chișineu-Criș
1699.	Nagyvárad/Oradea	/779	Kohn Farkasné	1883	Borosjenő/Ineu
1700.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Kohn Hajnal		Böln/Belin
1701.	Nagyvárad/Oradea	1002/561, 1003/561	Kohn Henrikné	1894	Csucs/Cucea
1702.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Hugó	1920	Nagyvárad/Oradea
1703.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Kohn Jakab	1892	Nagyvárad/Oradea
1704.	Nagyvárad/Oradea	1002/561, 1003/561	Kohn Jenő	1921	Nagyvárad/Oradea
1705.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Károly	1914	Nagyvárad/Oradea
1706.	Nagyvárad/Oradea	1002/561, 1003/561	Kohn Livia	1930	Nagyvárad/Oradea
1707.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Margit	1916	Beretke/Bretka (SK)
1708.	Nagyvárad/Oradea	/779	Kohn Mátyás	1912	Nagyvárad/Oradea
1709.	Nagyvárad/Oradea	1002/561, 1003/561	Kohn Miklós	1925	Nagyvárad/Oradea
1710.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Mór	1878	Püspökladány (HU)
1711.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Mórné	1876	Tiszaszőlős (HU)
1712.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Kohn Olga		Nagyvárad/Oradea
1713.	Nagyvárad/Oradea	927/494	Kohn Piroska	1919	Nagyvárad/Oradea
1714.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Regina	1874	Püspökladány (HU)
1715.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Rudolf	1876	Püspökladány (HU)
1716.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Rudolfné	1870	Vértes (Létavértes) (HU)
1717.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Samu	1935	Borgóprund/Prundu Bârgăului
1718.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Teri	1929	Borgóprund/Prundu Bârgăului
1719.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Kohn Zsuzsi	1924	Nagyvárad/Oradea
1720.	Nagyvárad/Oradea	/785	Krammer Jenő		Nagyvárad/Oradea
1721.	Nagyvárad/Oradea	/779	Krausz Böske	1906	Élesd/Aleșd
1722.	Nagyvárad/Oradea	/779	Krausz Évi	1930	Élesd/Aleșd
1723.	Nagyvárad/Oradea	/779	Krausz Jenő	1931	Élesd/Aleșd
1724.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Kronemer Istvánné	1892	
1725.	Nagyvárad/Oradea	927/494	Laschek Frigyesné Kohn Laura	1894	Rév/Vadu Crișului
1726.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Lautmann Ági	1926	
1727.	Nagyvárad/Oradea	931/498	Lébi Ágnes	1933	Nagyvárad/Oradea
1728.	Nagyvárad/Oradea	931/498	Lébi Jenőné Pataki Olga	1913	Nagyvárad/Oradea

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1729.	Nagyvárad/Oradea	758/352	Lefkovits József	1923	Nagyvárad/Oradea
1730.	Nagyvárad/Oradea	932/498	Lerner Izsák	1923	Nagyvárad/Oradea
1731.	Nagyvárad/Oradea	1021/575	Lőrintz Arturné özv.	1902	Nagyvárad/Oradea
1732.	Nagyvárad/Oradea	1021/575	Lőrintz Éva	1922	Nagyvárad/Oradea
1733.	Nagyvárad/Oradea	1021/575	Lőrintz Pál	1927	Nagyvárad/Oradea
1734.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Lőw Samu	1888	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1735.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Lőw Sári	1942	Kabolacsárda/Ciarda Iapa
1736.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Lőwenstein Béla	1904	Szatmárnémeti/Satu Mare
1737.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Lőwenstein Béláné	1914	Petrozsény/Petroșani
1738.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Lőwenstein Mórné özv.	1878	Miskolc (HU)
1739.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Lőwenstein Rezső	1898	Szatmárnémeti/Satu Mare
1740.	Nagyvárad/Oradea	975/536	Lőwenstein Rezsóné	1900	Nagyszalonta/Salonta
1741.	Nagyvárad/Oradea	921/488	Lőwi Béla		Szentpéterszeg (HU)
1742.	Nagyvárad/Oradea	921/488	Lőwi Dezső		Szentpéterszeg (HU)
1743.	Nagyvárad/Oradea	921/488	Lőwi Ferenc		Szentpéterszeg (HU)
1744.	Nagyvárad/Oradea	921/488	Lőwi Irén	1896	Szentpéterszeg (HU)
1745.	Nagyvárad/Oradea	921/488	Lőwi József		Szentpéterszeg (HU)
1746.	Nagyvárad/Oradea	921/488	Lőwi Kornelia		Nagyvárad/Oradea
1747.	Nagyvárad/Oradea	820/397	Lőwy Andor	1879	Dragánfalva/Drăgănești
1748.	Nagyvárad/Oradea	820/397	Lőwy Anna	1942	Nagyvárad/Oradea
1749.	Nagyvárad/Oradea	820/397	Lőwy György	1918	Nagyvárad/Oradea
1750.	Nagyvárad/Oradea	820/397	Lőwy Istvánné	1912	Nagyvárad/Oradea
1751.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Máhlreiter Ignác	1898	Huszt/Khust (UA)
1752.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Máhlreiter Tabák Gizi	1895	
1753.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Májerovits Berta	1914	Kabolacsárda/Ciarda Iapa
1754.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Májerovits Ilona	1906	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1755.	Nagyvárad/Oradea	863/439	Májerovits Simon	1872	Kabolacsárda/Ciarda Iapa
1756.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Markovits Ignác dr.		
1757.	Nagyvárad/Oradea	/790	Markovits Imre	1908	Kosztafalva/Costeni
1758.	Nagyvárad/Oradea	774/362	Markovits Sámuléné	1886	Gálospetri/Galoșpetreu
1759.	Nagyvárad/Oradea	1021/575	Márkus Jakabné özv.	1856	Zemplén megye/Zemplén county (HU and SK)
1760.	Nagyvárad/Oradea	1021/575	Márkus József	1892	Nagyvárad/Oradea
1761.	Nagyvárad/Oradea	1021/575	Márkus Lajos	1894	Nagyvárad/Oradea
1762.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Marton Alex		Bölön/Belin
1763.	Nagyvárad/Oradea	753/348	Marton Alexné		Bölön/Belin
1764.	Nagyvárad/Oradea	/779	Márton Ernő	1901	Bél/Beliu
1765.	Nagyvárad/Oradea	/779	Márton Ernóné	1905	Borosjenő/Ineu
1766.	Nagyvárad/Oradea	/779	Márton Évike	1934	Nagyvárad/Oradea
1767.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Mendel Emilia	1887	Szinérváralja/Seini
1768.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Mérő Rezsóné		Nagyvárad/Oradea
1769.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Mezei Albert	1876	Hegyközcstár/Cetariu
1770.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Mezei Albertné	1879	Hajdúhadház (HU)
1771.	Nagyvárad/Oradea	767/357	Moldovan Frida	1931	Nagyvárad/Oradea
1772.	Nagyvárad/Oradea	767/357	Moldovan Iosif	1932	Nagyvárad/Oradea
1773.	Nagyvárad/Oradea	767/357	Moldovan Rozália	1930	Nagyvárad/Oradea
1774.	Nagyvárad/Oradea	767/357	Moldovan Simon	1934	Nagyvárad/Oradea
1775.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Molnár Vilmos dr.		Nagyvárad/Oradea
1776.	Nagyvárad/Oradea	/782	Moskovits Gavril (Gábor)		Budapest (HU)
1777.	Nagyvárad/Oradea	/782	Moskovits Nicolae (Miklós)		Budapest (HU)
1778.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Berl	1937	Margitta/Marghita
1779.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Emánuel	1910	Margitta/Marghita
1780.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Emánuelné	1914	Piskolt/Pișcolt
1781.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller I. Mordche	1934	Margitta/Marghita

1782.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Jichok Eisig	1935	Margitta/Marghita
1783.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Kálmán	1886	Margitta/Marghita
1784.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Kálmánné	1886	Piskolt/Pișcolt
1785.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Lili	1912	Margitta/Marghita
1786.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Müller Silem	1939	Margitta/Marghita
1787.	Nagyvárad/Oradea	1001/560	Nachs Helén	1898	Magyarberkesz/Berchez
1788.	Nagyvárad/Oradea	841/381	Neulander Izsák Wolfné	1908	Dragomérfalva/Dragomirești
1789.	Nagyvárad/Oradea	841/381	Neulander Paula	1930	Ratosnya/Răstolița
1790.	Nagyvárad/Oradea	841/381	Neulander Reiza	1935	Iași
1791.	Nagyvárad/Oradea	824/401	Neumann László	1932	Nagyvárad/Oradea
1792.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Norman Lea	1920	
1793.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Oppenheim Mór	1868	
1794.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Oppenheim Mórné	1874	
1795.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Perl Dezső	1896	Máramarossziget/Sighetu Marmației
1796.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Perl Dezsőné Reichenstein Róza	1898	Óradna/Rodna
1797.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Perl Frida	1922	Nagyvárad/Oradea
1798.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Perl Tibor	1932	Nagyvárad/Oradea
1799.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Plesz Gézáné		Nagyvárad/Oradea
1800.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Plesz Judit		Nagyvárad/Oradea
1801.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Rapaport Edit	1930	Nagyvárad/Oradea
1802.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Rapaport Ignátz	1906	Nagyvárad/Oradea
1803.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Rapaport Ignátzné	1910	Somály/Șumal
1804.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Rapaport István	1941	Nagyvárad/Oradea
1805.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Béla	1906	Óradna/Rodna
1806.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Béláné	1912	
1807.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Dezső	1927	Nagyvárad/Oradea
1808.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Lajos	1899	Óradna/Rodna
1809.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Manó	1900	Óradna/Rodna
1810.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Mózes	1892	Beszterce/Bistrița
1811.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Reichenstein Mózesné Tháler Ida	1894	Beszterce/Bistrița
1812.	Nagyvárad/Oradea	934/500	Reichman Záli	1866	Halmi/Halmeu
1813.	Nagyvárad/Oradea	860/436	Révész Gyuláné özv.	1888	Székesfehérvár (HU)
1814.	Nagyvárad/Oradea	928/495	Riffeld Rozália	1909	Nagyvárad/Oradea
1815.	Nagyvárad/Oradea	/789	Robitsek Ákosné	1913	Kakucs/Cacuciu
1816.	Nagyvárad/Oradea	/789	Robitsek Béla	1891	Földes (HU)
1817.	Nagyvárad/Oradea	/789	Robitsek Béláné	1889	Nagyvárad/Oradea
1818.	Nagyvárad/Oradea	/789	Robitsek Róbert	1938	Nagyvárad/Oradea
1819.	Nagyvárad/Oradea	/789	Robitsek Rózsa	1923	Nagyvárad/Oradea
1820.	Nagyvárad/Oradea	960/522, 961/521	Róna Ignátz	1891, vagy 1893	Székelyhid/Săcueni
1821.	Nagyvárad/Oradea	960/522, 961/521	Róna Ignátzné Réder Emma	1900	Biharfélegyháza/Roșiori
1822.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Ernő	1902	Domrád (HU)
1823.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Ernőné		Domrád (HU)
1824.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenberg Fáni	1940	Nagyvárad/Oradea
1825.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Ignátz	1892	Budapest (HU)
1826.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Rosenberg Izsóné	1884	Nagyvárad/Oradea
1827.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenberg Jenő	1915	Szilágysomlyó/Șimleu Silvaniei
1828.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Rudolf	1879	Kótaj (HU)
1829.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Rudolfné	1903	Kótaj (HU)
1830.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Rosenberg Zoltán	1900	Budapest (HU)
1831.	Nagyvárad/Oradea	932/498	Rosenfeld (férfi)	1923	Nagyvárad/Oradea
1832.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenfeld Félix	1936	Nagyvárad/Oradea
1833.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenfeld Hugó	1908	Berettyóújfalú (HU)
1834.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenfeld Hugóné	1914	Máramarossziget/Sighetu Marmației

GIDÓ ATTILA – SÓLYOM ZSUZSA • KOLOZSVÁR, NAGYKÁROLY ÉS NAGYVÁRAD ZSIDÓ TULÉLŐI.
A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS 1946-OS ÉSZAK-ERDÉLYI FELMÉRÉSE
THE SURVIVING JEWISH INHABITANTS OF CLUJ, CAREI AND ORADEA. THE SURVEY OF THE WORLD JEWISH
CONGRESS IN 1946

1835.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Rosenfeld Márton	1920	Harina/Herina
1836.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenfeld Poli	1934	Nagyvárad/Oradea
1837.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenfeld Samu	1886	Debrecen (HU)
1838.	Nagyvárad/Oradea	1002/561	Rosenfeld Samuné	1888	Berettyóújfalu (HU)
1839.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Rosenfeldné Reichenstein Netti	1908	Óradna/Rodna
1840.	Nagyvárad/Oradea	887/735	Róth Mátyás	1867	Cécke/Țețchea
1841.	Nagyvárad/Oradea	887/735	Róth Olga	1911	Cécke/Țețchea
1842.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Rozman ? (nő)	1932	Nagybárd/Borod
1843.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Rozman Márton	1909	Nagybárd/Borod
1844.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Rozman Mártonné	1910	Fugyivásárhely/Oșorhei
1845.	Nagyvárad/Oradea	947/511	Rubin Ella		
1846.	Nagyvárad/Oradea	830/407	Salamon Áronné özv.	1866	Nagyvárad/Oradea
1847.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Salamon Márton		Krasznajáz/laz
1848.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Salamon Mártonné		Krasznajáz/laz
1849.	Nagyvárad/Oradea	814/391	Salamon Mirjam		
1850.	Nagyvárad/Oradea	806/384	Salamon Róza	1887	Krasznajáz/laz
1851.	Nagyvárad/Oradea	826/403	Salamon Rozália		Szalmárnémeti/Satu Mare
1852.	Nagyvárad/Oradea	830/407	Salamon Vilmos	1898	Nagyvárad/Oradea
1853.	Nagyvárad/Oradea	/792	Schloss Jutka	1940	Nagyvárad/Oradea
1854.	Nagyvárad/Oradea	999/732	Schwarcz Adolf	1871	Fehérgyarmat (HU)
1855.	Nagyvárad/Oradea	999/732	Schwarcz Adolfné	1879	Nagypalád/Velyka Palad (UA)
1856.	Nagyvárad/Oradea	821/398	Schwarcz Herman	1882	Mezőtelki/Telechiu
1857.	Nagyvárad/Oradea	821/398	Schwarcz Hermanné	1885	Pocsaj (HU)
1858.	Nagyvárad/Oradea	821/398	Schwarcz Imréné	1907	
1859.	Nagyvárad/Oradea	999/732	Schwarcz Imréné	1922	Nagyvárad/Oradea
1860.	Nagyvárad/Oradea	821/398	Schwarcz Miklós	1944	Bánffyhyunad/Huedin
1861.	Nagyvárad/Oradea	999/732	Schwarcz Sándor	1898	Nagyszőlős/Seleuş
1862.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Schwartz Ágnes	1922	Géres/Ghirişa
1863.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Schwartz Áron	1883	Géres/Ghirişa
1864.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Schwartz Áronné	1891	Máriapócs (HU)
1865.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Schwartz György	1915	Géres/Ghirişa
1866.	Nagyvárad/Oradea	978/539	Schwartz Magda	1914	Géres/Ghirişa
1867.	Nagyvárad/Oradea	808/386	Schwartz Alexandru (Sándor)	1894	Érszentkirály/Ériu-Sâncrai
1868.	Nagyvárad/Oradea	808/386	Schwartz Berta	1898	Érendréd/Andrid
1869.	Nagyvárad/Oradea	808/386	Schwartz Karolina	1868	Érendréd/Andrid
1870.	Nagyvárad/Oradea	/801	Schwartz Mária	1896	Nagykároly/Carei
1871.	Nagyvárad/Oradea	/801	Schwartz Mór	1895	Hegyes/Hidiş
1872.	Nagyvárad/Oradea	/801	Schwartz Piroska	1899	Nagykároly/Carei
1873.	Nagyvárad/Oradea	898/470	Schwartz Róza	1910	Berekbösszörmény (HU)
1874.	Nagyvárad/Oradea	808/386	Schwartz Rózi	1899	Érendréd/Andrid
1875.	Nagyvárad/Oradea	1005/562	Silberman Mazsola		Nagyvárad/Oradea
1876.	Nagyvárad/Oradea	938/504	Silberstein Edit	1931	Nagyvárad/Oradea
1877.	Nagyvárad/Oradea	937/503, 938/504	Silberstein Samu	1888, vagy 1889	Élesdlök/Luncşoara
1878.	Nagyvárad/Oradea	938/504	Silberstein Samuné	1894	Técső/Tyachiv (UA)
1879.	Nagyvárad/Oradea	/788	Silye Márton	1911	Telegd/Tileagd
1880.	Nagyvárad/Oradea	1004/562	Spiton Béláné	1893	Nagykároly/Carei
1881.	Nagyvárad/Oradea	888/463	Spitz Andorné	1904	Tasnád/Tăşnad
1882.	Nagyvárad/Oradea	825/402	Steier Feri	1896	Nagyvárad/Oradea
1883.	Nagyvárad/Oradea	825/402	Steier Géza	1894	Nagyvárad/Oradea
1884.	Nagyvárad/Oradea	825/402	Steier Ilona	1908	Nagyvárad/Oradea
1885.	Nagyvárad/Oradea	825/402	Steier Margit	1891	Nagyvárad/Oradea
1886.	Nagyvárad/Oradea	825/402	Steier Sámuel		Nagyvárad/Oradea
1887.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner Ferenc	1915	Fugyivásárhely/Oșorhei

1888.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner Gézáné	1917	Rév/Vadu Crişului
1889.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner Hedvig	1939	Fugyivásárhely/Oşorhei
1890.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner József	1909	Fugyivásárhely/Oşorhei
1891.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner Simon	1878	Kürtös/Curtici
1892.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner Simonné	1881	Piskolt/Pişcolt
1893.	Nagyvárad/Oradea	990/550	Steiner Viktor	1907	Fugyivásárhely/Oşorhei
1894.	Nagyvárad/Oradea	887/735	Stenermann Dezsóné	1895	Cécke/Teţchea
1895.	Nagyvárad/Oradea	839/416	Stern Dora	1874	Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei
1896.	Nagyvárad/Oradea	839/416	Stern Sári	1912	Máramarossziget/Sighetu Marmaţiei
1897.	Nagyvárad/Oradea	1016/570	Sternberg Akiba	1929	
1898.	Nagyvárad/Oradea	767/357	Sternberg Lenke	1906	Székelyhid/Săcueni
1899.	Nagyvárad/Oradea	774/362	Stolber János	1896	Nagyvárad/Oradea
1900.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Szabó Jánosné	1912	
1901.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Szántóné özv.	1894	
1902.	Nagyvárad/Oradea	/779	Székely Duci	1900	Nagyvárad/Oradea
1903.	Nagyvárad/Oradea	/779	Székely Magda	1888	Nagyvárad/Oradea
1904.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Tabák Éva	1889	
1905.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Tabák Izidor	1898	Bilin/Bilin (UA)
1906.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Tabák Izidorné Reichenstein Johanna	1903	Óradna/Rodna
1907.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Tabák Milkós	1926	Nagyvárad/Oradea
1908.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Tabák Mózesné özv.	1870	Rahó/Rakhiv (UA)
1909.	Nagyvárad/Oradea	894/466	Tabák Teréz	1894	
1910.	Nagyvárad/Oradea	/787	Ungár ? (férfi)	1909	Csáktornya/Čakovec (HR)
1911.	Nagyvárad/Oradea	/787	Ungár Benő		
1912.	Nagyvárad/Oradea	/787	Ungár Jakab		
1913.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Vágó Miklósné	1894	
1914.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Vilkesz Árminné	1911	
1915.	Nagyvárad/Oradea	806/384	Wald Fridus	1915	Szitány/Sitani
1916.	Nagyvárad/Oradea	804/382	Wald Leopldné	1884	Krasznajáz/laz
1917.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Weimann Béláné	1882	Nagyvárad/Oradea
1918.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Weimann Gusztáv	1912	Nagyvárad/Oradea
1919.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Weimann Gusztávné	1914	Nagyvárad/Oradea
1920.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Weimann Marianne	1936	Nagyvárad/Oradea
1921.	Nagyvárad/Oradea	823/400	Weimann Tiborné	1909	Nagyvárad/Oradea
1922.	Nagyvárad/Oradea	/784	Weinberger Elisabeta (Erzsébet)		
1923.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Weinberger Jónás	1884	Sátoraljaújhely (HU)
1924.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Weinberger Lajos	1920	Nagyvárad/Oradea
1925.	Nagyvárad/Oradea	881/457	Weinberger László	1915	Nagyvárad/Oradea
1926.	Nagyvárad/Oradea	1016/570	Weiner Ila	1925	
1927.	Nagyvárad/Oradea	973/534	Weinrek Gyula	1921	Nagyvárad/Oradea
1928.	Nagyvárad/Oradea	973/534	Weinrek Ibolya	1917	Nagyvárad/Oradea
1929.	Nagyvárad/Oradea	973/534	Weinrek Kató	1924	Nagyvárad/Oradea
1930.	Nagyvárad/Oradea	973/534	Weinrek Mór	1889	Szilágyzovány/Zăuan
1931.	Nagyvárad/Oradea	973/534	Weinrek Mórné	1894	Kraszna/Crasna
1932.	Nagyvárad/Oradea	/801	Weisz Berta	1860	Szentjobb/Sániob
1933.	Nagyvárad/Oradea	/801	Weisz Dávid	1850	Bihardiószeg/Diosig
1934.	Nagyvárad/Oradea	/801	Weisz Géza	1886	Hagymádfalva/Spinuş
1935.	Nagyvárad/Oradea	1001/560	Weisz Jenő	1892	Feketebátor/Batăr
1936.	Nagyvárad/Oradea	1001/560	Weisz Károly	1897	Feketetót/Tăut
1937.	Nagyvárad/Oradea	935/501	Weisz Lajos	1894	Biharszentandrás/Sântandrei
1938.	Nagyvárad/Oradea	/776	Weisz Magda	1916	Nagyvárad/Oradea
1939.	Nagyvárad/Oradea	774/362	Weisz Rezső	1904	Fugyivásárhely/Oşorhei
1940.	Nagyvárad/Oradea	/801	Weisz Róza	1882	Hagymádfalva/Spinuş

1941.	Nagyvárad/Oradea	/801	Weisz Sándor	1884	Hagymádfalva/Spinuș
1942.	Nagyvárad/Oradea	965/526	Weisz Sándor		Hegyközkovácsi/Cauaceu
1943.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Weiszfeld Lipót	1905	Nagyszeben/Sibiu
1944.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Weiszfeld Lipótné	1903	Szatmárnémeti/Satu Mare
1945.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Weiszfeld Magda	1936	Nagyszeben/Sibiu
1946.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Weiszfeld Mose	1935	Nagyszeben/Sibiu
1947.	Nagyvárad/Oradea	/778	Wertheimer Ludovic	1896	Telegd/Tileagd
1948.	Nagyvárad/Oradea	792/374, 793/374, 794/374, 795/374	Wieder Lenke	1890	Máramarossziget/Sighetu Marmatjei
1949.	Nagyvárad/Oradea	822/399	Winkler Boris	1912	
1950.	Nagyvárad/Oradea	774/362	Wohl Sándor	1888	Nagyvárad/Oradea
1951.	Nagyvárad/Oradea	774/362	Wohl Sándorné	1889	
1952.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Zelmovits Salamon	1900	Dés/Dej
1953.	Nagyvárad/Oradea	896/467	Zelmovitsné Reichenstein Matild	1910	Óradna/Rodna
1954.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Zisman Jakab	1904	Szatmárnémeti/Satu Mare
1955.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Zisman Jakabné	1908	Szatmárnémeti/Satu Mare
1956.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Zisman Oszkár	1937	Szatmárnémeti/Satu Mare
1957.	Nagyvárad/Oradea	744/339	Zisman Rózsi	1943	Szatmárnémeti/Satu Mare
1958.	Nagyvárad/Oradea	901/472	Zsupnik Emanuel	1936	Nagyvárad/Oradea
1959.	Nagyvárad/Oradea	901/472	Zsupnik Herman	1931	Nagyvárad/Oradea
1960.	Nagyvárad/Oradea	901/472	Zsupnik József	1933	Nagyvárad/Oradea

Bibliografie/References

ANCEL, Jean

2008 *Distrugerea economică a evreilor români*. Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, București.

ANDREESCU, Andreea–NASTASĂ, Lucian–VARGA, Andrea (szerk.)

2003 *Minorități etnoculturale. Mărturii documentare. Evreii din România (1945–1965)*. Fundația CRDE, Cluj-Napoca.

1947 *Așezările evreilor din România. Memento Statistic*. Congresul Mondial Evreiesc. Secțiunea din România, București.

BÁRDI, Nándor

2006 A múlt mint tapasztalat. A kisebbségből többségbe került erdélyi magyar politika szemléletváltása 1940–1944 között. *Limes* 2 (19) 43–70.

BEN-TOV, Arieh

1992 *Holocaust. A Nemzetközi Vöröskereszt és a magyar zsidóság a második világháború alatt*. Dunakönyv Kiadó, Budapest.

BINES, Carol

1998 *Din istoria imigrărilor în Israel 1882–1995*. Editura Hasefer, București.

BRAHAM, Randolph L.

1977 *The Hungarian Labor Service System 1939–1945*. *East European Quarterly*, Boulder.

1997 *A néptárs politikája. A Holokauszt Magyarországon. I–II. kötet*, Belvárosi Könyvkiadó, Budapest.

BRAHAM, Randolph L. (főszerk.)

2008 *Az észak-erdélyi holokauszt földrajzi enciklopédiája*. Park Könyvkiadó–Koinónia, Budapest–Kolozsvár.

BUTARU, Lucian T.

2009 *Rasismul românesc. Componenta rasială a discursului antisemit din România, până la al Doilea Război Mondial*. Editura Efes, Cluj-Napoca.

CARMILLY-WEINBERGER, Moshe (szerk.)

1988 *A kolozsvári zsidóság emlékkönyve*. 2. kiad., Sepher Hermon Press, New York.

1995 *A zsidóság története Erdélyben (1623–1944)*. MTA Judaisztikai Kutatócsoport, Budapest.

CASE, Holly

2009 *Between States. The Transylvanian Question and the European Idea during World War II*. Stanford University Press, Stanford.

CIORANU, Sabin

1940 *Problema comerțului și meșteșugurilor în municipiul și județul Cluj*. Tip. Carpatia S.A., Cluj.

CIOFLÂNCĂ, Adrian

2007 *Mărturii în premieră despre pogromul de la Iași*. *Ziarul de Iași* 29 iunie <http://adriancioflanca.blogspot.com/2007/10/marturii-in-premiera-despre-pogromul-de.html> (letöltve: 2010. február 24.).

CSIRÁK, Csaba (szerk.)

2001 *Szatmári zsidó emlékek*. Kiadja a Szent-Györgyi Albert Társaság és az EMKE Szatmár Megyei Szervezete, Szatmárnémeti.

DON, Jehuda

2006 *A magyarországi zsidóság társadalom - és gazdaságtörténete a 19–20. században*. MTA Judaisztikai Kutatóközpont–Élet és Irodalom, Budapest.

FROJIMOVICS, Kinga

2004 The Role of the American Joint Distribution Committee and the World Jewish Congress in the Reconstruction of Jewish Life in Hungary in the Aftermath of the shoah (1945–1953). In: BRAHAM, Randolph L. (ed.): *The Treatment of the Holocaust in Hungary and Romania during the Post-Communist Era*. The Rosenthal Institute for Holocaust Studies, New York, 167–165.

2007 *I Have Been a Stranger in a Strange Land. The Hungarian State and Jewish Refugees in Hungary, 1933–1945*. Yad Vashem, Jerusalem.

GERLACH, Christian–ALY, Götz

2005 *Az utolsó fejezet. Realpolitika, ideológia és a magyar zsidók legyilkolása 1944/1945*. Noran, Budapest.

GIDÓ, Attila

2007 Die Sozialstruktur der Klausenburger Juden in der Zwischenkriegszeit. In: BURGER, Ulrich–GRÄF, Rudolf: *Klausenburg. Wege Einer Stadt und Ihrer Menschen in Europa*. Presa Univeritară Clujeană, Cluj-Napoca.

2009 *On Transylvanian Jews. An Outline of a Common History*. Working Paper, nr. 17, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca (http://ispmn.gov.ro/wp-content/uploads/2009/02/gido_21.pdf).

GITELMAN, Zvi

2000 Reconstructing Jewish Communities and Jewish Identities in Post-Communist East Central Europe. In: *Jewish Studies at the Central European University I*. Central European University, Budapest, 35–50.

GLÜCK, Eugen

1994 *The rabbinic court of Vijnța while active in Oradea (In the view of the local population)*. Studia Judaica 3. 158–164.

GYÉMÁNT, Ladislau

2004 *The Jews of Transylvania. A Historical Destiny*. Institutul Cultural Român, Cluj-Napoca.

GYURGYÁK, János

2001 *A zsidókérdés Magyarországon. Politikai eszmetörténet*. Osiris Kiadó, Budapest.

HILBERG, Raul

1997 *Exterminarea evreilor din Europa*. I–II. kötet, Editura Hasefer, București.

HORVÁTH, Rita

1997 *A Magyarországi Zsidók Deportáltakat Gondozó Országos Bizottsága (DEGOB) története*. Magyar Zsidó Levéltár, Budapest.

1998 Jews in Hungary after the Holocaust: The National Relief Committee for Deportees, 1945–1950. *The Journal of Israeli History* 2 (19) 69–91.

2007 [She] Was Not Married at All': The Relationship between Women's Pre-deportation Social Roles and Their Behavior upon Arrival in Auschwitz. In: MAZUR, Zygmunt et al. (eds.): *The Legacy of the Holocaust: Women and the Holocaust*. Jagiellonian UP, Kraków, 193–202.

HORVÁTH, Sz. Ferenc

2006 Népcsoportpolitika, szociális kompenzáció és gazdasági jóvátétel. A holokauszt Észak-Erdélyben. *Múltunk* 3. (51) 102–143.

IANCU, Carol

2000 *Evreii din România 1919–1938. De la emancipare la marginalizare*. Editura Hasefer, București.

IOANID, Radu

2006 *Holocaustul în România. Distrugerea evreilor și romilor sub regimul Antonescu 1940–1944*. Editura Hasefer, București

KARÁDY, Viktor

2001 *Önazonosítás, sorsválasztás. A zsidó csoportazonosság történelmi alakváltozásai a történelmi Magyarországon*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.

2004 *The Jews of Europe in the Modern Era. A Socio-historical Outline*. Central European University Press, Budapest–New York.

KARSAI, László

2001 *Holokauszt*. Pannonica Kiadó, Budapest.

KATONA, Béla

1946 *Várad a viharban. Teala Kórháztámogató Egyesület, Oradea–Nagyvárad*.

KÁDÁR, Gábor–VÁGI Zoltán

2001 *Aranyvonat. Fejezetek a zsidó vagon történetéből*. Osiris, Budapest.

KLEIN, Ernő

1947 Az erdélyi zsidóság egészségügyi helyzete. In: *Erdélyi Zsidó Évkönyv 5708 (1947–1948)*. Egység. Az Erdélyi Zsidóság Központi Lapjának Kiadása, Cluj–Kolozsvár, 73–80.

KOVÁCS, M. Mária

2005 A numerus clausus és a zsidótörvények összefüggéséről. In: MOLNÁR Judit (szerk.): *A holokauszt Magyarországon európai perspektívában*. Balassi, Budapest, 128–139.

KOVÁCS, M. Mária–KASHTI, Yitzhak M.–ERŐS Ferenc

1992 *Zsidóság, identitás, történelem*. T–Twins Kiadása, Budapest.

KRAMER, T. D.

2000 *From Emancipation to Catastrophe. The Rise and Holocaust of Hungarian Jewry*. University Press of America, Lanham – New York – Oxford.

KULLER, Hary

2002 *Evreii în România anilor 1944–1949. Evenimente, documente, comentarii*. Editura Hasefer, București.

LISKA, Márton

2009 *Magyar zsidó identitáskeresés 1945 után*. *Múltunk* 1. (54) 138–180.

LÓWY, Dániel

2005 *A Kálváriától a tragédiáig. Kolozsvár zsidó lakosságának története*. Koinónia, Kolozsvár.

2010 *Az úri város zsidó lakosai. Nagyvárad zsidó lakosságának története*. Baltimore (kézirat).

MARTON, Ernő

1941 *A magyar zsidóság családfája*. Fraternitas RT. Kiadása, Kolozsvár.

MEGARGEE, Geoffrey P. (ed.)

2009 *The United States Holocaust Memorial Museum Encyclopedia of Camps and Ghettos, 1933–1945*. 1. köt., Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis.

MIRON, Guy (ed.)

2009 *The Yad Vashem Encyclopedia of the Ghettos During the Holocaust*. 1–2. köt., Yad Vashem, Jerusalem.

MÓZES, Teréz

1997 *Evreii din Oradea*. Editura Hasefer, București.

MURVAI, László

1998 *Bárd Oszkár. Monográfia*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest–Kolozsvár.

NAGY, Mihály Zoltán–VINCZE Gábor

2003 *Autonomisták és centralisták. Észak-Erdély a két bevonulás között (1944. szeptember–1945. március)*. Erdélyi Múzeum-Egyesület – Pro-Print Könyvkiadó, Kolozsvár–Csíkszereda.

NOVÁK, Attila

2000 *Átmenetben. A cionista mozgalom négy éve Magyarországon*. Múlt és Jövő Kiadó, Budapest.

NOVÁK, Csaba Zoltán

2005 A Magyar Autonóm Tartomány elitjének kialakulása és megszerveződése. In: BÁRDI Nándor–GAGYI József (szerk.): *Autonóm magyarok? Székelyföld változása az „ötvenes” években*. Pro-Print, Csíkszereda, 380–397.

NYÁRÁDY, R. Károly

2003 *Erdély népesedéstörténete*. Központi Statisztikai Hivatal Levéltára, Budapest.

PÁLFFY, Zoltán

2004 Nemzetállam és felsőoktatási piac. Adatok a kolozsvári egyetem diákságának etnikai és társadalmi összetételéről a két világháború között. *Erdélyi Társadalom* 2. (2) 151–180.

PIERIK, Perry

1996 *Hungary 1944–1945. The Forgotten Tragedy*. Aspekt, Nieuwegein.

1945 *Populația evreiască în cifre. Memento statistic*. Congresul Mondial Evreiesc. Secțiunea din România, București.

1938 *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*. 2. köt., Institutul Central de Statistică, București.

1940 *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*. 5. köt., Institutul Central de Statistică, București.

1941 *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*. 7. köt., Institutul Central de Statistică, București.

RÓTH, Lajos

1947 *Az erdélyi zsidóság gazdasági és szociális helyzetképe a második világháború után*. Kézirat. A Kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Jog- és Közgazdaságtudományi Karához benyújtott doktori értekezés, Kolozsvár (A kézirat lelőhelye: *Erdélyi Múzeum-Egyesület Kézirattára*, Jordáky Lajos hagyaték, 200. csomó, 15. dosszié).

ROTMAN, Liviu

1994 Romanian Jewry: The First Decade After the Holocaust. In: BRAHAM, Randolph L. (ed.): *The Tragedy of Romanian Jewry*. Columbia University Press, New York, 287–333.

2005 *The History of the Jews in Romania IV. The Communist Era until 1965*. The Goldstein-Goren Diaspora Research Center–Tel Aviv University, Tel Aviv.

SAINDEL, Rochelle G.

2004 *The Jewish Women of Ravensbrück Concentration Camp*. The University of Wisconsin Press, Madison.

SEBESTYÉN, Elemér–SZABÓ Péter

2008 Magyar katonai közigazgatás Észak-Erdélyben és a Székelyföldön 1940 őszén. *Századok* 6. (142). 1383–1420.

SULYOK, István–FRITZ László

1930 *Erdélyi Magyar Évkönyv 1918–1929*. I. Juventus Kiadás, Kolozsvár.

STARK, Tamás

2000 *Hungarian Jews During the Holocaust and After the Second World War, 1939–1949. A Statistical Review*. Columbia University Press, New York.

SZAVÁRI, Attila

2004 *Magyar berendezkedés Észak-Erdélyben (1940. szeptember–1941. április)*. Magyar Kisebbség 4. (9) 272–304.

SZITA, Szabolcs (szerk.)

2002 *Iratok a kisegítő munkaszolgálat, a zsidóüldözés történetéhez. DEGOB jegyzőkönyvek. Válogatás az 1944–1945. évi mauthauseni–gunskircheni deportálás dokumentumaiból*. 3. füzet, Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány, Budapest.

TIBORI, Szabó Zoltán

2001 *Élet és halál mezsgyéjén. Zsidók mentése és menekülése a magyar–román határon 1940–1944 között*. Minerva, Kolozsvár.

2004 Csík vármegye zsidósága a betelepüléstől a megsemmisítésig. In: BRAHAM, Randolph L. (szerk.): *Tanulmányok a holokausztról*. III. kötet, Balassi Kiadó, Budapest, 103–142.

2007 *Árnyékos oldal. Zsidó identitástudat Erdélyben a holokauszt után*. Koinónia, Kolozsvár.

TRAȘCĂ, Ottmar–DELETANT, Denis

2007 *Al III-lea Reich și Holocaustul din România 1940–1944. Documente din arhivele germane*. Editura Institutului pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, București.

VÉRTESE, Róbert

2002 Magyarországi zsidótörvények és rendeletek, 1938–1945. PolgArt, Budapest.

VINCZE, Gábor

1994 *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944–1953*. Teleki László Alapítvány–JATE, Budapest–Szeged (Bővített és javított változata letölthető: <http://vincze.adatbank.transindex.ro/index.php>).

WIESEL, Elie–FRILING, Tuvia – IOANID, Radu – IONESCU, Mihail E.

2005 *Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului din România. Raport final*. Polirom, Iași.

ZWEIG, Ronald W.

2001 *German Reparations and the Jewish World. A History of the Claims Conference*. 2nd edition, Frank Cass, London–Portland.

2004 *Az Aranyvonat. A 20. század legnagyobb rablásának története*. Képzőművészeti Kiadó, Budapest.

YAHIL, Leni

1991 *The Holocaust. The Fate of European Jewry, 1932–1945*. Oxford University Press, New York–Oxford.

YERUSHALMI, Yosef Hayim

2000 *Záchor. Zsidó történelem és zsidó emlékezet*. Budapest, Osiris.

DESPRE INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

ABOUT THE ROMANIAN INSTITUTE FOR RESEARCH ON NATIONAL MINORITIES

A NEMZETI KISEBBSÉGKUTATÓ INTÉZETRŐL

INSTITUTUL PENTRU STUDIAREA PROBLEMELOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE (ISPMN) funcționează ca instituție publică și ca personalitate juridică în subordinea Guvernului și în coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice. Sediul Institutului este în municipiul Cluj-Napoca.

■ Scop și activități de bază

Studierea și cercetarea inter- și pluridisciplinară a păstrării, dezvoltării și exprimării identității etnice, studiarea aspectelor sociologice, istorice, culturale, lingvistice, religioase sau de altă natură ale minorităților naționale și ale altor comunități etnice din România.

■ Direcții principale de cercetare

Schimbare de abordare în România, în domeniul politicilor față de minoritățile naționale: analiza politico-instituțională a istoriei recente;
Dinamica etno-demografică a minorităților din România;
Revitalizare etnică sau asimilare? Identități în tranziție, analiza transformărilor identitare la minoritățile etnice din România;
Analiza rolului jucat de etnicitate în dinamica stratificării sociale din România;
Patrimoniul cultural instituțional al minorităților din România;
Patternuri ale segregării etnice;
Bilingvismul: modalități de producere, atitudini și politici publice;
Noi imigranți în România: modele de încorporare și integrare.

The ROMANIAN INSTITUTE FOR RESEARCH ON NATIONAL MINORITIES (RIRNM) is a legally constituted public entity under the authority of the Romanian Government. It is based in Cluj-Napoca.

■ Aim

The inter- and multidisciplinary study and research of the preservation, development and expression of ethnic identity, as well as social, historic, cultural, linguistic, religious or other aspects of national minorities and of other ethnic communities in Romania.

■ Major research areas

Changing policies regarding national minorities in Romania: political and institutional analyses of recent history;
Ethno-demographic dynamics of minorities in Romania;
Identities in transition – ethnic enlivening or assimilation? (analysis of transformations in the identity of national minorities from Romania);
Analysis of the role of ethnicity in the social stratification dynamics in Romania;
The institutional cultural heritage of minorities in Romania;
Ethnic segregation patterns;
Bilingualism: ways of generating bilingualism, public attitudes and policies;
Recent immigrants to Romania: patterns of social and economic integration.

A kolozsvári székhelyű, jogi személyként működő NEMZETI KISEBBSÉGGKUTATÓ INTÉZET (NKI) a Román Kormány hatáskörébe tartozó közintézmény.

■ Célok

A romániai nemzeti kisebbségek és más etnikai közösségek etnikai identitásmegőrzésének, -változásainak, -kifejeződésének, valamint ezek szociológiai, történelmi, kulturális, nyelvészeti, vallásos és más jellegű aspektusainak kutatása, tanulmányozása.

■ Főbb kutatási irányvonalak

A romániai kisebbségpolitikában történő változások elemzése: jelenkortörténetre vonatkozó intézmény-politikai elemzések;

A romániai kisebbségek népességedemográfiai jellemzői;

Átmeneti identitások – etnikai revitalizálás vagy asszimiláció? (a romániai kisebbségek identitásában végbemenő változások elemzése);

Az etnicitás szerepe a társadalmi rétegződésben;

A romániai nemzeti kisebbségek kulturális öröksége;

Az etnikai szegregáció modelljei;

A kétnyelvűség módozatai, az ehhez kapcsolódó attitűdök és közpolitikák;

Új bevándorlók Romániában: társadalmi és gazdasági beilleszkedési modellek.

A apărut/Previous/Megjelent

■ Nr. 1

Kiss Tamás – Csata István: *Evoluția populației maghiare din România. Rezultate și probleme metodologice. Evolution of the Hungarian Population from Romania. Results and Methodological Problems*

■ Nr. 2

Veres Valér: *Analiza comparată a identității minorităților maghiare din Bazinul Carpatic. A Kárpát-medencei magyarok nemzeti identitásának összehasonlító elemzése*

■ Nr. 3

Fosztó László: *Bibliografie cu studiile și reprezentările despre romii din România – cu accentul pe perioada 1990–2007*

■ Nr. 4

Remus Gabriel Anghel: *Migrația și problemele ei: perspectiva transnațională ca o nouă modalitate de analiză a etnicității și schimbării sociale în România*

■ Nr. 5

Székely István Gergő: *Soluții instituționale speciale pentru reprezentarea parlamentară a minorităților naționale*

■ Nr. 6

Toma Stefánia: *Roma/Gypsies and Education in a Multiethnic Community in Romania*

■ Nr. 7

Marjoke Oosterom: *Raising your Voice: Interaction Processes between Roma and Local Authorities in Rural Romania*

■ Nr. 8

Horváth István: *Elemzések a romániai magyarok kétnyelvűségéről*

■ Nr. 9

Rudolf Gräf: *Palatele țigănești. Arhitectură și cultură*

■ Nr. 10

Tódor Erika Mária: *Analytical aspects of institutional bilingualism. Reperle analitice ale bilingvismului instituțional*

■ Nr. 11

Székely István Gergő: *The representation of national minorities in the local councils – an evaluation of Romanian electoral legislation in light of the results of the 2004 and 2008 local elections. Reprezentarea minorităților naționale la nivel local – O evaluare a legislației electorale românești pe baza rezultatelor alegerilor locale din 2004 și 2008*

■ Nr. 12

Kiss Tamás – Barna Gergő – Sólyom Zsuzsa: *Erdélyi magyar fiatalok 2008. Közvélemény-kutatás az erdélyi magyar fiatalok társadalmi helyzetéről és elvárásairól. Összehasonlító gyorsjelentés. Tinerii maghiari din Transilvania 2008. Anchetă sociologică despre starea socială și așteptările tinerilor maghiari din Transilvania. Dimensiuni comparative*

■ Nr. 13

Yaron Matras: *Viitorul limbii Romani: către o politică a pluralismului lingvistic*

■ Nr. 14

Sorin Gog: *Cemeteries and dying in a multi-religious and multi-ethnic village of the Danube Delta*

■ Nr. 15

Irina Culic: *Dual Citizenship Policies in Central and Eastern Europe*

■ Nr. 16

Mohácsek Magdolna: *Analiza fi nanțurilor alocate organizațiilor minorităților naționale*

■ Nr. 17

Gidó Attila: *On Transylvanian Jews. An Outline of a Common History*

■ Nr. 18

Kozák Gyula: *Muslims in Romania: Integration Models, Categorization and Social Distance*

■ Nr. 19

Iulia Hossu: *Strategii de supraviețuire într-o comunitate de romi. Studiu de caz. Comunitatea „Digului”, Orăștie, județul Hunedoara*

■ Nr. 20

Székely István Gergő: *Reprezentarea politică a minorităților naționale în România*

■ Nr. 21

Peti Lehel: *Câteva elemente ale schimbării perspectivei religioase: secularizarea, transnaționalismul și adoptarea sectelor în satele de ceangăi din Moldova. Transnational Ways of Life, Secularization and Sects. Interpreting Novel Religious Phenomena of the Moldavian Csángó Villages*

■ Nr. 22

Sergiu Constantin: *Tirolul de Sud – un model de autonomie și conviețuire?*

■ Nr. 23

Jakab Albert Zsolt: *Organizarea memoriei colective în Cluj-Napoca după 1989*
The Organization of Collective Memory by Romanians and Hungarians in Cluj-Napoca after 1989

■ Nr. 24

Peti Lehel: *Apariția Fecioarei Maria de la Seuca – în contextul interferențelor religioase și etnice*
The Marian Apparition from Seuca/Szőkefalva in the Context of Religious and Ethnical Interferences

■ Nr. 25

Könczei Csongor: *De la Kodoba la Codoba. Despre schimbarea identității etnice secundare într-o familie de muzicanți romi dintr-un sat din Câmpia Transilvaniei*
Hogyan lett a Kodobákból Codoba? Másodlagos identitásváltások egy mezőségi cigánymuzsikus családnál

■ Nr. 26

Marius Lazăr: *Semantică socială și etnicitate. O tipologie a modurilor identitare discursive în România*

■ Nr. 27

Horváth István (coord.)– Veress Ilka – Vitos Katalin: *Közigazgatási nyelvhasználat Hargita megyében az önkormányzati és a központi kormányzat megyeszintű intézményeiben*
Utilizarea limbii maghiare în administrația publică locală și în instituțiile deconcentrate din județul Harghita

■ Nr. 28

Sarău Gheorghe: *Bibliografie selectivă privind rromii (1990 - 2009)*

■ Nr. 29

Livia Popescu – Cristina Raț – Adina Rebeleanu: *„Nu se face discriminare!“... doar accesul este inegal. Dificultăți în utilizarea serviciilor de sănătate de către populația romă din România*
„No discrimination!“ Just unequal access... Barriers in the use of health-care services among the Romanian Roma

■ Nr. 30

Kiss Tamás – Veress Ilka: *Minorități din România: dinamici demografice și identitare*

■ Nr. 31

Sólyom Zsuzsa: *Anchetă sociologică – Coeziune socială și climat interetnic în România, octombrie – noiembrie 2008*

■ Nr. 32

Könczei Csongor: *Művészeti szakoktatás avagy műkedvelő hagyományörzés? Helyzetkép a romániai magyar iskolai néptáncoktatásról*

■ Nr. 33

Veress Ilka: *Strategiile de reproducere culturală ale minorității armenice din România*

■ Nr. 34

Kiss Dénes: *Sistemul instituțional al minorităților etnice din România*